Täysistunto

Keskiviikko 12.6.2019 klo 12.00—23.12

3. Valtioneuvoston tiedonanto: Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019 Osallistava ja osaava Suomi –sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2019 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Valtioneuvoston tiedonanto 6.6.2019 nimitetyn pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelmasta. Ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä.

Tiedonannon käsittelyn päätteeksi toimitetaan äänestys valtioneuvoston nauttimasta luottamuksesta. Eduskunta voi päättää lähettää asian valiokuntaan, jonka tulee tehdä ehdotus eduskunnan päätökseksi.

Keskustelu jatkuu pyydettyjen puheenvuorojen mukaan, ja sitten jossain vaiheessa, kun näyttää siltä, avataan debatti.

Keskustelu

12.02 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä edessämme oleva hallitusohjelma on monella tapaa uuden alku. Kuuntelin eilen kiltisti täällä salissa kymmenen tuntia puheenvuoroja ja opposition herjoja siitä, että täällä oli epäilyjä rahojen riittämisestä ja suomalaisten pelottelua veronkurituksilla. Samaan aikaan näin edessäni ohjelman, joka on mielestäni kunnianhimoinen ja vastaa moniin ajankohtaisiin haasteisiin. Oppositio on siinä oikeassa, että tämä hallitusohjelma ei olisi mahdollinen ilman edellisen kauden talouskuria ja upeaa työllisyyskehitystä. Panostuksia perusasioihin tarvitaan kuitenkin nyt erittäin kipeästi. Kestävää talouskasvua ei voi rakentaa osattomuuden pommin päälle, eikä työntekijöitä löydy, ellei työkykyä ole. Nyt on aika vahvistaa perustuksia, saada kaikki Suomessa mukaan. Kaipaisin tältä salilta ja tältä talolta erityisesti tulevaisuususkoa ja rohkeutta auttaa suomalaisia ja Suomea eteenpäin.

Myös hallituksen nimestä käytiin eilen monenlaista debattia. Keskusta-vasemmisto on oma suosikkini. Edustaja Jokisen ja edustaja Laihon tavoin sosialistihallitukseksi tätä ei kuitenkaan kannata kutsua edes hyvin nukutun yön jälkeen, sillä pidimme huolta siitä, että yrittäjien ja omistamisen verotus ei nouse, yrittäjävähennys säilyy ja Suomen julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023.

Olen valmistautunut priorisoimaan tavoitteita siinä kohtaa, jos talouden tunnusluvut eivät täyty esimerkiksi täällä heitellyn maailmantalouden yllättäessä, sillä velka ei saa köyhää rikastumaan. Uskon kuitenkin vakaasti ja minusta tarvitsisi koko tämän 200-päisen eduskunnankin uskoa siihen, että nämä työllisyystavoitteet, 75 prosenttia, joka hallitusohjelmaan on asetettu, toteutuvat ja Suomeen saadaan 60 000 uutta työpaikkaa. Jo pelkkä pai-

kallisen sopimisen edistäminen, niin kuin se on hallitusohjelmassa kirjattu, tuo tuosta tavoitteesta puolet arvioiden mukaan. Opposition eilisestä pelottelusta huolimatta me emme nosta ansiotuloverotusta — työtä tekevät, älkää pelätkö.

Sanoin, että tämä hallitusohjelma on uuden alku siksi, että käsittelyssä oleva hallitusohjelma on rakennettu ihminen ja osaaminen keskiössä. Tätä ajattelua on helppo keskustalaisena tukea, sillä ylisukupolvisuus on nimenomaan se arvo, jolle mekin olemme rakentaneet. Myös Hämeessä hallitusohjelman koulutus-, osaamis- ja elinvoimapanostuksia, kuten MAL-sopimusten laajentamista Lahteen, Jyväskylään ja Kuopioon sekä pääradan ja sen liitännäisten rakentamista, on kiitelty kovasti. Aluepoliittisesti tämä hallitusohjelma on kestävä. [Timo Heinonen: Vain kauniita kirjauksia!]

Viime hallituksen kanssa jotain jäi hampaankoloonikin. Tämän kierroksen hallitusneuvottelijana koen onnistumisen tunteita siitä, että perheisiin ja nuoriin panostaminen näkyy läpi tämän hallitusohjelman, enkä allekirjoita eilisiä peräänkuulutuksia siitä, että lasten ja perheiden kohdalla olisi puutteita esimerkiksi rahojen osalta. Kolme vuotta sitten keskusta jäi puille paljaille ja perhevapaauudistus jäi toteuttamatta, kun muun muassa kokoomus ei hyväksynyt sitä, että perhevapaauudistus maksaa. Se todella maksaa, jos me lisäämme etuuksia. Onneksi aloitin eduskunnassa vasta nyt, kun perheiden tukeminen nähdään yhteisenä investointina ja kaikki hallituspuolueet tunnistavat, että investointi tuo myös kustannuksia. Muutaman parannuksen mainitakseni isille tulee lisää vanhempainvapaata, kotihoidon tuki säilyy ja subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus laajennetaan.

Myös joitakin Sipilän hallituksen toimesta aloitettuja hyviä hankkeita jatketaan, kuten muun muassa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa, jossa minullakin on ollut ilo olla töissä. Sen mukaan kehitetään lasten ja perheiden mielenterveyden palveluja, parannetaan oppilashuollon palveluita, viedään eteenpäin lapsiystävällistä toimintakulttuuria ja autetaan perheitä arjen asioissa eteenpäin matalalla kynnyksellä muun muassa perhekeskuksissa. [Ben Zyskowicz: Tämä on hyvä!] Tässä ohjelmassa varhainen tuki ja mielenterveyden tukeminen saavat jatkoa ja resursseja.

Arvoisat kollegat! En allekirjoita eilisiä Orpon huolia siitä, että tämän ohjelman rahoitus olisi sirpaleista. Niin kuin me hyvin tiedämme, meitä kohtaavat tässä ajassa erityiset haasteet, kuten ilmastonmuutos ja nuorten syrjäytyminen sekä globaali kilpailukyky.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, aika on nyt täynnä.

Näihin tulee vastata useammillakin toimilla kuin vain yhdellä ratkaisulla. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Muistetaan tässäkin istunnossa tänään se eilinen aikaraja, 5 minuuttia, se on voimassa, ja myöskin se, että puhutellaan edustajatovereita, esimerkkinä ”edustaja” Orpo. Edustaja Ranne näyttää mallia.

12.08 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa herra puhemies! Ryhmämme edustajat ovat eilen tuoneet kiitettävästi esiin hallitusohjelman uskomattomuuksia. Hallituspuolueiden edustajat taas ovat pitäneet varsin hämmentäviä puheita. Niistä kuulimme äsken edustaja Kempiltä yhden.

Itse aloitan alusta eli vauvoista. Syntyvyys on jatkanut Suomessa laskuaan pian kymmenen vuotta. Tänä vuonna vauvojen määrä voi romahtaa jopa 45 000:een. Vauvattomuus on kaikkien länsimaiden yhteinen haaste. Vauvaperheet taas ovat meidän kaikkien kannalta

ratkaiseva tulevaisuuden tekijä, voimavara, jonka hyvinvoinnista on pidettävä hyvää huolta.

No, hallitus onkin tietenkin ymmärtänyt tämän vauvattomuuden haasteen ja ottanut tavoitteekseen edistää maamme lapsi- ja perheystävällisyyttä. Hallitus haluaa tukea ihmisiä kohti toivomaansa vauvamäärää, vahvistaa lapsiperheiden hyvinvointia ja vähentää lapsiperheköyhyyttä. Hallituksen tavoitteet ovat erittäin hyviä, mutta on valitettavaa, että ne ovat paikoin erittäin kaukana talousrealismista ja myöskin arjesta. En tiedä, onko tätä hallitusohjelmaa tehty jotenkin vieraantuneina arjesta.

Tavoitteet lapsiperheköyhyyden vähentämisestä ja suomivauvojen lisääntymisestä näyttäytyvät kummallisessa valossa, kun lukee hallitusohjelman ilmastojohtajuustavoitteita. Hallitus tekee selväksi, että perheen elättäminen tulee entistä kalliimmaksi. Lasten hankkiminen on ilmastovastainen teko. Hallitusohjelman viesti on, että suomalaiset perheet ovat kuluttavia, ympäristöä pilaavia yksiköitä, joita ei pidä perustaa. Jos suomivauvoja todella halutaan lisää, lapsiperheköyhyyttä pitää vähentää. [Eduskunnasta: Voitteko täsmentää?] — Me voimme hyvinkin täsmentää: Elinkustannukset tulevat nousemaan. On aivan selvää, että täällä ajetaan lapsiperheitäkin, ja samalla hyvin monia muitakin suomalaisia, energiaköyhyysloukkuun. Aivan selvä asia.

Hallitus on ajamassa suomalaisia ahdinkoon. Meillä eivät riitä rahat näihin ilmastoystävällisiin muutoksiin. Kaikki eivät pysty hankkimaan hiilineutraaleja asuntoja ja sähköautoja. Nyt kun seuraamme tätä taloustilannetta, on aivan selvää, että meillä ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia lähteä edistämään lasten asioita tai ylipäätään lisäämään synnytystä, jos me emme toimi lapsiystävällisesti kaikilla tasoilla. [Välihuutoja — Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Suomalaisten kannattaa kiinnittää nyt jatkossa huomiota siihen, mihin kaikkiin hinnankorotuksiin, pakkotoimiin ja vapauksien riistoihin ja rajaamisiin hallitus ryhtyy ilmastojohtajuutta tavoitellessaan. Tämä on aivan selvä asia.

Arvoisa puhemies! Jos me todella haluamme lisää suomivauvoja, jos me todella haluamme hyvinvoivia perheitä, on elinkustannusten nousu estettävä. Tiedätte varsin hyvin, että tämä hallitusohjelma ei ole talousrealistinen. Tätä on turha kiistää. Suomessa on siis estettävä elinkustannusten nousu ja lapsiperhepalveluiden saatavuus on turvattava. Mutta kaikki ei ole kallista eikä kaikki maksa. Annan hallitukselle ja kaikille edustajille täällä salissa pari aivan ilmaista neuvoa ja ohjetta, joita kaikki voisimme lähteä viemään eteenpäin:

Ensinnäkin Suomi on maailman paras maa. Meidän on tuotava esiin vauvojen hankkimiseen liittyviä faktoja, jotka liittyvät nimenomaan tähän meidän maahamme. Suomi on yksi parhaista maista synnyttää, hoitaa, kasvattaa ja kouluttaa lapsia. Suomessa sattuu parin muun maailman maan ohella vähiten äitiyskuolemia maailmassa. Lisäksi Suomi on se maa, jossa äitien ja lasten hyvinvointi on maailman toiseksi parasta. Tuodaan näitä hyviä asioita esiin. Ei pelotella ihmisiä, ei pelotella nuoria sillä, että täällä käy huonosti. [Välihuutoja — Hälinää] Tämä hallitusohjelma on hyvin mielenkiintoinen.

Toiseksi meidän kannattaa suhtautua lapsiperheisiin eri tavalla kuin aikaisemmin olemme suhtautuneet. Me tiedämme varsin hyvin, että kun menemme kauppaan, siellä tulee niitä kummallisia katseita. Töissä ja vapaalla ei tule niin paljon sitä myönteistä kuin Suomen kansa kaipaisi. Lapset eivät ole taakka, ongelma tai naapurin painajainen vaan valtava ilonlähde ja voimavara.

Olisi suomalaisten tulevaisuuden kannalta äärimmäisen tärkeää, että hallitusohjelma nojautuisi talouden ja arjen realiteetteihin kaikkien, myös lapsiperheiden, tavoitteiden osalta,

siihen, mitä näiden seinien ulkopuolella tapahtuu. Koska näin ei ole, kannatan edustaja Tavion tekemää epäluottamusehdotusta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä puheenvuoro aiheutti tai voisiko sanoa synnytti sen verran liikettä täällä, että aivan kohta aloitetaan debatti, mutta otetaan sitä ennen vielä edustaja Koulumies. Sitten debatti.

12.14 **Terhi Koulumies kok:** Arvoisa puhemies! Tänään vietetään virallista Helsinki-päivää, joten luin hallitusohjelman helsinkiläisten näkökulmasta. Näyttää ikävä kyllä siltä, etteivät helsinkiläiset ole saamassa tällä vaalikaudella juuri muuta kuin entistä isomman maksajan roolin.

Kaikista pahinta on hallituksen suunnittelema maakuntauudistus. Me emme halua uutta hallintotasoa kuntien ja valtion väliin. Se on tarpeeton ja kallis hallintohimmeli. Sosiaali- ja terveyspalveluita pitäisi edistää kuntapohjalta. On sääli, että hallitus mieluummin paisuttaa byrokratiaa kuin parantaa suomalaisten palveluita.

Lisäksi hallitus tuntuu laiminlyövän yksityisten palveluiden merkitystä suomalaisessa hoivakentässä. Jos lisäisimme esimerkiksi palveluseteleiden tarjontaa kansalaisille julkisen palveluntuottajan vaihtoehtona, niin parantaisimme nopeasti ja helposti kansalaisten pääsyä terveyspalveluihin. Samalla lyhentäisimme julkisen puolen terveyskeskusten jonoja, jolloin myös niiden saatavuus paranisi. Silloin ne ihmiset, jotka haluavat asioida kunnan terveysasemalla, saisivat sieltä helpommin lääkärinajan.

Mitä tulee hallitusohjelman linjaukseen hoivahenkilöstön sitovasta vähimmäismitoituksesta ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä, niin se toteutuu Helsingissä jo nykyään laskennallisena mitoituksena. Hoivahenkilöstöä on vain vaikea löytää lisää, kun heistä on kova pula. Toivottavasti hallitus kertoo kunnille pian, mistä se aikoo järjestää kuntiin lisää hoitajia.

Väestön ikääntyessä on selvää, että palveluja on kehitettävä vastaamaan ihmisten tarpeisiin. Olen huolissani siitä, että vanhusten kotihoito tulee kärsimään hallituksen henkilöstömitoitussuunnitelmista, jos hallitus populistisesti kohdistaa hoitajia nimenomaan ympärivuorokautiseen hoivaan, koska siitä puhutaan julkisuudessa niin näkyvästi. Kaikki me täällä kuitenkin tiedämme, että todellisuudessa ylivoimaisesti suurin osa vanhuksista kuuluu kotihoidon piiriin, ja siellä on vielä paljon suurempi pula työntekijöistä, eli ylimääräiset hoitajaresurssit pitäisi ensisijaisesti kohdistaa kotihoitoon.

Lastensuojeluun ja päiväkoteihinkin palkattaisiin Helsingissä lisää henkilökuntaa jo nyt, jos halukkaita työntekijöitä löytyisi jostain, joten odotan hallitukselta konkreettisia toimia myös sen puolen henkilöstöpulan helpottamiseksi.

Yksi valopilkku hallitusohjelmasta löytyy kyllä. Me helsinkiläiset tulkitsemme hallituksen hoitotakuulupauksia siten, että hallitus on luvannut Helsingin terveysasemille yli 100 uutta lääkäriä. Jos nimittäin uusia lääkäreitä on luvattu 1 000 kappaletta koko maahan, niin Helsingin väestöosuuteen suhteutettuna se merkitsee 120:tä uutta lääkäriä. Arvoisa puhemies, olemme siitä innoissamme ja odotamme uusia lääkäreitä malttamattomina. Meillä on ollut ennestään suuria vaikeuksia saada rekrytoitua uusia lääkäreitä terveyskeskukseen. Edellytän, että hallitus pitää kiinni tästä lupauksestaan, ja odotan, että hallitus kertoo meille pikimmiten, milloin uudet lääkärit saapuvat. Jos heitä ei tule, niin olemme kyllä pettyneitä.

Arvoisa puhemies! Helsinki toteutti pienimuotoisen perhevapaauudistuksen talvella, kun kaupunki päätti, että kotihoidon tuen kuntalisä poistuu kaikista vanhimmilta kotihoidossa olevilta lapsilta, ja sen vastapainoksi lisäsimme päiväkotipaikkoja. Tässä olivat mukana monet hallituspuolueiden kansanedustajat ja jopa ministeri. Tavoite oli saada erityisesti maahanmuuttajaperheiden lapset päivähoidon piiriin oppimaan suomen kieltä ja integroitumaan siten paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Se on tosi tärkeää koulutuksellisen tasa-arvon edistämisessä ja syrjäytymisen torjumisessa.

Rahat eivät tule riittämään hallituksella kaikkeen, ja silloin täytyy priorisoida ja asettaa asiat tärkeysjärjestykseen. Mielestäni olisi paljon tärkeämpää panostaa varhaiskasvatukseen kuin hallitusohjelmassa linjattuun toisen asteen maksuttomuuteen. Se olisi tärkeää nuorten syrjäytymisen estämisen kannalta ja koulutuksellisen tasa-arvon kannalta ja koulupudokkaiden ennaltaehkäisemiseksi. Toivoisin, että hallitus voisi kertoa, mitä aiotte tehdä näiden syrjäytymisvaarassa olevien, erityisesti maahanmuuttajataustaisten, nuorten aseman parantamiseksi.

Lopuksi haluaisin pahoitella sitä, että ilmeisesti hallitusohjelmassa ei ole tulossa rahoitusta Pisara-rataan tai uuteen designmuseoon. Se on sääli, sillä Uusimaa on koko Suomen talouden veturi, ja toivoisin, että siitä pidettäisiin huolta. Eli suurten kaupunkien ongelmat on nyt sivuutettu hallitusohjelmassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, ja siirrytään nyt siihen debattiin. Debattipuheenvuoron saa painamalla nappia V kuten ”vastaus” ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lohi aloittaa.

12.19 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ranne piti kyllä mielenkiintoisen puheenvuoron, ja voisi sanoa, että hän oli hyvin taloudellinen totuuden kanssa, mitä tulee tähän hallitusohjelman sisältöön.

Nimittäin kun puhutaan lapsiperheitten asioista, niin kyllähän tämä hallitus ja tämä hallitusohjelma ovat erittäin hyviä nimenomaan lapsiperheiden osalta. Pitkästä aikaa lapsilisiä korotetaan — ei kaikilta, mutta juuri niiltä perheiltä, jotka ovat heikoimmassa asemassa ja jotka tarvitsevat tukea. Toinen merkittävä asia tässä on se, että tehdään perhevapaauudistus, joka tehdään perheiden ehdoilla. Se tehdään nimenomaan perheiden ja lasten ehdoilla ja heidän hyvinvointiaan ajatellen, ei muitten vaikuttimien ollessa päämotiiveina tähän uudistukseen.

Mutta sinänsä pidän erittäin tärkeänä ja arvostan sitä, että edustaja Ranne nosti tässä esiin lapsiperheet ja heidän hyvinvointinsa ja myös romahtaneen syntyvyyden. Tämä teemahan on erittäin tärkeä, ja sitä kannattaa pitää esillä täällä. Mutta kannattaa myös tutustua hallitusohjelmaan.

Haluan lopuksi todeta vielä, [Puhemies koputtaa] että monet perheet ovat todenneet, että myös toisen asteen maksuttomuus on iso asia perheille.

12.21 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun seuraa tätä keskustelua, niin on aika hämmentävää kuulla erilaisia näkökantoja tästä hallitusohjelmasta ja sen tulkinnasta. Tulee mieleen se nuori poika, joka oli syytettynä varkaudesta. Syyttäjä syytti, nuoren pojan asianajaja puolusti, ja kun lopulta tuomari kysyi, että no, mitä mieltä poika itse on, mitä mieltä sinä syytettynä olet, niin poika vastasi, että ei hän nyt oikein tiedä, kun yksi sanoo tätä ja toinen sanoo jotain muuta. Eli mikä on nyt sitten totuus tästä?

Eilenkin käytiin keskustelua muun muassa eläkkeistä ja vappusatasista, ja saimme lukea sitten illalla lehdistä, että nyt on tullut selkeä viesti, että ”no go”. Mietin sitä, mistä löydetään rahoitus tähän, jos SAK ja EK ovat sitä mieltä, että ei lähdetä muuttamaan nykyistä työeläkejärjestelmää. Kysyn pääministeri Rinteeltä: onko tämä hallitus sitten keksinyt oman raha-automaattiyhdistyksen tai uuden setelipainokoneen, että löydätte rahoituksen tähän lupaukseen?

12.22 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyyden nosto on keskeinen tavoite, siitä olemme kaikki samaa mieltä. Olemassa olevien työpaikkojen turvaaminen on myös tärkeää, ja niitä löytyy paljon muun muassa elintarviketeollisuudesta, suomalaisesta ruoasta ja maataloudesta.

Sitaatti hallitusohjelmasta: ”Tarvittaessa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tulevan tukiohjelmakauden 2021—27 EU-rahoituksen Suomelle kohdentuvan osan alenema kompensoidaan jakamattomasta varauksesta.” Tämähän on betoninkova kirjaus, ja olen erityisen tyytyväinen siitä, että vihreät ja vasemmistoliitto ovat sitoutuneet tähän kokonaisuuteen. Nimittäin on arvioitu, että komission esittämät leikkaukset maaseudun kehittämisrahoituksesta olisivat jopa 14 prosenttia, mikä tarkoittaa noin 330 miljoonan euron menetystä. Tämä on erittäin hyvä ja vahva kirjaus, ja kokoomus tulee seuraamaan tämän toteutumista.

12.23 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ihan oikein nostettu aika paljon esiin sitä, että kun asumisen ja autoilun kustannukset nousevat, niin ne ovat juuri niitä kustannuksia, joista suomalainen työssäkäyvä keskiluokka kärsii.

Hallitusohjelman sivulla 34 otetaan esiin, että aiotaan kannustaa öljylämmitteisiä kiinteistöjä siirtymään muihin lämmitysmuotoihin 20-luvun aikana erillisellä toimenpideohjelmalla. Onko nyt niin, että tällä toimenpideohjelmalla nimenomaan hallituksen puolesta luvataan, että ei tulla millään tavalla enää niitä lämmityspolttoaineveroja nostamaan, vai kuinka paljon ne nousevat? Nehän nousevat nyt joka tapauksessa. Mutta yritetäänkö tässä siis kepillä tai porkkanalla saada näitä öljylämmitteisiä omakotitaloja luopumaan öljylämmityksestä? Nämä energiaremontit ovat nimittäin todellisuudessa niin kalliita, että kun katsotte, keitä asuu niissä öljylämmitteisissä pienissä omakotitaloissa, rintamamiestaloissa, niin no, usein yksin eläviä leskiä ja vanhempia eläkeläisiä. He ovat ihmisiä, joilta ei voi vaatia enää kymppitonnin energiaremontteja.

12.24 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kunniallista, että täällä eilisessä keskustelussa useaan otteeseen opposition edustajat antoivat myöskin tunnustusta tälle Rinteen hallituksen hallitusohjelmalle. Täällä on todellakin paljon sellaisia asioita, joita esimerkiksi viime hallituskaudella laitettiin liikkeelle ja joihin tämä hallitus on halunnut panostaa vielä enemmän, esimerkkinä vaikkapa liikuntapoliittinen ohjelma. Tämä hallitus on panostamassa pelkästään liikuntapoliittisen ohjelman toimenpiteisiin yli 60 miljoonaa euroa lisärahaa. Se on valtavasti, valtavasti hyötyä tavallisille suomalaisille ihmisille, mutta myös huippu-urheilulle. [Timo Heinonen: Se on oikein!]

Kun me lähdimme eteenpäin tässä hallitusohjelmakokonaisuudessa ilmiöpohjaisuuden kautta, niin minun mielestäni on hyvä painottaa myöskin, että esimerkiksi sitä työtä, jota edustaja Grahn-Laasonen laittoi omana aikanaan liikkeelle liittyen luovien alojen vahvis-

tamiseen, tämä hallitus on myöskin halunnut viedä eteenpäin. Luoville aloille panostukset ovat peräti 42 miljoonaa euroa lisää siihen nähden, mitä viime hallituskaudella tehtiin.

Tämän kaiken tarkoituksena on luoda lisää työtä. [Puhemies koputtaa] Eli toivoisin, että kaikki lukisitte tämän hallitusohjelman perusteellisesti ja poimisitte sieltä niitä asioita, jotka luovat Suomeen kasvua, [Puhemies koputtaa] luovat hyvinvointia ja luovat tulevaisuuden edellytyksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Debattipuheenvuoron mitta on minuutti.

12.26 **Iiris Suomela vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Minä uskon, että meistä jokainen on täällä ei pelkästään sen takia, että meillä olisi parempi tulevaisuus, vaan jotta myös meidän lapsilla olisi parempi tulevaisuus — että Suomi olisi sellainen maa, johon tällainen 25-vuotias uskaltaisi lapsen hankkia. Kun puhutaan hiilineutraalisuudesta, niin juuri se on mittarina, että kun meidän lapset ovat 10, 15 tai 20, onko maailma enää elinkelpoinen vai kärsimmekö me sellaisista luonnonkatastrofeista — kuivuudesta, nälänhädästä, tulvista ja muista arvaamattomista olosuhteista — joista meidän lapset joutuisivat vielä vuosikymmeniä eteenpäin kärsimään. Se on se IPCC-paneelin mittari. Sen takia 1,5 astetta on se lämpenemisen raja, jonka yli me emme voi globaalisti mennä. Se on meidän lasten, meidän ihmisten tulevaisuuden takia, ei minkään muun tai kenenkään muun takia. Ja sen takia ilmastopolitiikka on kaikkein paras tapa varmistaa, että meidän lapsilla on kestävä tulevaisuus jatkossakin, koska jos meillä ei ole kestävää tulevaisuutta, jos meidän ilmasto ei ole elinkelpoinen, [Puhemies koputtaa] niin silloin meidän lapsilla ei ole mitään.

12.27 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä ihmeellä tuota edustaja Ranteen käyttämää puheenvuoroa. Teidän puolueenne oli viime hallituskaudella rajoittamassa subjektiivista päivähoito-oikeutta, leikkaamassa lapsiperheiltä jäädyttämällä lapsilisien indeksit ja niin edelleen, ja tämä hallitus, Rinteen hallitus nyt tekee parannuksia lapsiperheiden arkeen korottamalla yksinhuoltajakorotusta ja monilapsisten perheiden lapsilisiä, palauttamalla subjektiivisen päivähoito-oikeuden, pienentämällä ryhmäkokoja ja tekemällä historiallisen uudistuksen maksuttoman toisen asteen koulutuksen saamiseksi jokaiselle suomalaiselle nuorelle. Tämä on lapsiperheystävällinen hallitus.

12.28 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Paitsi vauvat, myös nuoret unohtuivat: oppivelvollisuusikää nostetaan, ruotsi tulee pakolliseksi kirjoittaa. Kysyittekö nuorilta? Nuorilta aikuisilta asunnon korkovähennys poistuu. Ette kysyneet varmasti nuorilta aikuisilta. Entäpä sitten ikäihmisiltä? Mikä on se hoivamitoitus, hoivahenkilöstö, missä viipyy se hoitajamitoitus? Kotitalousvähennystä leikataan. Ette varmasti kysyneet niiltä, jotka kotitalousvähennystä tarvitsevat. Entä sitten autoilijat? Autoilu kiristyy, verotus, bensa nousee, asuminen kallistuu ja te tuotte vielä tiemaksut. Aivan käsittämätöntä.

Sanoitte eilen, Rinne, että teitä äänesti 1,7 miljoonaa ihmistä. Teillä on toki enemmistöhallitus, mutta eihän tässä kansan tahto toteudu. Jos kansaa olisi kuunneltu, niin ne puolueet, jotka saivat eniten ääniä, olisivat siellä. Elikkä kyllähän te kurjistatte ja kyllähän se on tässä luettavissa, että höttöä on tulossa.

12.29 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edustajat Lohi ja Hänninen hyvin jo kuvasivat tätä hallituksen perhepolitiikkaa, ja on täysin selvää, että tämä hallitus tulee helpottamaan nimenomaan perheitten arkea. Haluan samalla myös muistuttaa siitä, että hallitus tulee tekemään veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille ja myös sitä kautta perheitten elämä helpottuu.

Edustaja Tavio nosti jälleen kerran esille nämä polttoaineiden veronkorotukset. Muistutan edelleen, että se on indeksikorotus. Hallitus on samalla sitoutunut tekemään liikenteen verotuksen kokonaisuudistuksen, jossa huomioidaan alueelliset erityispiirteet ja esimerkiksi varmistetaan, että varallisuuserot eivät kasva.

Hämmästelen kyllä tätä perussuomalaisten talouspolitiikkaa. Tehän vaaditte kustannustason nousun eli inflaation pysäyttämistä, eli te vaaditte deflaatiota, ja se on huono ilmiö.

12.30 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Naisenemmistöinen hallitus kyllä puhuu paljon tasa-arvon edistämisestä. Valitettavasti se jää kuitenkin puheiden tasolle: hallitus on unohtanut sen, että tasa-arvo yhteiskunnassa ei voi toteutua, ellei työelämän mahdollisuuksien tasa-arvoa miesten ja naisten välillä toteuteta. Jokaisen lapsen etu on kasvaa yhteiskunnassa, jossa naisilla ja miehillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet pärjätä omalla ahkeruudellaan työelämässä.

Nyt naiset käyttävät yli 95 prosenttia perhevapaista. Se näkyy naisten ura- ja palkkakehityksessä, mahdollisuuksissa vakituiseen työsuhteeseen ja aina eläkkeissä saakka. Sen sijaan, että hallitus kykenisi uudistamaan perhevapaat, on sopu tässäkin asiassa ostettu rahalla. Taantumuksen jalkoihin jää ja vesittyy niin naisten aseman parantaminen työelämässä kuin joustojen lisääminen perheiden arkeen ja varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen. [Puhemies koputtaa] Eikö tämä, hyvä hallitus, ole suorastaan häpeällistä?

12.31 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ei tiedä, miten tähän pitäisi vastata. On toki hallitus istunut tässä jo kohta viikon. [Naurua]

Tasa-arvoista perhevapaauudistusta ei ole vielä toteutettu, mutta kyllä se tulee. [Välihuutoja] Odotettiin sitä aika pitkään, neljä vuotta, kysyttiin pitkään. Nyt on tulossa uudistus, joka pitkälle vastaa sitä uudistusta, jota useat tasa-arvojärjestöt ovat ajaneet eli 6+6+6-mallia. [Välihuuto] — Kyllä. — Tämä on hyvä asia. Se on lasten kannalta hyvä asia, se on perheiden kannalta hyvä asia.

Perussuomalaisilta sen sijaan kysyisin: Mikä tämä suomivauva-käsite on? Koskeeko se kaikkia Suomessa asuvia vauvoja, kaikkia Suomessa syntyneitä vauvoja, vai onko tässä kenties joku rajaus? Jos on, olen hieman huolissani.

Työllisyyden osalta: 75 prosenttia — se on hienoa, se on hyvä tavoite. Voidaan myöskin todeta, että se on eri osissa Suomessa jo tänään mahdollista, esimerkiksi edustaja Sankelon vaalipiirissä. Jos se siellä onnistuu, niin uskomme, että se onnistuu muuallakin Suomessa.

12.32 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa se perhevapaauudistus, mitä hallitus nyt hahmottelee, on yksi niitä harvoja kohtuullisen hyviä asioita siellä ohjelmassa. Tänään luettiin lehdestä, että se on vähintään 5+5+5 — toivottavasti nyt kuitenkin äidin kotonaolo mahdollistetaan siihen 12 kuukauteen, että päästäisiin edes siihen imetyssuositukseen. Uskon, että feministihallitus kyllä voisi ehkä määritellä, että isätkin joutuvat imettämään, mutta kuitenkin Suomessa suositellaan 12 kuukauden imettämisaikaa.

Noin yleisesti ottaen viime kaudella puhuttiin paljon perhevapaauudistuksen työllisyysvaikutuksista ja tasa-arvovaikutuksista, mutta ihan niissä viimeisissä tapaamisissa, mitkä olivat ministeri Saarikon järjestämiä, todettiin muun muassa Kelan ja THL:n tutkimuksista, että perhevapaauudistuksella ei ole työllisyysvaikutuksia eikä juurikaan tasa-arvovaikutuksia. Eli tehdään perhepolitiikkaa — se on hyvä asia — ja toivottavasti keskusta pitää kiinni siitä, että tällä ei ole tarkoituskaan työntää naisia välttämättä pois kotoa.

12.33 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että joskus hallitusohjelmassa on ollut kirjauksia siitä, että päivähoito-oikeutta rajoitetaan, päiväkotien ryhmiä kasvatetaan, bensaveroa nostetaan, mutta voi, puhemies, se oli edellisen hallituksen hallitusohjelma. Kyllä on lyhyt muisti. Perussuomalaiset itse allekirjoittivat sen hallitusohjelman. Eikö teistäkin ole myönteistä, että nyt kuitenkin suunta muuttuu monessa ja jälleen kerran päästään paremmalle tasa-arvon, tulevaisuuden tielle? [Arja Juvonen: Tiemaksut!]

Mitä tulee näihin kokoomuksen perhevapaamoitteisiin, niin neljä vuotta sitä teiltä odotimme. Mitä näimme? Näimme nämä kyseiset leikkaukset lapsiperheille, näimme leikkaukset koulutukseen, näimme veronkorotukset lapsiperheille. Tässä oli viime hallituksen saldo. Ymmärrän, että muisti on lyhyt, mutta toivon todella, että annatte tälle eriarvoisuutta torjuvalle, lapsiperheitä ja ikäihmisiä muistavalle hallitukselle työskentelymahdollisuuden, ja toistan sen viestin, [Puhemies koputtaa] minkä eilen sosiaalidemokraatit esittivät: tehdään yhdessä lisäsatsauksia.

12.34 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On helpompi kritisoida hallitusohjelmaa, kun sitä ei lue, ja kun kuuntelee näitä puheenvuoroja, niin ymmärrän, että laiskanläksyyn moni joutuisi. On kivempi arvostella sellaista, mitä ei ole, ja keksiä itse ne olkiukot, joita vastaan taistelee.

Arvoisa puhemies! Minua ihmetyttivät puheenvuorot, joissa kritisoitiin sitä, että tämä hallitus on nyt toteuttamassa perhevapaauudistuksen. Kokoomuksella oli neljä vuotta aikaa perhevapaauudistukseen — saldo oli nolla, ei yhtään mitään. Kun edellisen kerran työväenpuolueet olivat hallituksessa, isien osuutta lisättiin. Nyt tämä hallitus on lisäämässä sitä. Ja toisin kuin edustaja Purra sanoi, se on nimenomaan tasa-arvoteko, että kiintiöitä kasvatetaan. Se on tasa-arvoteko isiä kohtaan, joilla on entistä parempi mahdollisuus osallistua perheessä lasten hoitamiseen. Se on tasa-arvoteko äitejä kohtaan, joilla on mahdollisuus valita paremmin kuin tänä päivänä.

Tässä hallitusohjelmassa on valtava määrä sellaisia kohtia, joita minä kritisoisin, [Puhemies koputtaa] mutta te olette tarttuneet niihin kohtiin, jotka ovat selkeitä parannuksia.

12.36 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on hallitusohjelma luettu, ja edelleenkin sanon samoin kuin eilen, että siellä on valtava määrä hyviä asioita, mutta minusta on äärettömän epäreilua se, että nämä hyvät asiat rakennetaan höttöiselle talous- ja työllisyyspolitiikan linjalle. [Pia Viitasen välihuuto] Se on epäreilua tulevaisuutta kohtaan maksattaa ja maksaa näitä uudistuksia rahalla, jota ei ole ansaittu. Sitä rahaa ei ole ansaittu. Ja kun me saimme eilen huolestuttavia lukuja Suomen Pankilta, että talouskasvu hidastuu edelleen, niin nyt viimeistään pitäisi ymmärtää, että tämä hallitusohjelma ei toimi, se tulee johtamaan velkakierteeseen, ja se tulee johtamaan siihen, että pahimmillaan me joudumme leikkaamaan pois ja korkojen kera niistä hyvistä asioista, joita

nyt ollaan lisäämässä. Siksi nyt pitäisi miettiä uudelleen tämän hallitusohjelman talousperusta, tuoda niitä työllisyystoimia pikaisesti pöytään, ei ulkoistaa muualle sitä työtä, [Paavo Arhinmäki: Kokoomus toi leikkauksia!] jolla talouskasvua saadaan aikaan, jolla työllisyyttä tuetaan. [Puhemies koputtaa] Tuokaa minulle yksi ekonomisti, joka kehuu tai puolustaa tätä talouspolitiikan linjaa. Ei löydy sellaista.

12.37 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelma on luettu, mutta sitten hallituspuolueitten riveistä tulee, voisiko sanoa, kahtaalle meneviä kommentteja ja signaaleja, elikkä on välillä vaikea sitten saada selvää, mikä nyt on hallituksen linja. Nyt esimerkiksi perhevapaauudistukseen liittyen täällä salissa on samanaikaisesti kerrottu, kuinka tämä nyt on perheystävällinen ja perheen näkökulmasta lähtevä uudistus, ja sitten täällä kerrotaan, että nyt on tulossa kiintiöt, ja yksi sanoo, että se on 6+6+6, ja joku sanoo, että 5+5+5. Elikkä millä tavalla tällainen kiintiömalli on perheitten näkökulmasta lähtevä uudistus? Kyllä kai perhe nyt parhaiten tietää sen, kuka kulloinkin lasta kotona on hoitamassa ja mikä sopii perhetilanteeseen, mikä sopii työelämään? Täytyy muistaa se, että eihän lasten hoito ole sellainen asia, joka rajoittuu siihen kahdeksan tunnin työpäivään, vaan se on koko vuorokauden ympäri olevaa 24/7-toimintaa, ja siinä mielessä se, että täältä käsin lähdetään nyt sitten ohjaamaan, kuka kulloinkin on siellä lasta hoitamassa, ei missään nimessä ole perheen näkökulmasta lähtevä uudistus. [Puhemies koputtaa] Tämä on aivan kummallinen kupla, mikä täällä nyt on heitetty ilmaan.

12.38 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ranne toi esiin todella tärkeän asian, josta olemme nyt tässä kuulleetkin jo hyviä puheenvuoroja. Syntyvyys on meidän maamme suurimpia ongelmia ja myöskin syy meidän moniin talouspoliittisiin haasteisiimme.

Seitsemän lapsen isänä ja perhetyön pappina toimineena uskallan väittää, että jonkun verran tunnen perhe- ja vauvaperhe-elämää. Olin tuossa sosiaaliturvaa käsittelevässä ryhmässä hallitusneuvotteluissa, ja siellä halusimme tehdä sosiaaliturvauudistusta ja sosiaalietuuksiin liittyviä parannuksia nimenomaan lapsiperheiden näkökulmasta. Myöskin perhevapaauudistus haluttiin tehdä perheiden näkökulmasta. Minä ajattelen ja uskon, että kun perheet voivat hyvin, niin se heijastuu koko yhteiskuntaan ja se maksaa itsensä myös taloudellisesti takaisin. Me tarvitsemme tähän maahan lisää lapsia.

Tuosta perhevapaauudistuksesta hallitusohjelmassa todetaan, että me lisäämme isien oikeutta käyttää vanhempainvapaata mutta äitien vapaata lyhentämättä. Tämä on selvä, ja tässä täytyy pysyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt annetaan puheenvuoro pääministeri Rinteelle ja sitten ministeriaitioon yleisestikin ottaen. Siellä halutaan osallistua keskusteluun. Sen jälkeen jatketaan sitten debattia. — Pääministeri Rinne, 3 minuuttia.

12.39 **Pääministeri Antti Rinne:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Orpo, teille toteen, että useampaan otteeseen tässä salissa olen esittänyt hallituksen talouspolitiikan linjan hyvin selkeästi. Se lähtee liikkeelle siitä, että hallitus saavuttaa 60 000 lisätyöllisen luvun vuoteen 2023 mennessä, siis 75 prosenttia työllisyysasteen tasoksi. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että noin 1,9 miljardia euroa tulee pelivaraa julkisen talouden kokonaisuuteen, josta 300 miljoonaa euroa on mahdollista käyttää lisämenoihin. Sen lisäksi hallitus on päät-

tänyt 730 miljoonan euron veronkorotuksista, joilla rahoitetaan pysyviä menoja pysyvillä tuloilla. Nämä ovat ne elementit, joittenka kautta rakennetaan niitä pysyvien menojen lisäyksiä, jotka tähän kokonaisuuteen kuuluvat. Olen todennut, että hallitus on päättänyt, että elokuussa 2020 arvioidaan tilannetta, kuinka pitkälle näitä työllisyystoimenpiteitä on kyetty VM:n, valtiovarainministeriön, laskelmien pohjalta toteuttamaan, ja silloin määritellään se, miten arvioidaan näitä pysyviä menolisäyksiä, joita on toteutumassa sen varaan, mitä työllisyyskehitys tulee osoittamaan tulevaisuudessa. Siis talouspolitiikka on täysin vahvalla perustalla.

Kun viittaatte näihin talousasiantuntijoihin, teidän kannattaa myöskin tutustua kansainväliseen keskusteluun. Tämän hallituksen perusfinanssipolitiikan viritys on täsmälleen sitä, mitä kansainvälisesti tällä hetkellä vahvasti viedään eteenpäin talouspolitiikan keskusteluissa. [Ben Zyskowicz: Kertokaa sen ekonomistin nimi!] Vastasyklinen politiikka on erittäin tärkeä elementti.

Perhevapaajärjestelmästä haluan todeta sen verran, että tämä kokonaisuus lähtee liikkeelle siitä, että Euroopan unionin direktiivi määrittää tämän hallituskauden aikana tätä perhevapaajärjestelmän rakentamista sillä tavalla, että äideille on lähtökohtaisesti määrätty viisi kuukautta perhevapaata. Hallituksen kotimainen tahtotila on se, että myös miehille tulee viisi kuukautta vapaata, mutta me haluamme kunnioittaa kolmikantaista valmistelua tämän asian suhteen [Sari Sarkomaa: 50 miljoonaa yksi kuukausi, mistä rahat?] ja odotamme, että se kolmikantainen valmistelu tuottaa direktiivien tahdon mukaista tulosta tähän perhevapaajärjestelmään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten muutamat muutkin ministerit ovat pyytäneet puheenvuoroja. Toivon, arvoisa eduskunta, että vähän hiljempaa silloin, kun ministerit puhuvat.

12.42 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmahan on monella tavalla edistyksellinen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta. Sisäministerinä olen iloinen siitä, että oman ministeriöni vastuulle kuuluu laatia malli sukupuolivaikutusten arvioinniksi eri hallinnonalojen toiminnassa. Samoin hallitusohjelmassa on hienoa, että tavoitteena on tehdä poliisikunnasta enemmän palvelemansa kansan näköistä edistämällä erilaisista etnisistä taustoista tulevien hakeutumista poliisikoulutukseen. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä arvoja turvallisuusviranomaisten toiminnassa, jotta myös marginalisoidut ihmiset voivat tuntea luottamusta viranomaisia kohtaan, ja tätä luottamusta me haluamme rakentaa hallituksena.

Myös alueellisesta yhdenvertaisuudesta on täällä paljon puhuttu eilisen aikana, tänäänkin hieman sivuttu, ja tämä on tärkeää. Tämä hallitusohjelma on koko Suomen hallitusohjelma. Olen jo keskustellut poliisiylijohtaja Seppo Kolehmaisen kanssa siitä, että hallitusohjelmaan on kirjattu työ sen puolesta, että alueilla, joilla on heikko palvelutaso, lisätään viranomaisten läsnäoloa ja näkyvyyttä. Tämä työ on jo käynnistetty poliisihallinnossa. [Timo Heinonen: 300 poliisia ei riitä! — Paavo Arhinmäki: Se on 300 enemmän kuin ennen! — Puhemies koputtaa] Hallitusohjelmassa todetaan myös, että pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet.

Nämä kirjaukset antavat hyvän pohjan sille, että kansalaiset todella voivat luottaa avunsaantiin ihan kaikkialla tässä maassa. Osana tätä palveluiden saatavuuden parantamista

[Välihuutoja] — jos saan jatkaa loppuun asti, kiitos — osana tätä palveluiden saatavuuden parantamista tämä hallitus aikoo rakentaa myös digitalisaation edistämisen ohjelman, jonka myötä julkisten palveluiden on oltava kansalaisten ja yritysten digitaalisesti saatavilla vuoteen 23 mennessä. Sisäministeriön toimialalla tämä tarkoittaa esimerkiksi sähköisiä lupapalveluja ja niiden parantamista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, koetin äsken ystävällisesti sanoa, seuraavaksi joudun sanomaan vähän painokkaammin: silloin kun ministeri puhuu, niin välihuuto silloin tällöin on ehkä ok mutta sellainen koko ajan, yhtä mittaa jatkuva keskustelu salin vasemman ja oikean laidan välillä ei ole ollenkaan toivottavaa.

12.44 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero:** Arvoisa puhemies! Kun tässä oli keskustelua siitä, mitenkä pääkaupunkiseutu on huomioitu, niin todellakin tässä hallituksessa on huomioitu erilaiset alueet mutta erityisesti tässä hallitusohjelmassa verrattuna ehkä edelliseen huomioidaan niin, että laaditaan erikseen kansallinen kaupunkistrategia, joka siis lähtee YK:n kaupunkikehitysohjelman laaja-alaisista tavoitteista, ja erityisesti vahvistetaan pääkaupunkiseudun kykyä toimia metropolialueena verrattuna muihin metropolialueisiin maailmassa, mitä ei ollut edellisellä kaudella muistaakseni ollenkaan. Ja pääkaupunkiseudun sote-ratkaisussa on nyt sitten pitkälti kiinni pääkaupunkiseudun kunnista, minkälaiseen ratkaisuun nämä kunnat täällä itse ovat valmiita lähtemään. [Ilkka Kanerva: Miten se yhdenvertaisuus?]

12.45 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin siitä, haluavatko suomalaiset tehdä lapsia tähän maahan, ja kyllä se iso haaste on se, miten me taklaamme ilmastonmuutoksen. Vain siten me voimme turvata sen, että lapsillemme on tulevaisuus, on tämä pallo, missä voi elää jatkossakin. Sen takia tämän hallituksen kunnianhimoiset ilmastotavoitteet ovat aivan ytimessä siinä, kun mietitään, millainen tulevaisuusnäkymä ihmisillä on, mutta me haluamme tehdä siirtymän pois fossiilitaloudesta sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti, ja sen takia esimerkiksi nämä veronkevennykset on kohdennettu kaikkein pienituloisimmille, jotta mahdolliset nousevat välilliset verot eivät tunnu siellä kukkarossa.

Täällä nostettiin esiin myös asuminen ja se, että tässä on kirjattu öljylämmityksestä eroon pääseminen. Tähän hallitus on tekemässä toimenpideohjelmaa, johon on varattu kymmeniä miljoonia kannustimeksi juuri siihen, että nämä korjaukset voidaan talouksissa tehdä.

Sitten minä nostan vielä tämän kaupunkipolitiikan omalta ympäristöministerin lohkoltani. Kaupungit ovat hyvin tärkeitä kumppaneita ilmastotyössä. Me jatkamme kansallista kestävän kehityksen kaupunkiohjelmaa, me jatkamme MAL-sopimuksia, vahvistamme niitä, pidennämme niitä, teemme niistä rullaavia. Nämä ovat tärkeitä toimia kaupungeille niin kuin myös asuinrakentamisen lisääminen. Esimerkiksi ARA-asuntojen uudistuotantoa lisätään 10 000 vuodessa ja näistä puolet suunnataan nimenomaan Helsingin seudulle, missä kohtuuhintaista asumista tarvitaan lisää. [Ilkka Kanerva: Sehän oli asiantunteva puheenvuoro! — Paavo Arhinmäki: Niin oli!]

12.47 **Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa puhemies! Tässä muun muassa edustaja Vikman nosti keskusteluun todella tärkeitä tasa-

arvo- ja yhdenvertaisuusasioita. Tämä hallitus tulee kyllä tekemään ehdotuksia, jotka parantavat tilannetta. Meillä on kunnianhimoinen hallitusohjelma, jolla me yritämme puuttua näihin keskeisiin kysymyksiin. Meidän on tarkoitus luoda tasa-arvo-ohjelma, ja on päätetty, että se laaditaan. Meillä on kunnianhimoinen tavoite, että Suomesta tulisi tasa-arvon kärkimaa: talousarvioprosesseissa huomioidaan sukupuolten tasa-arvoa, luodaan seurantaohjelmaa, -järjestelmää, joka tulee kattamaan kaikki hallinnonalat. Sukupuolten tasa-arvoa tullaan myös kaikissa keskeisissä uudistuksissa huomioimaan ja selvittämään jo etukäteen. Tästä palkkatasa-arvosta: sitäkin tullaan edistämään jatkamalla muun muassa samapalkkaisuusohjelmaa.

Sitten vielä tähän perhevapaauudistukseen: tähän kysymykseen oikeastaan jo edustajat Adlercreutz ja Arhinmäki vastasivat, mutta totta kai perhevapaauudistus on keskeinen osa tätä meidän tasa-arvotyötä ja on yksi tämän hallituksen kärkihankkeista, ainakin minusta se on näin.

Minusta tämä on kyllä myös aika ulkopuolinen, riippumaton taho, mitä hallituksella on ollut, jos ja kun tarkastelee tätä Rinteen hallituksen hallitusohjelmaa ja vertaa sitä aikaisempiin hallitusohjelmiin, enkä kyllä yhdenvertaisuuden osalta ja tasa-arvon osalta usko, että löytyy parempaa hallitusohjelmaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt jatketaan debattia.

12.49 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen, puhuitte siitä, että panostatte pienituloisiin, mutta oletteko tullut ajatelleeksi sitä, että polttoainevero, lämmityspolttoainevero, tietullit eli liikkumisen ja asumisen kallistuminen vaikuttavat keskituloisiin ja pian hekin ovat pienituloisia? Ei kai voi olla se väylä, että muutamme keskituloisia pienituloisiksi, jolloin meillä on suurempi määrä ihmisiä, joita taas pitäisi tukea? Tämä ei ehkä ole kovinkaan kestävää.

Ja oikeastaan, kun kuuntelen SDP:tä, on mielenkiintoista huomata, että nyt kun te olette siirtyneet hallitukseen, on sellainen tunne, että aina kun me täältä kerromme jotakin epäkohtia ja tuomme kehitysehdotuksia, niin toteatte, että ei olla luettu tai ollaan niin hämmentyneitä. Viime kaudella kerroitte itse, kuinka oppositiosta voi vaikuttaa hallitukseen, ja täällä yritetään tuoda teille hyviä ideoita. Ottakaa nyt herran tähden näistä itsekin vaari, koska silloin aina sanoitte, että pitää kuunnella, ja nyt tuntuu, että korvat ovat itsellänne kiinni. Ja muistakaa, mistä aloitimme viime kauden alussa: SDP:n jäljiltä oli 100 000 uutta työtöntä.

12.50 **Tuula Väätäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on suureen ääneen sanottu sitä, että Suomi on hyvä maa lapsille. Kyllä, osalle lapsista, mutta ei läheskään kaikille. Sen takia tarvitaan perhevapaauudistusta, subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden varmistamista, toisen asteen maksuttomuutta, rikoslakeihin muutoksia, erityisesti niihin lakeihin, jotka koskevat naisia ja lapsia. Rinteen hallitusohjelma toteutuessaan vahvistaa tässä maassa suvaitsevaisuutta, demokratiaa, huolenpitoa. Ja uskokaa, hyvät kollegat, näitä asioita Suomi todella tarvitsee, jotta se olisi riittävän hyvä maa kaikille lapsille ja perheille.

12.51 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa todella on paljon hyviä tavoitteita, ja kun käytetään yli 200 menolisäysriviä, kun ottaa

kertaluontoiset huomioon, niin monelle jaetaan jotain. Muutama asia herättää hämmennystä. Ehkä tärkein on se, että pääministeri Rinne on täällä sekä eilen että tänään pyrkinyt rauhoittamaan meidän pelkojamme sillä, että 1,2 miljardin pysyvien menolisäysten katteena on yli 700 miljoonaa euroa suomalaisilta perittäviä lisäveroja ja ikään kuin yli puolet menolisäyksistä on siis saletissa. Näinhän ei kuitenkaan ole. Nämä teidän talouslähtökohtannehan nojaavat siihen, että 1,9 miljardia euroa VM:n laskelmien mukaan pitäisi saada työllisyyden lisääntymisestä yli sen perusuran, joka teknisessä kehyksessä on, ja nyt jos te ette pysty työllisyystoimia toteuttamaan yli sen, mitä VM ennustaa, niin lähes 2 miljardia tippuu alaspäin. Silloin pitäisi sekä jättää pysyvät menolisäykset tekemättä että pitää voimassa teidän veronkorotuksenne, eikö näin? Ei voida ajatella, että te teette 700 miljoonaa lisämenoja [Puhemies koputtaa] pelkästään veronkorotuksilla, koska nekin tarvitaan, [Puhemies koputtaa] jos työllisyystoimia ei ala tulla.

12.52 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä nyt on syytä huolehtia siitä, että perussuomalaisten eduskuntaryhmä saa myöskin tämän hallitusohjelman ja myöskin nämä liitteet, joissa nämä talousluvut ja ne varsinaiset käytännön kirjaukset lukevat — ei kannata lukea niitä vaaliohjelmia enää. Tuosta pyörökäytävältä niitä löytyy. Esimerkiksi edustaja Ranne ja muutama muukin siellä nostivat esiin lapsiperheet, vanhukset, ja kun näitä liitteitä lukee, niin täällä on aika paljon sellaisia asioita, jotka nimenomaan panostavat lapsiin ja vanhuksiin niin lapsistrategian osalta kuin kotihoidon kuin perheiden osalta ja niin edelleen. [Välihuutoja] Eli kannattaa tutustua, kannattaa tarkkaan lukea, ja mikäli ette ymmärrä, niin tulkaa minulta kysymään. [Naurua — Arja Juvonen: Voi kiitos!]

12.53 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu tasa-arvosta ja täällä on myös puhuttu ilmastosta. Edustaja Ranne nosti esiin nämä hallituksen ilmastojohtajuusratkaisut, ja jos tähän etujoukkoon pyritään, minulla on siihen yksinkertainen ratkaisu ja se on myös edullinen ratkaisu. Itse näen turpeen polton kansallisena energiamuotona, joka luo työtä Suomeen. Suomessa turpeen polttaminen katsotaan päästöjen aiheuttajaksi. [Paavo Arhinmäki: Ja kaikkialla muuallakin!] Suomessa on miljoonia hehtaareja turvesoita, jotka sitovat hiiltä. Tasa-arvon minimissä meidän pitää siirtää ne hiilinielujen joukkoon. Sillä me saavutamme ilmastojohtajuuden.

Lisäksi eilen puhuin pakkoruotsista. [Puhemies koputtaa] Sen unohdin sanoa, että tähän asti ammattikorkeakouluja ruokkinut lukion ja amiksen kaksoistutkinto [Puhemies koputtaa] tulee kärsimään erittäin suuresti tästä pakkoruotsista. — Kiitoksia.

12.54 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen oikeastaan totesi suuren osan siitä, mitä halusin sanoa. Lapset ja nuoret ympäri maailmaa, myös Suomessa, ovat huolissaan siitä, onko tulevaisuutta ylipäätänsä olemassa. Tämä hallitus on ensimmäinen Suomen historiassa, joka asettaa selkeän tavoitteen Suomen hiilineutraalisuudesta vuodelle 2035, joka on se tavoitevuosi, jota Suomen oma kansallinen ilmastopaneeli, poliitikkoja ilmastotieteessä neuvomaan asetettu paneeli, esittää.

Toivon, että voimme tehdä rakentavaa yhteistyötä yli oppositio—hallitus-rajan, jotta ne toimet, mitä hallitusohjelma ilmastonmuutoksen suitsimiseksi sisältää, toteutuvat. Olen tässä suhteessa toiveikas siksi, että kokoomus ja kristillisdemokraatit olivat mukana teke-

mässä sitä kahdeksan eduskuntapuolueen yhteistä ilmastokannanottoa, [Puhemies koputtaa] joka on paljolti pohjana hallitusohjelman ilmastokirjauksille.

12.56 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Koulumies käytti hyvin mielenkiintoisen puheenvuoron, jota täällä ei nyt ole liiemmin debatoitu. Hän puhui tästä tärkeästä 1 000 lääkärin lisätavoitteesta ja laski aivan oikein siitä Helsingin väestöosuuden mukaisen osuuden, joka vastaavasti esimerkiksi Turussa olisi 40. Juuri ne määrät tarvittaisiin kunnissa perusterveydenhuollossa lisää vastaanottotoiminnan lääkäreitä, jotta meillä Suomessa 50 vuotta kansanterveyslain säätämisen jälkeen toteutuisi se universaalin perusterveydenhuollon periaate, joka maahamme on aikanaan säädetty ja jossa me poikkeamme kaikista kehittyneistä maista, joissa yleensä pääsee perustason lääkärille viikossa, ellei nopeamminkin. Sitä ei voi valtio tehdä sillä tavalla lahjana, että se pudottaa jostakin helikopterista niitä lääkäreistä sinne, vaan se tulee tehdä yhdessä kuntien kanssa. Kunnat olisivat voineet tehdä sen jo aikanaan, erityisesti eräät hyvin varakkaat kunnat, joille se olisi alle 1 desimaalin veroprosentin maksuosuus, jos olisivat itse siihen panostaneet [Puhemies koputtaa] siinä vaiheessa, kun lääkäritilanne oli parempi. Olen itse tämän muutoksen kerran tehnyt ja uskon, että se pystytään tämän hallituskauden [Puhemies koputtaa] aikana tekemään.

12.57 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, joka näytti juuri poistuneen salista: mikään direktiivi ei estä tasa-arvoisen perhevapaauudistuksen toteuttamista. [Paavo Arhinmäki: Siksi me teemme sen!]

Odotukset olivat erittäin korkealla, kun tämä hallitus aloitti, nimenomaan tasa-arvon edistämisen suhteen, mutta nyt näyttää kuitenkin siltä, että tämä hallitus ei ole valmis edistämään naisten työmarkkina-asemaa. Esitetyssä perhevapaamallissa on monia hyviä elementtejä, mutta sen sijaan se heikentää työllisyyttä, lisää kustannuksia eikä korjaa naisten työmarkkina-asemaa. Kokoomus kannattaa perhevapaauudistusta, joka lisäisi naisten työllisyyttä, työelämän vanhemmuuden tasa-arvoa, lasten osallistumista varhaiskasvatukseen, jonka myös hallitus on todennut tärkeäksi tavoitteeksi ja joka tuo joustoja ja sujuvuutta lapsiperhearkeen. Tällainen uudistus lisäisi niin lasten kuin vanhempienkin hyvinvointia. [Pia Viitasen välihuuto]

Loppuun kysymys. Toistaiseksi olemme saaneet hallituksen riveistä nähdä työllisyyttä koskevista uudistuksista lähinnä sellaisia, [Puhemies koputtaa] jotka heikentävät työllisyyttä, kuten perhevapaauudistus ja aktiivimallin purkaminen ja kotitalousvähennyksen heikentäminen. Nyt kysynkin: mitä ovat ne työllisyyttä vahvistavat uudistukset, joita olette valmiit tekemään?

12.58 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Täällä on oppositio syyttänyt hallitusohjelmaa kaupunkien jättämisestä huomiotta, mutta sanoisin kyllä, että hallitusohjelma on varsin tasapainoinen kokonaisuus, joka ottaa koko Suomen huomioon.

Erityisesti nostaisin kaupunkien näkökulmasta kaksi asiaa: Meillä on kunnianhimoiset tavoitteet asuntopolitiikassa, ja siinä pyritään erityisesti kohtuuhintaista asumista lisäämään. Sen lisäksi on tarkoitus lähteä käynnistämään lähiöohjelmaa, [Pia Viitanen: Erinomaista!] joka puuttuu kaupunkien tilanteeseen, jossa nähdään tällä hetkellä suuria haasteita eriytymiskehityksessä ja lasten todellisuuden eriytymisessä. Tähän hallitus on nyt

voimakkaasti puuttumassa, ja tämä jos mikä on kaupunkipolitiikkaa, johon kutsun myös arvon kokoomuslaiset ja perussuomalaiset edustajat mukaan näihin talkoisiin.

12.59 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan keskustelua perhepolitiikasta. Mitä valinnanvapautta on kiintiömalli, jossa valtiovalta sanelee perheille, kuinka monta kuukautta kukakin saa perhevapaata käyttää? Miksi perhe ei itse saa päättää tätä? [Välihuutoja] Muistutan, että viime syksynä Väestöliiton tutkimuksessa suomalaiset nimenomaan eivät kannattaneet kiintiömallia vaan he kannattivat valinnanvapautta. [Mika Niikko: Juuri näin!] Täytyy sanoa, että keskustalle täytyy antaa kiitos tässä siitä, että kotihoidon tukea ei romutettu vastoin muiden hallituspuolueiden tavoitteita.

Mutta tosiasia on se, että hallitusohjelma ei tuo merkittävää ratkaisua syntyvyyden romahdukseen. Tämä neljännen ja viidennen lapsen lapsilisän korotus on hyvä asia, mutta suurin osa lapsiperheistä jää lapsilisäkorotusten ulkopuolelle. [Puhemies koputtaa] Virossa korotettiin huomattavasti lapsilisiä kaikilta perheiltä, ja siellä syntyvyys lähti nousuun.

13.01 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! En ymmärrä tässä salissa viljeltyä kritiikkiä, joka on kohdistunut ruotsin kielen opiskeluun eli niin sanottuun pakkoruotsiin. [Juha Mäenpää: Ja pakkosuomeen!] En ymmärrä, miten kahden kotimaisen kielen opiskelu voi olla niin ylitsepääsemättömän vaikeaa meillä täällä Suomessa. [Välihuutoja] Hyvin monessa maassa opiskellaan selkeästi useampaa kansalliskieltä kuin meillä täällä Suomessa. Esimerkiksi Sveitsissä koululaiset opiskelevat neljää kansalliskieltä. Voiko kaksi kansalliskieltä olla meille suomalaisille niin ylitsepääsemättömän vaikeaa? Harvoin tapaa aikuisia, jotka harmittelevat sitä, että ovat opetelleet aikoinaan kieliä.

Asenneilmapiirissä tosin näyttää olevan toisen kotimaisen kielen suhteen vielä paljon korjattavaa. Sillä, miten me aikuiset tässäkin salissa suhtaudumme kieltenoppimiseen, [Puhemies koputtaa] on suuri merkitys lastemme suhtautumiseen muun muassa ruotsin kielen opiskeluun.

13.02 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustajat Ovaska, Aittakumpu ja Kärnä kerskuivat aiemmin, että perheiden elämää helpotetaan. Näin todellakin on, uskottava se on. Nimittäin laittomasti maassa olevien yksilöiden ja perheiden. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille annetaan jatkossa mittavat peruspalvelut yhteiskunnan kustannuksella ja jopa oleskelulupa, jos perheellä tai muulla yhteisöllä on tarjottavana sopiva työpaikka — siis kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille. Näin koko turvapaikkajärjestelmältä viedään pohja, nimittäin silloin rikoksesta ei enää rangaista vaan palkitaan. Jos tämä hallitus on jossakin tasa-arvoinen, niin siinä, että laillisuus ja laittomuus ovat samanarvoisia tekoja.

Edustaja Hassi puhui aiemmin kauniita hiilineutraaliudesta, ja tämä ei kuitenkaan näy maahanmuuttopolitiikassa. Muistuttaisin, että lämpimissä maissa hiilijalanjälki [Puhemies koputtaa] on paljon pienempi kuin täällä kylmässä Pohjolassa, niin että toivottavasti vihreät osallistuvat ilmastotalkoisiin myös.

13.03 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meidän hallitusohjelma on nimeltään Osallistava ja osaava Suomi, ja sanoisin, että tätä koko hallitusohjelmaa kuvaa kaksi kokonaisuutta: laitetaan perusta kuntoon monelta osin niin sosi-

aali- ja terveydenhuollossa kuin koulutuspuolella ja pidetään kaikki suomalaiset mukana. Tässä työssä oli ilo ja helppo olla näiden hallituskumppaneiden mukana.

Tämä tarkoittaa myös viime kauden jatkoa lapsistrategian muodossa, niin että sektorirajat ylittäen lapset ja nuoret huomioidaan, että heille tuodaan hyviä sosiaali- ja terveyspalveluita kouluun ja päiväkoteihin, ja sitten on myös oppivelvollisuusiän laajentaminen, jotta siinäkin pidetään nuoret pidempään mukana. Meillä on velvollisuus pitää heidät pidempään mukana. [Puhemies koputtaa] Tämä on huolehtimista, uudenlaista ajattelua.

13.04 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On pakko kysyä, missä määrin Rinteen hallitus kunnioittaa tätä parlamentaarista keskustelua ja parlamentaarista prosessia. Me käymme täällä keskustelua hallitusohjelmasta, joka on neljään vuoteen varmaan yksi tärkeimmistä keskusteluista, ja hallituksen ministereistä lähes puolet on poissa. Missä on yhdeksän ministeriä? Uimarannalla aurinkoa ottamassa? Pääministeri Rinne, kertokaa se meille. [Hanna Sarkkinen: EU-kokouksessa!] Mutta onneksi liikenneministeri Sanna Marin on täällä paikalla, sillä tästä parlamentarismin kunnioittamisesta haluaisin keskustella edelleen.

Hallitus on linjannut nyt uusia liikennehankkeita, ratahankkeita, päärataa, tunnin junaa, idän junaa, jotka sinänsä varmasti ovat hyviä ja kannatettavia asioita. Mutta muistatteko te sen, että meillä on sovittu laissa liikennejärjestelmäsuunnittelusta tämä parlamentaarinen prosessi? Meillä tulee olla parlamentaarinen liikennejärjestelmätyöryhmä, joka tekee suunnitelman, hallitus sen pohjalta selonteon, jonka pohjalta sitten te tuotte näitä esityksiä eduskunnalle ratkaistavaksi. Ette te voi tällä tavoin omin päin näitä asioita linjata. Eduskuntaa on kuunneltava. [Puhemies koputtaa] Tällainen parlamentaarinen menettely on sovittu.

13.05 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei uskoisi, että kokoomusedustajatkin sortuvat näin halpahintaiseen populismiin. Monet ministerit ovat EU-kokouksissa edustamassa Suomea ja Suomen kantoja, ja se, jos joku, lienee tärkeä ministerin työtehtävä. [Paavo Arhinmäki: Puheenjohtajuus on tulossa, tiedoksi!]

Arvoisa puhemies! Hallitus tekee perhevapaauudistuksen, joka lisää perhevapaiden käytön joustoa ja tasa-arvoa. Lisätään isien kuukausia lyhentämättä äitien käytössä olevia ansiosidonnaisia kuukausia. Kysymys oikeastaan kuuluu: haluaako kokoomus lyhentää äidille mahdollisia ansiosidonnaisia kuukausia? Se käsitys tästä keskustelusta on nyt syntymässä. Ja edustajat Essayah ja Räsänen, hallitus lisää perheiden valinnanvaraa ja mahdollisuutta joustoon, ei pakota yhtään ketään kotiin. Eli olisi hyvä lopettaa tämäkin sumutus tässä salissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Marin on pyytänyt puheenvuoroa ja heti sen myös saa. — Olkaa hyvä.

13.07 **Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kopra esitti tärkeän huomion ja tärkeän kysymyksen. Kyllä todellakin on näin, että tämä 12-vuotinen suunnittelu on tarkoitus laittaa käyntiin, kuten hallitusohjelmassakin todetaan. Väyläverkoston kokonaiskuva kootaan ja arvioidaan laaja-alaisesti. Kokonaiskehittäminen linjataan osana parlamentaarisen työryhmän esittämää 12-vuotista valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa. Näihin ensimmäisiin vuosiin tietenkään tämä ei vielä

ehdi, ja kuten myös hallitusohjelmassa linjataan, nyt jo lisätalousarvion yhteydessä, joka ilmeisesti jo ennen juhannusta eduskuntaan tulisi, laitetaan liikkeelle joitakin keskeisiä hankkeita, jotka ovat siis toteutusvalmiita. Mutta totta kai tämä liikennejärjestelmän kokonaiskuva, iso kuva, on tarkoitus yhdessä parlamentaarisesti linjata, sopia, aivan kuten aikaisemmin olemme yhdessä tätä asiaa kaikki puolueet käsitelleet. Ja kyllä ainakin ministerinä aion pitää huolta siitä, että näitä isoja tulevaisuushankkeita, tulevaisuusinvestointeja, tullaan myös tämän kokonaiskäsityksen ja parlamentaarisen yhteistyön puitteissa sitten linjaamaan.

13.08 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Itse pohdin tätä hallituksen finanssipoliittista linjaa vielä. Hallitus itse linjaa sen aktiiviseksi ja vastuulliseksi, mutta samalla sitten lisää kuitenkin menoja suhteessa vuoden 2019 tekniseen kehykseen tuon 1 230 miljoonaa. Toisaalta tietenkin tulojakin lisätään, mutta jokuhan ne maksaa, ja ne 730 miljoonaa täytyisi jotenkin pystyä kompensoimaan sinne pieni- ja keskituloisille, koska me tiedämme, että kotitalouksien velkaantuminen on käsittämättömällä tasolla tällä hetkellä. Jos 200 miljoonaa sitten uudelleenkohdennetaan, niin meillä on vielä edelleen se 300 miljoonaa siellä jäljellä, ja on ajateltu, että se saadaan sen työllisyysasteen nousulla. Mutta jos ei sitä 60 000:ta lisätyöpaikkaa saavuteta, niin todellakin hallituksen talouspolitiikalta tippuu pohja pois. Näin ollen täytyisi keksiä ja täytyisi löytää paljon enemmän niitä lisätoimia ja -tehtäviä, joilla pystytään lisäämään sitä talouskasvua ja työpaikkoja. Näitä täytyisi etsiä.

13.09 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun opposition puheenvuoroja on kuunnellut, niin täytyy sanoa, että tulee mieleen vanha sanonta ”pessimisti ei pety”. Hallituksella on erittäin hyvä talouslinja, tavoitteet — 75 prosentin työllisyysaste, 60 000 työpaikkaa — ja selkeä yhteinen näkemys, että sitoudutaan mahdollisiin tarvittaviin uusiin toimenpiteisiinkin, jos nyt päätetyt toimet eivät riitä. Se oli keskustan tavoite hallitusneuvotteluissa, ja kaikki puolueet ovat tähän sitoutuneet. Kaikki tiedämme, että työllisyysasteen nousu on ratkaisu siihen, että pystytään rahoittamaan nämä palvelut.

Mitä tulee muuten sitten hallituksen ohjelmaan, niin se on koko Suomen ohjelma. Se on koko Suomen ohjelma, ja siitä voimme olla ylpeitä. Eli siinä ei panosteta vain pääkaupunkiseutuun, vaan siinä panostetaan koko Suomeen tasapainoisella tavalla: aluekehitykseen, liikenneverkoston kehittämiseen, koulutuksiin, kuntien rahoituksen turvaamiseen ja tutkimus- ja tuotekehityspanostuksiin. Ja tällä koko Suomen ohjelmalla me pystymme huolehtimaan siitä, että kaikki suomalaiset voivat tuntea, että he ovat tämän hallituksen myönteisen kohtelun omia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministerit Rinne ja Blomqvist ovat pyytäneet puheenvuoroa. Riittääkö kolme minuuttia paikalta? Varmaan sopii.

13.10 **Pääministeri Antti Rinne:** Hyvin riittää, kiitos, arvoisa puhemies! — Edustaja Vähämäki, kiitos asiallisesta ja analyyttisestä puheenvuorosta. Tuo on tärkeätä keskustelukulttuurissa, että pystytään maltillisesti ja syvällisesti miettien sitä talouspolitiikan linjaa pohtimaan. Te tunnistitte juuri ne kriittiset kohdat, jotka tässä hallituksen talouspolitiikkaan liittyvät. Ja se on nyt nimenomaan se, että hallituksen kova tahtotila on sitoutuminen

siihen, että plus 60 000 uutta työllistä saadaan sinne vuoteen 2023 mennessä. Me tulemme tekemään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen, myös Suomen Yrittäjien kanssa, kaiken sen, minkä pystymme, että nämä 60 000 työpaikkaa, lisätyöllistä, tulee. Se on koko tämän rakennelman pohja. Se 1,9 miljardia euroa tulee sitä kautta julkisen talouden tasapainoon, josta sitten 300 miljoona euroa on ajateltu käytettäväksi menojen lisäyksiin. Sitten verotusta lisätään tämä 730 miljoonaa euroa, ja näitten yhteisvaikutus on sellainen, että jos tämä ei lähde toteutumaan 2020 elokuussa, silloin arvioidaan teknisen kehityksen päälle tulevia lisämenoja, mitkä nyt on tässä hallitusohjelmassa lanseerattu. [Anne Kalmari: Yrittäjät mukaan!]

13.11 **Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa puhemies! On erittäin ilahduttavaa, että täällä aika moni on kiinnostunut perhevapaauudistuksesta ja tasa-arvosta. Ja on ilahduttavaa myös, että moni opposition edustaja on kiinnostunut ja haluaa tehdä, kuten hallituskin, kunnianhimoisen ja perheiden hyvinvointia tukevan perhevapaauudistuksen. Näyttää kuitenkin, tai kuulostaa, siltä, että täällä vallitsee ainakin osittain vähän epätietoisuutta siitä, mitä hallitus hallitusohjelmaan on kirjannut, ja sen takia haluan nyt lukea tästä hallitusohjelmasta suoraan.

”Tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheissä tasaisesti molempien vanhempien kesken, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia perhevapaiden pitämisessä lisätään. Uudistus toteutetaan siten, että se kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia, myös monimuotoisia perheitä, ja huomioi yrittäjyyden eri muodot. Uudistus tulee toteuttaa niin, että äideillä ja isillä on yhtä paljon kiintiöityjä kuukausia. Isille kiintiöityjä ansiosidonnaisia vapaita pidennetään lyhentämättä äitien nykyisin käytettävissä olevaa osuutta. Lisäksi perhevapaiden tulee sisältää vapaasti valittava vanhempainvapaajakso. Molemmille vanhemmille maksetaan korotettua ansio-osaa nykyistä äitien osuutta vastaavasti.” Näin lukee siis hallitusohjelmassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten jatketaan debattia.

13.13 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Neljä vuotta sitten hallitusneuvotteluissa kokoomus ja keskusta tiesivät, mikä on suomalaisen yhteiskunnan suurin huoli, joka on meidän omissa käsissämme. Se on hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen tuleville sukupolville: taloudellisen pohjan kuntoon laittaminen, kestävyysvajeen hoitaminen, yritystoiminnan vahvistaminen, ahkeruuden lisääminen yhteiskunnassa. Silloin purettiin normeja, panostettiin työteliäisyyteen ja ahkeruuteen ja tehtiin työllisyystoimenpiteitä, joilla 140 000 työpaikkaa syntyi. Päästiin oikealle uralle. Nyt tämä hallitus, jossa edelleen keskusta myös istuu, lähestyy aivan eri näkökulmasta tätä suurta haastetta. Kun nyt olisi pitänyt päinvastoin jatkaa samaa linjaa työllisyyden vahvistamiseksi ja yritystoiminnan uusien parannuskeinojen etsimiseksi, niin tämä hallitus lisää menoja ja kiristää veroja lisää — vaikka samaan aikaan talouden äärimmäisen suuret haasteet [Puhemies koputtaa] palvelujen pelastamiseksi ovat oven takana. [Puhemies koputtaa] Ja te ummistatte silmät tosiasioilta. Onko näin?

13.14 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Edustaja Koulumies toi omassa puheenvuorossaan esille Helsinki-näkökannan, ja

hyvä niin. Ja hyvää Helsinki-päivää! Totesitte myös, että Uusimaa on koko maan veturi, ja näinhän tämä asia on. Sen takia hallitus on ottanut koppia Uudenmaan kaikkien 26 kunnan kirjelmästä, jossa halutaan ratkaista sote-palvelut ja niiden vaatimat järjestelyrakenteet kuntien yhteisesti sopimalla tavalla. Tätä hallitus selvittää nyt yhdessä Uudenmaan kuntien kanssa tämän vuoden loppuun mennessä.

Ihmettelen hieman, että tämä positiivinen asia ei ole noussut laajemmin puheenvuoroissa esille. Itse mainitsin tästä eilisessä debatissa. Onko niin, että muut uusmaalaiset edustajat eivät kannata tätä hyvää asiaa, ei edes kokoomus? [Ben Zyskowicz: Me ei kannateta koko maakuntahallintoa, niin kuin ette tekään ennen vaaleja!]

13.15 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy aluksi todeta, että kyllä tässä hallituksen ohjelmassa on hyviäkin elementtejä. Tavoitteet ovat ainakin tärkeitä, jos yritetään saada vähennettyä köyhyyttä ja eriarvoisuutta ja pyritään esimerkiksi päivittämään vaikkapa päihdestrategiaa tai mielenterveysstrategiaa. Näistä hyvistä tavoitteista huolimatta haluaisin nähdä, että tehtäisiin semmoisia ohjelmia, jotka oikeasti toisivat muutoksia. Esimerkiksi kun täällä puhutaan nuorten työllisyyden tukemisesta tai köyhyyden ja eriarvoisuuden ehkäisemisestä, niin ne toimenpiteet on yleensä kolmeen lauseeseen saatu kuvattua, esimerkiksi työllisyyden tukemisen osalta. Tavallaan hakisin, kun teillä on nyt köyhyystutkijakin siellä ministeriössä mukana hallituksessa, että ottaisitte parlamentaarista valmistelutyötä joillekin osioille, kun on yritetty jo useita kertoja esimerkiksi nuorten syrjäytymisen osalta saavuttaa tuloksia ja ne ovat jääneet saavuttamatta. [Puhemies koputtaa] Viime hallituskausi ei onnistunut siinä, enkä usko, että tämäkään onnistuu, ellei sitten tehtäisi jotain yhdessä.

13.17 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsi sydämellä kysyn nyt pääministeri Rinteeltä: Onko niin, että tämä hallitusohjelma sisältää sellaisia elementtejä, jotka takaavat sen, että Senaatintori ei täyty palkansaajilla ja maanviljelijöillä — eikä myöskään Rautatientori — niin että meidän tarvitsee olla täällä huolissamme näistä ihmisistä, jotka tuottavat tähän yhteiskuntaan taloutta, josta jaetaan hyvinvointia? Onko todella niin, että nyt tuolla salin toisessa reunassa voidaan olla rauhallisin mielin, että meillä ei tule sellaisia työtaisteluja, jotka ovat aiheutuneet hallituksen toimista? Tämä hallitus ei ole rakentamassa minun käsitykseni mukaan sellaisia toimia, jotka aiheuttavat sellaista liikehdintää, jotka estävät talouden hyvää kasvua.

13.18 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Omalta osaltani iloitsen pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa siitä osiosta, jossa todetaan ihan selkeästi, että tämä on koko Suomea koskeva hallitusohjelma.

Ja olemme käyneet keskustelua tässä salissa siitä, saammeko me hakata metsiä taikka käyttää luonnonvarojamme: totta kai niitä pitää pystyä käyttämään viisaasti ja järkevästi, mihin tämä hallitus aidosti pyrkii.

Ja kun keskustellaan siitä, mikä maakunta on tämän maan kannalta tärkein, niin se on vähän turha keskustelunaihe, kun katsoo vaikka tämän päivän vientitilastoja, niitä valtavia teollisuuden vientivirtoja, jotka maailmalle suuntautuvat. Niitä tulee joka puolelta Suomea, joten älkäämme langetko siihen halpahintaiseen populismiin, että sanomme, että joku maakunta on toista tärkeämpi. Tämä on kokonaisuus, josta meidän pitää pitää huoli.

Arvoisa puhemies! Lopuksi otan esille tämän ratojen kehittämisen. Päärata plussa, totta kai. Länteen rata, itään rata ehdottomasti, koska Itä-Suomi on kärsinyt siitä historiallisesta tosiasiasta, että rajat muuttuivat 40-luvulla. Olemme tänne asti [Puhemies koputtaa] siitä kärsineet, mutta toivon mukaan asia saadaan nyt kuntoon.

13.19 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelma lupaa rakentaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää yhteiskuntaa. Tässä hyvässä tavoitteessa on sinänsä sisään rakennettuna melkoinen jännite, ja se jännite on nimenomaan talouden ja ekologian välillä. Perinteisesti talouskasvu on kytkeytynyt luonnonvarojen lisäkäyttöön ja haitallisiin ympäristövaikutuksiin. Hallitusohjelma antaa siis ymmärtää jo etusivullaan, otsikon alla, että talouden ja hyvinvoinnin kasvu ei ole enää jatkossa riippuvainen luonnonvarojen kulutuksen kasvusta ja sen aiheuttamista haitallisista ympäristövaikutuksista. En tiedä, onko maailmassa yhtään maata, jossa tämä irtikytkentä on toteutunut — Saksa on ehkä lähimpänä. Ympäristöministeri ja valtiovarainministeri voinevat avata tämän sinänsä hyvän tavoitteen realistisuutta [Puhemies koputtaa] ja tavoiteaikataulua. Ja jos jommastakummasta on joustettava, niin kumpi joustaa, talous ja työllisyys vai ympäristö?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten ministeri Saarikko on pyytänyt puheenvuoroa. Jos oikein kuulin, niin 2—3 minuuttia, niinkö sanoitte?

13.20 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu useammassakin vaiheessa tänään ja eilen on tietenkin oikeutetusti sivunnut sitä, miten hallitus pystyy saavuttamaan tavoitteensa liittyen työllisyyteen. Minusta kai koko eduskunnalla on yksituumainen käsitys siitä — ja iloitsen siitä — että koulutuksella, tutkimuksella ja osaamisella on siinä joka tapauksessa keskeinen rooli. Yritän hahmottaa tätä kokonaisuutta, mitä tulee tutkimukseen ja korkeakoulupolitiikkaan, ehkä lyhyesti kolmesta eri näkökulmasta:

Ensinnäkin hallitusohjelmaan on painokkaasti linjattu opiskelijan ja korkeakoulutettavan näkökulmasta se, että saavutettavuuden, siis tausta riippumattoman koulutuksen saavutettavuuden, pitää olla jatkossa vahvemmin opiskelijan oikeus.

Toinen ulottuvuus liittyy siihen, mitä haluamme viestiä korkeakouluille hyvinkin vauhdikkaiden ja vaikeidenkin vuosien jälkeen: kehittämistä, vakautta ja työrauhaa. On myös viesti siitä, että uudet ajatukset ja innovaatiot syntyvät yleensä kuitenkin alhaalta ylöspäin, ja meidän tehtävämme suhteessa yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin on se, että me mahdollistamme oman toiminnan kehittämisen ja omien uudistusten tekemisen.

Ja ehkä kolmantena iso kansallinen tavoite — ja uskon niin ikään, että meidän on helppo löytää siinä yksituumaisuutta — mikä liittyy korkeakoulutettujen määrän kasvattamiseen: Olemme linjanneet, että 25—34-vuotiaiden keskuudessa korkeakoulutettujen osuutta tulisi nostaa 50 prosenttiin nykyisestä 41 prosentista. Siihen liittyvät keskeisesti tietysti aloituspaikat ja koulutukseen pääsy, jo mainittu saavutettavuus mutta myös ylipäätään ottaen korkeakoulukentän kokonaistoimintakyvykkyys. Tämä aihepiiri on väistämättä vahvasti läsnä siinä, kun tavoittelemme kansallista työllisyystavoitetta ja osaamisen nousua, mutta myös niin, että koulutus on aidosti taustasta riippumatta 2020-luvullakin Suomessa kaikille mahdollista. Rahoituksellisesti tämä tarkoittaa sitä, että me vahvistamme perusrahoitusta yliopistoille 40 miljoonan euron lisäyksellä, ammattikorkeakouluille 20 miljoo-

nan lisäyksellä ja lisäksi indeksikorotuksista huolehditaan täysimääräisesti koko vaalikauden ajan. Tämä on osa viestiä vakaudesta ja työrauhasta.

Arvoisa puhemies! Edustaja Niikon puheenvuoro sivusi myös vahvasti ja hienosti nuorten asemaa yhteiskunnassa. Iloitsemme siitä, että nuorisopolitiikan osalta on linjattu, että valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan painopiste tulee olemaan vahvasti tälläkin hallituksella nuorten syrjäytymisen laaja kokonaisuus. Se on kantava teema, jota tuetaan muun muassa lisäeuropanoksin etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan erinomaisesti kehittyneitä Ohjaamo-toimintoja unohtamatta.

13.23 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitusohjelma on todellakin ilmiöpohjainen mutta ei todellakaan ilmiömäinen: kauniita sanoja, ja joka toisella sivulla päätökset laitetaan selvitysmappiin — 113 asiaa, joista ei päätöksiä ole pystytty tekemään, laitetaan selvitysmappiin.

Tämä vihervasemmistohallitus kurittaa kyllä ihan tavallisia suomalaisia perheitä, eniten maaseudulla ja seutukaupungeissa asuvia perheitä. Tämän hallituksen toimesta polttoaineiden hinnat tulevat nousemaan, [Mikko Savola: Indeksikorotus!] tietullit ja ruuhkamaksut tulevat korottamaan autoilijoiden kustannuksia noin 1 000 eurolla vuodessa, asuntojen lämmityskustannukset nousevat, kotitalousvähennystä leikataan reippaasti, ja itse asiassa palkkaverotus kiristyy jo ensi vuonna. [Hälinää vasemmalta] On arvioitu, että ansiotulojen verotus kiristyy jopa puolella miljardilla ensi vuonna, näin siis Veronmaksajain Keskusliitto on arvioinut.

13.24 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä kritiikki, mikä tulee erityisesti kokoomuksen suunnasta lapsiperheitä kohtaan ja nyt jopa yrittäjyyttä ja työntekoa kohtaan, on kyllä aika kummeksuttavaa. Ensinnäkin kotihoidon tuki ansaitsee kyllä kunnianpalautuksen. Tämä hallitus parantaa perheiden asemaa, antaa niiden itse valita, ja parantaa myöskin sitä, että isien asema paranee perheiden myötä, ja sitä, että yrittäjäperheet pystyvät paremmin huolehtimaan omasta jälkikasvustaan. Nämä ovat niitä aitoja parannuksia.

Mitä tulee sitten edustaja Heinosen puheenvuoroon, mitä tulee verotukseen, verotus ei tule kiristymään. Päinvastoin pieni- ja keskituloisilta tullaan keventämään verotusta, ja kaiken kaikkiaan tämä hallitus luottaa yrittäjyyteen, yrittäjiin. Yrittäjävähennys — sitäkin te epäilitte — tulee säilymään ennallaan aivan niin kuin se on tähänkin asti ollut, ja muun muassa arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa nostetaan. Maatalousyrittäjien suhteen mitä menoja tai uusia lisäkustannuksia heille ikinä tuleekin, ne tullaan kompensoimaan kaikki maatalousyrittäjille. Kerrankin tämä hallitus pitää koko Suomen ja myös maatalousyrittäjien puolta.

13.26 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä perhekeskustelu täällä salissa sekä hallitusohjelmassa keskittyy mielestäni sivuseikkoihin ja näpertelee pikkuasioiden kanssa eikä puutu todellisiin ongelmiin, jotka tähän asiaan liittyvät, eli siihen, mikä sitä syntyvyyden alenemista todella aiheuttaa.

Ensinnäkin ne faktiset, todelliset seikat siellä taustalla, se, että ei ole työtä etenkään nuorilla, etenkään pysyviä työsuhteita, asuminen on kallista etenkin Ruuhka-Suomessa, ja sitten siellä Ruuhka-Suomen ulkopuolella taas ei ole työpaikkoja ja liikkuminen maksaa: näi-

hin asioihin hallitusohjelma ei tuo mitään parannusta. Työllistämiseen ei ole mitään realistista pohjaa. Asumisen ja liikenteen hintaa päinvastoin nostetaan.

Toisena kysymys on myös asenneilmapiiristä eli siitä, että kun nyt pari vuosikymmentä on yritetty saada aikaan kansakuntaan hätätilaa ja ilmastoahdistusta ja luoda sellainen kuva, että Suomessa syntyvyys on jonkinlainen ilmasto-ongelma, niin kyllähän sen joku vähitellen käy uskomaan ja alkaa toimimaan näiden asenteiden mukaan. Mitä hallitus aikoo tehdä tämän asian korjaamiseksi?

13.27 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on vahvat kirjaukset kohtuuhintaisen asumisen edistämiseksi. Siellä satsataan kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon, joten edellinen puheenvuoro hieman kummastutti.

Lapsiperheille on luvassa vahvoja panostuksia varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja historiallinen uudistus maksuttomasta toisesta asteesta. Lisäksi koululaisille on luvassa Islannin mallin mukaisia maksuttomia harrastuskerhoja. Eikö tämä ole panostamista lapsiperheisiin? [Sari Sarkomaa: Kyllä!] Perhevapaauudistus edistää tasa-arvoa, ja se on perheille parannus toisin kuin viime hallituskaudella suunniteltu uudistus, joka olisi ollut leikkaus kahdelle kolmasosalle perheistä. Nyt uudistus toteutetaan siten, että perheiden valinnanmahdollisuutta lisätään, isien osuutta kasvatetaan, mutta sitä ei tehdä äitien kustannuksella. Ihmetyttää tämä kokoomuksesta tuleva kritiikki. Olisiko äitien vanhempainvapaaosuutta pitänyt siis pienentää? [Paavo Arhinmäki: Ilmeisesti!]

13.28 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perusterveydenhuoltoon pääsy on erityisesti Suomessa vaikeaa. OECD:n listauksen mukaan Suomi on oikea häpeäpilkku Euroopan tasolla. Hallitusohjelmassa luvataan, että tiukennetaan hoitotakuuta perusterveydenhuollossa niin, että pääsee kiireettömässä asiassa viikon sisällä lääkäriin. Tämä on hyvä tavoite, ja siitä kiitos hallitukselle. Eli lisää lääkäreitä THL:n mukaan tarvitaan 1 600—2 600, ja nyt pitäisi sitten saada ne lääkärit sinne terveysasemille, mutta millä keinoin? Sitä kannattaakin miettiä, ja ehdottaisinkin, että kysytään lääkäreiltä, [Jari Myllykoski: Ja etujärjestöiltä!] millä tavalla saadaan työ houkuttelevaksi terveysasemilla.

Me tarvitsemme palvelusetelilainsäädäntöä, joka hallitusohjelmaankin on kirjattu, ja se pitäisi saada velvoittavaksi ja mahdollisimman kiireesti toimeenpantua. Kysynkin tässä yhteydessä [Puhemies koputtaa] sosiaali- ja terveysministeriltä: milloin suomalaiset pääsevät kiireettömässä asiassa viikon sisällä lääkärin vastaanotolle, [Puhemies koputtaa] ja milloin palvelusetelilaki on tulossa käsittelyyn?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muistutan edelleen, että puheenvuorot pysyvät minuutin sisällä.

13.29 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä mietittiin, ketkä lähtevät seuraavaksi torille osoittamaan mieltään ja kritisoimaan hallituksen politiikkaa. Kyllä minä arvelisin, että ne ovat hoitajat, koska rollaattorimarssillehan vanhukset eivät kykene lähtemään. Ne hiljaisimmat siellä hoivalaitoksissa eivät kyllä pääse liikkeelle rollaattorimarssille, mutta hoitajat lähtevät.

Kun on tämä hallituksen kirjaus, jossa hoivahenkilöstöä sitova vähimmäismitoitus kirjataan lakiin, niin minä haluaisin saada selville sen, mitä tarkoittaa se hoivahenkilöstö. Miksi te ette puhu hoitohenkilöstöstä? Mitä tarkoittaa hoivahenkilöstö, ja kuinka kauan

ylipäänsä tätä hoitajamitoitusta joudutaan odottamaan? Mitä te sitä asiaa panttaatte? Se oli vain yksi virke, se oli yksi kuukausi, kun vielä muutama kuukausi sitten näin te sanoitte. Sitä minä kysyisin ja sanon, että torilla tavataan. Siellä me hoitajat [Puhemies koputtaa] sitten tulemme olemaan.

13.30 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan kirjatut koulutustavoitteet ovat saaneet pääosin hyvän vastaanoton kentällä. On ilmennyt huoliakin, joihin toivon opetusministerin pystyvän vastaamaan. Miten käy koulukohtaisten soveltavien kurssien, jotka ovat olleet monelle lukiolaiselle henkireikä ja jotka ovat olleet jaksamista tukevia? Miten järjestetään uuden opetussuunnitelman mukaiset oppiainerajat ylittävät opintojaksot? Estetäänkö vapaa liikkuvuus lukiovalinnassa, jos kunnalla ei ole varaa maksaa toiseen kuntaan opiskelijan kulkua? Poistuvatko valintakriteerit lukiosta, jos koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus tarjota kaikille toisen asteen paikka? Tuleeko maksuttomuus lisäämään oppilaitosten työmäärää? Lukio-opettajia huolettaa myös pedagogisen vapauden häviäminen, kun materiaalit kilpailutetaan. Mitä, arvoisa opetusministeri, vastaisitte näihin huoliin?

13.31 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Vielä kerran tähän polttoaineverokeskusteluun: Täällä käytetään sitä kerta toisensa jälkeen argumenttina, vaikka jo moneen kertaan on tuotu ilmi, mikä sen mittakaava on. Siihen polttoaineen hintaan vaikuttaa myös moni muu asia.

Ja erityisesti kokoomuksen suunnalta minua kiinnostaisi tietää — kun tässä hallitusohjelmassa kyllä tehdään monenlaista linjausta siihen suuntaan, miten liikennettä muutetaan vähäpäästöisemmäksi — mikä se suhtautuminen tavallaan tähän ilmastopolitiikkaan liikennesektorilla on. Mikä se logiikka siellä taustalla on, miten teidän näkökulmastanne liikennettä pitäisi Suomessa kehittää, niin että se olisi meillä jatkossa kestävällä pohjalla? Minä toivoisin tavallaan pikkasen rakentavampaa kritiikkiä tähän suuntaan, jos halutaan oikeasti juuri tähän asiaan tarttua.

13.32 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edelliseen puheenvuoroon: Arvoisat ministerit, minulla on itselläni sellainen käsitys, että aika monilla ihmisillä tänä päivänä on vaikeuksia maksaa pakollisia laskuja. [Paavo Arhinmäki: Edellinen hallitus leikkasi!] Se johtuu siitä, että asumisen kustannukset ovat nousseet, liikenteen kustannukset ovat nousseet ja sitten terveydenhuollon kustannukset ovat nousseet muita enemmän.

Itse tutkin asiaa, mahtaako tässä indeksikeskustelussa olla jotakin jutun juurta: Tällä vuosikymmenellä sähkövero on noussut 150 prosenttia, taitaa olla vähän yli indeksien. [Paavo Arhinmäki: Kokoomus oli mukana hallituksessa!] Sähkönsiirto on noussut keskimäärin 50 prosenttia, metsäisillä eli köyhemmillä alueilla huomattavasti enemmän, taitaa mennä pikkusen yli indeksien. Jos nostatte nytten dieselin veroa 5 senttiä, niin korotukset tällä vuosikymmenellä ovat pikkusen yli 60 prosenttia. Taitaa mennä vähän yli indeksien. Tämä on se perimmäinen syy eläkeläisköyhyyteen ja moneen muuhun köyhyyteen, ja kun hallituksessa istuu myös köyhyystutkija, niin minä oletan, että te tutkitte tämän asian tarkkaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten ministerit Lintilä ja Andersson ovat pyytäneet lyhyitä vastausvuoroja.

13.33 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä:** Arvoisa puhemies! Nyt on ihan pakko pikkasen korjata näitä vääriä tietoja, joita täällä on menossa:

Edustaja Heinonen ilmoitti, että tuloverotus kiristyy 500 miljoonaa. Jos tuloverotus kiristyisi 500 miljoonaa, meidän ei olisi tarvinnut esimerkiksi polttoaineverojen korotusta tehdä. Viittasitte Veronmaksajien lausuntoon. Tarkistin sen: se arvio siitä 500 miljoonasta oli annettu hallitusneuvottelujen aikana. Myöhemmin toimitusjohtaja Lehtinen on antanut myös lausunnon, jossa hän ei puhu tästä korotuksesta enää mitään. Tämä selviää kyllä sieltä. [Paavo Arhinmäki: Oho!] Eli tämä ihan tiedoksi teille.

No, sitten tämä kotitalousvähennyksen alentaminen: Ylärajaa tosiaan tiputettiin 2 400:sta 2 250:een, ja edelleen muistutan ihan niin kuin eilenkin, että meillä keskimääräinen kotitalousvähennyksen määrä on pikkusen yli tuhat euroa. Eli he, keitä tämä ehkä voi jonkin verran sen 150 euron osalta rasittaa, ovat ne suurituloisimmat, jotka pystyvät käyttämään sen suurimman osan, [Petteri Orpo: Keskituloiset!] niin kuin se tälläkin hetkellä menee. Muilta osin se, että vähennysprosentti tipahti 50:stä 40:een, on verrattain pientä. [Arja Juvonen: Se lisää harmaata taloutta!]

Tietysti se, mikä on ja tuntuu näissä kokonaisveronkiristyksissä, on sitten polttoainevero, joka on siis kuluttajahintaennusteeseen sidottu. Sen kautta me pääsemme siihen noin viiden sentin kokonaiskorotushintaan. Kuten eilen sanoin, jos on auto, jolla ajat 20 000 kilometriä vuodessa ja joka kuluttaa kuusi litraa sadalla, niin vuosikustannusten nousu on noin 60 euroa.

13.35 **Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Tässä on useimmissa puheenvuoroissa puhuttu lapsiperheiden ja myöskin nuorten hyvinvoinnista ja on aivan aiheellisesti myöskin todettu, että tämä hallitus tekee isoja panostuksia muun muassa varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja sinne toiselle asteelle, jotka kohdentuvat nimenomaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Muun muassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen täysipäiväisenä kaikille suomalaisille lapsille tulee olemaan merkittävä päätös lasten yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin eteen.

Yhtenä osana tätä kokonaisuutta hallitus on siis myöskin laajentamassa oppivelvollisuutta toiselle asteelle, ja kun oppivelvollisuus laajenee, niin sen myötä laajenee myöskin koulutuksen maksuttomuus sinne toiselle asteelle. Se tarkoittaa myöskin sitä, että jatkossa pitää huolehtia siitä, että aloituspaikkoja toisella asteella on kaikille suomalaisille nuorille. Mutta tältä osin en ainakaan itse näe, että se toisi suurta muutosta nykytilanteeseen, sillä aloituspaikkoja on tällä hetkellä riittävästi kaikille toista astetta aloittaville suomalaisille nuorille, ja meillä on jo aikaisemmin ollut sitoumus tämän koulutustakuun toteuttamiseksi.

Oppimateriaalien osalta muutokset tulevat olemaan suurempia. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaiset perheet eivät enää jatkossa joudu murehtimaan useita tuhansia euroja kustantavista koulukirjoista lukiopuolella [Sari Sarkomaa: Minä vuonna se tapahtuu?] tai useita satoja euroja kustantavista materiaaleista ja työvälineistä ammatillisella puolella, ja se tarkoittaa myöskin sitä, että siirrytään tällaiseen keskitettyyn hankintajärjestelmään myöskin lukiokoulutuksessa.

Mutta tietenkin meidän tavoitteemme on se, että tämä oppivelvollisuuden valmistelu tehdään laaja-alaisesti ja yhteistyössä niin koulutuksen järjestäjien kuin opettajien ja mui-

den sidosryhmien kanssa, niin että ne käytännöt ja ne ratkaisut, joihin päädytään, ovat sellaisia, että ne sopivat sinne koulutuksen arkeen ja niissä on kaikkien sidosryhmien näkökulmat otettu huomioon. Tästä on jo hyvää kokemusta niin lukiolain kuin ammatillisen koulutuksen reformin yhteydestä.

13.38 **Elinkeinoministeri Katri Kulmuni:** Arvoisa puhemies! Kommentoin tässä vaiheessa muutamia puheenvuoroja, joita täällä on esille tullut liittyen vaikkapa luovien alojen kasvun mahdollisuuksiin, kuten aivan oikein edustaja Guzenina otti esille ne mahdollisuudet. Tällä hetkellä Suomen bkt:stä ainoastaan 4 prosenttia tulee luovien alojen kautta. Tietenkin tavoitteemme olisi päästä yhteispohjoismaiselle ja yhteiseurooppalaiselle tasolle siinä, että se voisi lähentyä sitä 7:ää prosenttia meidän taloutemme koosta, ja siihen on myös erittäin merkittäviä kirjauksia ja myös taloudellisia panostuksia laitettu. Viime kaudellahan tuli audiovisuaalinen mediakannuste, jota nyt tullaan jatkamaan ja joka on tuonut Suomeen filmiteollisuuden ja televisioteollisuuden investointeja, ja samalla lailla myös sitten koetetaan saada luoville aloille suurempia kasvumoottoreita.

Lisäksi täällä peräänkuulutettiin, kuinka on sitten kaiken kaikkiaan talouskasvun ja taloudellisen kasvun edistyksen laita noin niin kuin ympäristön reunaehdot huomioon ottaen. On tietenkin niin, että tämä on suuri kysymys kaikille läntisen maailman maille. Tässä hallitusohjelmassa on erittäin tiukat kirjaukset sille, miten voidaan päästä kohti hiilineutraalisuutta, ja jos Suomi pystyy ensimmäisenä teollistuneena maana tämän tekemään — sen, että meidän hyvinvointimme ja taloutemme pystyisi kasvamaan ilman, että me olemme riippuvaisia fossiilisista polttoaineista — se on tietenkin se keskeinen kysymys, josta myös muut teollistuneet maat ovat eittämättä kiinnostuneita.

Tähän liittyy toki myös sitten tämä samainen keskustelu, jota hieman myös eilen sivuttiin. Edustaja Eestilä otti esille nämä sähkösiirtohinnat. Nehän ovat varsin korkeita verrattuna siihen itse sähkön hintaan, ja siksihän hallitusohjelmassa onkin tähän kirjauksia, että etsitään jälleen kerran keinoja, kuinka sähkösiirtohintojen kovia korotuksia voitaisiin korjata. Kuitenkin täytyy muistaa, että esimerkiksi edustaja Eestilän puolue, kokoomus, esitti vaaliohjelmassa 100 miljoonaa euroa kiristyksiä sähköveroon kotitalouksille. Sellaistahan tämä hallitus ei esitä. [Ben Zyskowicz: Kokoomus esitti sen kompensointia!]

Ehkä vielä lopuksi haluan nostaa esille sen, että edustaja Savola nosti esiin yrittäjyyteen liittyvät asiat ja edustaja Mäkelä sitten peräänkuulutti näitä kohtaanto-ongelmia. Useammassakin kohdassa hallitusohjelmaa niihin on puututtu, ja muun muassa pk-yritysten kohtaanto-ongelmaan koetetaan saada ratkaisua sillä, miten voitaisiin kokeilujen kautta madaltaa ensimmäisen työntekijän palkkaamista, miten voidaan saada siellä erinäköisiä tukimuotoja helpottamaan sitä kysymystä, koska tilannehan on sen kaltainen, että isossa osassa tätä maata tällä hetkellä kärsitään työvoimapulasta. Se työvoiman tarpeen vaihtelu on erittäin sesonkiluonteista, ja näihin kaikkiin hallitus koettaa vastata, jotta pääsemme siihen suureen tavoitteeseen, että tässä maassa olisi enemmän työllisiä henkilöitä jatkossa.

13.41 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Olen aika monta asiaa pyörittänyt tässä mielessäni seuratessani tätä keskustelua nyt nafti kaksi tuntia. Ongelma on se, että tässä käydään maan ja taivaan välillä kaikki mahdolliset asiat läpi. Jos minä ottaisin tähän nyt ulkopolitiikan, turvallisuuspolitiikan, niin se tuntuisi oudolta. Mikä, puhemies, estää sen, että tällainen asia käsiteltäisiin asiakokonaisuus asiakokonaisuudelta, jolloin myöskin ministerit olisivat mukana keskustelussa eivätkä odottaisi sitä, että

ehtivät jossakin vaiheessa jos ollenkaan vastaamaan näihin kysymyksiin, huomattavasti sen jälkeen kun sen asian käsittely on kansanedustajien toimesta tullut täällä esille? Tämä on huomattavan huono keskustelukulttuurin malli, jota me tässä tänään noudatamme, ja toivoisin, että herra puhemies ottaisi vakavasti sen asian, miten tässä päästäisiin jäntevämpään keskustelukulttuuriin. [Kimmo Kiljunen: Hyvä puheenvuoro oppositiolta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näistä varmasti puhemiesneuvostossa sitten keskustellaan.

13.42 **Jukka Mäkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelman tavoitteena on 75 asteen työllisyysaste, vaikka asiantuntijat ovat sitä mieltä, että maailmantaloudessa on tulossa taantuma. Mikäli 75 asteen työllisyysaste tavoitetaan, käytännössä se tarkoittaa sitä, että yhä useammat ihmiset tulevat käymään vain osa-aikatöissä ja alipalkattuina, vain siksi, että työllisyysaste saadaan nostettua. Sekö on se syy? Kysyn nyt hallitukselta: miten hallitus aikoo motivoida työttömiä hakemaan sellaisia töitä, joiden palkalla ei tule toimeen?

Ja ministeri Ohisalolta kysyn: onko hallitusohjelman tarkoitus, että paperittomat/laittomat maahanmuuttajat sijoitetaan suoraan poliisikoulutukseen, ja onko heillä panta jalassa?

13.43 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut ilo kuulla, että monessa puheenvuorossa, myös opposition edustajien puheenvuoroissa, on löydetty hallitusohjelmasta kiitettävää. Toivottavasti niitä asioita päästään hyvässä yhteisymmärryksessä viemään eteenpäin.

Paljon kritiikkiäkin on kuitenkin esitetty erityisesti hallitusohjelman menolisäyksiin liittyen. Joko menolisäyksiä tunnutaan tehtävän liian paljon tai liian vähän tai ne tunnutaan rahoitettavan väärin tai kohdistettavan väärällä tavalla. Tämä kritiikki ei ole yllättävää, sillä tässä keskustelussa näkyvät puolueiden linjaerot ja arvoerot. Ollaan niin sanotusti politiikan ytimessä. Esimerkiksi kokoomus on arvostellut menolisäyksiä ripotteluksi ja siten varsin vähäpätöisiksi parannuksiksi. Esimerkiksi 50 euron korotus alimpiin eläkkeisiin tai perusturvan parantaminen 20 eurolla saattaa kuulostaa pieneltä, mutta voin kertoa, että tämän korotuksen saavien kukkarossa korotus on todellinen, tervetullut ja kaivattu.

Ymmärrän toki, että tässä on selkeä näkemysero. [Puhemies koputtaa] Hallitus haluaa panostaa juuri niihin, jotka näitä panostuksia erityisesti kaipaavat, [Puhemies koputtaa] ja siksi pidän tätä valittua linjaa oikeana.

13.44 **Risto Kalliorinne vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu perhepolitiikasta, ja pidän aika kummallisena, että opposition keskuudessa polttoaineen hinta tuntuu olevan semmoinen perhepolitiikan kulmakivi. Kun itse muistelen perheenperustamisaikoja ja kun lapsentekoon vaimon kanssa ryhdyttiin, ei siinä kyllä paljon bensan hintaa mietitty. [Naurua] Sen sijaan paljon mietittiin esimerkiksi, miten kuntapalvelut toimivat. Paljon mietittiin sitä, minkälainen on turvallinen työelämä. Kuntapalvelut ovat erittäin keskeinen asia — saako koulupaikan, saako varhaiskasvatuspaikan, onko neuvola lähellä, onko siellä pätevää henkilökuntaa. [Juha Mäenpää: Mietittekö ilmastoasioita?]

Tämä hallitus pistää kuntien valtionosuuksiin miljardi euroa lisää. Se vaikuttaa jokaisessa suomalaisessa kunnassa jokaiseen lapsiperheeseen erittäin positiivisesti, ja se on aivan

eri mittaluokan asia [Puhemies koputtaa] kuin nämä bensan hinnan korotukset, joista te puhutte. [Paavo Arhinmäki: Eiköhän se ollut siinä tiivistettynä koko keskustelu!]

13.46 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallitusohjelmassa on paljon hyvää, muun muassa panostukset koulutukseen. Viime vaalikaudella vihreät Ville Niinistön johdolla kävivät vimmatusti Sipilän hallituksen kimppuun sen koulutussäästöistä. Ville Niinistö sanoi 6. päivä huhtikuuta vuonna 16: ”Saisitte hävetä, jos ette jo häpeä.” Sitten hän sanoi: ”Vihreiden puolesta teen sen sitoumuksen, että sinä päivänä, kun me olemme siellä, me palautamme koulutukseen nämä rahat, mitkä te olette sieltä leikanneet.”

Hyvät vihreät, nyt te olette siellä, mutta te ette palauta niitä rahoja, jotka sieltä on leikattu. Te palautatte pysyviin menoihin ehkä kolmasosan, vähän laskentatavasta riippuen. En tiedä, kuka on tänään selitysvuorossa — vaikka edustaja Harjanne — mutta nyt kysyn teiltä vihreiltä: Miten tässä näin kävi? Miten te petitte koulutuslupauksenne?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on debattipuheenvuoropaneeli jo suljettu, mutta vihreät pääsevät sitten vastaamaan näihin omilla varsinaisilla puheenvuoroillaan. Otetaan vielä muutama näitä vastauspuheenvuoroja, mitä on tämän keskustelun aikana tilattu.

13.47 **Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän varhaiskasvatuskysymykseen. Kyllähän te hallituksessa voitte lupailla kaikkea kivaa lapsiperheille, mutta unohdatte koko ajan, kuka nämä kustannukset maksaa. Subjektiivinen päivähoito-oikeus on valitettavasti järjetöntä tuhlausta tässä taloustilanteessa. Miksi lapset pitää laittaa päiväkotiin, jos jompikumpi vanhemmista on kotona? Miksi ylipäänsä teillä linja tuntuu olevan, että parempi paikka pienille lapsille olisi päiväkodissa eikä kotona, jos siihen on mahdollisuus?

Lasten määrän lisääminen varhaiskasvatuksen piirissä ei todellakaan paranna varhaiskasvatuksen laatua tai näitä palveluita, joista edustaja Kalliorinnekin tuossa mainitsi. Nämä kaikki lisäykset osuvat kuntien maksettaviksi, ja kunnissa tämä otetaan pois jostain muusta, oli se sitten kyläkoulujen lakkauttamista tai vaikkapa veronkorotuksia. Valtionosuudet eivät vastaa niitä todellisia kustannuksia, mitä näistä lisäyksistä kunnille tulee. Luulisi ainakin keskustalaisia kiinnostavan esimerkiksi tämä kyläkoulujen mahdollinen lakkautus.

13.48 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtionosuudet ovat, pysyvät ja nousevat, koska meillä on tämä hallitus. Halla-aho sen sijaan on linjannut, että valtionosuuksien tasausjärjestelmä olisi poistettava. Sanasta sanaan: ”Tasausjärjestelmä on kepulaista aluepolitiikkaa.”

Mutta mitä tulee siihen, että energiaverojen korotuksia tehtäisiin jotenkin ylenpalttisesti: Kun perussuomalaiset olivat hallituksessa, nostimme hiilidioksiditonnin 44 eurosta 54 euroon ihan ensi töiksemme. Kokoomus on korottanut polttoaineveroa kaudella 2011—2015 enemmän kuin tämä hallitus korottaa. Kokoomuksen vaaliohjelmassa oli autoveron poisto, joka kompensoitaisiin sillä, että nostettaisiin esimerkiksi 20 senttiä bensaveroa, tai ajoneuvovero, joka olisi yhtäläinen 300 euron vero ihan kaikille ajoneuvoille, ja sen lisäksi ministeri Kulmunin [Puhemies koputtaa] mainitsema sähköveron korotus. [Puhemies koputtaa] Eli tämän hallituksen toimet ovat varsin maltillisia.

13.49 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaan vielä tähän työllisyyteen ja tähän isoon kuvaan, koska se ratkaisee kuitenkin sen, onnistuuko teidän talouspolitiikkanne ja onko teillä varaa niihin pysyviin menoihin. Minä haluaisin nyt tarkennuksen näihin lukuihin. Pääministeri Rinne, te sanoitte, että tarvitaan 60 000 uutta työllistä. Mutta minun lukemiseni perusteella se pohjaura on plus 40 000, ja hallitusohjelma tavoittelee 60 000:n lisäystä siihen. Toisin sanoen, se uusien työllisten määrä, jolle tämä talousohjelma on rakennettu, on plus 100 000 työllistä. Se on valtava määrä. Ja nyt kun kerran me näemme Suomen Pankin ennusteestakin, että talouskasvu ei ole niin nopeaa kuin vielä valtiovarainministeriön pohjissa, se tarkoittaa, että teidän pitää saada aikaan yli 100 000 — luultavasti reilusti yli 100 000 — uutta työpaikkaa. Tämä talous- ja työllisyyspolitiikan perusta on mahdoton edelleenkin.

Te perustelitte myöskin tätä vastasyklisellä talouspolitiikalla, mutta nythän sen mukaisesti, jos mennään keynesiläisittäin, pitäisi vielä säästää. [Puhemies koputtaa] Edelleenkin talous kasvaa. Te teette puolikeynesiläistä, koska nyt on varaa, ja sitten kun talous laskee, [Puhemies koputtaa] niin silloin te sanotte, että pitää elvyttää. Ei toimi.

13.51 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tulen Gdanskista Itämeri-komission kokouksesta, ja siellä tervehdittiin suurella riemulla useissa puheenvuoroissa sitä, että Suomeen on saatu uusi hallitus. Korostettiin voimakkaasti sitä, että tämän hallituksen ohjelmassa näyttäytyy kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen torjunta niin vahvasti. Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää kehitystä ollaan Suomessa nyt rakentamassa. Itämeri näkyy aivan upeasti hallitusohjelmassa, ja ennen kaikkea korostettiin sitä, mikä näissä kansainvälisissä yhteyksissä tulee jatkuvasti vastaan: Suomi avautuu ulospäin, yhteistyöhön, kansainväliseen järjestelmään päin, ei sulkeudu sisäänsä.

Samasta asiasta puhui presidentti Moon Jae-in Etelä-Koreasta, joka vieraili maanantaina täällä eduskunnassa myöskin. Hänen johtotähtensä ei ole liittynyt ainoastaan Korean tilanteeseen ja siihen ulkopoliittiseen ja turvallisuuspoliittiseen asetelmaan, vaan talouspolitiikkaan, joka on ihmiskasvoista. Oli hienoa käydä keskustelu ja todeta: meillä on hallitus, joka myöskin noudattaa tällä hetkellä ihmiskasvoista politiikkaa, economic policy with a human face.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja tämä debatti on tällä erää käyty. Olen aivan varma, että tänään siihen tulee vielä mahdollisuuksia uudestaan, mutta mennään hetkeksi taas tähän pyydettyjen puheenvuorojen listaan.

13.52 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tuosta yleisestä debatista sen verran, että kun oikeistokonservatiivinen oppositio sanoo että ette te pysty, ette te voi, niin kyllä minun viestini ennen kaikkea tuleville sukupolville, nuorille, lapsille, on se, että kyllä meidän pitää ainakin yrittää. Kyllä me voimme, kyllä me pystymme. On väärin tulevaisuutta kohtaan väittää, että ei voi, ei kannata. Aina pitää uskoa tulevaisuuteen ja aina pitää yrittää.

Suomen historian 75. hallitus ja sen ohjelma luovat hyvät eväät Suomen rakentamiselle kohti 2030-lukua. Osallistava ja osaava Suomi -hallitusohjelma on ennen kaikkea koko Suomen ja kaikki suomalaiset huomioiva ohjelma. Aluepolitiikka on nostettu keskiöön ensimmäistä kertaa liki kymmeneen vuoteen. Aluepolitiikka ja koko Suomi — ne kuvaavat uuden punamullan hallitusohjelmaa. Liian kauan Suomen kehittämistä on tehty vain vah-

vojen ehdoilla. Liian kauan Suomea on jaettu kahteen leiriin: niihin, jotka menestyvät, ja niihin, jotka jäävät menestymisen ulkopuolelle. Liian kauan Suomessa on suosittu suuria ja hyljeksitty pieniä.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2015 Suomen tilanne oli toinen. Velkaantuminen oli holtitonta, työttömyys kasvoi, ja usko tulevaan oli heikkoa. Kiitos keskustavetoisen hallituksen Suomi laitettiin kuntoon. Virheitäkin tehtiin, mutta iso kuva on selvä. Suomea voi nyt kehittää, kun perusta on kunnossa.

Suomessa on aina tarvittu nimenomaan keskustalaista vastuullista politiikkaa, jotta myös taloudesta on pidetty hyvää huolta. Oikeiston ja vasemmiston, siis sinipunan, liitto olisi jättänyt jälkeensä taas kerran ison laskun. Siihen meillä ei ollut varaa. Siksi keskusta on hallituksessa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Koska kannatus sulaa!] Keskustahallituksen perintö mahdollistaa punamullan hallitusohjelman ja panostamisen koko Suomeen.

Arvoisa puhemies! Oikeistokonservatiiviselle oppositiolle on syytä kertoa, mitä uusi punamulta luo tästä maasta. Tulevaisuutta rakennetaan nyt monin tavoin. Hallitusohjelma mahdollistaa MAL-sopimusten laajentamisen, jonka myötä Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaltaiset kaupungit pääsevät mukaan suurten kaupunkien kehittämisohjelmaan. Aiemmin tämän erityskohtelun piirissä ovat olleet pääkaupunkiseudun lisäksi vain Oulun, Tampereen ja Turun kaupunkiseudut. Pääradan kehittäminen laajennuksineen luo edellytykset poikittaisyhteyksien kehittämiseen. On selvää, että hyvät yhteydet ja saavutettavuus määrittävät myös alueiden kehittymistä. Siksi me tarvitsemme panostuksia koko Suomen liikennehankkeiden kehittämiseen.

Hallitusohjelman hyvien kirjauksien lista on pitkä, jopa uuvuttavan pitkä:

Koko Suomen asiana työ ja yrittäjyys sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen, aluepolitiikka ja maakuntamalli, liikenneinvestoinnit asumisen, yrittämisen ja työnteon mahdollistamiseksi koko maassa, haja-asutusalueilla ja kaupungeissa, lähiöissä ja maaseudulla. Hallitusohjelmassa todetaan, ettei hallitus tee työvoimapolitiikassa toimia, joilla on negatiivinen työllisyysvaikutus, ilman että se tekee samalla työllisyyttä parantavia, tehokkaampia toimia. Tämä pätee myös aktiivimalliin, ja siksi sen tilalle luodaan työhön kannustavia toimia.

Metsien käytöstä ja maataloudesta ei tingitä. Yrittäjien ja yritysten verotusta ei kiristetä. Koulutuksesta tehdään työelämälähtöisempää. Ammatilliseen koulutukseen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen edistämiseen palkataan uusia opettajia. Lapsiperheiden palveluita parannetaan ja perhevapaita lisätään. Pienimpiä eläkkeitä korotetaan. Lisää poliiseja, lisää sotilaita, uusia hävittäjiä ja uusia veneitä Puolustusvoimille. Lisää työtä, lisää turvallisuutta ja lisää tulevaisuutta.

Keskustan juureva kädenjälki näkyy tässä hallitusohjelmassa vahvasti. Rohkenen sanoa, että Suomen huominen näyttää taas hieman paremmalta, hieman keskustalaisemmalta. — Kiitos.

13.58 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman tavoitteita tulee tarkastella erityisesti vasten sen talouslinjauksia. Uusi hallitus perustaa talouspolitiikkansa pitkälti sen toiveen varaan, että suotuisa talouskehitys jatkuu ja sen myötä työllisyystilanne kohenee. Mikäli näin ei kuitenkaan tapahdu, talouslinjalta putoaa pohja ja sitä myöten monet ohjelman lupaukset jäävät tyhjän päälle. Vuoden 2018 lopulla Suomen julkisen talouden velka suhteessa bkt:hen oli 58,9 prosenttia. Nyt hallitus nostaa pysyviä menoja 1,2 miljardilla eurolla, ja lisäksi kertaluontoisia eriä on 3 miljardia.

Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen Suomen talous rämpi poikkeuksellisen pitkään. Tänä aikana valtionvelan määrä lähes tuplattiin. Maailmantalouden elpymisestä, talouden suhdannenoususta sekä työllisyyden kasvusta huolimatta Suomen julkinen talous ei ole vieläkään tasapainossa.

Nyt tilanne tulee tuskin tästä ainakaan paranemaan, tai ainakaan sen varaan ei voi laskea. Maailmantaloudessa ja -politiikassa on paljon epävarmuutta ja ristiriitaisuuksia. Ennustettavammassa ja vakaamman kasvun maailmassa uuden hallitusohjelman linjalle olisi ehkä saattanut löytyä jonkin verran enemmän perusteita. Hallitusohjelmassa on kuvailtu monia hyviä tavoitteita tai ainakin toiveita, mutta on selvää, että talouden tai muidenkaan realiteettien pohdinta ei ole kiinnostanut yhtä paljon. Mikäli suhdanne kääntyy ja riskit realisoituvat, tulojen ja menojen kuilu repeää ja nyt kasvatettavia kustannuksia voidaan joutua rahoittamaan vielä lisää velalla tai myymällä omistuksia tai sitten kuluja yksinkertaisesti karsitaan, niin kuin nyt on jo vihjattukin.

Arvoisa puhemies! Monessa asiassa hallitusohjelman tavoitteet ja todellisuus tuskin tulevat myöskään kohtaamaan. Itselläni on huoli varsinkin liikkumisen ja asumisen korkeista kustannuksista, mikä tietysti näkyy monien arkielämässä ja mikä tietysti heijastuu myös työmatkustamiseen entisestäänkin, vaikka nimenomaan työvoiman liikkuvuus maan sisällä on saatava toimimaan huomattavasti paremmin.

Merkittävä puute uudessa hallitusohjelmassa on myös suhtautuminen kansalaisten arjen ostovoiman ja tavanomaisen omistajuuden kehittämiseen, mitä ei ohjelmassa juuri ole tai se on ainakin jäänyt toisenlaisten valintojen taakse. Kotimaisen ostovoiman vahvistaminen ja suomalaisen omistajuuden kehittäminen ovat kuitenkin taloutemme kehityksen pullonkauloja. Kotitalouksien ostovoima ja kotimainen omistajuus kohottavat suomalaisten elintasoa sekä tuovat taloudellista itsenäisyyttä ja puskureita vaikeiden aikojen varalle. Elinvoimainen talous tarvitsee sekä ostovoimaisia kotimarkkinoita että vientimarkkinoita. Ostovoimaiset kotimarkkinat ovat tärkeä kasvualusta yrityksille ja ponnahduslauta monille yrityksille myös kansainvälistymiseen. Tämä asia olisi ollut tärkeää vihdoin nostaa sille kuuluvaan arvoon.

Arvoisa puhemies! Näistä lähtökohdista johtuen kannatan edustaja Tavion esittämää epäluottamusehdotusta.

Arvoisa puhemies! Nostan hallitusohjelmasta esiin myös muutaman myönteisen näkökohdan: Työllisyysasteen nostaminen on tietysti sinänsä tavoitteena tärkeä. Koulutus- ja tutkimuspanostuksia tarvitaan, ja elinikäistä oppimista on kehitettävä. Työllisyyden hoidossa kuntien roolia on aiheellista voimistaa, kuten ohjelmassa todetaan. Hallitusohjelmassa luetellaan myös monia hyviä tavoitteita, joiden sisältö jää auki. Esimerkiksi jää nähtäväksi, mitä osatyökykyisten aseman edistämiseksi tarkoitettavat keinot pitävät sisällään ja mikä on niiden vaikuttavuus, niin tärkeä kuin asia onkin.

Teen myös yhden ehdotuksen harkittavaksi. Ohjelmassa on nostettu esiin rahoitusmarkkinoiden vakavat häiriötilanteet ja varautuminen niitä varten. Tässä yhteydessä esittäisin, että olisi järkevää kiinnittää huomiota myös kansainvälisiin yritysostoksiin, jotka kohdistuvat maamme kannalta erityisen kriittiseen infrastruktuuriin, resursseihin tai teknologiaan. Vaarantamatta investointisuojaa annos tervettä kriittisyyttä on paikallaan, ja siksi sopivia kontrollimekanismeja olisi syytä kehittää esimerkiksi talouspoliittisen ministerivaliokunnan alaisuuteen. Muun muassa Yhdysvalloissa on tällainen instituutio, joka tarkastelee tämänkaltaisia suoria ulkomaisia investointeja.

Ylipäänsä turvallisuushaasteiden monimuotoistuessa, hankaloituessa ja samalla arkipäiväistyessä olisi syytä pohtia lisäksi erityisen ministerityöryhmän perustamista, joka keskittyy kansalliseen turvallisuuteen.

14.03 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on monesta kulmasta kehuttu tätä pääministeri Rinteen hallituksen ohjelmaa, ja onhan siellä paljon hyviä tavoitteita. Se on aivan selvä asia. Mutta meillä suomalaisilla on sellainen vanha viisaus, että jos jokin on liian hyvää ollakseen totta, niin taitaa olla niin, ettei se ole totta. Tästä syystä joudun ihan tällaista yleistä varovaisuusperiaatetta noudattaen yhtymään tähän edustaja Orpon epäluottamusesitykseen Rinteen hallitusta kohtaan.

On aivan päivänselvää, että tavoitteet ovat hyviä, mutta kun tämä hallitusohjelman talouspuoli on valitettavasti niin heikoissa kantimissa kuin se on, meillä on suuri vaara, että ajaudumme ylivelkaantumisen tielle, ja tiedämme, että velkaantuminen, varsinkin jos lähtee tällainen holtiton velkaantuminen käyntiin, on suoraan leikkaamista lapsiltamme ja lastemme lapsilta, jotka joutuvat sitten näiden velkojen maksajiksi.

Arvoisa puhemies! Eniten tätä pääministeri Rinteen hallituksen ohjelmaa on epäilty siitä, että vaikka työllisyystavoite sinänsä on aivan oikea — nostaa työllisyysastetta 75:een — niin konkreettiset toimet puuttuvat.

No, onneksi yksityisen sektorin toimijat ovat esittäneet, että haluavat investoida Suomeen, haluavat luoda tänne työpaikkoja, ja erityisen kiinnostuksen kohde on tällä hetkellä suomalainen metsäala. On vireillä konkreettisia hankkeita, joista esimerkiksi Kemijärvelle Boreal Biorefin hankkeen osalta odotetaan ihan näinä päivinä viranomaisten lupapäätöksiä siitä, voidaanko biojalostamo lähteä toteuttamaan. Samaan aikaan Metsä Group on esitellyt Kemiin merkittävää biojalostamoinvestointia. Nämä ovat molemmat miljardiluokan hankkeita, joilla tuodaan Suomeen työtä ja toimeentuloa, rakennetaan pohjaa hyvinvoinnille, ja näin tulisi niitä hyviä työpaikkoja, mitä hallitus kieltämättä kipeästi kaipaisi, että nämä hallituksen ohjelmassa mainitut hyvät tavoitteet saadaan täytettyä.

Kysyn nyt pääministeri Rinteeltä: ovatko nämä investoinnit tervetulleita vai eivätkö nämä ole? On harmillista, että hallituksen ministerit ovat olleet kovin eriseuraisia tämän asian suhteen. Tähän tarvitaan selvä selvyys, koska siellä paikkakunnalla on muitakin toimijoita kuin vain nämä investointeja tekevät yritykset. Siellä on monia pieniä yrittäjiä, jotka haluaisivat uskoa oman paikkakuntansa tulevaisuuteen, rakentaa sinne asuntoja, aloittaa siellä monenlaista yritystoimintaa, tehdä juuri sitä, mitä tarvitaan, jotta kaikki Suomen alueet pysyvät vireinä ja menestyvinä. Nyt tarvitaan selkeä linja hallitukselta metsäpolitiikan ja investointien toivottavuuden osalta.

14.06 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Edustaja Auton puheenvuoron perusteella halusin nyt vastata suoraan tähän kysymykseen: Elikkä tämä hallitus kannattaa sellaisia hankkeita, jotka lisäävät Suomessa työllisyyttä ja jotka ovat osa sitä ratkaisua, joka tarvitaan ilmastonmuutoksen kokonaisuuteen, ja meillä on nyt tällä hetkellä aika monia tämmöisiä metsäteollisuuden uusia hankkeita pohdinnassa. On aivan varma, että nämä yhtiöt miettivät myöskin sitä, mitkä toiminnot sitten jatkuvat, jos uusia hankkeita tulee, ja kyllä minun käsitykseni on se, että me kykenemme yhdistämään hyvän ilmastopolitiikan ja metsäteollisuuden raaka-aineiden varaan perustuvan tulevaisuuden rakentamisen Suomessa oikealla tavalla. En olisi kovin huolissani edustaja Auttona nyt siitä, mitä tapahtuu Lapissa metsäteollisuuden investoinneille.

Puhemies Matti Vanhanen: Listaan.

14.07 **Jussi Wihonen ps:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi kannatan edustaja Tavion esittämää epäluottamusehdotusta.

Kansa pannaan hallituksen holtittomuuden maksajaksi. Järkevä taloudellinen ajattelu nojaa aina tosiasioihin. Jokainen meistä tietää sen omissa menoissaan, tai kuten suomalainen sananlasku sanoo: suu säkkiä myöten. Tulevaisuuden oletusten on perustuttava realismille, ei toiveille tai harhaiselle ajattelulle. Merikapteeni ei voi aina olettaa purjehtivansa aurinkoisessa säässä. Jos merikapteeni ei välitä merenkäynnistä tai tuulista, niin edessä on haaksirikko. Sama pätee tähän meidän uuteen hallitukseemme: laiva ajaa karille.

Uusi hallitusohjelma perustuu hurskaille toiveille siitä, että talouskasvu säilyy parissa prosentissa ja että työllisyysaste saavuttaa 75 prosentin tason vuoteen 2023 oletuksella ”normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa”. Ennusteet näyttävät päinvastaista: talous jäähtyy. Eilen tulleet Suomen Pankin ennusteet vahvistavat tämän. Merkillisintä hallitusohjelmassa on se, että keinoja työllisyyden parantamiseksi etsitään kolmikantaisesti yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Asia voi osoittautua yhtä vaikeaksi kuin ympyrän neliöiminen, jos joku muistaa yhtään matematiikasta.

Arvoisa puhemies! Esitetty hallitusohjelma nojaa talouskasvuodotuksissaan villiin optimismiin ja tosiasioiden päättäväiseen kieltämiseen. Katsokaa, mitä tapahtuu maailmalla. Kansainvälinen valuuttarahasto ennustaa kehittyville talouksille 1,8 prosentin kasvua, mutta EU itse ennustaa suuria ongelmia tulevaisuudessa. Brexit ja kauppasodat tulevat laskemaan tätä ennustetta. Suomelle tämä tulee olemaan tuhoisaa, sillä me elämme viennistä.

Hallituksen usko tulopuolen jatkuvuuteen ja keinot sen rahoittamiseen ovat sanalla sanottuna vastuuttomia. Se, että lainanottoa vältellään valtion omaisuuden myymisellä, on kauniisti sanottuna järjetöntä. Luulisi, että esimerkiksi ulkoministeri Haavisto muistaisi sen, miten Carunan myynti toi vain hitusen rahaa ja kansalaisille loputtomat sähkönsiirtomaksut. Hallitus myy valtion omaisuuden ja kansa pannaan maksumieheksi. Valtion omaisuuden myynti halvalla ja sitten se, että kansalaiset joutuvat maksamaan maltaita luonnollisista monopoleista, on kaikkien järjellisten periaatteiden vastaista.

Arvoisa puhemies! Pelkään pahoin, että viiden sentin hallitus törmää arkielämän faktoihin. Aluksi edessä on todellisuuden kieltäminen, aivan samoin kuin 2008, jolloin edellinen suuri lama iski meihin. Silloin SDP kykeni jopa pari kertaa varoittamaan hallitusta tulevasta lamasta, mutta nähtävästi demarien talouspoliittiset ajatukset ovat muuttuneet niistä päivistä epärealistiseen suuntaan. Tosiasioiden kieltämisen jälkeen hallitus joutuu kuromaan umpeen tulopuolen vajetta. On luonnollista, että se alkaa a) myymään lisää valtion omaisuutta, b) verottamaan lisää.

Vihreät osoittautui suureksi avuksi hallitukselle. Ilmastoverotuksen epämääräiset periaatteet tarjoavat valtavat mahdollisuudet nostaa autoilevan ja omakotitalossa asuvan tavallisen suomalaisen verotusta. Hallitusohjelmassa esitellyt veroratkaisut ovat epäoikeudenmukaisia. Ne iskevät eniten eläkeläisiin, jotka asuvat omakotitalossa ja jotka autoilevat. Näitä ihmisiä on parisataatuhatta. Heidän elämisen edellytykset kuristetaan tehokkaasti ja armotta. Se voidaan tehdä siksi, että harvat heistä äänestävät vihreitä tai edes sosiaalidemokraatteja.

Arvoisa puhemies! Se, mihin tämä iskee, on niin sanottu häviäjien Suomi eli Kehä III:n ulkopuolella oleva Suomi, joka tätä ennen äänesti kepua. Tämän historiallisen huonon kokeilun maksajat ovat tavalliset kansalaiset, joita ahdistetaan nyt tosi mielellä. Maakunnas-

ta kuuluu viestiä: ihmiset ovat pettyneitä, he halusivat muutosta mutta saivatkin veronkorotukset ja polttoaineen hinnannousun maksettavakseen.

Mitä tästä seuraa? Mitä tulevat poliittisen historian tutkijat sanomaan tästä omalaatuisesta hallituksesta? Näyttää siltä, että tästä vihervasemmisto-kokeilusta tulee jonkinlainen hallitusten linnunpelätin, johon historioitsijat tulevat viittaamaan pelolla ja vavistuksella. Silloin kysytään, miten tämä oli mahdollista tehdä. Kansalaisten mieleen jää tästä ajanjaksosta painajaisia. Se oli aika, kun duunarien rahat loppuivat. Se oli aika, kun autolla ajava oli vihollinen omassa maassaan. Se oli aika, kun kepu romahti.

Arvoisa puhemies! Minne tästä hallitusohjelmasta unohtui vientiteollisuus ja tuleva hyvinvointi? Miksi tavallinen kansa joutui maksumieheksi?

Lopuksi: Hyvääkin tästä hallitusohjelmasta löytyy. Luonnonsuojeluun panostaminen, 100 miljoonaa, on kansallista ja isänmaallista politiikkaa, oikea ekoteko — haluan jättää paremman maan tuleville sukupolville — kiitos siitä.

14.12 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa on nostettu esiin sisäilmaongelmat, jotka ovat tällä hetkellä vakava ongelma muun muassa monissa kouluissa ja päiväkodeissa. Hallitusohjelmassa ei kuitenkaan mainita mitään siitä, kuinka esimerkiksi sisäilmasta sairastuneiden lasten opetus järjestettäisiin tulevaisuudessa parhaiten. Monissa kunnissa lapset pakotetaan nyt päivä ja viikko toisensa jälkeen oirehtimaan huonosta sisäilmasta kärsivään kouluun. Samalla heidät jätetään periaatteessa täysin oman onnensa nojaan.

Hallituksen tulisi ymmärtää, että olisi äärimmäisen tärkeää saada kaikki koulujen ja päiväkotien ja muiden laitosten oireilevat lapset ja aikuiset välittömästi uusiin tiloihin. Sellaisiin väistötiloihin, joissa oirehtiminen voi loppua. Hallituksen tulisi tukea kuntia ja antaa niille apua, jotta huonosta sisäilmasta kärsivät laitokset voitaisiin korvata esimerkiksi puhtailla kouluilla, joissa oireita ei enää tulisi. Hallituksen tuleekin kiinnittää tähän asiaan erityistä huomioita, sillä etenkään lapsemme eivät voi olla mitään koe-eläimiä, joiden oireista ei välitettäisi.

Hallitusohjelmassa luvataan selvittää sisäilmasta sairastuneiden tilanne siten, että sisäilman vuoksi työkyvyttömät ja työpaikkakyvyttömät eivät jää ilman toimeentuloa. Tuo on hyvä kirjaus. Mutta vieläkin tärkeämpää on ymmärtää, että monet työpaikkakyvyttömät haluavat ensisijaisesti takaisin töihin puhtaisiin tiloihin ja vasta toissijaisesti sosiaaliturvan pariin, jos työnteko ei kerta kaikkiaan enää onnistu. Hallituksen tulisikin pyrkiä ensisijaisesti tukemaan tämän ryhmän työelämään osallistumista sen sijaan, että nyt korostetaan vain työelämästä pudonneiden toimeentuloa, kuten sosiaaliturvaa.

Kaiken lisäksi hallitusohjelmaan on nyt kirjattu monia asioita varsin laveasti. Hallitus ei kerro esimerkiksi sitä, millä tavoin sisäilmasta kärsivien asumisen tukemiseen liittyvä selvitys tehdään käytännössä tai miten osatyökyvyttömien osalta huomioidaan myös sisäilmasta sairastuneet yhtenä osatyökyvyttömien ryhmänä. Sisäilmasairaille hallitusohjelma tarjoaa monia hienoja kirjauksia, mutta toivottavasti ne eivät jää pelkiksi puheiksi, vaan puheet muuttuvat myös teoiksi. [Veronika Honkasalo: Kyllä näin on!] Hallitus on nyt asettanut riman todella korkealle tämän ryhmän kohdalla.

Arvoisa puhemies! Koulumaailmasta on saatu huolestuttavia tietoja siitä, että lasten ja nuorten keskittymiskyky on viime vuosina heikentynyt ja että oppimistulokset ovat rapistuneet luku- ja laskutaidosta alkaen. Samaan aikaan lasten ja nuorten stressi ja uupumus ovat pahentuneet entisestään, opettajilla jopa tätäkin enemmän. Kaiken lisäksi opettajan

ammatin vetovoima on laskussa. Oppimistulosten erot ovat kasvaneet ja eriarvoisuus on lisääntynyt.

Hallitus on luvannut, että toisesta asteesta tehdään jatkossa maksuton. Tarkoitus on erittäin hieno. Kenenkään koulunkäynnin ei pidä pysähtyä vanhempien taloudelliseen tilanteeseen. Nyt on kuitenkin ilmassa merkkejä siitä, että hallitus ei ole kulkemassa tämän asian suhteen oikealla tiellä, vaan asiassa voi käydä huonosti. Pelkään, että hallitus ampuu ohjuksella kärpästä ja kylvää rahaa tasaisesti kaikille. Sen sijaan järkevämpää olisi niin tässä kuin monessa muussakin asiassa kohdentaa lisätuki niille, jotka sitä todella tarvitsevat. Tuen jakamista kohdistetusti ei haluttu, koska se olisi ollut hallituksen mielestä ihmistä leimaava. Tällainen argumentti on kuitenkin hutera, koska noin ajatellen pitäisi sitten poistaa asumistuki ja moni muukin harkinnanvarainen tukimuoto kokonaan.

Kuinka hallitus on ajatellut suunniteltavaksi koulua käymättömien avustamisen? Heidän määränsä tulee varmasti lisääntymään. Meillä on paljon nuoria, etenkin teini-iässä olevia, jotka eivät pysty monien ongelmiensa vuoksi käymään täysipainoisesti koulua. Heitä yrittävät auttaa opettajat, terveydenhoito, lääkärit, psykiatrinen tuki, lastensuojelu ja eri viranomaiset. Koulut joutuvat lisäksi joustamaan mittavissa määrin ja pudottamaan vaatimuksiaan, jotta tällaiset oppilaat pystyvät valmistumaan edes rimaa hipoen yhdeksänneltä luokalta. Jos oppivelvollisuus pitenee, kuten hallitus nyt esittää, uskon, että tuettavien oppilaiden määrä kasvaa selvästi. Siihen olisi hyvä varautua jo nyt suunnittelemalla heille tukiportaat, eli kuka auttaa ketäkin missä vaiheessa, jotta jokainen lapsi ja nuori saisi parhaan mahdollisen koulutuksen lähtökohdista riippumatta.

Kouluissa erilaisia hankkeita syötetään opettajien ja oppilaiden ajan kustannuksella yhä tiiviimpään tahtiin. Opetussuunnitelman käyttöönotto on vielä vaiheessa, ja uusia hankkeita, joissa opettajan niskaan kaatuu hankkeiden toteutus, tuodaan jatkuvalla tahdilla kouluun. Aikaa ei ole lisää, mutta vaateet opettajan suuntaan kasvavat ja kuorma kaatuu helposti oppilaiden kannettavaksi. Opettajan sietokyky on rajallinen. Todellinen arkipäivä kouluissa on hyvin toisennäköinen kuin paperilla kirjoitettu todellisuus.

Kuraattoreiden sekä psykologien asiakkuuksissa korostuvat yhä useammin vaativaa, erityistä oppilashuollon tukea kaipaavat lapset. Tämä luo merkittäviä haasteita siirtää työskentelyn painopiste lain edellyttämään varhaiseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Mitä lapset saavat vakavasti oireillessaan? Opettaja ei ole terapeutti, ei ihmissuhdetyön ammattilainen. Kuka auttaa opettajaa ja oppilasta haastavissa kohdissa? Ei kuraattorilla eikä psykologilla ole terapeuttista osaamista. Olisi hyvin perusteltua tuoda ratkaisukeskeistä matalan kynnyksen terapiaa alakouluille oppilashuollon lisäksi, tukea sinne, missä sitä todella tarvitaan. Tätä asiaa on jo pilotoitu, ja tulokset sekä palaute ovat olleet erittäin hyviä niin oppilailta kuin erityisesti opettajilta ja oppilashuollolta. Eli avaimet ongelman ratkaisuun löytyvät jo.

Ministeri Andersson, nyt tarvitaan vain rohkeutta muutokseen ja yhdessä tekemiseen. Tämä sijoitus olisi miljardien säästö, pois tulevista kustannuksista.

14.19 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli kerrankin sellainen puheenvuoro opposition puolelta, jossa oli hyvin paljon sellaista, josta voi olla samaa mieltä. Kuitenkin täsmentäisin sen verran, että hallitusohjelmassa on asumiskohdassa tällainen yleiskirjaus, jossa sanotaan, että ”selvitetään ja varmistetaan eduskunnan aiemmin hyväksymien rakennusten kosteus- ja homeongelmia koskevien kannanottojen toteutuminen”. Tämä kattaa myöskin koulujen ja muiden sisäilmasta sairastuneiden sosiaalitur-

vaan kuuluvia asioita. Sen lisäksi tässä on rakentamisen puolella lueteltu paljon toimenpiteitä, joilla tätä asiaa ryhdytään korjaamaan. Hallitusohjelma myös sitoutuu siihen, että jatketaan viime kaudella aloitettua Terveet tilat 2028 -ohjelmaa, ja toivon, että siinä päästään myöskin konkreettisemmalle asteelle kuin viime kaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan, edustaja Ikonen.

14.20 **Anna-Kaisa Ikonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa on monta asiaa, joista voi olla iloinen. Se edistää monella tavoin hyvinvointia ja lupaa panostaa koulutukseen, ympäristöön, tasa-arvoon ja moniin muihin kestävää kehitystä edistäviin teemoihin.

Suurin huoleni hallitusohjelmassa on se, että se sisältää suorastaan hengästyttävän määrän lupauksia, joista moni on hyvä, mutta kalliiden lupausten määrä on valtava suhteessa rahoituspohjaan. Omat huoleni ohjelmassa liittyvät kyvyttömyyteen tehdä valintoja, kipeitäkin sellaisia. Se näkyy strategiapainopisteiden puutteellisuudessa. Kestävyyden nimissä toimia olisi voinut priorisoida ja kohdentaa vaikuttavammin.

Arvoisa pääministeri! Totesitte, että taloutta hoidetaan ihmistä varten, mikä on ihan hienolla tavalla sanottu. Kestävänä taloudenhoitona tästä kehikosta ymmärrän itse sen, että hoidamme silloin taloutta tämän päivän tarpeiden lisäksi lapsiamme ja lapsenlapsiamme ajatellen, että heidänkin on mahdollista elää hyvinvoivassa Suomessa. Hallitusohjelmaa lukiessani mieleeni hiipi pelko siitä, että kun kaikkea kivaa luvataan tässä hetkessä kaikille ja ripotellaan rahat yli sataan kohteeseen ja unohdetaan samalla tulevaisuuden tarpeet ja edellytykset niiden täyttämiseen, niin miten meidän rahkeemme riittävät tulevaisuudessa. Se ei mielestäni ole vastuullista.

Lupasitte onneksi kuitenkin sen, että pysyviä menoja ei lisätä ilman, että tiedossa on pysyviä tuloja ja että takaatte kestävän talouden, joka nojaa työllisyyskasvuun. Tavoitteena 75 prosentin työllisyysaste onkin hyvä. Mieluummin tulisi tähdätä vielä korkeammallekin, mutta vastausta vaille on jäänyt tässä näiden päivien aikana kysymys, miten tähän päästään ja päästäänkö. Ohjelma vaatisi tuekseen myös uskottavia toimia yritystoiminnan edistämiseksi ja työllisyyden nostamiseksi eli talouden pohjan luomiseksi. Toivon, että hallitus korjaa viimeistään toimeenpanovaiheessa tämän puutteen ohjelmassaan.

Sitten koulutukseen. Koulutuspanostuksista olen iloinen. Korkeakoulujen indeksijäädytysten perumisesta kiitän kuitenkin jo edellistä hallitusta, sillä se oli toteutumassa riippumatta pääministeri Rinteen hallitusohjelmasta. Myös yliopistojen pääomituksen [Pia Viitasen välihuuto] — se oli jo päätetty — olisin nähnyt mielelläni osana hallituksen ohjelmaa, sillä vain vahvalla osaamisella ja korkeatasoisella tutkimuksella Suomi voi menestyä.

Toisen asteen panokset olisin kohdentanut parempaan tukeen ja laittanut enemmän painoa varhaisiin vuosiin. Pelko, jonka olen kuullut monesta toisen asteen oppilaitoksesta, on se, että oppivelvollisuuden pidentämiseen tarvittava raha on pois opetuksesta ja johtaa heikompiin oppimateriaaleihin. Moni näistä arjen tuntijoista keskittäisi rahaa mieluummin tukea tarvitsevien henkilöiden opetukseen pienryhmissä ja yleensä mahdollisuuteen kohdata aikuinen tasaisin väliajoin.

Vaikein kysymys oppivelvollisuuden ja motivaation näkökulmasta on se, miten nuoret voisivat omaksua ulkoapäin heille asetetun koulutuksen motivoivaksi. Tippuminen koulupolulta ei tapahdu hetkessä, ja siksi olisi tärkeintä investoida juuri varhaiskasvatukseen ja nuorten varhaisiin vaiheisiin, jotta heikkoa koulumenestystä, oppimisvaikeuksia, syrjäyty-

mistä sekä työttömyyttä voidaan tehokkaasti ehkäistä. Kun puhutaan vaikuttavimmista keinoista, tässä kohtaa olisin toivonut tarkempaa vaikuttavuusarviointia siitä, miten nuorten kouluttautumista voidaan tukea ja keskeyttämisiä ehkäistä.

Sitten vielä näistä ratahankkeista. On hyvä kuulla, että perusväylänpidon parlamentaarisesti sovitut panostukset etenevät, mutta muuten liikennekirjaukset jäivät hallitusohjelmassa kuitenkin valitettavan pyöreiksi. Niin liikkuvien ihmisten, yritysten kuin ilmastonkin vuoksi on hyvä, että esimerkiksi kaupunkien väliset ratayhteydet eli päärata, Turun tunnin juna ja itärata mainitaan ohjelmassa. Epäselväksi kuitenkin jää, miten niitä tullaan käytännössä viemään eteenpäin. Hankeyhtiöitten avulla haettiin aikaisemmin rahoitusratkaisua, jolla näitä voitaisiin viedä eteenpäin.

Edustaja Kurvinen puhui täällä kuitenkin eilen valinnasta junien välillä, mistä itselleni heräsi pelko, asetetaanko hankkeet nyt vastakkain. Valtiovarainministeri kertoi lisäksi mediassa, että tunnin juna nytkähtänee eteenpäin. Entä päärata ja itärata? Esimerkiksi pääradan kohdalla suunnittelun liikkeelle saamisella alkaa olla kuitenkin jo polttava kiire. Yli puolta Suomea palvelevan pääradan suunnittelutavoitteina on yhä oltava nopeuden ja kapasiteetin lisääminen ja suunnittelun ripeä toteutus niin, että pääratakin ehtii mukaan EU-rahoituksen hakuun. Tässä ei ole aikaa aikailla. Aikaikkuna tähän sulkeutuu nopeasti. Ministeri Marin kertoi, että yhtiön valmistelua jatketaan, mutta aikataulu ei eilen käynyt ilmi. Kysynkin, miten nopeasti suunnittelu saadaan liikkeelle ja ehditäänkö mukaan EU-hakuun.

Ja aivan lopuksi kommentoin vielä tätä kaupunkipoliittista keskustelua. Täällä on noussut hyvin esiin Helsingin huoli edustaja Koulumiehen aloitteena, ja siihen on saatu vastauksia, mutta on nostettava kyllä esiin myöskin se, että on mietteliäs olo sikäli, mitä tämä merkitsee muiden suurten kaupunkien osalta. Kaupungit on otettu tässä ohjelmassa esiin, mikä on hyvä asia, esimerkiksi tämä kolmannen hallinnon tason luominen ottaen huomioon suuret kaupungit, joitten merkitys koko Suomen vetovoimalle on erittäin suuri. Kirjausmuodot saavat miettimään, vedetäänkö suuria kaupunkeja ainoastaan pääkaupunkivetoisesti vai tunnistetaanko sote-uudistuksessa muiden suurten kaupunkien itsenäisyys ja alueelliset vahvuudet. Esimerkiksi kansainvälinen kilpailu koskee muitakin suuria: Tamperetta, Turkua, Oulua, muita. Rahoitus, miten se otetaan? Miten esimerkiksi tehtävien tulevaisuus? Täällä vilautellaan maakunnan ja kuntien tehtävien selvitystä. Eli on pelko, miten käy muitten suurten kaupunkien. Ja tähän ihan viimeiseksi vielä toivon, että ei kavenneta sitä vain asuntopolitiikkaan, vaan katsokaa mallia: edellisen hallituksen piirissä tehtiin tällainen laaja, monipuolinen kaupunkiohjelma. Jos strategiaa teette, niin hyödyntäkää niitä anteja sieltä. — Kiitoksia.

14.26 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Miten käy ahkerien ihmisten Suomen? Tätä on pohtinut moni uusmaalainen varsinkin punavihreän hallitusohjelman julkistamisen jälkeen. Uusi hallitus lähtee siitä, että systeemi tietäisi ihmisiä paremmin, miten ihmisten rahat pitäisi käyttää ja elämä järjestää. Ei tiedä. Seurauksena on kalliimpi arki, uusia kieltoja ja rajoituksia, heikommat kannusteet työntekoon ja lopulta armoton velkaralli. Punavihreä veroraippa sivaltaa erityisesti työteläiitä keskituloisia. Haitta- ja ympäristöveroja korotetaan yli 700 miljoonalla eurolla, ja vastineeksi luvatut 200 miljoonan euron tuloveronkevennykset ovat pelkkää silmänlumetta. Ne eivät riitä kompensoimaan veronkorotuksia varsinkaan keskituloisille. Ahnas maakuntaverokarhukin vaanii jo nurkan takana.

Koulutettuja asiantuntijoita hallitus kurittaa jatkamalla ylimääräistä epäsolidaarisuusveroa, jota myös solidaarisuusveroksi harhaanjohtavasti kutsutaan. Onko mikään Suomessa niin pysyvää kuin väliaikainen vero? [Pia Viitanen: Niin, hyvätuloisia ei saa verottaa!] Ei ole mitään järkeä, että jo reiluilla keskiansioilla palkansaajalle jää käteen tienaamastaan lisäeurosta alle puolet. Ihmiset osaavat kyllä laskea, kannattaako työ. Jokaisen pitäisi saada pitää oman työn hedelmistä nykyistä suurempi osa.

Hyvä hallitus, olkaa rehellisiä ja sanokaa suoraan: verotus kiristyy, arki kallistuu. Suomen kokonaisveroaste on jo tapissa. Veronkorotusten tie on kuljettu loppuun. Tien päässä on suo, johon ihmisten ja isänmaan mahdollisuudet uppoavat.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lukuisten lupausten rahoittaminen nojaa 75 prosentin työllisyystavoitteeseen — niin pitääkin. Tärkeät hyvinvointipalvelut, kuten kannatettavat panostukset kasvatukseen, koulutukseen ja osaamiseen, voidaan rahoittaa kestävästi vain työn ja yrittämisen kautta. Toiveajattelulla työllisyys ei nouse. Työllisyys tuskin paranee myöskään työmarkkinajärjestöjen johdolla, joille hallitus on siirtämässä parlamentaarista päätösvaltaa. Pukki ei sovi kaalimaan vartijaksi.

Kaiken kukkuraksi hallitus omin toimin aikoo heikentää työllisyyttä muun muassa leikkaamalla kotitalousvähennystä. Tämä on järjetöntä kateuspolitiikkaa. Kotitalousvähennys lisää työllisyyttä, kuten hallituspuolue RKP on aiemmin vahvasti korostanut, ja se auttaa erityisesti ruuhkavuosia eläviä perheitä ja senioreita arjessa.

Todellisuuskriittinen hallitus tekee liikkumisestakin paikoin niin kallista, että töihin ei välttämättä kannata enää lähteä. Polttoaineveroa korotetaan tuntuvasti, 250 miljoonalla eurolla, sekä sallitaan järjettömät ruuhkamaksut. [Mikko Savola: Indeksikorotukset!] Uusi hallitus on kaikkien aikojen autoiluvastaisin. Onko hallitus vieraantunut suomalaisesta arjesta? Kaikki eivät pääse töihin pyörällä tai ratikalla — auto on välttämätön. Auto on vapautta, auto on tasa-arvoa, auto on järkeä. Ihmisten aika ei ole ilmaista. Pääministeri Rinne viittasi eilen siihen, että polttoaineen hinta voi nousta maailmanmarkkinahinnan johdosta enemmän kuin hallituksen korotusten seurauksena. Miksi ihmeessä te sitten korotatte vielä päälle veroja? Bensaveron korotus luvataan kompensoida vain pienituloisille, ja keskituloisten progressio sen kuin kiristyy.

Arvoisa puhemies! Silkkaa järjettömyyttä edustaa hallituksen päätös sallia ruuhkamaksun periminen Uudenmaan työssäkäyviltä. Cityvihreät saivat siis tahtonsa läpi, kun keskustaa ja RKP:tä ei ilmeisesti kiinnostanut. Ruuhkamaksun salliva laki tarkoittaa käytännössä, että ruuhkamaksu myös tulee Uudellemaalle. Pääkaupunkiseudulla esitetyn suunnitelman mukaan Kehä kolmosen ulkopuolelta keskustaan pendelöivän ruuhkamaksu tietäisi jopa 1 600 euron lisälaskua vuodessa. Tämä maksu rokottaa suhteessa eniten pienituloisia. Aikooko liikenneministeri Marin todella sallia uuden, regressiivisen superveron? Entä uusmaalaisten luottamuksen vaaleissa saaneet pääministeri Rinne sekä ministerit Kaikkonen, Harakka ja Blomqvist, miten te voitte hyväksyä tällaisen maksutaakan uusmaalaisille palkansaajille? Mäntsäläläisen hoitajan, tuusulalaisen pienurakoitsijan, raaseporilaisen opettajan ja sipoolaisen insinöörin työhön kohdistuva maksutaakka voi nousta jopa yli 130 euroa kuukaudessa. Tällainen on suunnitelma.

Tämä ei ole koko Suomen hallitusohjelma, toisin kuin täällä on vakuuteltu. Tämä ei ole toimeliaiden ja autoilevien uusmaalaisten hallitusohjelma. Ruuhkamaksua perustellaan usein ilmastosyillä. Kyseessä ei ole kuitenkaan päästöihin kohdistuva haittavero vaan uusi ahkeruuteen kohdistuva vero. Arvoisa hallitus, miksi te aiotte rangaista ahkeraa? Onko tavoitteenanne ahkerien Suomen sijaan köllöttelijöiden Suomi?

En voi monista hyvistä kirjauksista huolimatta tukea tätä hallitusohjelmaa. Se on faktaresistentti niin suomalaiselle arjelle kuin talouden realiteeteille.

14.32 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Hieman korjaan tätä vaihtoehtoisen todellisuuden maailmaa, mihin edustaja Vestman meni. Elikkä pieni- ja keskituloisten verotus tulee keventymään, ei kiristymään. Siis pieni- ja keskituloisten verotus tulee keventymään, ei kiristymään. Se toteutetaan eläketulovähennyksellä, perusvähennyksellä ja työtulovähennyksen korjaamisella. Siis pieni- ja keskituloisten verotus tulee keventymään.

Polttoainevero on 5 senttiä vuoden 2023:n tasossa lisää litralle tähänhetkiseen verrattuna, 5 senttiä 2023:n tasossa. Se tulee kuluttajahintaindeksin mukaan nousemaan näitten vuosien aikana. Siis hintojen nousun mukaan tulee nousemaan polttoaineverotus, ei yhtään sen enempää.

Ja vielä haluan todeta, että en tunnistanut kyllä mistään noita ruuhkamaksuihin liittyviä lukuja, mitkä te esititte. On ehkä tulossa laki, joka mahdollistaa ruuhkamaksut kaupunkien, kuntien päättäminä, mutta missään vaiheessa ei ole todettu niitten sisältöä, vielä tällä hetkellä, mihinkään suuntaan. [Maria Guzenina: Kaupungit päättävät!] — Kaupungit päättävät.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän muutaman vastauspuheenvuoron.

14.33 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tosiaankin siis hallitus ei päätä ruuhkamaksusta vaan tekee mahdollisesti lainsäädäntöä, joka ne mahdollistaa. Ja silloin kaupungit päättävät, ja kokoomus taitaa vieläkin kuitenkin olla tämän alueen suurin puolue, joten asia on pitkälti taitavien kokoomuspoliitikkojen käsissä. Maksut tulevat, jos he sellaisia haluavat.

Mitä kotitalousvähennykseen tulee, niin tästä on tietenkin erilaisia näkemyksiä, mutta tätä kirjausta ei olisi tullut, ellei VM olisi todennut, että tällä ei ole negatiivisia työllisyysvaikutuksia.

Bensaveron korotus: Jos ymmärsin oikein, niin edellinen puhuja, Vestman, toisaalta paheksui bensaveron korotuksia ja sitten paheksui ruuhkamaksuja, koska ne eivät kohdistu polttoaineeseen eli eivät ole bensaveron korotuksia, ja minä en tästä kiertävästä logiikasta oikein pääse nyt perille.

14.34 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinne totesi äsken kuin myös edustaja Adlercreutz, että tämä ruuhkamaksun salliva laki säädetään mahdollisesti. Nyt kuitenkin hallitusohjelman kirjaus näyttää hyvin ehdottomalta. Siellä todetaan, että tällainen laki, joka sallii ruuhkamaksujen käyttöönoton kaupunkiseuduilla, säädetään. Eli pyytäisin tältä osin nyt täsmennystä, mistä te olette hallitusneuvotteluissa tarkalleen ottaen päättäneet. Kysyn myöskin, ettekö todella tunne Uudenmaan seudulla tehtävää maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-suunnittelua, johon suoraan viittasin puhuessani tästä jopa yli 1 600 euron vuosikustannuksesta Kehä kolmosen ulkopuolelta tänne kantakaupunkiin pendelöivien palkansaajien osalta. Tämä on todellisuus. Tämä on todellinen suunnitelma, jota tällä hetkellä laaditaan ja ainoastaan odotetaan, että tällainen salliva laki täällä eduskunnassa säädetään. Kehotan tutustumaan tähän suunnitelmaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Olen kirjannut vastauspuheenvuorot edustajille Kärnä, Savola, Viitanen, Eestilä, Kiljunen, Adlercreutz ja Guzenina.

14.36 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Rinne vastasi hienosti tähän polttoaineveron korotukseen, että kyseessä on tosiaan indeksikorotus. Tämä on puitu nyt moneen kertaan täällä. Se on kuluttajahintaindeksiin sidottu.

Ja sitten tämä suuri kuva: hallitusohjelmalla on sitouduttu siihen, että liikenteen verotukseen tehdään kokonaisuudistus, jossa huomioidaan alueelliset erityispiirteet ja samalla varmistetaan, että tulo- ja varallisuuserot eivät kasva. Tämän kokonaisuuden rakentamisessa on hallituksella paljon pohdittavaa, millä tavalla se tehdään, mutta nämä reunaehdot ovat varsin hyvät.

Tätä ruuhkamaksukeskustelua kyllä hämmästelen. Itse olisin kyllä tyytyväinen täällä Helsingissä, eli jos on rakennettu miljardeja maksava joukkoliikennejärjestelmä yhteisillä verovaroilla, niin eikö ole hyvä, että luodaan järjestelmä, jolla voidaan kannustaa sen käyttämiseen? Itse olisin, mikäli olisin tämän kaupungin johdossa, hyvin tyytyväinen, että tällainen lainsäädäntö on tulossa, ja kiittelisin hallitusta siitä.

14.37 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Virvoitusjuomaveron laajennus, 50 miljoonaa euroa; online-kassakonejärjestelmät, 140 miljoonaa euroa maksuja; sähköveroluokan korotuksia, 100 miljoonaa euroa lisää maksuja; EU:n ulkopuolelta tulevien alvivapaiden tuotteiden poistaminen, 40 miljoonaa euroa; arpajaisveron korotusta, 50 miljoonaa euroa; asuntolainojen korkovähennysoikeuden poistaminen, 80 miljoonaa euroa — valtavia veronkorotuksia ja lisää kuluja tavallisille kansalaisille. Mutta mistä nämä olivat? Nämä olivat kokoomuksen vaaliohjelmasta, niitä, mitä kokoomus on vaatinut. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Eli kokoomus on itse asiassa vaatinut paljon lisäveroja, ja tämä hallitus on varsin maltillisesti toiminut, ja niillä korotuksilla, mitä tulee, saadaan aikaan tälle kansakunnalle hyvinvointia. Ja mitä tulee polttoaineverotukseen, se on indeksikorotus, hyvin maltillinen semmoinen, ja olenpa aivan varma, että kokoomus olisi tehnyt tämän korotuksen vielä suurempana kuin mikä se nyt on, vaikka täällä muuta annetaan ymmärtää.

14.38 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Samalla tavalla minä tässä teroittelin katsettani, kun katselin tätä kokoomuksen verolinjaa. Siellä lämmityspolttoaineitakin kokoomus verottaisi, ihan tavallisen kansalaisen lämmityspolttoaineita, enemmän kuin tämä hallitus verottaa. Ja kokoomus olisi jopa kotitalouksien sähköveroa, hyvänen aika, 100 miljoonaa korottamassa — toisin kuin tämä hallitus. Se ei tee sitä, että kotitalouksien sähkövero nousisi, kuten kokoomus toivoo. Tietenkin kokoomus samaan aikaan sanoo, että niinpä niin, mutta me kompensoimme ne sitten veronkevennyksillä yleisesti. Mutta kuinka ollakaan, nehän olisivat sitten hyväosaisille suuntautuvia veronkevennyksiä, mitä annettaisiin. Sinnehän kokoomuksella on paljon varaa. Tuossa äsken jo kritisoitiin, ettei saisi olla sitä solidaarisuusveroakaan, jota kaikkein hyväosaisimmat maksavat, jotta me voisimme tarjota meidän vanhuksillemme hyvän hoidon, meidän lapsillemme tasa-arvoisen koulutuksen. Mistä, arvoisa kokoomus, te sitten nämä rahat koulutukseen otatte, kun veronkevennykset annetaan hyvätuloisille ja tavallisia kotitalouksia rokotetaan sähköveron korotuksilla?

14.39 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä liikenteen verotus on aika mielenkiintoinen asia. Ainakin edellisellä hallituksella ja sen edustajilla oli se käsitys, että ensin pitäisi maahan luoda kokonaisjärjestelmä, miten liikennettä verotetaan, ja vasta sen jälkeen arvioida, mitenkä ruuhkamaksut siihen niveltyvät, koska näissä on aika iso ero: jos on ruuhkamaksut, niin — jos olen oikein käsittänyt — ne maksut menevät kaupungille, mutta jos on kokonaisvaltainen järjestelmä, silloin verotetaan liikennettä.

Ja minun täytyy, arvoisat ministerit, sanoa, että sillä järjellä, mikä minulle on annettu, minä en tiedä epäoikeudenmukaisempaa veroa kuin autoilun verotus. Sillä kerätään — ajoneuvoverolla, autoverolla, polttoaineverolla ja alv:llä — yli 6 miljardia, ja jossakin Itä-Suomessa on perheitä, joilla on pakko olla kaksi autoa, ja täällä pärjää nollalla autolla. Minä en tiedä, miten voi olla tämmöinen verotus. Eikö kukaan teistä keskustassa rupea kritisoimaan, miten voi olla näin epäoikeudenmukainen verotus, joka aiheuttaa itse asiassa segregaatiota maan tasolla? Miettikää, ministerit, pitäisikö tälle liikenteen verotukselle oikeasti tehdä jotakin vai jatketaanko 30 vuotta vanhalla järjestelmällä, joka ei toimi.

14.40 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä yleisperiaatteena liikenneverotuksessa olisi se, että jos käyttöä halutaan verottaa, niin silloin se on polttoainevero — se on selkeimmin käyttöön kohdistuva vero.

Edustaja Vestmanille, joka tässä käytti puheenvuoron näistä ruuhkamaksuista, mielelläni vastaisin suorastaan Vantaan kaupunginvaltuutettuna. Tunnistan hyvin ne ongelmat, mitä näillä ruuhkamaksuilla täällä pääkaupunkiseudulla on, mutta tunnistan myöskin sen selkeän tilanteen, että se päätös asiasta tullaan tekemään Helsingin kaupunginvaltuustossa, Vantaan kaupunginvaltuustossa ja Espoossa ja niin edelleen, jos pääkaupunkiseudusta on kysymys. Siellä tämä debatti tullaan käymään, ja minulla on siihen myöskin reunahuomautukset, jotka liittyvät tämän ruuhkamaksun käyttöönottoon: en pidä sitä täysin järkevänä.

14.41 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä edustaja Vestmanin kanssa siitä, että ruuhkamaksut eivät välttämättä ole se paras tapa vähentää päästöjä. Niihinhän näillä ruuhkamaksuilla ensisijaisesti pyritään. Mutta kummastuttaa kovasti se, että kun HSL, joka täällä pääkaupunkiseudulla vastaa vahvasti myöskin MAL-suunnittelusta, näitä ruuhkamaksuja peräänkuuluttaa, niin samaan aikaa se heikentää esimerkiksi omassa kotikaupungissani Espoossa joukkoliikenneyhteyksiä. Eli se logiikka on täysin nurinkurinen. Pitäisi lähteä siitä, että joukkoliikenneyhteyksiä parannetaan, ihmiset saavat valinnanvapauden, haluavat käyttää sujuvia ihmislähtöisiä, käyttäjälähtöisiä joukkoliikenneyhteyksiä, eikä niin, että tulee näitä ruuhkamaksuja pakosti, mikä eriarvoistaa ja pahimmassa tapauksessa rajoittaa esimerkiksi tavallisia lapsiperheitä, heidän arkisia, vaikkapa lasten harrastuksiin viemisiä. Se ei tietenkään ole millään tavalla oikeudenmukaista. Tämä hallitus haluaa kuitenkin katsoa tämän asian kokonaisuuden kannalta oikeudenmukaisesti, mutta kaupungeissa, kokoomusjohtoisessa HSL:ssä on kyllä ratkaisun avaimet. Siellä on hallituksen puheenjohtaja kokoomuslainen ja myöskin HSL:n toimitusjohtaja on kokoomuslainen. Eli lähettäisin teinä viestiä sinne.

14.43 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): On tietenkin selvää, että pääkaupunkiseutu eroaa muusta Suomesta, ja luen tämän huolen Vestmaninkin puheesta, että Uusi-

maa on erilainen alue kuin vaikka Lappi tai Kainuu. Sen tämä hallitus tunnistaa: sotea viedään eteenpäin siltä pohjalta, että Uudellemaalle luodaan oma mallinsa, joka tehdään yhteistyössä kuntien ja kaupunkien kanssa, eli sikäli jokaisella kaupungilla, jokaisella kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten tätä asiaa viedään eteenpäin. Tiedämme kaikki, mitä olisi käynyt Uudellemaalle, jos edellisen hallituksen ajama malli, se, jota kokoomus vielä muutama kuukausi sitten kannatti, olisi mennyt maaliin. Se olisi tarkoittanut Uudellemaalle 250 miljoonan euron vajetta heti ensimmäisenä vuonna. Se on aika paljon, edustaja Vestman ja muut kokoomuslaiset. Nyt pyritään eri tulokseen: pyritään sellaiseen tulokseen, joka tunnistaa Uudenmaan ominaislaadun erityispiirteet ja joka on sellainen, että se on paitsi sosiaalisesti kestävä myöskin taloudellisesti kestävä, sellainen malli, joka ei romuta julkista taloutta vaan vahvistaa sitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän äsken lukemani listan lopuksi vielä viimeisen vastauspuheenvuoron keskustelun herättäneelle edustaja Vestmanille.

14.44 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Savolalle ensinnäkin, että kokoomuksen verolinjan ja tämän ohjelman ero on siinä, että kokoomuksen ohjelmassa oli miljardin euron kevennys työn verotukseen. Teillä on 200 miljoonan euron kevennykset työn verotukseen ja 730 miljoonan euron kiristykset. 730 miljoonaa on enemmän kuin 200 miljoonaa euroa.

Edustaja Kärnälle: Tunnette ehkä lappilaisten arjen mutta ette selkeästi tunne uusmaalaisten työtä tekevien perheellisten arkea. On eri asia asua Uudellamaalla kuin Helsingin Kalliossa. Kutsun teidät tutustumaan sipoolaisen perheellisen arkeen. Voitte sen jälkeen tehdä johtopäätökset siitä, ovatko tällaiset toimivat joukkoliikenneyhteydet käytettävissä.

Sen lisäksi haluan sanoa, että te ette voi ulkoistaa vastuuta tämän ruuhkamaksun osalta nyt kaupunkiseuduille. Jos te päätätte tällaisesta laista ja ruuhkamaksu tulee Uudellemaalle, vastuu on teidän. Tämä on kehyskuntavero, jolla on tarkoitus heikentää kehyskuntien elinvoimaa ja houkuttelevuutta. Ymmärrän, että tämä sopii helsinkiläisille päättäjille ja tämä saattaa sopia myös maakuntien päättäjille. Pian kehyskunnissa ei ole enää kenelläkään varaa asua.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan, edustaja Asell.

14.45 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallitusohjelma on viiden puolueen yhteistyössä laatima työ, jonka vapaan tulkintani mukaan kaikki hallituspuolueet tuntuvat tuntevan omakseen eli oman puolueensa näköiseksi. Se on erittäin hyvä lähtökohta hallitusyhteistyölle.

Hallitus ja sen ohjelma ja hallituksen tekemä politiikka on aina enemmän tai vähemmän kompromisseja. Siinä jokainen puolue joutuu luopumaan asioista ja antamaan jossain periksi, jotta jokin itselle tärkeämpi asia menee eteenpäin. Kompromissikin sinällään positiivisena sanana näyttäytyy tämän hallitusohjelmatyön kohdalla ilmeisen lievänä yhteistyötä kuvaavana muotoiluna. Maailmantilan ilmiöpohjainen tarkastelu, tilannekuvan toteaminen ja tavoitteiden asettaminen sekä tarvittavien keinojen kirjaaminen on realisoitunut lähes kaksisataasivuiseksi ohjelmaksi, jota voi luonnehtia viiden puolueen symbioosin tuotokseksi — ja positiivisen muutoksen siemeneksi, joka alkaa versomaan ja toivottavasti vauhdilla myös kasvamaan.

Kasvua tarvitaan. 75 prosentin työllisyysasteen tavoittaminen on kova tavoite, mutta tavoitteiden pitää ollakin kovia. Hallitusohjelma lähtee siitä, että se on mahdollista, kun vain talous ja suhdanteet pysyvät hyvällä kasvun tiellä.

60 000 uutta työllistä on tavoitteena, ja sen saamiseksi osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten yhä parempi työllistyminen on tärkeässä asemassa. Tämä vaatii myös panostuksia työllisyyspalveluiden tehostamiseen. Tässä pitää kuitenkin noudattaa sitä ajatusta, että ihmisten kannustaminen, positiivinen tukeminen ja kouluttaminen on tehokkaampaa kuin kiristäminen, pakottaminen ja kepittäminen. Siksi onkin erinomainen asia, että hallitusohjelmassa on myös kirjattu työttömiä rankaisevan aktiivimallin leikkurin poistosta, jota on käsittääkseni jo alettu sosiaali- ja terveysministeriössä purkamaan — korjatkaa, jos olen väärässä.

Arvoisa puhemies! Kasvun ja menestyksen moottorina on elinkeinoelämän tuloksellisuus niin kansainvälisesti kuin kansallisesti. Suomella on hyvät edellytykset menestyä kansainvälisesti meidän korkean koulutuksen, osaamisen ja tutkimuksen ansiosta. Hallituksen ohjelmassa tähän halutaan panostaa tukemalla tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa aiempaa enemmän.

Ilmastonmuutoksen luomat haasteet ja ympäristön monimuotoisuuden heikentyminen on otettava vakavasti ja omien toimien lisäksi on vaikutettava niihin globaalisti. Siinä on suuri mahdollisuus myös suomalaisella tutkimuksella, tuotekehityksellä ja sitä kautta koko elinkeinoelämällä ja suomalaisella teollisuudella.

Nyt kun koko kevät on leveämmistä hartioista puhuttu, niin leveämmät hartiat tarvitaan myös Suomen vientiteollisuudessa. Cleantech-, bio- ja kiertotalous muun muassa ovat omiaan tuomaan voimaa sinne viennin hartiaosastoon.

Pienet ja keskisuuret yritykset työllistäjinä tulee huomioida myös entistä paremmin, kun korkeampaa työllisyysastetta tavoitellaan. Hallitusohjelman kirjauksissa on niitäkin tavoitteita huomioitu, kuten ensimmäisen työntekijän palkkausta tukeva toimintamalli sekä muun muassa paikallisen sopimisen edistäminen.

Arvoisa puhemies! Itse henkilökohtaisesti olen tyytyväinen hallitusohjelman tavoitteissa ja hengessä siihen, että siinä todellakin pyritään nyt lisäämään hyvinvointia laajasti. Eläkeläisten ja lapsiperheiden tukia parannetaan, perusturvaa parannetaan ja yleensäkin pienituloisten ostovoimaa parannetaan. Pienituloisten ostovoiman nousu näkyy myös paikallisen pienyrittäjän kassassa, koska kun eläkeläinen saa viisikymppiä tai perustuloon tulee parikymppiä kuukaudessa lisää, niin mihinkä se menee? Se ei mene sijoitusrahastoihin vaan apteekkiin tai kauppaan yleensä lähellä kotoa. Sitä kautta myöskin se näkyy työllisyydessä — yrittäjillä on mahdollisuus työllistää. Positiivinen kierre on omiaan nostamaan yleistä hyvinvointia ja mielialaa.

Hallitusohjelman mielestäni yhden näkyvän linjan, ongelmia ennalta ehkäisevän politiikan, pitää olla jatkossakin entistä korostuneemmin vaalikausien yli kestävä punainen lanka. On aina edullisempaa puuttua ongelmiin ajoissa kuin hoitaa niitä jälkihoidon puolella kalliisti jos ollenkaan, on kysymys sitten lasten ja nuorten hyvinvoinnista tai esimerkiksi terveydenhoidosta. Siksi tämä hallituksen linja, joka vahvistaa lasten ja nuorten tukea, varhaiskasvatusta, koulutusta ja perusterveydenhuoltoa, on erittäin hyvä.

Lisäksi haluan vielä jonkinnäköisenä urheiluihmisenä sanoa liikunta-asiasta: Liikuntaan panostetaan myös, elikkä 60 miljoonaa euroa lisää liikuntaan. Hallitusohjelmassa kirjataan myöskin se, että liikuntapoliittisen selonteon esityksiä viedään eteenpäin, ja näin se on paremmin mahdollista, kun rahoitusta lisätään. Liikunta on tärkeää myöskin ennalta eh-

käisevässä työssä, kun puhutaan terveydenhoidosta ja liikkumattomuudesta. Kaikki tiedämme, että on eri laskutapojen mukaan useiden miljardien lasku, jos liikunnan edellytyksiä ei paranneta.

Toivotan menestystä ja tuloksellisuutta pääministeri Rinteen erinomaisista ministereistä koostuvalle hallitukselle ja tuen sitä.

14.51 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Kyllä se ihan niin on, mitä täällä on todettu moneen kertaan, niin eilen kuin tänäänkin, että on iloista se, että kansa äänesti muutoksen puolesta, ja nyt olemme päässeet sitä toteuttamaan varsin hyvällä hallitusohjelmalla. Mennään oikeaan suuntaan, mennään sen suuntaan, että jokainen ihminen on laulun arvoinen. Eriarvoisuutta torjutaan ja työllisyyttä parannetaan kaiken kaikkiaan.

Sellainen pieni särö, mikä tässä keskustelussa niin eilen kuin tänään on ollut, joka on jäänyt itselleni kovin epäselväksi, on ollut kokoomuksen linja, joka äsken tuossa debatissa meni entisestään omituisemmaksi, jos näin voi sanoa. Nimittäin olemme eilen yrittäneet kysyä moneen kertaan, kannattaako kokoomus lisäsatsauksia koulutukseen, kannattaako kokoomus sitä, että vanhusten hoivaa pistetään kuntoon. Toisaalta ikään kuin ollaan kannattavinaan, mutta toisaalta samaan aikaan moititaan, että menoja ei saisi lisätä. Ja muun muassa juuri äsken puheenjohtaja Orpo käytti puheenvuoron, jossa hän moitti hallitusta tällaisesta puolikeynesiläisyydestä, eli nyt pitäisi pikemminkin leikata, hän sanoi — nyt pitäisi pikemminkin leikata. [Välihuutoja oikealta] Sitäkö tämä nyt tarkoittaa, että kokoomus nyt olisi kuitenkin edelleen jatkamassa sitä edellisen hallituksen kokoomuslaista linjaa, että nyt sitten leikataan koulutuksesta, vanhusten hoivasta, eläkkeensaajilta, kaikkea tätä? Ja jos näin ei ole, jos te haluatte panostaa, jos te kannatatte niitä koulutuspanostuksia, panostuksia vanhusten hoivaan, eläkeläisten toimeentuloon, jos te kannatatte niitä — mitä tietenkin toivon, koska hallitus niin on tekemässä — niin sitten toivoisin teiltä näkemystä myös siihen, mistä te löytäisitte siihen rahoituksen, sillä tehän olette samaan hengenvetoon hyvätuloisille antamassa edelleen veronkevennyksiä ja moititte muun muassa sitä solidaarisuusveroa, [Sari Multalan välihuuto] joka oli viime kaudellakin käytössä, ja tällä kaudella ilmeisesti kokoomuksen mielestä sitä ei mitenkään saisi jatkaa, kun tietenkään eivät hyväosaiset voi maksaa kokoomuksen mielestä juurikaan veroja.

Mutta, puhemies, olen tyytyväinen siinä, että tässä hallitusohjelmassa ovat esillä vahvasti juuri ne asiat, mistä täällä salissa keskusteltiin viime kaudella, mitkä silloinen oppositio nosti esiin ja mistä kansalaiset tulivat vaalien alla kentällä hyvin vahvasti viestimään. Se oli huolta eriarvoistumisesta ja siitä, että suunta on muutettava. Se oli huolta jokapäiväisestä toimeentulosta, leikkausten loputtomasta tiestä ja indeksileikkauksista, joita tuli niin pienituloisille eläkkeensaajille kuin monille pienivaraisille ihmisille, ja on erittäin tärkeää, että tämä leikkausten tie on nyt ohi. On erittäin tärkeää, että eläkkeensaajien asemaa parannetaan. Nyt on otettu ensimmäinen askel, jatkoaskelia me odotamme. Aktiivimallin leikkuri pistetään roskakoriin. Ikäihmisten hoivaa parannetaan. Koulutuksessa esimerkiksi toinen aste tulee maksuttomaksi ja oppivelvollisuutta laajennetaan. Nämä ovat hyvin tärkeitä asioita, ja itse iloitsen valtavasti siitä, että työllisyyttä esimerkiksi tuetaan sillä, että satsaamme luovaan talouteen, kulttuuriin, kaikkeen tähän. Sillä saa paljon uutta elinvoimaa ja työtä tähän maahan, puhemies.

Kun puhuin tuosta eriarvoisuudesta, en malta olla loppuun mainitsematta tästä kirjasta kohtaa Asuntopolitiikka — josta myös itse olin neuvottelemassa siellä Säätytalolla, ja saimme aikaan kyllä hienoja kirjauksia. Täällä on mainittu muun muassa... Edustaja Hei-

näluoma tuossa omassa puheenvuorossaan kertoi, että tässä puhutaan vahvasti lähiöistä, niiden eriarvoistumisen estämisestä. Tehdään lähiöohjelma, johon satsataan merkittävästi rahaa, ja se jos mikä on eriarvoisuuden torjumista ja muutenkin asuinympäristön viihtyisyyden parantamista. Kohtuuhintaisiin koteihin satsataan aiempaa enemmän, ihmisten kotien peruskorjaukseen satsataan, ja kiinnitetään huomiota myös esimerkiksi ikäihmisten asumisen tarpeisiin, kuten vaikkapa sitten näihin yhteisöllisyysmuotoihin, yhteisökoteihin. Samaan aikaan puutumme myös esimerkiksi rakentamisen laatuun ja sisäilmaongelmiin ja pohdimme, miten voidaan auttaa näitä ihmisiä, jotka näiden ongelmien kohteeksi ovat joutuneet.

Eli kiteytettynä, puhemies, tämä on hyvä ohjelma, ja tästä on hyvä jatkaa, ja varmasti sitten konkretiaa saamme jatkossa kosolti lisää.

14.56 **Juhana Vartiainen kok:** Arvoisa puhemies! Mitä tulee korkeakouluihin, niin minusta hyvä ajatus olisi myydä valtion omaisuutta 10 miljardilla ja täräyttää se yliopistojen pääomaan. Miettikääpä sitä näiden maapähkinärahojen sijasta!

Mutta tarkoitukseni oli varsinaisesti puhua kokonaistaloudesta, tästä makrotilanteesta. Mehän olemme nyt valtiovarainministeriön voimassa olevan ennusteen mukaan tilanteessa, jossa ennustetaan koko seuraavalle nelivuotiskaudelle korkeasuhdannetta niin kuin sen taloustieteilijät ajattelevat, eli toteutunut tuotanto on ennusteen mukaan korkeampi kuin potentiaalinen tuotanto. Se on korkeasuhdanteen määritelmä. Sellaista aikaa pitää käyttää hyväksi julkisen talouden vahvistamiseen.

Nyt spekuloidaan sillä, mitä tapahtuu kansainväliselle kehitykselle, mutta oikeasti tämä, mitä äsken sanoin, tarkoittaa sitä, että me olemme vähintään suhdannetasapainossa tai hieman sen yli. Meillä ei siis ole enää juurikaan käyttämättömiä resursseja, ja se näkyy siinä, miten törmätään työvoimapulaan. Me alamme törmätä meidän omiin tarjontarajoitteisiin, ja se tarkoittaa sitä, että itse asiassa siinäkin tapauksessa, että kansainvälinen talous jatkaisi ihan normaalia kehitystään, meillä ei enää ole näköpiirissä sellaista elpymisloikkaa työllisyydessä ja tuotannossa kuin mikä meillä oli 2017—2018. Sen takia tämä työllisyystavoite on niin hurja. Moni täällä tuntuu ajattelevan, että se tulisi jotenkin osittain itsestään. Sipilän hallituksen aikana se tuli osittain itsestään, ja niillä reformeilla, joita tehtiin ja joita niitäkin haukuttiin liian koviksi, saatiin aikaan ehkä 40 000:n työllisyyskasvu.

Nyt näinä tulevina neljänä vuotena ei voi laskea mitään minkään suhdanneautomatiikan varaan, koska me olemme jo normaalitilanteessa — te varmaan ymmärrätte sen — ja silloin koko se 60 000 pitää tehdä erilaisilla reformeilla, jotka vahvistavat talouden tarjontapuolta, erityisesti työvoiman saatavuutta ja työvoimaan osallistumista, eli laskevat rakenteellista työttömyyttä. Silloin se ei ole kovin ihme, arvoisa hallitus, että me, jotka hallitusohjelmaa luemme emmekä löydä sieltä ainuttakaan reformia, jolla tämä tehtäisiin, kysymme tämän kysymyksen, totta kai. Kysyin sen omassa blogissani, ja valtiotieteen tohtori Vesa Vihriälä, joka kaiketi oli keskustan asiantuntija hallitusneuvotteluissa, vastasi blogissani näin: ”Huolesi ovat perusteltuja. Ohjelma ei todellakaan sisällä konkreettisia työn tarjontaa lisääviä ja työvoiman kohtaantoa parantavia toimia, jotka voisivat vaikuttaa vuoteen 2023 mennessä.”

No, teillä on selvästi se ajatus, että nämä reformit tilataan työmarkkinajärjestöiltä. Mutta nämä samat työmarkkinajärjestöt ovat Suomessa ja kaikissa maissa yleensä vastustaneet sellaisia toimenpiteitä, joilla työllisyyttä saadaan tepsivästi ylös. Kyllä se 60 000:kin on mahdollinen, mutta kun hallituksen lähtökohta on, että mitään kannustimia terävästi paran-

tavia uudistuksia ei tehdä eli tätä niin sanottua keppilinjaa ei saa käyttää, niin silloin se ei enää ole mahdollinen. Elinkeinoelämän keskusliiton tuoreessa ulostulossa luetellaan sellaisia mahdollisia keinoja, esimerkiksi aika terävä ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastus. Se olisi kovaa keppilinjaa sitten. Kyllä minä varmaan tuen tällaisia hyviä uudistuksia tässä salissa, mutta en oikein näe, että se on yhteensopiva hallituksen muun ajattelun kanssa.

Paikallinen sopiminen on toinen, joka täällä on usein mainittu — edustaja Kemppi ja edustaja Asell puhuivat tästä. No, paikallista sopimistahan voidaan Suomessa edistää niin, että se lisää työllisyyttä, jos puretaan järjestäytymättömien yritysten ja niiden järjestäytymättömän henkilökunnan syrjiviä neuvottelukieltoja. Mutta kun siellä lukee sitten sivulla 134: ”Paikallista sopimista edistetään työ- ja virkaehtosopimusjärjestelmän kautta.” Se on nimenomaan SAK-slangia, sen on sinne SAK:n neuvottelija kirjoittanut. Se tarkoittaa samaa kuin viime kaudella — minkä edustaja Kulmunikin keskustalaisena hyvin tietää — että lakimuutokset ovat kiellettyjä! No eihän silloin paikallinen sopiminen voi mitenkään edistyä.

Kun samalla näemme sen, että ainoat konkreettiset ehdotukset, joita tässä hallitusohjelmassa on, ovat sellaisia, jotka vähentävät työllisyyttä — perhevapaauudistus näin tehtynä vähentää työllisyyttä, aktiivimallin purkaminen vähentää työllisyyttä, työttömyysturvan ja eläke-etujen nostaminen vähentää työnteon kannustimia — niin, arvoisa puhemies, ei kai se voi ketään ihmetyttää, että me kyselemme täällä tämän hallitusohjelman uskottavuuden perään! — Kiitos.

15.02 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen, te luitte vain osan tuosta saamastanne vastauksesta Vihriälältä. Hän toteaa, että olette kuitenkin aivan liian ankara tai liian hätäinen kritiikissänne. Ohjelmassa on nimittäin tarkastuspisteitä ja turvalausekkeita, joiden tarkoitus on yhtäältä varmistaa, että työllisyyttä tukeviin politiikkatoimiin ryhdytään, ja jos tavoitteen saavuttaminen ei ole näköpiirissä, arvioidaan aiemmin tehtyjä menopäätöksiä uudelleen. Aivan niin kuin olen todennut useampaan kertaan täällä. Edustaja Vartiainen, tämä hallituksen lähtökohta, plus 60 000 työllistä, on kova. Se on kova tavoite, ja ymmärrän täysin sen, että on huolta tällä hetkellä siitä, miten nämä konkreettiset toimenpiteet saadaan rakennettua.

Hallitusohjelmassa todetaan selkeästi, että mitään keinoja ei suljeta ennalta pois. Ne käydään kaikki läpi ja arvioidaan näiden tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Jos tavoitteet eivät toteudu, ne menolisäykset, jotka sisältyvät hallitusohjelmaan sen teknisen kehyksen päälle, tullaan arvioimaan uudelleen ja toteuttamaan toisella tavalla tai ei sitten laisinkaan. Lähtökohta on se, että plus 60 000 uutta työllistä pitää saada lisää, jotta tämä hallituksen talouspolitiikka pitää kutinsa. Voitte olla rauhassa, edustaja Vartiainen, kyllä tämä tulee toteutumaan ihan hyvin.

15.03 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen ja edustaja Orpo täällä aikaisemmin ovat sanoneet, että täällä sirotellaan rahasia ja nämä ovat vain tämmöisiä maapähkinöitä, kun puhutaan tämän hallituksen koulutusinvestoinneista. Nyt puhutaan aivan historiallisista investoinneista, kun pysyviin menoihin laitetaan 260 miljoonaa ja investointeihin 730 miljoonaa. Ja voin sanoa, kun olin tuolla koulutuspöydässä neuvottelemassa kolme ja puoli viikkoa, että tämä koko koulutuskenttä —

yliopistot ja korkeakoulut — on täysin traumatisoitunut teidän hallituskautenne jälkeen, ja nyt päästiin paikkaamaan sitä tuhoa, mitä siellä on aiheutettu.

Edustaja Vartiainen ehdottaa täällä yliopistojen pääomittamista, ja se on myös tavoite, jota yliopistot itse ovat ajaneet, mutta ei se tätä rahoitustilannetta paikkaa, koska siihenhän voidaan käyttää vain tätä pääomien tuottoa. Mutta olen samaa mieltä siitä, että yliopistojen ja korkeakoulujen painotus ei ehkä sillä tavalla näy nyt näissä korkeakouluinvestoinneissa kuin pitäisi näkyä, ja siinä riittää paljon työtä hallituksella.

15.04 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ollaan mielestäni ihan ytimessä siinä, mitä edustaja Vartiainen kävi omassa puheenvuorossaan läpi ja miten pääministeri siihen vastasi. Jos nyt ymmärsin oikein pääministerin vastauksen, se oli siis se, että jos tämä työllisyystavoite ei toteudu, niin menolisäyksiä vähennetään tai niistä luovutaan. Tarkoittaako tämä nyt sitten esimerkiksi sitä, että saattaa olla, että sitä 50:tä euroa, joka tulee niille pieneläkeläisille, ei ehkä tulekaan? Tarkoittaako se sitä, että oppivelvollisuusikää ei pidennetäkään, jos siihen ei ole rahaa? Tarkoittaako se sitä, että maatalouden ympäristökorvauksia ei tulekaan, jos siihen ei ole rahaa? Ja mitä kaikkea muuta? Tarkoittaako se sitä, että niitä rahoja, jotka ovat tulossa luonnonsuojeluun, 100 miljoonaa, ei tulekaan, koska ei ole varaa? Jos se tätä tarkoittaa, niin silloin meidän huolemme tästä taloustilanteesta on aiheeton mutta ei ole kyllä huoli sinänsä. Nämä asiat ovat nimittäin hyviä, mihin te olette näitä rahoja laittamassa.

15.06 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko hallituksen talouspolitiikan peruslinja on se, että työllisyysaste nousee. Se ei ole pelkästään tämän hallituskauden, tämän vaalikauden asia, vaan jos me meinaamme pärjätä hyvinvointivaltiona tulevaisuudessa — meinaamme huolehtia siitä, että eläkeläiset saavat riittävästi toimeentuloa ja hoivaa, ja jos me haluamme huolehtia siitä, että meidän lapset tulevaisuudessa saavat hyvää koulutusta kaikilla asteilla ja se koulutusaste tulee nousemaan niin, että pärjätään 2030-luvulla ja myöhemmin — se edellyttää sitä, että me saamme suomalaisen työikäisen väestön työllisyysastetta nousemaan.

Meillä on ikääntyvä väestönkehitys työikäisen väestön osalta, ja joka vuosi tarvitaan enemmän ihmisiä töihin siitä porukasta, joka on työikäistä väestöä. Sen takia tämä työllisyysastetavoite on koko suomalaisen yhteiskunnan kestävyysvajeen kannalta kaikkein tärkein asia. Siitä pitää huolehtia riippumatta siitä, kuka täällä seisoo puhumassa ja vie asioita eteenpäin. Lähtökohta on se, että 2030-luvulla meillä pitää olla yli 80 prosentin työllisyysaste, ja sitä kohti tämä hallitus nyt kulkee. Sillä varmistetaan se, että suomalainen yhteiskunta, hyvinvointivaltio pärjää, ja että ne tärkeät, tärkeät palvelut suomalaisille ihmisille voidaan toteuttaa hyvinvointivaltion palveluina. Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä asioita, joita pitää yhdessä viedä eteenpäin. Tämä hallitus uskoo siihen ja on sitoutunut siihen, että työllisyysaste tulee nousemaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan, edustaja Lindén.

15.07 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Nyt olemme keskustelun ytimessä. Nämä viimeksi käytetyt puheenvuorot liittyvät kaikki hallituksen talouspolitiikkaan.

Arvoisa puhemies saatuaan tämän arvostetun tehtävän käytti hienon puheenvuoron, jossa hän totesi, että hän haluaa sellaista keskustelukulttuuria, joka voi olla räväkkää mutta

jossa kuuntelemme toisiamme ja yritämme ymmärtää, mitä toinen on tarkoittanut, ja sitten argumentoimme faktoilla.

En ole kirjoittanut tätä puheenvuoroani etukäteen. Tämä ei ole linjapuheenvuoro, jossa toistaisin nytten kymmenkunta hallitusohjelmaan sisältyvää hyvää asiaa. En myöskään käytä tätä koko viittä minuuttia siihen, että demonisoisin opposition käyttämiä puheenvuoroja. En sano, että olen äimän käkenä täällä, niin kuin eräs edustaja eilen sanoi. En ole oikeastaan hämmästynyt yhtään mistään — tämä on aika normaalia opposition ja hallituksen välistä sanailua — mutta pyrin itse näkemään, mistähän me mahdollisesti olemme samaa mieltä, niin hämmästyttävältä kuin se voi nyt tässä keskustelun tuoksinassa kuulostaa, ja oma johtopäätökseni on seuraava:

Valtion budjetin menot ovat 55,3 miljardia euroa. Hallitusohjelmaan sisältyy 1,2 miljardia euroa päätösperäisiä pysyvien menojen lisäyksiä, huom., jotka kaikki eivät ole tulossa heti ensi vuoden budjettiin vaan hallituskauden aikana. Se on 2 prosenttia tästä valtion budjetista. Siis olemmeko me 98 prosentista samaa mieltä, että se on siellä budjetin pohjissa, niin kuin se nyt on, ja nyt me keskustelemme siitä, ovatko nämä 1,2 miljardia oikein painottuneita tai tulisiko ne painottaa jollakin muulla tavalla?

Tässä on muutamia erittäin tärkeitä lukuja. Olen tämän 1,2 miljardia maininnut, ja niin kuin täällä usein on tullut esille, siitähän 730 miljoonaa euroa olisi tulossa verotuksen tuottoarviointien kasvulla — itse asiassa 960 miljoonaa, koska verotusta esitetään 230 miljoonan euron edestä alennettavaksi, jotta se kohtaantuisi solidaarisemmin kuin se tällä hetkellä kohtaantuu. Sitten siellä on 300 miljoonan euron arvio, jonka verran työllisyyden parantuminen tuo lisää julkiseen talouteen, siellä on 84 miljoonaa euroa käyttämättömistä rahastoista, ja sitten siellä on 200 miljoonan euron vähennykset nykyiseen budjettiin. Siitä 200 miljoonastahan 100 miljoonaa oli yritystukiin, ja kun kuuntelin radiota tänä aamuna tänne tullessani, niin siellä yrittäjäjärjestön edustaja itse sanoi, että 300—400 miljoonaa itse asiassa olisi kenties ollut oikeampi summa vähentää näitä yritystukia, mutta näistä asioista on vaikea löytää yksituumaisuutta, niin kuin täällä ollaan aikaisemmilla kausilla huomattu.

Täällä eilen ihmeteltiin suuresti näitä kertaluonteisia tulevaisuusinvestointeja. Yritän nyt hieman yhdellä pienellä esimerkillä havainnollistaa sitä logiikkaa. Tämä on kyllä ihan sieltä pienimmästä päästä, mutta minun mielestäni esimerkki on sillä tavalla erinomainen. Meillä on täällä hallitusohjelmassa alle 25-vuotiaille maksuton ehkäisy. Täällä kysyttiin eilen, onko se tarkoitus sitten lopettaa vuoden 23 jälkeen. Meillä on tällä hetkellä tiedossa — tämä julkaistiin viime talvena Lääkärilehdessä — Vantaan kaupungin kokeilu maksuttomasta ehkäisystä alle 23-vuotiaille. Se vähensi abortteja koko Vantaan väestössä viidesosalla mutta teiniabortteja kolmasosalla. Yhden vähentyneen abortin hinnalla — ja nyt en tarkoita sen inhimillisiä kärsimyshintoja vaan ihan puhtaasti sairaalan kustannuslaskennan mukaista hintaa — me saamme 20 ihmiselle maksuttoman ehkäisyn. Tätä tarkoittaa tämänkaltainen uudentyyppinen tulevaisuusajattelu, että me voimme laittaa rahat tiettyyn menoon, sitten toisessa kohtaa tätä dynaamista taloutta tapahtuu säästöjä, ja kun sitten arvioidaan muutaman vuoden päästä uudelleen tilanne, ne säästöt mahdollistavat tämän toiminnan jatkamisen. Tämä on se logiikka, joka tietysti täällä on myös sata kertaa suuremmissa asioissa mukana.

Erinomainen hallitusohjelma, ja sanotaan nyt vielä, että aika erinomainen keskustelukin meneillään täällä. — Kiitoksia.

15.12 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! SDP lupasi eduskuntavaaleissa kansalle muutoksen. Pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelma lunastaa tuon lupauksen lähes erinomaisella tavalla. Arvostan sitä, miten taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävän sekä oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tasapainoisen ja kunnianhimoisen ohjelman hallituspuolueet ovat saaneet kasaan. Hallitusohjelma viitoittaa tietä parempaan tulevaisuuteen. Se rakentaa yhteiskuntaa, jossa yhä useampi ihminen voi hyvin. Lisäksi se tarjoaa realistisesti toteuttamiskelpoisia ratkaisuja lähitulevaisuuden haasteisiin, kuten sote-uudistuksen toteuttamiseen vihdosta viimein.

Arvoisa puhemies! Hallitus uskoo ihmiseen. Se purkaa työttömiä kurittaneen aktiivimallin ja panostaa vähävaraisten toimeentuloon. Hallituksen työllisyystavoite on toki kunnianhimoinen mutta tässä ajassa ainut mahdollinen. Oppivelvollisuuden pidentämistavoite haluaa taata kaikille nuorille mahdollisimman vahvan osaamispohjan, jolle voi rakentaa omaa elämäänsä. Sitähän me kaikki haluamme.

Liikennepuolella on tärkeää, että väylien korjausvelkaa lähdetään parlamentaarisen valmistelun pohjalta lyhentämään. Liikenneyhteyksien merkitys kasvulle ja elinvoimalle on äärimmäisen suuri. Me kaikki maakunnan edustajat tiedämme sen. Siksi liikenneverkkoon panostaminen niin alempiasteisessa tieverkossa kuin suurien ratahankkeidenkin kohdalla on äärimmäisen tärkeää. Tunnin juna -hankkeen merkitystä koko eteläisen Suomen kehittymiselle on mahdotonta liiaksi korostaa. Siksi on tärkeää, että hanketta viedään määrätietoisesti eteenpäin mahdollisimman nopealla aikataululla. Positiivista on myös, että hankeyhtiöiden käyttämisestä saatiin tehtyä kestävät periaatelinjaukset hallitusohjelmaneuvotteluissa Säätytalolla.

Yhtenä yksittäisenä asiana täytyy kiittää hallitusohjelman kirjausta siitä, että edellisen hallituksen epäonnistuneen taksiuudistuksen korjaamiseen lähdetään. Sinänsä harmillista, ettei koko uudistusta voida laittaa silppuriin. Nyt on kuitenkin tärkeää korjata se, mitä korjattavissa on. Epäkohdat muun muassa hinnoittelussa ja taksien saannissa on saatava kuntoon viipymättä. Kansalaisilta tulee palautetta liittyen muun muassa Kela-taksien kohtuuttomasta toimimattomuuteen, kun vielä tiedämme, että näissä ajoissa kyseessä on kovin usein sairas ihminen tai ihmisryhmä, jolle taksi on ainut kulkumuoto.

Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelma lähtee rakentamaan tulevaisuutta panostamalla hankkeisiin, joiden pohjalta Suomi jatkaa kasvun uralla. Erityisen tärkeitä ovat panostukset ilmastonmuutosta hillitseviin teknologiahankkeisiin. Suomesta on mahdollista tehdä edelläkävijä puhtaan teknologian kärkimaana kymmeniksi vuosiksi tästä eteenpäin. Tässä yhdistyvät tavoitteet ilmastonmuutoksen torjunnasta sekä kasvun ja työllisyyden edistämisestä. Mahdollisuudet ovat suuret. Niiden hyödyntämisessä tarvitaan määrätietoista toimintaa. Tässä yrityksillä on suuri rooli. Valtio on mukana tukemassa ja mahdollistamassa innovaatiotoimintaa sekä tuotteiden ja palveluiden tuotteistamista ja tietysti myös vientiä. Toivon todella, ettei ainakaan tämän ilmiön ja mahdollisuuden kanssa tarvitse tuijotella oppositio- ja hallitusrajoja. On koko eduskunnan etu, että onnistumme.

Hallitus lähtee panostamaan myös osaamiseen, koulutukseen ja tutkimustoimintaan. Tässäkin suhteessa tapahtuu täyskäännös edellisen hallituksen linjauksiin. Nimenomaan tutkimustoiminta ja osaaminen rakentavat parhaiten huomispäivän hyvinvointia ja meidän yhteisen maamme kilpailukykyä.

Viime kaudella tehtiin kohtuuttomat leikkaukset muun muassa toisen asteen koulutukseen, ja nyt näitä jälkiä on korjattava. Ammatillisen koulutuksen opettajiin on esitetty hallitusohjelmassa 235 miljoonaa euroa, ja tämän salin tehtävänä on pitää huoli siitä, että koko

tämä summa kokonaisuudessaan käytetään opetuksen hyväksi eli opettajien palkkaamiseen.

Arvoisa herra puhemies! Koen, että meillä on todella pitkästä aikaa hallitus, jolla on paitsi taloudelliset mahdollisuudet myös tahtoa tulevaisuusinvestointeihin ja ihmisten hyvinvoinnin parantamiseen. Hallitusohjelma ja ministerivalinnat ovat vasta ensimmäinen askel. Tiedostan, että tältä hallitukselta odotetaan erittäin paljon, ja tiedostan myös sen, että kuoppia matkan varrella tulee. Mutta kansa odottaa myös yhtenäisyyttä kompromissien jälkeen, joita aina hallitusohjelma sisällään pitää.

Totesin aiemmin, että hallitus uskoo ihmiseen. Eduskunnan käsissä on se, uskovatko ihmiset meihin päättäjiin.

15.18 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi pitää kiittää pääministeri Rinnettä hyvin vedetystä hallitusneuvotteluprosessista. Pitää toki rehellisesti sanoa se, että kun keskusta ainoana hallituspuolueena viime kaudelta pudotettiin sinne koko edellisen opposition keskelle, niin kyllähän siinä aluksi hieman ihmeissämme olimme. Mutta neuvottelut menivät hyvin, ja luottamusta rakennettiin neuvotteluissa hyvin. Ohjelmasta saatiin hyvä, se on niin alueellisesti kuin sosiaalisesti erittäin tasapainoinen, ja sitä on hyvä kannattaa.

Mitä tulee keskustan tavoitteisiin, niihin kynnyskysymyksiin, jotka me asetimme ehdoksi sille, että tähän prosessiin mukaan lähdimme, ne saatiin tähän ohjelmaan hyvin sisällytettyä, ja siitä olen hyvin ylpeä.

Herra puhemies! Kun tähän prosessiin lähdettiin, niin tviitit alkoivat sinkoilemaan sosiaalisessa mediassa erityisesti muutamilta kokoomuspoliitikoilta. Tämä meidän neuvottelulopputuloksemme tuomittiin jo lähtöjään erityisesti työnteon ja yrittäjyyden osalta. Mutta kun katsotaan tätä ohjelmaa, mitä se pitää sisällään yrittäjille? Ensinnäkään verotusta ei työnteon osalta kiristetä, pieni- ja keskituloisten verotusta sen sijaan lasketaan. Yrittäjävähennys, joka on pienyrittäjille erityisen tärkeä, säilyy ennallaan. Paikallista sopimista tullaan edistämään. Yrittäjien sosiaali- ja eläketurvaa tullaan parantamaan. Alvin alarajan nostoa selvitetään, että se saadaan nostettua 15 000 euroon. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista tullaan helpottamaan, startup-yrittäjiä tuetaan, osuuskuntamuotoista yritystoimintaa tullaan edistämään ja yrittäjien jaksamista tullaan myös parantamaan omistajavaihdoksia edistämällä ja tähän tullaan tekemään oma ohjelma. Tärkeitä asioita yrittäjyyden eteen.

Mitä tulee maatalouteen, mitä tulee metsätalouteen: Maatalouden kohdalla on äärimmäisen tärkeä kirjaus se, että lisäkustannuksia ilman kompensaatiota ei tule. Eli jos maatalousyrittäjille tulee lisäkustannuksia, ne tullaan kompensoimaan. Uusille tiloille annetaan mahdollisuus päästä luomusitoumusten piiriin myös vaalikauden loppupuolella. Ja kun puhutaan maa- ja metsätaloudesta, puhutaan verotuksesta. Mikä tärkeintä, ei tule kiinteistöveroa maa- ja metsätalousmaalle. Eihän sorviakaan veroteta, jotta sillä saadaan työtä tehdä. Eläinten hyvinvointilaki tullaan toteuttamaan tällä vaalikaudella siltä realistiselta pohjalta, johon viime kaudella pohjat tehtiin. Sen lisäksi se, että sukupolvenvaihdoksia saadaan edistettyä, on koko meidän suomalaisen ruoantuotannon kannalta aivan keskeistä, ja tähänhän liittyy se, että maatalouden puolella investoidaan myös tulevaisuudessa, ja tämän vuoksi Makeraa eli Maatilatalouden Kehittämisrahastoa tullaan pääomittamaan myös tällä vaalikaudella. Kaiken kaikkiaan viljelijän asemasta on huolehdittu tässä ohjelmassa hyvin, ja yhtenä esimerkkinä siitä on myös se, että tätä tasapainoa haetaan nyt niin kaupan,

teollisuuden kuin viljelijöiden kesken entistä paremmin, jotta tuottajakin saa sen sille kuuluvan oman reilun hinnan siitä elintarvikkeen muodostuksesta.

Elintarvikevientiin meidän tulee panostaa. Olen hyvin ylpeä siitä, että meillä on erinomainen vientiasioista vastaava ministeri Skinnari, joka varmasti tulee ponnistelemaan sen eteen, että myös elintarviketalouden osalta me saamme viennin hyvin käyntiin.

Kun tätä kokonaisuutta katsoo lisäten vielä sen, että metsiä pystytään hyödyntämään jatkossakin tasapainoisesti ja kestävästi, uskon ja toivon, että Senaatintori ei tällä vaalikaudella tule traktoreista täyttymään, sillä tässä pystytään huolehtimaan siitä, että viljelijä pärjää ja voi tähän hallitukseen hyvin siltä osin myös luottaa.

Herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta lyhyesti. Vakaa linja säilyy, siihen ei suuria muutoksia tule. Suomi on turvallisuuden tuottaja jatkossakin, haluttu kumppani eri tahojen kesken kansainvälisesti. Kansainvälistä harjoittelutoimintaa tullaan jatkamaan, vaikka sitä eilen täällä hieman epäiltiinkin. Yleinen asevelvollisuus ja koulutettu reservi ovat tämän kaiken pohjana. Isoista hankkeista HX- eli hävittäjien seuraajahanke tullaan toteuttamaan täysimääräisenä, samoin Laivue 2020 -hanke. Eli tältäkin osin huoli pois.

Herra puhemies! Alueellisesti ja sosiaalisesti tasapainoinen hallitusohjelma — tätä on mielestäni helppo tukea, ja niinpä sitä myös tuen.

15.23 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Antti Rinteen hallitusohjelmaa voi luonnehtia ”kaikkea kivaa kaikille” -paperiksi. Ohjelmassa luvataan kaikenlaista sinänsä hyvää ja kannatettavaa, mutta vailla näkemystä siitä, miten tätä maata kehitetään vastuullisesti ja talouden lainalaisuudet huomioiden. Hallitus käyttää rahaa, toisten rahaa, lukuisiin pieniin hankkeisiin. Hallitusohjelmaan kirjoitetulla rahanjaolla olisi mahdollista saada aikaan suuriakin maamme tilannetta pysyvästi parantavia asioita, jos varoja ei leviteltäisi sinne tänne uusiin kuluihin. Näiden hallitusherrojen kielenkäytössä kaikenlainen kuluttaminen on näköjään nykyisin investointi. Hallituksen esittämät uudet kulut rahoitetaan veronkorotuksilla, lainanotolla ja valtion omaisuutta myymällä, ja rahoitus riittää vain siksi aikaa, kun Rinteen hallitus on vallassa. Kun tämä kausi on ohi, tuleva eduskunta on tenkkapoon edessä, mistä saada rahaa Rinteen rakentamiin uusiin menoautomaatteihin.

Talouden suunnitelma perustuu ylimitoitettuun toiveajatteluun, muun muassa siihen, että taloutemme kasvaisi tänäkin vuonna peräti 2 prosenttiyksikön vuosivauhtia. No, ei kasva. Olemme suhdannesyklissä sellaisessa vaiheessa, ettei merkittävää kasvuloikkaa voida ennustaa tulevan. Julkisessa taloudessa ja rakenteessa riittäisi vaikka kuinka paljon korjattavaa. Nyt kun kasvua on monen vuoden mataamisen jälkeen saatu aikaiseksi — ja merkittävissä määrin edellisen Sipilän hallituksen toteuttaman kokoomuslaisen politiikan ja kokoomuksen aikaan saamien toimien ansiosta — niin mitä tekee tämä hallitus? Hallituksen mielestä on aika jakaa. Mikäs siinä, jos jaettavaa olisi, mutta kun ei ole. Käsitys siitä jakopussin sisällöstä perustuu toiveajatteluun ja velanottoon. Sen, minkä tämä Rinteen hallitus nyt jakaa, meidän lapsemme maksavat.

On sinänsä hyvä, että hallitus kiinnittää huomiota työllisyyden nostamiseen. Yritys on kuitenkin ponneton ja toiminta näköalatonta. Lääkkeeksi tarjotaan keinotekoista tukityöllistämistä, ja ajattelua vaativa osuus ratkaisun keksimisestä ulkoistetaan pääministerin entisille työtovereille eli ay-liikkeelle ja työmarkkinajärjestöille. Olisi kiinnostavaa tietää, millaisen lupauksen ay-järjestelmä on jo Rinteelle antanut, kun näin vahvasti heittäydytään eduskunnan ja hallituksen ulkopuolisten toimijoiden varaan.

Tukityöllistäminen on valtion näkökulmasta rahan siirtämistä taskusta toiseen. Työllisyys ei parane tukipolitiikalla työntämällä, vaan työmarkkinoilla on oltava vetoa, imua. Jos työllisyyden lisäämisen paino on tällä tavoin osatyökykyisten työllistämisessä, palkkatuessa ja niin edelleen, on selvää, ettei yhden prosenttiyksikön kasvu työllisyydessä tule aikaansaamaan hallituksen lupaamaa miljardin euron positiivista vaikutusta valtiontalouteen. Totta kai nämä työllistämistoimet ovat inhimillisesti katsoen arvokkaita ja tärkeitä, mutta ei niillä sitä toivottua talousvaikutusta tule olemaan.

Työllisyyden kasvu ja kestävä talous voivat perustua ainoastaan kannattaviin yrityksiin ja niiden luomiin työpaikkoihin, sellaisiin työpaikkoihin, joista palkat maksetaan yritysten toimesta eikä valtion tukirahoilla. Se, kuinka tällaisen työvoiman kysyntä tulee kehittymään ja mitä hallitus sen eteen tekee, on Rinteen hallitusohjelmassa tyhjä sivu, kirjoittamaton lehti. Ei mitään keinoja. Hallitusohjelmassa jää täysin sivuasiaksi ja käsittelemättä se, kuka työpaikat synnyttää ja missä ne ovat. Ne eivät ole olemassa itsestään selvästi, eikä aitoja työpaikkoja synny tukitoimin. Käytännössä vain pk-yrityssektori synnyttää nämä uudet työpaikat, ja se tapahtuu vain, jos yritykset kasvavat ja menestyvät. Tätä hallitus ei ilmeisesti ideologisista syistä voi myöntää, sillä onhan jonkun menestyminen varsinaista myrkkyä hallitusohjelman sosialistiseen talouspolitiikkaan uskoville.

Työmarkkinoiden ja koko yhteiskunnan aidon kehittämisen sijaan Rinne tarjoaa normeja, veronkorotuksia, keinotekoisia tukia, uusia pakkoja tilanteessa, jossa ihmisten luovuus ja halu tehdä pitäisi saada kunniaan. Toimintatapa on vasemmistohallitukselle kautta maailman tyypillinen: lisää ja korkeampia veroja, lisää tulonsiirtoja, uusia pakkoja, uusia lakeja ja niin edelleen. Toki hallitus pitää omistaan huolen: työllisyyttä parannetaan sillä, että merkittävä määrä eduskunnasta pudonneita palkataan huikealla palkalla valtiosihteereiksi hallituksen palvelukseen.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on epärealistinen ja vie maamme taantumuksen tielle. Rinteen vasemmistohallitus sössii talouden omiin käsiin ja tappaa ahkeruuden Suomessa. Yhdyn kokoomuksen esittämään epäluottamuslauseeseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Otamme muutaman pyydetyn puheenvuoron ja käymme debatin vähän myöhemmin.

15.28 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Historiallista käännekohtaa on usein vaikea havaita silloin, kun sitä eletään. Kaksi vuotta sitten me juhlimme Suomen itsenäisyysjulistuksen 100-vuotispäivää. Meille jälkipolville on selvää, että kyseessä oli historiallinen käännekohta, mutta aikalaiset eivät olleet yhtä varmoja. Seuraavien päivien lehdissä asia oli pikku-uutinen ja kommentit varovaisia tyyliin saapa nähdä, toteutuuko itsenäisyys oikeasti.

Emme tietenkään vielä tiedä, näkevätkö tulevat polvet Rinteen hallituksen ja sen ohjelman ilmastokirjaukset historiallisena käännekohtana, mutta pidän sitä mahdollisena. Kaikki muut yhteiskunnalliset tavoitteethan menettävät merkityksensä, jos ilmastonmuutosta ei saada hillittyä. Nyt ilmakehän hiilidioksidipitoisuus on jo korkeammalla kuin koskaan aikaisemmin ihmislajin aikana. Olemme muuttamassa planeettamme oloja sellaisiksi, mistä lajillamme ei ole kokemusta.

Kaikki te, jotka sinänsä oikein olette huolissanne talouden kestävyydestä: pyydän muistuttamaan, että kalleimmaksi tulee ilmastotoimien viivyttely. Pahin kestävyysvaje on ilmastovelka. Kuka tahansa ymmärtää, ettei olisi järkeä yrittää vaurastua tuhoamalla ko-

tiaan. Vaikeimmalta näyttää ymmärtää, että vauraus ei voi kestää, jos se luodaan tuhoamalla kotiplaneetan elämää ylläpitäviä järjestelmiä. Nyt tutkijoiden viesti alkaa viimein mennä perille sekä yritysmaailmaan että politiikkaan. Ensi kertaa historiassa hallitusohjelma asettaa Suomelle hiilineutraalisuustavoitevuoden ja myös osoittaa historiallisen lisäyksen luonnon monimuotoisuuden suojeluun.

Kuten Emma Kari totesi vihreiden ryhmäpuheessa, toivotamme tervetulleeksi kritiikin, jossa oppositio kirittää meitä parempaan. On hienoa, että jotkut opposition kansanedustajat vaativat lisää konkretiaa ilmastotoimiin. Kiitoksia myös esimerkiksi kokoomuksen Kai Mykkäselle ja kristillisten Sari Essayahille, jotka olivat viime joulukuussa neuvottelemassa kahdeksan eduskuntapuolueen yhteisestä ilmastolinjauksesta. Me vihreät teemme kaikkemme, jotta hallitusohjelman kunnianhimoiset ilmastotavoitteet toteutetaan myös käytännössä. Ensimmäistä kertaa hallitusohjelma vaatii EU:n ilmastotavoitteen tiukentamista ja lupaa vahvistaa hiilinieluja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä sekä päivittää ilmastolain näiden mukaiseksi.

Toivoa herättää sekin, että tämän takana on laajempi joukko suomalaisia kuin koskaan. Ilmastolakolla päättäjiä herättelevien nuorten lisäksi myös teollisuudessa ja finanssimaailmassa on ymmärretty, että kuolleella planeetalla ei ole bisnestä. Viime syksynä Elinkeinoelämän keskusliitto vaati 1,5 asteen mukaista ilmastopolitiikkaa, ja hiljattain Elinkeinoelämän eurooppalainen kattojärjestö otti vastaavan kannan. Suomi pärjää parhaiten kehittämällä ja ottamalla käyttöön ilmastoratkaisuja, joita koko maailma tarvitsee.

Itselleni nämä olivat viidennet hallitusohjelmaneuvottelut, ja koskaan ennen en ole ollut tilanteessa, jossa samaa veromuutosta ovat ajaneet Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen ilmastopaneeli ja fossiilittomaan kaukolämpöön siirtymistä selvittäneet yliopistotutkijat. Tämä muutos on se, että poistetaan teollisuuden energiaveroleikkuri ja säästyneellä 230 miljoonalla alennetaan teollisuuden sähköveroa. Sillä tehdään mahdolliseksi rakentaa kaukolämmöntuotantoa perustumaan muuhun kuin polttamiseen, muun muassa erilaisten hukkalämpöjen hyödyntämiseen suurilla lämpöpumpuilla. Se parantaa mahdollisuuksia korvata fossiilisia polttoaineita sähköllä myös teollisuudessa, mikä kannustaa uusiin investointeihin.

Ja toki on asioita, joita pitää tarkentaa. Kun kivihiilen poltto lopetetaan, energiantuotannon pahimmaksi päästölähteeksi jää turve. Jotta Suomesta voi oikeasti tulla fossiiliton 2030-luvulla, tarvitaan tarkempia päätöksiä turpeen polton lopettamisesta ja turpeen veroalen poistamisesta. Hallitusohjelma lupaa energiaverotuksen kokonaisuudistuksen ensi vuoden kesän budjettiriiheen mennessä. Maataloudessa suurin päästölähde on turvemaiden raivaaminen pelloiksi karjanlannan levitykseen. Hallitusohjelma sisältää sekä rahaa että keinoja, jotta voimme hyödyntää lantaa biokaasuksi liikenteelle ja työkoneille ja sitä loppupöperöä kierrätyslannoitteeksi. Tämä auttaa vesistöjä, tuottaa puhdasta polttoainetta liikenteelle ja vähentää tarvetta uusien turvepeltojen raivaamiselle.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma luo toivoa sille, että tulevaisuus on olemassa.

15.34 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Aion pitää vähän erilaisen oppositiopuheenvuoron siinä mielessä, että ajattelin käydä läpi niitä hyviä asioita, joita tähän sisältyy, koska niistä osa oli myös sellaisia, joita itse ajoin vaalikampanjassa.

Mutta aluksi on kuitenkin sanottava se, että hallituksen talouspolitiikka perustuu kyllä ylioptimistiseen talousskenaarioon, ja kun siitä väistämättä tai hyvin todennäköisesti seuraa se, että joko olisi pidättäydyttävä jo sovituista menolisäyksistä, leikattava muita meno-

ja tai tehtävä taloutta tasapainottavia veronkorotuksia, ja kun on hyvin epätodennäköistä, että hallitus kykenee näistä keskenään sopimaan, niin lopputulos on silloin velanoton kasvaminen, ja silloin tullaan ottamaan pikavippi tulevien sukupolvien piikkiin. Toivon, että olen tässä analyysissani väärässä.

Nyt kuitenkin näihin positiivisiin asioihin. Olen erityisen iloinen siitä, että nuorten harrastustakuuta, niin sanottua Islannin mallia, aiotaan nyt edistää ja siihen osoitetaan 14,5 miljoonaa euroa. Islannin tulokset osoittavat, että kun jokaiselle nuorelle tarjotaan mahdollisuus ainakin yhteen tavoitteelliseen harrastukseen, niin syrjäytyminen pienenee merkittävästi. Sivutuotteena tulee menestystä urheilussa ja kulttuurissa, mikä nostattaa positiivista kansallishenkeä.

Hyvä asia on myös se, että ammatilliseen koulutukseen panostetaan. Sinne tarvitaan ehdottomasti lisää lähiopetustunteja. Se on välttämätöntä koulutuksen laadun takaamiseksi. Opiskelijoilla pitää olla selkeät koulupäivät ja opettajilla riittävästi tunteja, jotta pätevät opettajat pysyvät työssään. Iso miinus toki on se, että lisäpanostukset rahoitetaan kertaluonteisilla tuloilla eli valtion omaisuutta myymällä. Mitä sitten tehdään, kun rahat loppuvat? Päätetäänkö opettajien työsuhteet vai myydäänkö lisää valtion omaisuutta?

Positiivista on se, että kuntien roolia työllisyyden hoidossa vahvistetaan. Esimerkiksi Pirkanmaalla saavutettiin erittäin hyviä tuloksia kuntakokeilun aikana. Kunnilla on elykeskusta paremmat edellytykset poluttaa työelämään vaikeasti työllistyviä. Erityisen tehokasta tämä on pienemmillä työssäkäyntialueilla, joilla sekä työttömät että potentiaaliset työnantajat tunnetaan.

Tärkeää on myös, että maatalouteen tulee lisää rahaa siten, että ympäristökorvauksen jatko turvataan ja Makeran kautta mahdollistetaan investointituki kehittyville tiloille. Aika toki näyttää, mihin Suomen maatalouden ja maaseudun kannalta päädytään EU-tasolla vuoden 2021—27 rahoituskehysratkaisussa ja onko Rinteen hallituksella vielä silloin rahaa kompensoida mahdollisia menetyksiä suomalaiselle maataloudelle ja maaseudulle.

Hyvä asia on myös se, että kun on kiistaton tarve perustienpidon rahoituksen vahvistamiseksi, minkä kaikki puolueet yhdessä jo viime kaudella täällä vahvistivat, siihen saadaan se 300 miljoonaa euroa, millä voidaan sitten taata nykyistä paremmin päivittäisen liikenteen toimivuus.

Positiivista on myös, että poliisien määrä nousee, mutta tässä täytyy kyllä sanoa, että valitettavasti ei riittävästi. Ennen vaaleja puolueiden yhteinen tahto oli se, että poliisien määrää lisätään 650:llä. Nyt tuo nousu jää 300 uuteen poliisiin. Itse asiassa Tampereen Poliisiammattikorkeakoulu, joka Suomessa poliisit kouluttaa, oli jo varautunut suurempiin koulutusmääriin, ja myöskin merkittävällä määrällä hakijoita on kiinnostusta poliisin ammattia kohtaan, joten tämä potentiaali jää siis nyt hyödyntämättä. Positiivista kuitenkin on se, että poliiseja on enemmän kuin aiemmin.

Toivotan hyvässä hengessä onnea aloittelevalle Rinteen hallitukselle. Isänmaata voi palvella myös oppositiosta käsin. Kokoomus tulee tekemään sen vastuullisesti ja jämäkästi. Me emme suostu siihen, että tämä maa jätetään velkaisempana seuraavalle sukupolvelle. Siksi tulemme seuraamaan erityisesti Rinteen hallituksen talous- ja työllisyystavoitteiden toteutumista.

Puhemies Matti Vanhanen: Otamme vielä kaksi varsinaiselta puhujalistalta ja sen jälkeen käymme debattituokion.

15.39 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tänään ja eilen olemme keskustelleet hyvinkin paljon ja monelta kantilta tästä hallitusohjelmasta. Erityisen hyvänä pidän sitä tänään käytyä keskustelua, kun keskusteltiin lapsista ja lapsiperheistä. Itse uskon, että tässä hallitusohjelmassa on paljon hyviä asioita tulevaisuuteen nimenomaan lapsiperheille. Nuoret ja lapsiperheet saavat myöskin uskoa tulevaisuuteen. Se on tärkeä asia.

Edellisessä puheenvuorossa edustaja Satonen kiinnitti huomiota liikuntaan ja liikuntaan panostamiseen. Se on myöskin hyvä, että tässä hallitusohjelmassa kiinnitetään siihen huomiota ja panostetaan ja viedään eteenpäin viime eduskuntakaudella esillä ollutta liikuntapoliittista selontekoa, niitä asioita, mitä siellä mainittiin. Tästä on tullut Suomessa jo monelta taholta kiitoksia siitä, että nyt oikeastaan ensimmäisen kerran halutaan aidosti myöskin näihin asioihin keskittyä.

Kun tuota 190-sivuista hallitusohjelmaa lukee, niin täytyy todeta, että jokainen keskustan asettama asia kymmenestä kynnyskysymyksestä hallitukseen osallistumiselle toteutuu siellä, ja siellä on myös paljon enemmänkin keskustalle erittäin tärkeitä asioita. Jos niitä kävisi kaikkia luettelemaan, niin aika ei missään tapauksessa riittäisi, mutta itse totean, että on tärkeää, että sitoudutaan hyvän talous- ja työllisyyskehityksen jatkamiseen siten, että sitoudutaan 75 prosentin työllisyysasteeseen ja samoin myös siihen, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023.

Suomalaisen maatalouden kannattavuutta parannetaan eikä maa- ja metsätaloutta kuormiteta uusilla kustannuksilla. Hyvä on myös, että hallitus sitoutuu siihen, että yrittäjien ja yritysten verotusta ei kiristetä. Yrittäjien asemaa siis parannetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut turvataan 18 monialaisen maakunnan pohjalta. Tämä on keskustan mielestä hyvä lähtökohta, ja tässä on hyödynnettävä viime kaudella tehtyä erittäin laajaa pohjatyötä. Sitä ei saa jättää hukkaan.

Vanhustenhoidon epäkohtiin puututaan tiukentamalla lainsäädäntöä ja lisäämällä resursseja. On myös tärkeää toteuttaa perhevapaauudistuksen sisältämä perhepaketti siten, että uudistus on parannus nykyiseen järjestelmään. Siinä on aidosti kuunneltava perheitä ja perheille on myöskin oltava valinnanvapauksia. Hallitusohjelmassa nostetaan pienimpiä eläkkeitä ja parannetaan pienituloisten perheiden asemaa. Näin myös vähennetään eriarvoisuutta.

Koulutukseen panostaminen ja satsaaminen on tulevaisuuden kannalta erittäin positiivista, ja kun viime kausilla on jouduttu leikkaamaan koulutuksesta, niin on erittäin hyvä, että nyt sinne pystytään satsaamaan joka asteella. Korkeakoulutuksen saatavuutta vahvistetaan, ja jokaisessa maakunnassa on jatkossakin oma korkeakoulu. Yliopistokeskusten asema ja rahoitus turvataan. Tästä on tullut yliopistoilta jo nyt positiivista palautetta.

Hallitusohjelmassa sitoudutaan myös viime eduskuntakaudella tehtyyn kahdeksan puolueen ilmasto-ohjelmaan ja samalla turvataan puunkäytön maltillinen lisääminen ja metsien kestävä käyttö. Toteutetaan siis järkevää metsäpolitiikkaa siten, että suomalainen metsätalous voi myöskin jatkossa voida hyvin.

Hallitusohjelman yksi keskeisimmistä sisällöistä on mielestäni se, että se tukee alueiden elinvoimaa, parantaa ja kehittää koko Suomen yhteyksiä. Nyt panostetaan kaikenasteisten teiden, niin parempikuntoisten isompien teiden kuin myöskin alempiasteisen tieverkon, ja ratojen kuntoon. Tärkeää on, että perusväylänpidon rahoitusta lisätään 300 miljoonaa euroa vuodessa koko kaudelle ja myös talvikunnossapitoon panostetaan. Yksityisteiden peruskorjauksiin varataan 20 miljoonaa euroa vuodessa ja kolmen ison ratahankkeen suunnittelu käynnistetään.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on ollut mahdollista tehdä, kun yhteiskunnan perusrakenteet ovat kunnossa, kiitos myös sen, että viime kaudella saatiin Suomen taloutta ja työllisyyttä paremmaksi.

15.44 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Pidän sitä, että tämän hallituksen ohjelma tähtää pitkälle tulevaisuuteen sillä keinoin, että huomioidaan koko Suomi, tämän hallitusohjelman tärkeimpänä seikkana ja arvostan sitä erittäin suuresti. Viime vaalikaudella tehdyt talousuudistukset ja -parannukset, jotka nostivat Suomen talouden suosta, antavat sen mahdollisuuden, että pystymme jatkamaan Suomen talouden parantamista, ja ennen kaikkea kaikki siinä talouden parantamisessa tähtää työllisyysasteen nousuun. 75 prosentin työllisyysaste ja sen saavuttaminen tällä vaalikaudella on pääministeri Antti Rinteen hallitukselle aivan varmasti se tärkein asia. Vain työn ja tekemisen kautta pystymme rakentamaan sitä yhteiskuntaa, joka kuuluu meille kaikille suomalaisille, jossa on hyvät palvelut ja jossa pystytään asumaan niin maaseudulla kuin kaupungissakin.

Keskustan tie hallitukseen näiden päättyneiden hallitusneuvotteluiden kautta ei tietenkään ollut helppo. Heti vaalituloksen selvittyä oli selvää, että keskustan tie oli opposition tie, mutta kun hallitustunnustelut menivät niin kuin menivät, sen seurauksena sitten alkoivat hallitusneuvottelut, joissa keskusta oli mukana, ja meidän kymmenen kohdan reunaehtolistamme tuli toteutetuksi, ja se on vahvana osana tätä nyt käsittelyssä olevaa hallitusohjelmaa.

On syytä kuitenkin muistaa se, että jos me haluamme tähän maahan uutta kasvua ja uutta työtä, meidän on määrätietoisesti kehitettävä koko maata. Keskustalle, niin kuin sanoin, on erittäin tärkeää, että tämä työllisyysaste toteutuu ja työtä on tarjolla joka puolella Suomea.

Kun esimerkiksi metsien käytöstä keskustellaan, se tuntuu olevan tämän päivän mediassa ehkä se mieluisin keskustelunaihe ainakin sen perusteella, miten valtava määrä Suomessa on metsäasiantuntemusta. Se suorastaan metsämiehen sydäntä lämmittää, miten valtavasti metsäosaamista tässä maassa oikeasti onkaan. Metsien käytön jatkuminen tehokkaana ja hyvällä tasolla takaa sen, että Suomessa pystytään metsän tuotteita jalostamaan yhä pitemmälle ja ennen kaikkea tuomaan markkinoille niitä uusia tuotteita, jotka mahdollistavat sitten paremman elintason tähän maahan.

Ajatelkaapa vaikka sitä fossiilitaloutta, mitä olemme viime vuosikymmenet eläneet. Paljon on tässä maassa poltettu öljyä, kivihiiltä ja monta muuta asiaa, jotka ovat aiheuttaneet sen, että olemme kuitenkin teknologisesti maailman huippuvaltio. Nyt kun olemme valinneet sen tien, että teemme uusiutuviin energioihin panostavia investointeja tähän maahan valtavan määrän, niin se on ohjannut meidät tielle, joka on jo tällä hetkellä sellainen, että vuositasolla, joka vuosi, Suomen ilmastopäästöt muutamalla prosenttiyksiköllä vähenevät, koko ajan. Kun on keskusteltu ilmastonmuutoksen seurauksista, niin aina unohdetaan se, kun tämä julkinen keskustelu on kovin tuomitsevaa ja sitä, että meidän pitää äkkiä sammuttaa tulet ja lopettaa vaikka mitä, että siihen toimintaan ei ole mitään perusteita. Jatkamme samalla rauhallisella linjalla, niin päästöt vähenevät ja ennen kaikkea Suomi tulee puhtaammaksi, ja teemme omat hommamme hyvin ja siinä samalla avaamme suomalaiselle teollisuudelle valtavan vientimarkkinan ja myymme tätä samaa teknologiaa niihin maihin, joissa tästä teknologiasta ei ole mitään tietoa. Elikkä meillä on kaikki kasvun avaimet tässä maassa käsissämme, kun pidämme vain huolen siitä, että pääministeri Rinteen hallituksen aikana jatkamme tällä samalla tiellä määrätietoisesti käyttäen omia raaka-aineitam-

me, tietotaitoamme ja sitä osaamista, mitä tässä maassa yleensä on, ja satsaamme koulutukseen, niin kuin olemme tehneetkin, ja samoin tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Kaikki avaimet siihen kasvuun, tulevaisuuden kasvuun, meillä on itsellämme omassa taskussamme tällä hetkellä.

Olemme sitoutuneet myös siihen, että tarkastelemme tätä paljon puhuttua työllisyysastetta ja sitä tavoitetta, pääsemmekö 75 prosenttiin ja pystymmekö luomaan 60 000 uutta työpaikkaa. Tätä aidosti tarkastellaan koko hallituskauden ajan. Tämä ei ole mikään kuollut kirjain, vaan siinä valtioneuvosto pääministeri Rinteen johdolla voisi sanoa melkein joka päivä tarkistaa tilanteen, missä mennään, ja jos vaikka 2020 puolivälin tarkastelussa tilanne sitten näyttää siltä, että vuonna 2020 tarvitaan toimenpiteitä, joilla puututaan tämän tilanteen kehitykseen, niin ne tehdään sitten sen mukaisesti. Hallituksella on aidosti mahdollisuuksia siihen, että teemme parantavia toimenpiteitä sen mukaan, mitä tilanne vaatii.

Kun tämän salikeskustelun aikana olen kuunnellut kommentteja, miten huonosti asiat tässä maassa kuitenkin tällä hetkellä tuntuvat olevan, voin lohdutuksen sanoja sanoen todeta sen, että eivät ne asiat kovin huonosti kuitenkaan ole. Työllisyystilanne on kehittynyt koko ajan, ja pidetään se sama trendi yllä. Pidämme huolen siitä, kuten puhemies Vanhanen omassa avauspuheenvuorossaan totesi, että ymmärrämme toistemme puheita yhä paremmin ja jätämme sitten sellaiset turhat kommentoinnit tekemättä, koska ohipuhuminen ja väärinymmärtäminen saisi tässä salissa vähentyä olemattomiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt hetkeksi annan mahdollisuuden vastauspuheenvuoroihin edellisiin puheenvuoroihin liittyen.

15.50 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ansiokkaita puheenvuoroja, ja edustaja Satonen hienosti osasi kehua hallitusta, mutta vastaavasti edustaja Kopra kyllä antoi tulla täyslaidallisen. Jäi vähän epäselväksi, onko se kokoomuksen oppositiopolitiikka nyt rakentavaa vai ei.

Haluan myös muistuttaa edustaja Kopraa siitä, miten hän puhui työllisyysasteesta ja kolmikantaisesta valmistelusta. Katsoin, että kokoomuksen vastaukset hallitustunnustelijalle kuuluivat näin: ”Työelämän sääntelyä on kehitettävä yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa ja niitä kuullen. Korkeamman työllisyysasteen saavuttamiseksi vastuu on myös ja erityisesti työelämän osapuolilla.” Juuri näin kokoomus vastasi hallitustunnustelijan kysymyksiin, ja juuri näin hallitus tulee myöskin toimimaan nyt, aktiivisesti yhteistyössä, jotta Senaatintorille ei kenenkään tarvitse lähteä.

Myöskin jäi epäselväksi — olin tosin välillä tuossa pois — kokoomuksesta se, että kun näitä miljardiluokan veronkevennyksiä oli vaaliohjelmassa, millä tosiasiallisesti se koko miljardiluokan veronkevennys katettaisiin.

15.51 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen edustaja, Hoskonen, puhui tuossa aika kovaa tekstiä, mikä nyt tietysti kyllä kertoo hallituksen toiminnasta, koska jos hallitukseen kuuluvan puolueen edustajana Hoskonen sanoo, että mennään vain tällä linjalla, millä ollaan nyt mentykin, niin tämä on minun mielestäni täysin eri puhetta kuin mitä ollaan äsken kuultu ympäristöministeriltä tai etenkin vihreitten edustajilta. Onko oikeasti niin, että voidaan mennä vain tällä linjalla, lisätään puunpolttoa ja hoidetaan ympäristöasia pois tällä nykyisellä hommalla? Silloinhan meillä ei ole ainakaan pe-

russuomalaistenkaan kannalta kauheasti mitään nokan koputtamista, jos ei ruveta tekemään mitään yltiöpäisiä toimia, niin kuin Hoskonen äsken sanoi.

15.52 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ovaska, kyseenalaistit salissa äsken sen, onko kokoomuksella ollut uskottava vaihtoehto esittää työn verotuksen keventämisen kompensointiin, ja rohkaisen ja kehotan kyllä edustaja Ovaskaa käymään läpi eduskuntavaalien alla julkaisemamme ohjelman, jossa on esitetty prikulleen tämän työmiljardin keventämisen kompensointiin välillisten ja haittaverojen kiristykset.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä ero kokoomuksen linjassa ja hallituksen linjassa on se, että toisin kuin me, hallitus ei ole valmis kompensoimaan näitä haittaverojen kiristyksiä palkansaajille ja eläkeläisille, vaan heiltä otetaan rahat, jotta kaikki nämä menot voidaan sitten rahoittaa.

15.53 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Halusin vastata edustaja Kopralle, jonka puheenvuoro, kuten tässä vähän aikaa sitten todettiin, oli kovin erilainen kuin edustaja Satosen puheenvuoro, vaikka samasta puolueesta ovatkin. Koprahan maalasi tuossa jollakin tavalla kadotukseen asti tämän koko hallitusohjelman ja totesi, että sen takana olevat puolueet edustavat yhteiskuntamallia, jossa on korkea veroaste, laaja julkinen sääntely ja laajat julkiset palvelut. Minulle tuli kovasti mieleen, että se taitaa olla niin sanottu pohjoismainen hyvinvointimalli, joka on maailmalla kaikkein arvostetuin yhteiskuntamalli.

15.54 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy edustaja Marttiselle heti alkuun todeta, että tämä hallitus pitkästä aikaa nostaa perusturvan tasoa, nimenomaan pureutuu köyhyyden ongelmiin, eriarvoistumisen ongelmiin ja tekee valtavan työn ohjelmassaan ja niillä esityksillä, mitä tarvitaan, jotta me saamme nostettua esimerkiksi ne 30 000 köyhää, jotka kokoomuksen hallitus sai aikaiseksi viime vaalikaudella perussuomalaisten siellä mukana ollessa, pois köyhyydestä. Meillä on kova työ saada heidät pois köyhyysrajan alapuolelta, mutta me olemme siihen valmiita ja olemme tehneet hallitusohjelmaan lukuisia kirjauksia.

Tämä oppivelvollisuusiän pidentäminen on osa sitä työtä, että saadaan eriarvoistumiskehitys pysäytettyä, mutta kaikista tärkeintä todellakin on nimenomaan kohdentaa verotusta niin, että me panostamme siihen, että rikkaat maksavat enemmän ja köyhille kompensoidaan, mitä nyt on puhuttu polttoaineverosta ja monesta muusta haittaveroista, kun näitä nostetaan. Indeksit palautetaan täysimääräisinä, kun te taas leikkasitte niitä.

15.55 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään puhuttu ilmastopolitiikasta, työttömyystavoitteista tai vaikka harmaan talouden torjunnasta. Minua huolestuttavat kaavailut kotitalousvähennyksen leikkaamisesta. Tämä nimittäin liittyy vahvasti kaikkiin näihin elementteihin. Omakotitalojen energiaremonttien toteutumiseen on tästä ollut oiva apu. Kotitalousvähennys on myös tuonut työtä pienille yrittäjille — tiedän entisenä rakennusalan yrittäjänä. Mikäli tämä vähennys toteutuu, muovipussiyrittäjillä koittavat kulta-ajat. Näiden yrittäjien työkalut mahtuvat muovikassiin, ja veroja he luonnollisesti eivät maksa. [Arto Satonen: Se on totta!] Harmaa talous tulee lisääntymään.

Sitten mitä tulee näihin mahdollisiin mielenilmauksiin Senaatintorilla tai jossain muualla, niin minä toivon todellakin, että kuljetusyrittäjät pysyvät rauhallisina. Polttoaineveron korotukset iskevät nimittäin rankimmin juuri heihin.

15.56 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Vartiainen nosti esiin nämä järjestäytymättömät yritykset. Hän ei nyt valitettavasti taida olla enää paikalla kuulemassa, mutta järjestäytymättömät yrittäjät ja yritykset pääsevät kyllä sopimuspöytään ihan vain järjestäytymällä. Sillä tavalla pääsee sitten sopimaan näistä yhteisistä työehdoista, mitkä myös ovat kaikille sitten se perälauta, koska ainahan voidaan sopia myös paremmin ja se TES on vain se perälauta, ettei mennä huonompaan.

15.56 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan on kysytty, mitä kokoomus olisi tehnyt. Mielestäni tämän keskustelun tarkoitus on nimenomaan keskustella siitä, mitä nyt tämä hallitus tulee tekemään ja haluaa tehdä, ja sen vuoksi meidän mielestämme on täysi oikeus kysyä ja pohtia sitä, mitä tässä teidän hallitusohjelmassanne sanotaan.

Haluan palata vielä hetkeksi näihin perhevapaauudistuksen kirjauksiin, joita täällä ministeri Blomqvist aiemmin luki ääneen. Ja kun tosiaan on vielä luettavissa nyt Ylen sivuilta, että käytännössä on jo sovittu niin sanotusta 5+5+5-mallista eli siitä, että tätä vapaasti jaettavaa osuutta olisi noin viisi kuukautta, niin onko tästä nyt siis luettavissa nimenomaan se suuri epäkohta, että vapaasti jaettavaa osuutta käyttää tällä hetkellä pääosin äiti? Koska haluan kirittää tätä hallitusta parempiin ratkaisuihin ja toivon, että työmarkkinapöydästä löytyy ratkaisu erityisesti tähän joustojen lisäämiseen perhevapaisiin, niin miten olisi sellainen malli, jossa laista löytyisi perälauta sille joustojen minimimäärälle, mutta halutessaan työnantaja ja työntekijä voisivat sopia jopa täysin paikallisesti siitä, millä tavalla perhevapaita käytettäisiin? Näin joustoja pystyttäisiin aidosti lisäämään ja osa-aikatyön määrä varmasti lisääntyisi ja molemmat vanhemmat voisivat olla sekä töissä että kotona.

15.58 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Satosen tavoin olen erittäin tyytyväinen tähän liikunta- ja kulttuuriosioon ohjelmassamme ja siihen, että nyt todella kaikille lapsille ja nuorille pyritään saamaan mieluisa harrastus koulupäivän yhteyteen. Tämä on juuri sellaista äärimmäisen tärkeää ennalta ehkäisevää toimintaa, jolla on myös kaikkein arvokkaimmat ja tehokkaimmat tulokset jälkikäteen ajateltuna, jotta meidän ei korjaaviin toimenpiteisiin edes tarvitsisi ryhtyä. Tätä hallitusohjelmaa muutenkin minusta kuvaa se, että nyt satsataan myös etukäteen, jotta ei tarvitse jälkikäteen puuttua. Sitä tarkoittaa myös se, että koulutukseen satsataan, varhaiskasvatukseen satsataan, peruskoulu laitetaan kuntoon, toinen aste myös, ja korkeakouluihinkin laitetaan uusia panoksia, jotta ne voivat huolehtia oman strategiansa mukaisesta toiminnasta.

15.59 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen nyt 16 vuotta, vähän reilun, täällä ollut ja minua on vähän aina ihmetyttänyt, täytyykö tämän keskustelun olla tasoltaan sellaista, että jokainen hallituspuolueen edustaja yrittää parhain mahdollisin keinoin kehua hallitusohjelmaa ja jokainen opposition edustaja koettaa haukkua. Ehkä olisi älyllisempää tämä keskustelu, jos voitaisiin käydä ihan aidosti läpi niitä asioita, jotka ovat hyviä ja niitä asioita, joihin sisältyy haasteita.

Siltä pohjalta pidin ainakin oman puheenvuoroni. Olen kyllä sinänsä siitä talouspoliittisesta analyysistä aivan samaa mieltä edustaja Vartiaisen kanssa. Mutta kyllä se on myöskin kokoomuksen näkemys, että totta kai, kun budjetin loppusumaa nostetaan 1,2 miljardia, siellä joukossa on myös hyviä asioita sisällä, joista me voimme olla yhtä mieltä ja jotka vievät Suomea eteenpäin. Ja minusta silloin kannattaa myös sanoa ne positiiviset asiat, kun on sen paikka.

16.00 **Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Satosen puheenvuoro oli todella kannatettava, ja todellakin olisi hyvä, jos oppositio voisi tähän yhtyä. Mutta mitä pitemmälle tämä keskustelu on päivien aikana mennyt, niin sitä enemmän on ruvennut tulemaan myös hyviä äänenpainoja tuolta opposition suunnasta.

Kun täällä ei edellisen hallituksen työministeriä ole paikalla, niin kysyn nyt sitten — kun puhe on noussut näistä 140 000 uudesta työpaikasta viime hallituskaudella — pystyisikö joku nykyisen opposition puolelta kertomaan, minkälaisia työpaikkoja nämä 140 000 ovat olleet, koska vaalien alla hyvin moni tuli sanomaan, että hän on työllistynyt kahdeksi tai kolmeksi tunniksi viikossa ja on silti työllistetty, ja sillä ei varmaankaan tule toimeen. Pystyisikö joku teistä kertomaan, mikä tämä oikea luku on? [Arto Satonen: Voisiko joku, joka on ollut molemmissa hallituksissa, kertoa?]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Blomqvist halusi vastauspuheenvuoron. Kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.01 **Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Multala sanoi hyvin näistä tavoitteista, mitä tähän perhevapaauudistukseen tulee, mihin pitää pyrkiä, ja kyllä hallituksella on samanlaisia tavoitteita. Perhevapaauudistus toteutetaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa, ja tavoitteena on, että meillä vapaat ja hoitovastuut jakautuvat tasaisesti molempien vanhempien kesken sekä sukupuolten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat. Tämä nyt on se, mistä on sovittu hallitusohjelmassa ja tätä nyt valmistellaan. Olen vakuuttunut siitä, että saamme hyvän perhevapaauudistuksen, joka myös vastaa näihin toivomuksiin, joita nyt edustaja Multala muun muassa esitti.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jatketaan debattia.

16.03 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit ja erityisesti te siellä salin toisessa laidassa, tämä on vakava asia, mistä minä nyt sanon, ja tätä voi olla vaikea ymmärtää, mutta toivon, että pystytte asettumaan tällaisen yksinkertaisen ihmisen tasolle ja otatte tämän oikeasti huomioon siellä.

Tässä on puhuttu työllisyyden kasvusta. Itse kuulun maahanmuuttokriittiseen väestöryhmään. Minä uskon, että maahanmuuton vastustaminen johtuu suuresta epäoikeudenmukaisuuden tunteesta, jota jotkut ihmiset kokevat. Minä yritän lyhyesti kertoa esimerkin. [Välihuutoja vasemmalta] On olemassa lapsiperheitä, joidenka vanhemmat ovat työskennelleet vuosikausia, he ovat eläneet mahdollisesti kerrostalossa vuokralla tai osakkeessa. He ovat työskennelleet vuosikausia, ja heidän elämänsä on ollut tällaista normaalia perheen eloa. Sitten kun siihen vastapäiseen asuntoon tulee ulkomailta joku perhe, [Puhemies

koputtaa] niin tälle Suomen yhteiskunta antaa kaiken saman, mitä heillä jo on. Tämä on semmoinen asia, joka ihan oikeasti rapauttaa suomalaisten työmoraalia.

16.04 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Laakson puheenvuorossa äsken epäiltiin uusiutuvan energian tärkeyttä tai sen tarkoituksenmukaisuutta. Kyllä jos suomalaiset haluavat oikeasti tätä maata kehittää, niin omiin raaka-aineisiin meidän tulee panostaa yhä enemmän, ja kun uusiutuvaa energiaa käytetään, niin pitää muistaa, että hallitusohjelmassahan aivan selkeästi lukee, että jatkojalostukseen vietävä puu, kuitupuu tai tukkipuu, ohjataan sinne, missä se paras jalostusarvo saavutetaan, eikä sitä viedä polttoon. Tämä on selvä hallituspoliittinen linjaus. Myös se on otettava huomioon, kun metsäteollisuutta kehitetään — vaikka uusi biotuotetehdas, sellutehdas, Äänekoski, esimerkkinä — että se itsessään on valtava energiantuottaja, se tuottaa hirvittävän määrän sähköä verkkoon. Muistaakseni Äänekosken tuottama sähkömäärä on noin 2 prosenttia meidän kokonaissähköntarpeestamme — yksi tehdas. Sitten se tuottaa lämpöä ja monia muita, kemikaaleja, joista voidaan jalostaa edelleen vaikka bioöljyjä polttoaineeksi henkilöautoihin. Pitää nähdä kokonaisuus eikä lähteä tuijottamaan yhtä kohtaa, koska Suomella on kaikki mahdollisuudet ja teknologia ja tietämys näissä asioissa.

16.05 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä salissa ties kuinka monennen kerran nyt paheksutaan sitä, että hallitus leikkaa jonkun verran kotitalousvähennystä, niin totean nyt kertauksen vuoksi, että kotitalousvähennystä käyttävät eniten suurituloisimmat perheet. [Vasemmalta: Kyllä!] Eli jos nyt halutaan pitää huolta nimenomaan pienituloisimmista ihmisistä ja heidän toimeentulostaan, niin silloin tämä huoli ei ole se kaikkein perustelluin. Ja kuten tässä keskustelussa on jo moneen kertaan todettu, hallitusohjelman sisältämät veromuutokset ja tulonsiirtomuutokset kokonaisuutena parantavat pienituloisimpien asemaa.

16.06 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva! Edustaja Hoskonen nyt sattuikin lähtemään pois tuosta. Jäin katselemaan vähän perään. Minä olisin voinut vastata saman tien asiaan, koska kierrätysalan yrittäjänä tiedän kyllä tasan tarkkaan, mistä Hoskonen vastauksessaan puhui ja miten tärkeätä on hoitaa niin sanotusti uusiutuvalla energiajätteellä ennemmin kuin kivihiilellä.

Mutta nythän ei puhuttu siitä vaan puhuttiin siitä, mikä on niin sanotusti poliittinen tavoite ympäristöasioitten osalta, elikkä siitä, riittääkö, että hoidetaan tämä asia, ympäristövaatimukset, mistä on puhuttu tässä hallitusohjelmassa, vain tällä tasolla, että hoidetaan uusiutuvalla energiamuodolla meidän energiariippuvaisuutemme.

16.07 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällähän oikeastaan jo keskustelun kärkeen eilen esitettiin, että tiettyjä hyviä asioita voisimme ihan yhdessä viedä eteenpäin. Niitä ovat esimerkiksi lisäsatsaukset koulutukseen, lisäsatsaukset vanhustenhoivaan, tämänkaltaiset tärkeät kysymykset. Se, mikä tässä on aiheuttanut epäselvyyttä ja miksi me olemme myös kyselleet kokoomukselta, on se, että toisaalta talouspoliittinen viesti ainakin osin siellä kokoomuksessa on se, että mihinkään ei ole varaa ja höttöisellä on talous ja niin poispäin, ja olemme sitä ihmetelleet. Mielestäni se on aivan aiheellista poliittista keskustelua, ja vieläkään en oikein, puhemies, ole siihen saanut vastausta, kannattaako kokoomus nyt näitä lisäsatsauksia koulutukseen vai eikö kannata.

Puhemies! Oikeastaan se, mikä oli positiivista tässä, oli se, että jonkinlaista konsensusta löytyi muun muassa siinä, että me ymmärrämme, kuinka tärkeää on, että jokaisella lapsella on mahdollisuus harrastaa, ymmärrämme, kuinka tärkeää on, että liikuntaan satsataan lisää, ja ymmärrämme, kuinka tärkeää on, että kulttuuria ja luovaa taloutta edistetään. Se, minkä voisimme yhteisvoimin tehdä ihan parlamentaarisesti, puhemies, [Puhemies koputtaa] olisi esimerkiksi suunnitelma siitä, miten nostamme edelleen luovan talouden ja kulttuurin osuutta valtion menoista.

16.08 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ronkainen kysyi aikaisemmin kotitalousvähennyksestä, ja sehän on tietenkin selvä, että se on oiva tapa tehdä palvelujen käyttämistä helpommaksi kotitalouksille, ja se on osaltaan ollut vaikuttamassa siihen, että harmaata taloutta on vähemmän ja on syntynyt palveluyrityksiä. Se, mitä tämä hallitus tekee, on kuitenkin varsin pieni säätö: tiputetaan se yläraja 2 400:sta 2 200:aan, prosentti 50:stä 40:een. Puhuitte energiaremonteista, ja nythän pohditaan myöskin sitä, että sitä voitaisiin laajentaa energiaremonttien suunnittelukustannuksiin ja myöskin laajentaa koskemaan taloyhtiöiden osakkaita. Eli samalla kun tehdään pientä hienosäätöä summissa ja prosenteissa, myöskin käytettävyyttä yritetään laajentaa ja sillä tavalla saada useampi ihminen sen piiriin.

Yleisesti ilmastotavoitteista: Jos nyt katsoo vähänkin tulevaisuuteen ja pohtii, mitkä teollisuudenalat varmuudella kasvavat, niin cleantech-ala on sellainen. Jos me nyt olemme kunnianhimoisia, niin kuin olemme Suomessa, ja luomme omille yhtiöillemme kotimarkkinat, missä ne voivat saada jalansijaa ja kasvaa ja sitä kautta ajan myötä siirtyä vientimarkkinoille, niin teemme paitsi ilmastolle, myöskin teollisuudellemme palveluksen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annan nyt kullekin ryhmälle puheenvuoron, ja sitten annetaan ministereille vastauspuheenvuorot, ja sitten mennään puhujalistaan.

16.10 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Useat kokoomusedustajat ovat olleet huolissaan yrittäjien asemasta, ja haluan kyllä vakuuttaa, että hallitus on nimenomaan tunnistanut ohjelmassaan sen, että yrittäjyys kantaa Suomea, ja yrittäjien ja yritysten verotusta ei tulla kiristämään. Lisäksi startup-yritysten toimintaedellytyksiä helpotetaan. Myös kun katson tuonne ministeriaitioon lappilaista elinkeinoministeriä Katri Kulmunia, voin vakuuttaa koko Suomen kansalle ja kaikille yrittäjille, että teidän asianne ovat kyllä hyvissä ja erittäin yrittäjämyönteisissä käsissä.

Edustaja Satonen ehti jo poistua, mutta hän kritisoi tätä liian pientä poliisien määrää. On aivan totta, että kaikki hallitusneuvotteluihin osallistuneet puolueet olisivat halunneet nostaa poliisien määrää vielä korkeammaksi. Nyt me saamme sitten kritiikkiä siitä, että jouduimme tunnistamaan ne talouden realiteetit, että meillä ei ollut tässä vaiheessa varaa. Tämä 300 poliisia on erinomaisen hyvä alku, ja siitä on hyvä jatkaa ja mennä eteenpäin.

16.11 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus ensin on sanonut, että ripotellaan rahaa sinne tänne, ja sitten täällä on käyty kyllä läpi lähes jokainen menokohta, minne ei ole laitettu tarpeeksi rahaa, joten kokoomuksen logiikka on kyllä ollut täysin kateissa.

Muutama yksityiskohta:

Kotitalousvähennyksestä: Asiantuntija-arvio oli, että tällä tavalla toteutettuna työpaikkavaikutus on nolla. Eli tämmöistä pelkoa, joka tässä esitettiin, onneksi ei tarvitse pelätä.

Työn verotuksen kevennys kokoomuksen esittämällä tavalla: Tästäkin hallitusneuvotteluissa kuultiin monia asiantuntijoita — olin itse talousryhmässä — ja arvio oli, että kokoomuksen miljardin euron veronkevennys olisi mennyt hukkaan eikä sillä olisi ollut työllisyyteen merkittäviä vaikutuksia. Yksikään ekonomisti siellä ei tukenut tätä kokoomuksen linjaa. Kun kokoomus täällä on koko aika nojannut siihen, että kysykää ekonomisteilta, niin kyllä me kysyimme ekonomisteilta, kun hallitusohjelmaa tehtiin.

Aika epäuskottavaa olisi sekin, että kuljetusyrittäjät [Puhemies koputtaa] nousevat barrikadeille, kun neljän vuoden aikana polttoaineiden hinta nousee 5 sentillä.

Kyllä ilmeisesti meillä on todella hyvä hallitusohjelma, [Puhemies: Aika!] kun tätä parempaa kritiikkiä ei ole löytynyt.

16.12 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Saramo tuossa tiedusteli kokoomuksen verolinjaa ja ihmetteli sen perään. Minä kyllä ihmettelen nyt hallituksen verolinjaa. Ministeri Lintilä totesi tuossa aiemmin, että Veronmaksajain Keskusliitto ry olisi jollain tavalla muuttanut käsitystään siitä, että työn verotus uhkaa kiristyä ensi vuonna. Näin ei kuitenkaan ole. Ministeri Lintilä ei näytä olevan oikeassa. Veronmaksajien varoituksessa työn verotuksen kiristymisestä oli kyse siis siitä, että sosiaalivakuutusmaksujen on ennustettu muuttuvan ensi vuodelle. Ja nyt minä lainaan suoraan Veronmaksajien tiedotetta 3.6.: ”Sosiaalivakuutusmaksujen nousu uhkaa kiristää ansiotulojen verotusta ensi vuonna jopa puolella miljardilla eurolla. Hallituksen nyt linjaama 200 miljoonan euron kevennys kalpenee näiden näköpiirissä olevien kiristysten rinnalla. Kaiken lisäksi kevennykset aiotaan rajata vain pieni- ja keskituloisille.” Kyllä minä tiedustelisin nyt pääministeri Rinteeltä: oletteko te ottaneet ollenkaan huomioon tätä palkansaajien verotukseen kohdistuvaa kiristyspainetta, [Puhemies koputtaa] ja millä tavalla tämä 200 miljoonaa euroa riittää kompensoimaan nämä 500 miljoonan [Puhemies koputtaa] euron kiristykset, jotka sova-maksujen nousun [Puhemies: Aika!] kautta mahdollisesti tulevat?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Debatissa tämä minuutti on tiukka aika, mutta yritetään opetella sitä, että pysytään siinä ajassa.

16.14 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Nyt taisi edustaja Juha Mäenpää tuosta lähteäkin. Hän kysyi, että voitteko yrittää ymmärtää hänen maahanmuuttovastaisuuttaan. Toki ihmisen tunteita ei pidä väheksyä, mutta olisin kysynyt häneltä, että voitko yrittää ymmärtää yrittäjää, kellä on loistava liikeidea ja vienti vetäisi tai olisi asiakkaita vaikka kuinka paljon mutta ei ole työntekijöitä, ketkä tekisivät sitä työtä, eli tavallaan se yrityksen kehittymisen este on siinä, ettei ole tekeviä käsiä. Kyllä minä sanoisin, että tämä työperäisen maahanmuuton jatkuva — tahallinen tai tahaton — sotkeminen yleensäkin maahanmuuttoon on sellainen asia, että siihen pitäisi kiinnittää huomiota. Se on tulppa meidän maakuntien kehittymiselle, että meillä ei ole työntekijöitä. Siihen yksi ratkaisu on työperäinen maahanmuutto, kiistatta.

16.15 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kotitalousvähennyksen leikkaamisesta puhuttu, ja kyllähän sillä on taloudellista toimeliaisuutta

supistava vaikutus. Olisi ehkä ollut parempi, että leikkaamisen sijaan olisi luotu erilaisia kategorioita, eri vähennysluokkia. Esimerkiksi kaupassa käyntihän ei ole kuulunut vähennyksen piiriin, mutta siivoaminen esimerkiksi on. Erityisesti vanhusten kotona pärjäämisen takia edellytykset siivous- ja kauppa-avun käyttämisen edistämiseen voisivat todennäköisesti olla kustannustehokkaita valtiontalouden kannalta. Totuushan on se, että kotitalousvähennys vaikeuttaa tavallisen ihmisen palkka-apuun vastaamista. Siivoaminen ja pienet remontit voivat siirtyä harmaaseen talouteen. Sen takiahan aikoinaan kotitalousvähennys perustettiin, että se torjui harmaata taloutta, ja tämän takia tämä on erityisesti hankala tapa, mitä olette tekemässä. Toivoisin, että harkitsette vielä.

Perhevapaista sen verran, että perussuomalaisille on erittäin tärkeää, [Puhemies koputtaa] että vanhemmat saavat itse päättää, miten perhe ja lapset hoidetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Luettelen nyt nämä, joille annan puheenvuorot, ja sitten mennään vastauksiin: Torniainen, Könttä, Multala, Hassi, Ronkainen.

16.16 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelma on viiden puolueen pitkien neuvottelujen jälkeinen yhteinen näkemys tulevaisuudesta ja siitä, miten mennään asioissa eteenpäin. Ymmärrän itse, että siellä on sellaisia asioita, joissa on jouduttu tekemään kompromisseja ja hakemaan yhteistä näkemystä. Siellä on viiden puolueen erilaisia näkemyksiä koottu yhteen.

Olen kuunnellut nyt tässä salissa esimerkiksi kokoomuslaisten edustajien puheenvuoroja, varsinaisia puheenvuoroja, ja kun kuuntelin edustaja Kopran puheenvuoroa, siis kokoomuksen eduskuntaryhmän varapuheenjohtajan puheenvuoroa, hän ei nähnyt hallitusohjelmassa mitään hyvää. Hän lyttäsi sen täysin maahan ja sanoi, että ne asiat, mitä siellä on, ovat näpertelyä. En itse voi hyväksyä sitä, että ne ovat näpertelyä. Esimerkiksi kun on liikenneministeri täällä paikalla, niin totean, että isot liikennehankkeet ovat isoja hankkeita, ne ovat pitkälle tulevaisuuteen olevia hankkeita ja niitä tulee viedä eteenpäin. Ne ovat todella isoja asioita.

Sen sijaan kiitän edustaja Satosta siitä, että hän näki monia hyviä asioita hallitusohjelmassa. Itse toivon, että me osaamme täällä salissa keskustella myöskin niistä hyvistä asioista, mitkä ovat pitkälle tulevaisuuteen olevia asioita. Niitä on paljon siellä hallitusohjelmassa.

16.17 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää tuosta edustaja Satosen puheenvuorosta. Toivon, että tässä salissa käytäisiin nimenomaan tuollaista älyllistä debattia, jossa tunnistetaan paitsi niitä hyviä asioita niin myös niitä haasteita, mitä hallitusohjelmassa on.

On aika epärehellistä väittää, että tässä paperissa ei olisi yhtään hyvää asiaa tai etteikö tästä paperista löytyisi myös niitä työllistäviä keinoja. Toden totta sieltä löytyy. Siellä selvitetään ensimmäisen uuden työntekijän palkkaamista yksinyrittäjille. Kuvitelkaapa, jos tässä onnistutaan, se tarkoittaa tuhansia, jopa kymmeniätuhansia työpaikkoja. Tai se, että osatyökykyisten työllistymiseen panostetaan, että nuorille taataan mielekästä tekemistä ja että ay-liikkeelle, kerrankin, annetaan nyt valtaa, että näyttäkää, saatteko te työpaikkoja luotua — jos ette, niin kuten hallitusohjelmassa lukee, hallitus silloin tarttuu toimeen.

Näitä panoksia löytyy, ja on selvää, että ei siellä varmasti riittävästi ole, tunnustetaan se myös täältä hallituksen rivin puolesta. Mutta hallitus [Puhemies koputtaa] on sen verran fiksu, että se kuuntelee asiantuntijoita ja luo niitä työpaikkoja tähän maahan. — Kiitos.

16.18 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Piirainen aiemmin pyysi opposition edustajia kertomaan, mitä työpaikkoja on syntynyt. Ulla Hannula ja Liisa Larja ovat 1.8.2018 julkaisseet tällaisen blogin, jossa he nimenomaisesti valottavat tutkimukseen perustaen sitä, minkälaista työllisyyttä on syntynyt. Pääosa työllisyyden kasvusta on kokopäiväistä työtä. Heidän analyysinsa mukaan uusia kokopäiväistä työtä tekeviä henkilöitä oli tuolloin elokuuhun mennessä lähes 80 000.

Myös PTT toteaa syksyn talousennusteen yhteydessä, että työllisyyden kasvu on aitoa. Jo ennen aktiivimallia vuodesta 2017 lähtien kasvu on tullut pääasiassa jatkuvista kokoaikaisista työsuhteista. Tilastot osoittavat, että työtuntien määrä on kasvanut lähes yhtä nopeasti kuin työllisten määrä.

Se on muuten myös hyvä asia, jos osa-aikatyöllisten määrä on kasvanut, sillä työstä on helpompi työllistyä kokopäivätöihin, vaikka tekisi aluksi niitä osa-aikaisesti.

16.20 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä täydentäisin keskustelua kotitalousvähennyksistä siteeraamalla hallitusohjelman asumisen hiilijalanjäljen pienentämiskohtaa: ”Selvitetään energiaremonttien suunnittelukustannusten ottaminen kotitalousvähennyksen piiriin, vähennyksen mahdollistaminen taloyhtiöiden osakkaille sekä korkeamman vähennysprosentin soveltaminen energiatehokkuuden parantamiseen tai fossiilisesta lämmitysjärjestelmästä luopumiseen tehtävien korjaustöiden osalta.”

16.20 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä kotitalousvähennys on melkoisen mielenkiintoinen. Tässä edustaja Hassi sanoi aikaisemmin, että suurituloisimmat ovat niitä, jotka käyttävät sitä. [Satu Hassi: Eniten käyttää!] Muistaakseni ministeriaitiosta tuli se, että keskimäärin tuhannen euroa.

No, sehän ei ole se ratkaisu siinä, vaan ideahan on se, mihin sitä käytetään. Kaikki rakennuksiin tehtävät remontit paukuttavat varmasti yli sen tuhannen euron. Elikkä jos ostetaan vaikka siivouspalveluja, niin se tuhat euroa on varmaan ihan realistinen hinta vuositasolla, mutta jos ostetaan jotain remontointipalvelua, putkiremonttia, kattoremonttia tai jotain muuta vastaavaa, niin se varmasti tulee olemaan siellä maksimissa.

No, ketkä sitten käyttävät näitä siivouspalveluja? Ei niillä köyhillä ihmisillä tai vähävaraisemmilla ihmisillä ole rahaa ostaa mitään siivouspalveluja, mutta niitten on pakko korjata mökkiä sillä mahdollisella maksimilla. Elikkä minun mielestäni silloin tämä maksimi palvelee nimenomaan niitä vähempivaraisia ihmisiä. [Satu Hassin välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt annan seuraavaksi vastauspuheenvuorot ministereille. Ensin pääministeri Rinne, 3 minuuttia, ja sitten ministeri Ohisalo.

16.21 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman esitti kysymyksen, johonka yritän vastata. Sain siihen äsken tuolta vastauksen asiantuntijalta. Elikkä näistä sosiaalivakuutusmaksuista: ne kyllä nousevat eläke- ja sairausvakuutusmaksujen osalta nyt. Se liittyy näihin kiky-sopimuksen viimeisimpiin maksumuutoksiin, joilla siirrettiin työnantajalta palkansaajille maksuja. Mutta edellinen hallitus on jo tulkinnut omilla kom-

pensaatioillaan näitten kiky-maksujen tulleen kompensoiduiksi, varsinkin 2017 — tuloveroja alennettiin silloin paljon. Tämä on oikea tulkinta tälle. Elikkä siis tämän hallituksen toimenpiteistä ei tällä hetkellä vielä tiedä yhtään mitään, tulevatko ne nostamaan. Se selviää vasta sitten, kun työttömyysvakuutusrahasto oman arvionsa esittää tähän.

Sitten tähän vähennykseen, kotitalousvähennykseen. Tämä muutos, että se tipahtaa muistaakseni 150 euroa sieltä katosta alaspäin ja sitten tämä korvausprosentti tipahtaa korjausremonteissa 40:een 50:n sijasta, ei merkitse asiantuntijoitten arvioiden mukaan sitä, että tämän käyttö tulisi vähentymään, koska edelleenkin saa 40 prosenttia vähennettyä niistä kuluista, jotka tästä syntyy, ja tämä kohdistuu nimenomaan kahteen ylimpään tulodesiiliin, jotka käyttävät näitä palveluita. Tosiasia on se, että se keskimääräinen käyttö on vähän päälle 1 000 euroa per tapahtuma, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että tästä menetyksestä kärsivät vain ja ainoastaan ne, joilla on eniten tuloja.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Ohisalo, 3 minuuttia.

16.23 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpäälle — ja toivon, että ryhmätoverit voivat vaikka välittää viestiä hänelle, ja mielelläni keskustelen tästä asiasta jatkossakin: Minä tiedän, mitä eriarvoisuus on, minä tiedän, mitä köyhyys on tässä yhteiskunnassa. Olen tehnyt väitöskirjani siitä, miten leipäjonoissa käyvät ihmiset näkevät elämässään tulevaisuutensa tai kokevat hyvinvointinsa ja huono-osaisuutensa. Näitä asioita ei pidä asettaa vastakkain. Ihmisiä ei pidä asettaa vastakkain.

Tämän hallitusohjelman otsikko kuuluu: Osallistava ja osaava Suomi. Ja siitä on kyse, että ihan jokainen ihminen on mukana ja ihan jokainen ihminen kokee olevansa osallinen tässä yhteiskunnassa. Silloin ei myöskään synny ihmisryhmien välille niitä jakoja, joita tällä hetkellä valitettavasti paikoin on. Sen takia tämä hallitus tekee töitä erittäin paljon sen syrjäytymisen ehkäisyksi, joka on muun muassa sisäministeriön raporteissa useaan otteeseen todettu suomalaisen yhteiskunnan suurimmaksi sisäisen turvallisuuden uhaksi. Syrjäytyminen on sisäisen turvallisuuden suurin uhka. Tämän eteen hallitus tekee töitä muun muassa korottamalla sitä perusturvan tasoa, jota ei ole aikoihin korotettu, madaltamalla asumisen hintaa, uudistamalla sosiaaliturvaa, ja tässä kutsun mukaan nimenomaan ihan kaikki. Tässä on parlamentaarinen työ käynnistymässä. Se kestää kaksi hallituskautta, ja siinä ehditään varmasti yhdessä tehdä töitä sen eteen, että köyhyys tästä yhteiskunnasta vähenee.

Lisäksi on tulossa sisäisen turvallisuuden selonteko, joka ylittää hallinnon rajat. Tämä tapahtuu vuoden 21 loppuun mennessä. Kuulen mielelläni tästäkin ajatuksia. Ja poliisien määrän lisäys onkin moneen kertaan täällä jo nostettu. Meillä on tosi monta keinoa siihen, miten eriarvoisuuteen tässä yhteiskunnassa puututaan, sen takia, että ihan jokainen voisi luottaa tähän yhteiskuntaan, luottaa viranomaisiin, luottaa kanssaihmisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Kulmuni, 3 minuuttia.

16.25 **Elinkeinoministeri Katri Kulmuni:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä nousivat esille edustaja Viitasen puheenvuoron päätteeksi luovat alat, ja hän on aivan oikeassa siinä, miten merkittävä kasvumahdollisuus liittyy siihen, että me saisimme monipuolistettua meidän vientirakennetta ja ylipäänsä meidän elinkeinoelämän kokonaisuutta. Kuten aikaisemmassa vaiheessa tätä salikeskustelua oli esillä, Suomessahan luovien alojen osuus mei-

dän bkt:stä on suhteellisen pieni verrattuna muihin Pohjoismaihin tai eurooppalaisiin kilpakumppaneihin, joten on aivan selvää, että me haluamme sille alalle kasvua luoda, ja se on myös hallitusohjelmassa vahvasti kirjattu paitsi kulttuurin osalta myös elinkeinoelämän ja viennin potentiaalin osalta. Merkittävä asia on esimerkiksi juurikin tämä audiovisuaalisen median kannuste, joka viime vaalikaudella tuli voimaan ja joka nyt saa jatkoa, ja sitä pyritään myös laajentamaan sen kautta, että saataisiin luotua myös muita luovan alan mahdollisuuksia. Joten olen luottavainen sen suhteen, että luovien alojen edistäminen menee eteenpäin.

Toisekseen haluaisin vielä kommentoida, kun edustaja Kärnä otti esille yrittäjyyteen liittyvät asiat ja myöskin vienninedistämisestä täällä oli puhetta:

Totisesti iso osa tämän hallituksen työllisyyden tavoitteiden lisäämisestä liittyy siihen, että yrittäjyys voi hyvin tässä maassa ja kannattaa yrittää. Yrittäjien verotus ei kiristy, yritysten verotus ei kiristy, mikä on tietenkin aivan keskeistä siinä, että tämä on houkutteleva investointiympäristö.

Hallitusohjelmassa on monia kirjauksia siitä, miten koetetaan parantaa yksinyrittäjien asemaa niin sosiaaliturvan osalta kuin myös tukipalveluiden kautta ja tullaan tekemään yrittäjyysstrategia, kotimaisen omistajuuden ohjelma ja myös viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma pitkälle 2030-luvulle, joilla pyritään monipuolistamaan meidän vientisektoriamme.

Lisäksi täytyy tietenkin huomioida se, että meidän yritysrahoitusmarkkinoilla on ollut jonkin verran pullonkauloja, joita täytyy pystyä helpottamaan. Edustaja Huttunen aivan oikein nosti esille kohtaanto-ongelman, mikä liittyy isoksi osaksi siihen, että saadaan työvoimaa kaikkialle tässä maassa, ja tämä tietenkin liittyy myös maahanmuuttoon työperäisen maahanmuuton osalta. Moni meidän sesonkiluonteinen ala, esimerkiksi maatalous, ei pystyisi ollenkaan pyörimään siinä määrin, ellei saisi työvoimaa riittävästi kausittain. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu esimerkiksi ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamiseen liittyvä tuki.

Aivan kuten pääministeri Rinne totesi jo tästä epäilystä, että kotitalousvähennyksen varsin maltillinen muutos, 150 euroa, vaikuttaisi siihen, että harmaa talous lisääntyisi, niin sitä ei kyllä pidetä todennäköisenä, koska kuitenkin enin osa kotitalousvähennyksen käyttäjistä käyttää sitä sen 1 043 euroa ja hyvin hyvin harva on pystynyt käyttämään täysimääräisesti sitä 2 400:aa euroa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: No niin, tämän debatin jälkeen me menemme puhujalistaan. Täällä on 56 etukäteen varattua puheenvuoroa odottamassa.

16.29 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy heti tähän alkuun ennen virallista puheenvuoroa todeta arvostamalleni kollegalle, edustaja Juvoselle, että tällä hetkellä valitettavasti perhevapaissa ei ole sitä valinnanvapautta. Sen takia me tarvitsemme tasaarvoa edistävän perhevapaauudistuksen, jossa totta kai perheiden hyvinvoinnin, lapsen edun ja niin edelleen täytyy olla keskiössä, [Arja Juvonen: Kiintiö!] ja näin me myös toimimme ja näin me myös teemme. Mutta tällä hetkellä tosiaan tilanne on juuri se, että ei isillä monesti ole mahdollisuutta niitä perhevapaita käyttää, vaikka sitä kovasti tahtoisivat, ja myös heillä on siihen minun mielestäni täysi oikeus.

Arvoisa puhemies! Nyt on pitkä kevät kääntynyt kesäksi ja Suomessa on uusi Antti Rinteen johtama keskusta-vasemmistolainen hallitus. Hallitusohjelmaa neuvoteltiin touko-

kuun ajan Säätytalolla, ja lopputuloksena on kahdeksan yhteiskunnallisen ilmiökokonaisuuden ympärille rakentuva, tulevaisuuteen katsova ja ihmisten hyvinvointiin investoiva hallitusohjelma.

Itse olin neuvotteluissa mukana miettimässä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen rakenteita. Sote-palveluiden järjestäminen rakentuu tulevaisuudessa 18 maakunnan varaan. Maakunnat tuottavat palvelut pääosin julkisena palveluna, ja kokoomuksen ajama markkinamalli on onneksi unohdettu. Maakuntien päättäjät valitaan vaaleilla, ja maakunnille tulee verotusoikeus, josta käynnistetään parlamentaarinen valmistelu. Tulevissa sotekeskuksissa panostetaan perustason palveluiden saatavuuteen ja parannetaan hoitotakuuta niin, että hoitoon pääsee viikon kuluessa hoidontarpeen arvioinnista. Tämä uudistus edellyttää noin tuhatta yleislääkäriä lisää terveyskeskuksiin.

Perusterveydenhuollon vahvistamisen lisäksi tarkastellaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kokonaisuutta. Hallitusohjelmasta löytyy myös kirjaus siitä, että keskussairaaloiden päivystystoiminta ja osaajien riittävyys turvataan tarvittaessa erityisin päätöksin, mikä on selkeä parannus nykyiseen tilanteeseen. Onneksi vasemmistoliitto on saanut tärkeän sote-ministerin paikan, ja uskon, että ministeri Pekosen avulla ja kautta pystymme vaikuttamaan erityisesti alueellisten palveluiden saatavuuteen ja totta kai myös näiden tarpeellisten uudistusten sisältöihin.

Vanhusten hoivaa myös parannetaan säätämällä ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä hoivahenkilöstön mitoitukseksi 0,7. Myös kotihoitoa ja omaishoitoa parannetaan. Hoivahenkilöstön mitoituksessa tulee kuitenkin varmistaa, että 0,7 tarkoittaa nimenomaan hoivatyötä tekeviä, päteviä henkilöitä eikä esimerkiksi talkkareita tai haamuhoitajia lasketa hoivatyön henkilöstön mitoitukseen.

Hallitusohjelma puuttuu laajasti eriarvoistumiseen ja köyhyyden torjuntaan. Alle 1 000 euron kuukausieläkkeitä korotetaan noin 50 eurolla kuukaudessa. Lapsiperheiden tilannetta helpotetaan lapsilisän yksinhuoltajakorotuksella, ja korotuksesta hyötyvät myös toimeentulotuella olevat perheet. Myös opintotukeen tehdään 25 euron huoltajakorotus ja neljännen ja viidennen lapsen lapsilisää korotetaan.

Eriarvoisuutta vähennetään myös sosiaaliturvan, palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulojen paremmalla yhteensovittamisella. Sosiaaliturvan kokonaisuudistus käynnistetään laajapohjaisena komiteatyönä ja työttömiä syyllistävä aktiivimalli onneksi puretaan. Toimeentulotukiriippuvuutta vähennetään ja tuen hakemisen byrokratiaa karsitaan ja koko järjestelmän läpinäkyvyyttä ja asiakaslähtöisyyttä parannetaan. Palveluiden oikea-aikaisuus on tärkeä osa tätä kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Yksi hallituksen merkittävimmistä uudistuksista on oppivelvollisuuden pidentäminen 18 vuoteen ja sen ulottaminen myös toisen asteen opintoihin. Uudistusta on verrattu jopa peruskoulun synnyttämiseen, joka ei ollut mikään helppo harjoitus ja vaati useamman vaalikauden laajapohjaisen valmistelun ja asteittaisen käyttöönoton. Koulutus on ollut jo vuosikymmenten ajan hyvinvointivaltiomme kulmakiviä ja ylpeydenaiheita. Maamme tunnetaan maailmalla erittäin laadukkaasta ja ennen kaikkea tasa-arvoisesta koulutusjärjestelmästä. Nyt tämä ylpeydenaihe päivitetään tähän päivään.

Koska aika loppuu, niin mennäänpä sitten tuonne loppuun.

Arvoisa puhemies! Kaikkea ei voi saada, elikkä tämä on kuitenkin viiden eri puolueen pitkälle menevä kompromissi mutta valuvioista huolimatta erittäin hyvä askel eteenpäin, ja nyt meillä on pitkästä aikaa Suomessa hallitus, joka leikkauslistojen sijaan uudistaa ja kehittää maatamme paremmaksi paikaksi elää meille kaikille, ei vain harvoille.

16.34 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa puhemies! Käsissämme oleva hallitusohjelma on monessakin mielessä edistyksellinen ja Suomea sosiaalisesti kestävämpään suuntaan vievä tulevaisuusohjelma. Pohjoismaisen hyvinvointimallin turvaaminen on yksi keskeisimpiä ja tärkeimpiä teemoja tässä liki 200-sivuisessa ohjelmassa. Pohjoismaisen hyvinvointimallin kulmakiviä ovat ihmisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, verorahoitteiset hyvinvointi- ja koulutuspalvelut, suuri sosiaalinen liikkuvuus ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta, se, että kannamme vastuuta toinen toisistamme ja yhteisestä tulevaisuudesta. Ihmisillä tulee olla Suomessa tulevaisuudessakin tieto siitä, että minusta pidetään huolta silloinkin, jos en itse siihen kykene. Näin meillä on haluttu toimia jo vuosikymmeniä, näin meillä halutaan toimia myös tulevaisuudessa.

Olemme tässä salissa kuulleet varsin kattavasti niistä toimenpiteistä, joihin Rinteen hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassaan. On kuultu myös varsin kriittisiä, ehkä pelokkaitakin puheenvuoroja siitä, mihin suuntaan Suomi on menossa. Uskon, että Suomi on menossa inhimillisempään suuntaan, uudistusten suuntaan ja vahvasti kohti tulevaisuutta. En kuitenkaan väitä, että tämä tie tulisi olemaan helppo, eikä kukaan meistä tässä salissa pysty ennustamaan sitä, mitä kaikkea tulevaisuus tuo tullessaan.

Haluan ottaa esiin asioita, jotka toistaiseksi ovat keskustelussa jääneet pienemmälle huomiolle mutta koskettavat hyvin, hyvin monia, asioita, jotka koskettavat niitä lukuisia ihmisiä, jotka ovat meiltä näkymättömissä, mutta vaikkei heitä näkyisi, he ovat silti olemassa. Meidän tulee huolehtia siitä, ettei näiden näkymättömien joukko tulevaisuudessa kasva.

Arvoisa puhemies! Olen erityisen tyytyväinen tässä hallitusohjelmassa oleviin kirjauksiin ja toimenpiteisiin kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten paremman tulevaisuuden turvaamiseksi. Tämä hallitusohjelma on erityisesti lapsi- ja perheystävällinen ohjelma. Hallitus sitoutuu päätöksenteossa lapsivaikutusten arviointiin ja edistämään lasten ja nuorten osallisuutta. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saamisen kynnystä madalletaan ja alaikäisten päihdepalvelut turvataan. Tällä hetkellä meillä on alueita, joissa nämä palvelut ovat puutteellisia ja täysin riittämättömiä.

Tätä hallitusohjelmaa kiitän siitä, että vihdoinkin on kuultu huoli lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmääristä. Vuonna 2017 tehdyn THL:n selvityksen mukaan Suomessa oli avohuollon asiakkuudessa yli 55 000 lasta ja nuorta. Sijoitettuna oman kodin ulkopuolelle oli 18 000, joista huostaanotettuja 10 000 lasta. Ajatelkaa, 10 000, lähes yhtä monta lasta kuin kotikaupungissani on asukkaita. Nämä lapset ja heidän perheensä tarvitsevat lastensuojelun työntekijät, joilla riittää aikaa ja jaksamista tärkeään ja haastavaan työhön. Lastensuojelu on jo pitkään ollut kriisissä ja maassamme aliresursoitu tarpeeseen nähden. Nyt hallitus lupaa tarttua tähänkin asiaan. Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseksi ollaan asteittain määrittelemässä vähimmäishenkilöstömitoitus lastensuojeluun. Myös lastensuojelun jälkihuoltoa kehitetään ja turvakotipalveluiden saatavuutta lisätään. Tämä jos mikä on mielestäni vastuullista politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Meillä on myös hallitus, joka on valmis tekemään töitä vakavasti otettavien kansantautiemme parissa päihde- ja mielenterveyspalveluita kehittämällä. Pelkästään päihteiden aiheuttamat kulut yhteiskunnallemme ovat miljardeja vuosittain, inhimillisistä kärsimyksistä puhumattakaan. Siinä riittää työsarkaa. Hallituksen tavoite on vähentää riippuvuuksia sekä päivittää päihdestrategiaa. Huumehoidon tehokkuutta parannetaan ja käytön haittoja vähennetään. Pelihaittojen ehkäiseminenkin on huomioitu. Myös

mielenterveysstrategia laaditaan ja mielenterveys- ja päihdelainsäädäntö uudistetaan. Erityisen tärkeää on, että päihdeäitien ja päihdeperheiden riittävät palvelut turvataan. Kuten jo aiemmin sanoin, tämä hallitusohjelma on lapsi- ja perheystävällinen ohjelma.

Pitkän linjan sosiaalityöntekijänä ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten parissa elämäntyöni tehneenä voin ylpeydellä todeta, että meillä on hallitus, joka korostaa myös sosiaalialan merkitystä terveydenhuollon rinnalla. Emme voi unohtaa niitä näkymättömiä ihmisiä, heitä, jotka tarvitsevat tukea ja apua hyvin erilaisista syistä: lapsia, nuoria, mielenterveyskuntoutujia, asunnottomia, vammaisia, päihderiippuvaisia, ikäihmisiä ja niin edelleen. Heille tämä hallitusohjelma antaa uskoa parempaan. Yhteiskunnasta kertoo paljon se, miten se heikoimpiaan kohtelee. Meidän jokaisen tässäkin salissa on syytä muistaa, että avuntarvitsija voit joskus olla myös sinä tai minä.

Arvostamaani Maarit Feldt-Rantaa lainatakseni tähän loppuun sanon, kuten hän totesi puolueestaan: ”Tämä on toivon ohjelma ihmisille paremmasta huomisesta.” [Pia Viitanen: Loistava puheenvuoro!]

16.39 **Paula Werning sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan puhtautta, syödä tai tulla syötetyksi ilman kiirettä. Haluan tuntea ihmisen kosketuksen. Haluan ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Haluan, että minulle on aikaa. En halua olla ulosteet vaipoissa enkä halua maata pissaisessa vuoteessa. En halua olla yksin omassa huoneessani, koska minua ei ennätetä nostaa ylös koko päivänä. — Tässä muutama toive, joita sairaanhoitajana olen kuullut ympärivuorokautisessa hoivassa asuvilta vanhuksilta, ja uskon, että yksikään tässä salissa ei voi vähätellä tai pitää kohtuuttomina pitää näitä toiveita.

Tuntuu hyvältä huomata, että myös näin oppositiossa ollessaan kokoomus kantaa voimakkaampaa huolta hoitajamitoituksesta kuin hallituksessa ollessaan. No, parempi myöhään kuin ei ollenkaan. Hallitusohjelmaan kirjattu hoitajamitoitus 0,7 on muutakin kuin pelkkää desimaali. Se on mahdollistava tekijä, jotta voidaan vastata monien vanhusten hartaisiin toiveisiin tulla hoidetuksi inhimillisesti. Vanhukset tarvitsevat riittävästi ammattitaitoisia, koulutettuja hoitajia hoitamaan heitä. Vanhuksilla on oikeus hyvään, turvalliseen ja laadukkaaseen hoitoon ikääntyneiden ympärivuorokautisessa hoiva-asumisessa.

Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että hallitusohjelmassa halutaan nostaa tasa-arvo voimakkaasti esille. Tasa-arvokysymykset näkyvät hallitusohjelmassa kautta linjan. Erittäin myönteisenä pidän sitä, että miesten ja naisten palkkaero tunnustetaan ja sen kaventamiseksi on tulossa toimenpiteitä.

Tällä hallituskaudella on tehtävä konkreettisia toimenpiteitä sen eteen, että myös koulutetun hoitohenkilökunnan palkkoja vihdoinkin saadaan nostettua ja kaivettua pois syvältä palkkakuopasta. Pelkkä hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin ei riitä, vaan niin työolot kuin palkkauskin on saatava oikealle tasolle. Jotta turvataan osaava ja ammattitaitoinen hoitohenkilöstö jatkossa myös ikääntyneiden palveluissa, tulee sote-alan vetovoimaa parantaa. Pelkkä kutsumus ei enää riitä, vaan palkalla pitää tulla myös toimeen.

Uskon meidän kaikkien voivan olla samaa mieltä siitä, että haluamme suoda ikääntyneille parhaan mahdollisen hoivan ja hoidon riittävillä resursseilla.

16.42 **Kim Berg sd:** Arvoisa rouva puhemies! Rinteen hallituksen hallitusohjelma on tuonut kansalaisille uskoa yhteiskuntaan, toivoa sekä luottamusta tulevaisuuteen. Hyvät edustajat, eikö juuri usko tulevaisuuteen ole tärkeä voimavara, mikä on vienyt ja vie myös jat-

kossa Suomea eteenpäin? Viime hallituskausi ei valitettavasti juurikaan tuonut tätä toivoa ja uskoa. Päinvastoin, usko tulevaisuuteen on ollut ihmisillä todella koetuksella.

Arvoisat edustajakollegat! Rinteen hallitus lähtee nyt rakentamaan parempaa Suomea.

Hallitus lisää kansalaisten uskoa tulevaisuuteen investoimalla osaamiseen, koulutukseen ja tulevaisuuteen. Hallitus pitää huolen suomalaisten osaamisesta myös tulevaisuudessa laajentamalla oppivelvollisuutta 18 vuoteen, lisäämällä korkeakoulujen pysyvää rahoitusta ja vahvistamalla ammatillista koulutusta.

Hallitus korjaa liikenneverkostoomme kertynyttä korjausvelkaa panostamalla muun muassa perusväylänpitoon ja investoimalla raiteisiin.

Hallitus huolehtii myös niistä, jotka eniten apua elämässään tarvitsevat. Hallitus vähentää eläkeläis- ja lapsiperheköyhyyttä, hallitus säätää lakiin sitovan hoitajamitoituksen, tiukentaa hoitotakuuta perusterveydenhuollossa, käynnistää sosiaaliturvauudistuksen valmistelun, toteuttaa julkissektorivetoisen sote-uudistuksen sekä purkaa epäoikeudenmukaisen ja epäonnistuneen aktiivimallin.

Ja mikä tärkeintä, tämä hallitus pitää myös huolen siitä, että kunnilla on riittävät resurssit elinvoiman kehittämiseen ja palveluiden järjestämiseen päättämällä väliaikaiset valtionosuusleikkaukset ensi vuonna ja turvaamalla riittävät resurssit kuntien mahdollisiin lisätehtäviin.

Kun salissa kritisoidaan hallitusohjelman ilmastotavoitteita ja työllisyystavoitteiden epärealistisuutta, on myös hyvä huomioida, että hallituksen toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi luovat Suomelle ja energiateknologia-alan yrityksillemme ensiarvoisen mahdollisuuden toimia globaalina tiennäyttäjänä osaamisensa johdosta ja luoda tätä kautta työpaikkoja lisää Suomeen.

Itse pidän hyvin tärkeänä sitä, että Rinteen hallitus on valmis johtamaan Suomea yhdessä sopien. Yhdessä opposition, yhdessä työmarkkinaosapuolten ja yhdessä eri järjestöjen kanssa. Yhdessä, tillsammans, kuten Suomi 100 -slogan kuului.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi vielä kommentti opposition viljelemään talouskritiikkiin täällä salissa. Kuten pääministeri Rinne sekä useat muut edustajat ovat täällä varsinkin eilen todenneet, pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa taloutta hoidetaan ihmistä varten, ei päinvastoin. Äänestän todella mielelläni huomenna osallistavan ja osaavan Suomen, sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän yhteiskunnan puolesta. Äänestän hyvin mielelläni käsittelyssä olevan hallitusohjelman puolesta.

Nyt kun tässä näyttää vähän aikaa olevan, niin käytän sen hyödykseni. Edustaja Juvonen on itse asiassa todella ymmärrettävästi puheenvuoroissaan tänäänkin peräänkuuluttanut hallitusohjelman hoivahenkilökuntakirjauksen määritelmää. Hoivahenkilökunnalla tarkoitetaan tässä hallitusohjelmassa koulutettua sosiaali- ja terveysalan hoitohenkilökuntaa, ja on todella tärkeätä, että tämä tulee näin lakiin kirjattua.

Sitten vastaus siihen, miksi hoitajat eivät toivottavasti marssi ensi keväänä torille. Hallitusohjelmaan on kirjattu myös sivulle 132, että palkkatasa-arvoa edistetään jatkamalla samapalkkaisuusohjelmaa, jonka on oltava — nyt huomio — aiempaa kunnianhimoisempi ja vaikuttavampi.

16.47 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa puhemies! Lähden liikkeelle hallitusohjelman myönteisistä asioista, sillä niitäkin on ohjelmassa paljon.

Olen tyytyväinen siihen, että ohjelmassa panostetaan koulutukseen ja tutkimukseen. Pidän erittäin tärkeänä, että uusi hallitus huomioi Puolustusvoimien ja sisäisen turvallisuu-

den resurssit. Poliisien määrää muun muassa nostetaan. Ihmisten pääsyä lääkäriin ja hoitoon helpotetaan. Sitäkin on helppo oppositiosta tukea. Omalle maakunnalleni Satakunnalle on erittäin tärkeää, että Puolustusvoimien laivuehankinnat toteutetaan suunnitellusti. Hanke tuo paljon työtä Rauman telakalle ja koko alihankintaverkostoon. Myös infran kehittämiseen ohjataan uutta rahoitusta. Siitäkin kiitän hallitusta.

Arvoisa puhemies! Ennen kuin käyn läpi hallitusohjelman heikkoja kohtia, niin haluan korostaa, että toivon Rinteen hallituksen onnistuvan julkisen taloutemme ja työllisyyden vahvistamisessa. Se on totta kai yhteinen toiveemme, että Suomi menestyy. Toivon myös viisautta, rohkeutta uusille ministereille sen vallan käyttämisessä, mikä teille on nyt annettu. Olette paljon vartijoina. Seuraamme oppositiosta tarkasti hallituksen tavoitteiden toteutumista rakentavalla mutta rohkealla oppositiopolitiikalla.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinteen hallituksen talous- ja työllisyysohjelma herättää kuitenkin kysymyksiä ja kritiikkiä minusta aivan aiheellisesti. Kyse on siitä, miten tämä kaikki hyvä aiotaan rahoittaa, ja ennen kaikkea siitä, kuka tämän kaiken maksaa. Ensinnäkin hallitus on korottamassa ympäristö- ja haittaverotusta yli 700 miljoonalla eurolla muun muassa polttoaine- ja energiaveroja korottamalla sekä lopettamalla asuntolainojen korkovähennyksen budjetin menojen kattamiseksi. Hyväksyisin kaikki nämä korotukset, jos te hallituksessa samalla keventäisitte tavallisten työtätekevien ihmisten ja eläkeläisten verotusta vastaavasti kuin miten te olette nyt näitä veroja korottamassa. — 700 miljoonan euron kiristykset ovat enemmän kuin 200 miljoonan euron kevennykset, arvoisa hallitus.

Toiseksi: Rinteen hallituksen koko ohjelman talouslinja on rakennettu hiekan päälle. Tavoittelette julkisen talouden tasapainoa vuonna 2023, mikä nojaa olennaisesti 75 prosentin työllisyysasteeseen ja 60 000 uuteen työlliseen. Nämä ovat erinomaisia tavoitteita, mutta konkreettiset keinot loistavat poissaolollaan. Miten voitte rakentaa hallitusohjelman keskeiset talouspolitiikan tavoitteet tällaisten toiveiden varaan? Sen sijaan että olisitte päättäneet rohkeasti työllisyystoimista jo hallitusohjelmassa, siirrätte työllisyystoimien valmistelun kolmikannalle. Haluaisin uskoa, että tulosta syntyy, mutta valitettavasti tätä epäilen. Kaikki helpot keinot työllisyyden hyväksi on jo tehty edellisten hallitusten aikana. Hallitukselta vaaditaan nyt rohkeutta ja kykyä päätöksiin, jotta tuo tärkeä tavoite työllisyyden osalta saavutetaan.

Meidät on, hyvät kollegat, valittu tänne siksi, että kansalaiset ovat meitä äänestäneet. He ovat meihin luottaneet, että me kansanedustajat päätämme asioista, kannamme vastuun ja laitamme itsemme likoon. Kansaa edustavat kansanedustajat, ei Hakaniemi tai Eteläranta. On olennaisen tärkeää, että hallitus säilyttää itsellään vallan ja vastuun työllisyyden edistämisessä.

Kolmanneksi: hallitus julistaa tekevänsä mittavat tulevaisuusinvestoinnit, joihin ohjataan 3 miljardia euroa hallituskauden aikana myymällä valtion omaisuutta. Omaisuuden myynti on perusteltua, mikäli varat suunnataan tulevaisuuden kasvun ja työllisyyden vahvistamiseen. Budjetin tilkkeeksi omaisuutta ei ole järkeä myydä. Lista tulevaisuusinvestoinneista on pikemminkin kokoelma hallituspuolueiden vaalilupauksia, joille ei ole löytynyt budjetista muuta rahoitusta. Näiden tulevaisuusinvestoinneiksi kutsuttujen menojen joukosta löytyy kaikkea hyvää kaikille aina porotaloudesta lähetystörakennusten korjaamiseen, laajakaistaohjelmaan ja maksuttomaan ehkäisyyn. Rinteen hallituksen tulevaisuusinvestointi tarkoittaakin sitä, että menot lisätään nyt mutta lasku maksetaan vasta tulevaisuudessa. Tuottavaa valtion omaisuutta laitetaan lihoiksi, jotta puolueiden vaalilupaukset saadaan maksettua.

Arvoisa puhemies! Isänmaata voi palvella myös oppositiosta. Tulemme kokoomuksesta tekemään rakentavaa oppositiopolitiikkaa ja esittämään teille vaihtoehtoja. Seuraamme erityisen tarkasti hallituksen työllisyystavoitteen etenemistä. Haluan toivottaa hallitukselle menestystä alkavaan työhön rakentavassa yhteistyössä hallituksen ja opposition välillä. — Kiitos.

16.52 **Matti Semi vas:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon keskusteltu näistä hyvistä asioista. Niitä on tuotu esille ja hallitusta on sillä tavalla kehuttu, joten minä en tee siitä luetteloa enää, mutta muutamia asioita, mitkä ovat itselle tulleet tärkeiksi ja mitä olen huomannut, ovat ainakin turvallisuusasioiden parantaminen, koulutuksen lisääminen ja varhaiskasvatukseen panostaminen. Näissä on niitä tavoitteita, mitä tulevaisuudessa tarvitaan, ja meidän pitää tehdä sillä tavalla näitä, että lapsemme menestyvät ja vievät tätä maata eteenpäin. Toisaalta meidän on myös huolehdittava heikommassa asemassa olevista ihmisistä, ja heidän asemaansa pitää parantaa.

Minusta on hyvä, että aktiivimalli ja sen päivärahaleikkuri poistetaan työttömiltä. Sen poisto on hyvä ja tarkoituksenmukainen, koska sillä ei ole saatu niitä tavoitteita, mitä sille asetettiin.

Minusta on myös hyvä tämä asia, että kolmannen sektorin palkkatuesta tämä 4 000 henkilötyövuoden rajoite poistetaan, sillä kolmannella sektorilla on erittäin paljon mahdollisuuksia työllistää ja saada ihmisiä työn ääreen oikealla tavalla hankkimaan omaa työkuntoaan paremmaksi. Etenkin pitkäaikaistyöttömät tarvitsevat tämmöistä pehmeätä laskua siihen työhommaan, jotta tavallaan heidän työrytminsä palautuisi, työkuntonsa palautuisi ja syrjäytyminen vähenee, kun he saavat uusia ystäviä sieltä työmarkkinoilta, ja tavallaan he saattavat löytää jopa uuden tavoitteen: lähteä opiskelemaan itselleen uutta ammattia. Minusta on erittäin hyvä asia, että tästä luovutaan. Edellisestä hallituksesta jäi mieleen se, että kun katsoin noita vuoden 2019 talousarviopäätöksiä, niin siellä jätettiin käyttämättä yli 160 miljoonaa euroa työllistämismäärärahoja tämän leikkurin takia. Jos miettii sitä aktiivimallia vastakohtana, niin säästetään rahasta mutta rangaistaan työtöntä eikä anneta sitä työllistymismahdollisuutta, joten minusta tämänkin purkaminen on erittäin hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on minusta ihmisten asialla. Tämä hallitus auttaa tavallisia ihmisiä. Tavalliset ihmiset saavat lapsensa päivähoitoon. Tavalliset ihmiset voivat kouluttaa lapsensa ammattiin. Tavallisille vanhuksille taataan hyvä hoito. Minulle kaikki ihmiset ovat tavallisia ihmisiä, ja tämä on kaikkien mahdollisuus nyt tässä, kaikille ihmisille.

Kaiken kaikkiaan kun tätä hallitusohjelmaa katsoo ja lukee, niin tämä on erittäin hyvä hallitusohjelma siinä mielessä, että nyt meillä on mahdollisuus jakovaraan ja me käytämme sitä oikeaoppisesti ja oikeisiin kohteisiin ja oikeaan tulevaisuuteen. Minusta tämä on hyvä ja positiivinen hallitusohjelma.

16.56 **Sari Multala kok:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista. Tämä ilmaisu sopii mielestäni erinomaisesti kuvaamaan hyvin tätä nyt käsittelyssämme olevaa Rinteen hallituksen ohjelmaa. Ohjelma sisältää paljon kannatettavia ehdotuksia. Samaan aikaan se herättää myös useita kysymyksiä sen toteuttamisen realistisuudesta. Suuri osa pysyvistä menoista ollaan rahoittamassa kertaluontoisilla tuloilla.

Keskustalaisten suulla olemme useaan kertaan kuulleet, kuinka viime hallituskaudella laitettiin taloutta ja työllisyyttä kuntoon. Näin olikin, mutta viime kaudella toteutettujen

monin paikoin vaikeidenkin toimien tavoitteena ei ollut se, että tämä hallitus vie Suomen takaisin siihen pisteeseen, josta lähdimme. Tavoitteena oli Suomen talouden laittaminen siihen kuntoon, että meillä olisi varaa panostaa koulutukseen ja osaamiseen, vanhusten palveluihin ja myös tulonsiirtoihin paitsi nyt, myös neljän ja vielä kymmenenkin vuoden päästä, silloinkin, kun meidän lapsemme ovat aikuisia.

Arvoisa puhemies! Politiikkaa tulisi tehdä mahdollisimman pitkäjänteisesti. Uudistusten tulisi kestää parlamentaarisesti yli hallituskausien. Lyhytjänteinen ja tempoileva politiikka ei ole kenenkään etu. Pitkäjänteisyys korostuu erityisesti lasten ja nuorten palveluissa. Koulutusjärjestelmän on kestettävä aikaa, eikä pelkkien vaalilupausten varjolla tule toteuttaa äkillisiä kurssin muutoksia. Onkin hienoa huomata, että viime kaudella tehtyjen uudistusten toimeenpanoa pyritään tukemaan eikä mitään näistä, mukaan lukien SDP:n vastustama varhaiskasvatuslain uudistus, peruta. Lisäksi hallitusohjelmassa sitoudutaan viime kaudella aloitettuun korkeakoulutuksen visioon, jossa tavoitellaan 4 prosentin osuutta tutkimus- ja tuotekehitysmenoja bkt:sta sekä korkeakoulutettujen 50 prosentin osuutta ikäluokasta.

Valitettavasti hallitusohjelman tulopuoli ei juuri tämän tavoitteen saavuttamista tue yhtä vahvasti kuin olisi toivonut. Kokoomus olisi panostanut tutkimukseen ja tuotekehitykseen 300 miljoonaa euroa sekä pääomittanut yliopistoja valtion omaisuuden myyntituloilla. Näin olisi varmistettu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatu ja vahvistettu yliopistojen autonomiaa pitkäjänteisesti. Hyvää tällä puolella on se, että hakusumaa pyritään purkamaan. Toivottavasti kuitenkaan ei ole niin, että nyt yliopisto- ja korkeakoulutukseen tehdyt panokset menevät täysin näiden lisäpaikkojen rahoittamiseen.

Uuden hallituksen toimesta ollaan tekemässä myös monia muita hyviä asioita. Panostukset varhaisiin vuosiin ovat tutkitusti tehokkaimpia keinoja puuttua koulupudokkuuteen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. On hienoa, että hallitus on käynnistämässä niin varhaiskasvatuksen kuin perusopetuksen tasa-arvo-ohjelman. Viime kaudella aloitettiin aloitteestani opetusministeri Grahn-Laasosen toteuttamana varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoitus, sillä peruskoulun puolella sillä on saavutettu hyviä tuloksia. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto on myös erittäin hyvä tavoite, ja toivottavasti kaksivuotisen esikoulun toteuttaminen etenisi selvittämisestä toteuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Rinteen hallitus on nostanut oppivelvollisuusiän pidennyksen yhdeksi kärkitavoitteekseen ja suurimmaksi pysyväksi menolisäyskohteeksi koulutuksen puolella. Toisen asteen koulutus on nykyään edellytys työllistymiselle, ja siksi on erittäin hyvä tavoite, että jokaisella olisi vähintään toisen asteen koulutus. Koulutuspolitiikan kokenut konkari edustaja Gustafsson totesi täällä salissa eilen osuvasti, että oppivelvollisuusiän nosto ei yksinään auta tämän tavoitteen saavuttamisessa, vaan tarvitaan kaikki ne hyvät asiat varhaiskasvatuksen laadun ja perusopetuksen vahvistamiseksi sekä oppimisen tuen parantamiseksi. Siksi ihmettelenkin sitä, miksi nämä kaikki hyvän tavoitteen toteuttamiseksi tarvittavat toimet on päätetty rahoittaa kertaluontoisilla tuloilla. Tarkoittaako tämä sitä, että koulutuksen tasa-arvoa ja perustaitoja pyritään vahvistamaan vain kolmen vuoden ajan? Ymmärrätte varmaan itsekin sen, hyvä hallitus, että tämä ei toimi. Tarvitaan pitkäjänteistä perustaitojen vahvistamista, ei vain kolmevuotista sellaista. Kirjaus oppivelvollisuuden pidentämisestä on hallitusohjelmassa vielä hyvin epämääräinen, joten uskon, että tähän asiaan palataan, kun valmistelu ministeriössä on edennyt. Tässä vaiheessa epäselväksi jää esimerkiksi se, tavoitellaanko pidennyksellä aidosti tutkinnon saavuttamista vai ei. Toivoisin myös, että koulutuspolitiikkaa voitaisiin suunnitella parlamentaarisesti.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmasta löytyy paljon kannatettavia tavoitteita, ja nostan vielä esiin panostukset liikuntaan ja urheiluun. Viime kaudella tehty liikuntapoliittinen selonteko oli historiallinen ja siitä sivistysvaliokunnassa tehty mietintö yksimielinen, ja tämä näkyykin nyt hienosti hallitusohjelman kirjauksissa. Hienoa nähdä, kuinka tämä konkretia sitten toteutuu.

17.01 **Noora Koponen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Erilaisuuden hyväksymistä, tukemista ja tunnistamista tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Maailmassa ja meillä Suomessa on tuhansia ihmisiä, jotka elävät kanssamme tässä samassa maailmassa, mutta jotka eivät voi kokea sitä samalla tavalla omanaan. Kaikilla meillä ei ole mahdollisuutta oppia esimerkiksi puhumaan, kuten me tänään täällä — koskaan. Kaikilla meillä ei ole mahdollisuutta oppia vaikkapa aakkosia, jos saatavilla ei ole siinä auttavaa aikuista. Kaikilla meillä ei ole mahdollisuutta löytää ystävää tai oppia ajamaan polkupyörällä. Osan heistä on jokainen meistä tavannut: lapsen, joka vipsuttaa kädellään vaahteranlehtiä, äidin, joka pelkää, että hänen lapsensa jää ilman tarvitsemaansa tukea, puolison, joka kannattelee toista jaksamaan, ihmisen, joka on jäänyt yksin, nuoren, joka unohtui, eikä löytänyt enää tietään takaisin muiden luo. Suurin osa meistä tuntee heidät.

Tämä hallitusohjelma on lapsi- ja lapsiperhemyönteinen. Se haluaa panostaa tulevaisuuteen, niin kuin kuuluukin. Samalla se haluaa panostaa lasten ja nuorten parempiin oppimismahdollisuuksiin ja koulutukseen, myös heihin, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään, subjektiivinen päivähoito-oikeus palautetaan ja peruskoulun tasa-arvo-ohjelmalla ehkäistään eriarvoistumista. Perhevapaiden uudistamisella lisätään vanhempien välistä tasa-arvoa. Ennaltaehkäisevän kuntoutuksen merkitys ihmisten hyvinvoinnissa on ymmärretty, ja myös siihen halutaan nyt panostaa ja perusterveydenhuoltoa vahvistaa. Vanhustenhoivan laatua halutaan parantaa. Vammaisten oikeutta kuulua tasa-arvoisemmin yhteiskuntaan parannetaan, ja esimerkiksi autismin kirjo mainitaan hallitusohjelmassa vihdoin. Omaishoitajia ei unohdeta.

Arvoisa rouva puhemies! Mikä näistä olisi huono asia ihmisten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden lisääntymisen kannalta? Suomessa ihmiset ovat marssineet ilmastonmuutoksen torjumisen puolesta. Lapset ja nuoret ovat tuoneet itsensä ja huolensa luoksemme joka viikko toivoen, että turvaisimme heille terveen ja turvallisen tulevaisuuden. Eriarvoistumisen ehkäiseminen, koulutukseen panostaminen, tasa-arvon vahvistaminen ja ilmastonmuutoksen torjuminen ovat maamme turvallisuuden kannalta tärkeimmät asiat, ja niihin on nyt tartuttu. Vähemmistöryhmien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden yhdenvertaisuuden parantaminen lisää tasa-arvoa. Ihmisten koulutuksesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen on suora sijoitus myös ilmastonmuutoksen torjumiseen. Ne kulkevat käsi kädessä, ja meidän täytyy antaa ihmisille eväät ja keinot sen työn toteuttamiseen, että kaikki jaksavat ja kaikki pystyvät siihen osallistumaan.

Kun kaksi kuukautta sitten tulin valituksi eduskuntaan ensimmäisen kerran ja kerroin asiasta lapselleni kotona, hän vastasi: ”Äiti oikeasti, mahtavaa, nyt muistatte pitää meistä sitten hyvää huolta.” Tänään vastaan hänelle ja kaikille Suomen lapsille, että kyllä, me pidämme teistä hyvää huolta. Ja me tulemme puhumaan heidän äänellään, joilla itsellään sitä ei ole.

17.05 **Anu Vehviläinen kesk:** Arvoisa puhemies! Tiedonantokeskustelu hallitusohjelmasta on aina suuri keskustelu, avaa tämän koko hallituskauden isosti täällä eduskunnassa,

ja olen aika tarkasti seurannut tämänkin päivän keskusteluja. Täällä on ollut paljon myös rakentavia ja hyviä puheenvuoroja, mutta samalla kyllä hieman yhdyn edustaja Kanervan pohdiskeluun siitä, olisiko ehkä jatkossa, tulevaisuudessa, eduskunnan työtapojen kannalta järkevää, että tämä keskustelu olisi jotenkin teemoiteltu tai ilmiöpohjainen — jos tässä kohtaa uskaltaisi näin sanoa.

Mutta sitten muutamia sisällöllisiä huomioita:

Ensinnäkin totean sen, että mikään hallitusohjelma ei voi olla koskaan täydellinen. Me aina löydämme, olipa edustaja oppositiossa tai hallituspuolueessa, sieltä yksityiskohtia, jotka ovat kritiikin aiheena, mutta samalla myös muistutan siitä, että kaikki eduskuntapuolueet tekevät aina myös päätöksiä hallituksessa ollessaan, sellaisia päätöksiä, että ne eivät voi kaikkia miellyttää. Se on realismia se.

Itse ajattelen tästä hallitusohjelmasta, että vaikka itsekin olisin ehkä vielä jotain sinne halunnut tai jotain ottaa pois, niin kokonaisuus kyllä aina sitten ratkaisee, ja tämä kokonaisuus on minun mielestäni erittäin hyvä. Tässä kokonaisuudessa on hyvää minun mielestäni sosiaalinen oikeudenmukaisuus, alueellinen tasa-arvo ja myös yrittäjyys. Ne ovat hyvällä tavalla tässä kaiken kaikkiaan esillä. Ja tunnettua on, kun katsomme vaalitulosta, että eihän keskusta olisi voinut olla tässä hallituksessa mukana, ellei olisi myös meille tärkeitä tavoitteita ja näitä kynnyskysymyksiä saatu tänne mukaan.

Ratkaisevaa kaiken kaikkiaan isossa kuvassa totta kai on talouden ja työllisyyden kehitys, ja niissä tässä on hyvin kunnianhimoiset tavoitteet: 75 prosentin työllisyysaste ja 60 000 uutta työpaikkaa. Ne ovat kunnianhimoisia, se täytyy sanoa, ja meillä, hallituksella tulee olemaan paljon työtä eri asioita löytää, uusia toimenpiteitä, joilla päästään sitten näihin tavoitteisiin.

Samalla haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että neljä vuotta sitten, kun Sipilän hallitus aloitti, ei kovin moni myöskään uskonut sen tavoitteisiin 72 prosentin työllisyysasteesta ja 100 000 uudesta työpaikasta — lopulta oli sitten 140 000 uutta työpaikkaa. Taisi muun muassa uusi, tuore pääministeri Rinnekin aika tavalla skeptisesti suhtautua silloin meidän tavoitteisiimme, mutta ne kyllä saavutettiin.

No, sitten tähän kysymykseen, mitä tehdään, jotta me saamme tätä työllisyyttä paremmaksi ja aidosti ihmisiä työhön. Me kaikki tiedämme sen, että mitä korkeampaa työllisyysastetta tavoitellaan, sitä vaikeampaa on tavallaan juuri sitä ihmisten kovaa ydintä saada työhön, ja itse pidän erittäin tärkeänä sitä, että me pystymme uudistamaan myös meidän työvoimapalveluitten sisältöä, tekemään niistä parempia, poikkihallinnollisempia, ottamaan enemmän mukaan sitä sotea sinne ja luopumaan pitkälle tavallaan siitä digitaalisesta nettityöllistämisestä, joka tietyllä tavalla oli vähän muotia siellä 2000-luvun alkupuolella. Ihminen tarvitsee kasvoja siihen apuun, kun työtä haetaan.

Kotitalousvähennyksen osalta haluan tässä keskustelussa vielä tuoda esille näkökulmani. Minusta edustaja Juvonen pohdiskeli aivan oikein sitä, että siinä varmasti on kehitettävää. Minusta ei ole dramaattinen tämä pienennys, mikä tähän tulee, mutta jaan sen ajatuksen, että kotitalousvähennys ei nykyisessä muodossaan riittävällä tavalla pysty turvaamaan niiden heikompituloisten ja ikääntyneiden ihmisten palveluita, joilla olisi tarvetta saada niitä palveluita — kyllä kotitalousvähennys on erityisesti hyvätuloisten pariskuntien apuna erityisen paljon. Jos me löytäisimme siihen niitä muotoja, miten saataisiin ikäihmisiä kotitalousvähennyksen piiriin enemmän, niin se olisi tärkeää.

Hyvät kuulijat, vielä totean tästä sote-uudistuksesta, jota myös olin Säätytalolla tekemässä siinä ryhmässä, että minusta on tärkeätä, että me teemme sote-uudistuksen hallitusti

ja vaiheistaen, ja sen totean, että sille ei voi olla enää jatkossa vaihtoehto vapaaehtoinen kuntien tekemä malli. Siitä ei yksinkertaisesti tule mitään. Me tarvitsemme laajemmat, vahvemmat hartiat ja pystymme sitä kautta viemään tämän pitkäaikaisen tavoitteen vihdoin maaliin. Itse katson niin, että perusterveydenhuolto on kaikista tärkein ja sitä pitää pystyä parantamaan. Lastensuojelu, mielenterveyspalvelut ja päihdetyö ovat erityisiä, ja niiden osalta pitää peruspalveluissa koko maassa yhdenvertaisuuden toteutua huomattavasti nykyistä paremmin.

17.10 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole oppinut mediassa uutisoiduista turvapaikanhakijoiden tekemistä seksuaali- ja väkivaltarikoksista. Sen sijaan, että hallitus laajentaisi säilöönoton käyttämistä, se kaavaileekin kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden teknistä valvontaa. Jalassa kulkevalla valvontapannalla tai muullakaan seurantalaitteella ei kuitenkaan estetä yhtä ainoata raiskausta tai muuta väkivallantekoa. Mieluusti kuulisin, kuinka laajaa käyttöönottoa teknisellä valvonnalla haetaan.

Laittomasti maassa olemisen ajatus menettää merkityksensä myös muilla tavoilla. Hallitus pyrkii edistämään työllistyneiden kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden oleskeluluvan saamista työn perusteella. Se, että hallitus luo uusia kanavia ohittaa kielteinen turvapaikkapäätös, ei poista sitä faktaa, että nämä henkilöt ovat saapuneet maahan vilpillä ja vääryydellä. Siitä heitä ei tulisi palkita, vaan kielteisen päätöksen tulisi johtaa aina palautukseen.

Arvoisa puhemies! Se, mikä hallitusohjelmassa on hyvää, on poliisien määrän nosto 300 henkilötyövuodella vuoteen 2022 mennessä. Tätä tavoitetta tuetaan poliisien koulutusmääriä nostamalla. Istuin viime kauden poliisiasiain neuvottelukunnan puheenjohtajana ja tiedän tasan tarkkaan, että tämä ei tapahdu sormia napsauttamalla. Poliiseilla on jo nyt täystyöllisyys. Lisäksi kymmenen vuoden sisällä nykyisistä poliiseista 18 prosenttia jää eläkkeelle. Kaikki uudet poliisit tulevat opiskeluiden kautta, ja määrä lisääntyy vain, jos eläköityvien poliisien korvaajien lisäksi opiskelijoiden määrää saadaan nostettua. Opiskelijoiden määrää on lisätty edellisinä vuosina. Aloituspaikkoihin on kuitenkin joinain vuosina ollut vaikeaa löytää pääsyvaatimukset täyttäviä oppilaita. Lisäksi kaikki opintonsa aloittaneet eivät valmistu ajallaan tai ollenkaan.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että erilaisista etnisistä taustoista tulevien hakeutumista poliisikoulutukseen pyritään edistämään sekä poliisin kielitaitoon kiinnitetään huomiota. Nämä kaksi tavoitetta tuntuvat heti ristiriitaisilta. Kuitenkin kaikilta vaaditaan samaa virkamiesruotsin hallintaa. Yksi hakijoiden suurimmista haasteista on ruotsin kielen osaaminen. Tilannetta vaikeuttaa entisestään hallituksen kirjaus pakkoruotsin paluusta ylioppilaskirjoituksiin. Minkäänlaisia oikopolkuja etnisen taustan omaaville en toivo näkeväni. Kriteereiden tulee olla aina samat kaikille hakijoille. Fakta kuitenkin on, että lisää poliiseja tarvitaan näkymään ja kuulumaan turuilla ja toreilla. Lisäksi kansalaisten luottamusta poliisiin tulee vahvistaa myös rajulla rikosten selvitysasteen nousulla. Mikään ei nakerra luottamusta virkavaltaan enemmän kuin se, että rikokset jäävät selvittämättä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa hallitus lupaa ottaa sisäilmasairaiden asian tarkasteluun — hyvä niin. Tällä hetkellä sisäilmasairaat ovat asemassa, jossa heillä on selkeitä sairauden oireita mutta ei yhteiskunnan tunnustamaa sairautta. Se tarkoittaa, että he jäävät vaille niitä etuuksia, jotka sairaille kuuluvat. Tämä liittyy vahvasti viime kaudella tekemääni työhön vakuutuslääkärijärjestelmän muuttamiseksi. Vakuutusyhtiöillä ja sen

käyttämillä asiantuntijalääkäreillä on mahdollisuus määritellä sairauden rajat. Hallitus on tunnustanut osan ongelmasta ohjelmassaan, jossa todetaan, että nykyisin työttömyysetuuksien piirissä on henkilöitä, jotka eivät tosiasiassa ole työkykyisiä.

Eduskunta päätti yksimielisesti viime kaudella, että sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ja antaa eduskunnalle ehdotuksen lainsäädännön muutoksista vuoden 2020 kevätistuntokaudella. Tässä asiassa edustaja Arja Juvosen kädenjälki näkyy vahvasti. Hallituksen tehtävänä on valvoa, että ministeriöstä valmistellaan sellainen esitys, että se johtaa todelliseen muutokseen ja korjaa järjestelmän väliin pudonneiden ihmisten tilanteen. Tärkeintä on, että etuuksia myöntävä taho voi kumota hoitavan lääkärin arvion vain ja ainoastaan tutkituin lääketieteellisin perustein.

17.16 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ensi lukemalta tämä hallitusohjelma tuntui oikein mielenkiintoiselle. Onhan sillä tietysti paksuuttakin semmoinen 200 sivua, niin että totta kai siinä mielenkiintoa riitti. On sillä hyviä tavoitteita, todellakin hyviä tavoitteita. Täälläkin salissa sitä kuvattiin toiveiden tynnyriksi. Minun mielestäni tässä on kyllä aika lailla semmoisia yltiöhaaveellisiakin asioita. Ja miksi tuntuu sille? No, se tuntuu sen takia sille, kun asioilla ei ole hintalappua. Ei tiedetä, mitä mikäkin kustantaa, mitä mikäkin maksaa, ja kun ei ole hintalappua, niin tuntuu, että onko aina realismiakaan. Onko realistista tämmöisiä asioita saavuttaa, ja miten nämä kaikki rahoitetaan?

Hallitusohjelmassa tuli hyvin usein esille, että selvitetään asioita. Selvitetään, selvitetään ja selvitetään sitä ja tätä. Mutta itse selvittäminenhän ei vielä takaa, että asiat muuttuvat parempaan suuntaan. Kun asioita selvitetään, niin sitä ei tiedä vielä, mitä siellä selvitetään. Pitäisi tehdä toimenpiteitä, ennen kuin asiat muuttuvat parempaan suuntaan. Tulkinnalle jää siinä aika iso osa. Siellä kerrottiin muun muassa, että selvitetään mahdollisuudet, selvitetään muutostarpeet, selvitetään säännöksiä, selvitetään keinoja, selvitetään kestävyys, selvitetään kokonaisvaltaisesti, selvitetään käyttöönottoa. Ja mitä ne maksavat? Tuntuu sille, että kun neljä vuotta on kulunut, niin varmaan aika paljon on selvitelty asioita, aika paljon. Varmaan paljon asioita selviää, vai selvääkö sittenkään. Toivottavasti koko Suomesta ei ole tehty selvää siihen mennessä. En haluaisi, että Suomi joutuu selvitystilaan.

Talouttakin täytyy ajatella, vaikka hallituksen väri onkin nyt vihreää ja punaista. Hämmästelen ohjelmassa montaa asiaa. Otetaan muutama esimerkki. Esimerkiksi koulutus. Sivulla 164 mainitaan, että korotetaan oppivelvollisuusikä 18 vuoteen. Tämä ei välttämättä aina ole hyvä asia. Eivät kaikki halua välttämättä pakolla olla koulussa pitkään. Eikö olisi parempi panostaa niihin, jotka enemmän tarvitsevat sitä apua ja tukea ja kannustusta? Jokainen meistä on kuitenkin erilainen, niin ovat opiskelijatkin ja koulukkaat. Tästäkään ei kukaan tiedä, mitä se maksaa, ei tunnu tietävän.

Nyt hallituksen ratkaisu tuntuu semmoiselle, että on vähän niin kuin yksille napille tehty ratkaisu. Ihan voisin verrata yhteen semmoiseen tietynlaiseen asiaan esimerkiksi Intiassa. Intiassahan kävi kerran niin, että siellä haluttiin kitkeä harmaata taloutta. Sitten keksittiin ratkaisu, miten se tehdään. Se ratkaisu oli, että poistetaan käytöstä tietyn kokoinen seteli. Se oli ratkaisu siihen asiaan. Ratkaisu ei ollut minun mielestäni kokonaisvaltainen. Ei harmaata taloutta sillä poisteta. Jotenkin tuntuu, että tässä on vähän samankaltaisia elkeitä. Ei se näin voi mennä.

Ja tämä ruotsin kielen lisääminen, se ei tunnu kaikista kivalle. Nyt on tapahtunut semmoinen niin kuin ruotsin kielen pakkopalautus ylioppilaskirjoituksiin. En oikein pidä siitä.

Yksi asia on ilmastonmuutos. Miksi Suomi tuntuu tukahduttavan omaa etuaan? Näissä asioissa pitää olla hyvin tarkka ja realistinen. Ei voi olla niin, että me Suomessa yksin otamme vastuun kaikista muun maailman asioista. Meidän kilpailukykymme voi olla vaarassa, jos me hienostelemme ihan liian paljon. Ei ajeta maatamme ahdinkoon, vaan turvataan se kilpailukyky.

Keskustan edustaja Kurvinen kyseli — ja taisi tulla puhetta tältä edustaja Arhinmäeltäkin — ovatko perussuomalaiset lukeneet hallitusohjelmaa. Kyllä me olemme lukeneet, voitte uskoa, että olemme lukeneet. Olihan siellä kirjaimia yli 200 sivulla. Ja kun olemme lukeneet, niin olemme huomanneet, että sieltä puuttuu jotakin. No, mitä sieltä puuttuu? Sieltä puuttuu numeroita, sieltä puuttuu numeroita. Siellä ei sanota, paljonko mikäkin maksaa, ja sen me huomasimme sen takia, kun me luimme sen.

Vähän pöyristyneenä luin kohtaa, missä kerrottiin, hallitusohjelmassa mainittiin, että Suomi laatii kokonaisvaltaisen Afrikka-strategian ja varmistaa Suomen Afrikka-politiikan johdonmukaisuuden. Tarvitsemmeko me oikeasti tätä Afrikka-juttua, ja mitä se maksaa veronmaksajille, meille kaikille? Tässähän piti olla kyse nimenomaan Suomen hallitusohjelmasta. Tietenkin toivoisin enemmän Suomeen painottuvaa politiikkaa. Mitä hallitus aikoo tehdä haitalliselle maahanmuutolle?

Eräänä yksityiskohtana hallitusohjelmassa olisin kaivannut omaishoitoon tietynlaista vahvaa panostusta. Miksi ei hallitusohjelmassa vihdoin sanottu, että omaishoidon tuesta olisi tullut verotonta, eikö olisi jo sen aika? Eikö olisi nyt sen aika jo? [Puhemies koputtaa] Tuntuu kummalliselle kuulla, että täällä puhuttiin asioiden olevan hallitusohjelmassa kestävällä pohjalla, mutta sitten kuulimme myös, että ei ole keinoja. Ei ole keinoja!

Arvoisa puhemies! Eikö tässä ole ristiriita? On siinä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoron on pyytänyt ministeri Haavisto. Myönnän sen, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

17.22 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kanerva aikaisemmin täällä totesi, että hyvin vähän puhutaan ulkopolitiikasta, ja se on hyvin ymmärrettävää, kun nyt ennen kaikkea puhutaan tietysti kotimaan asioista: taloudesta, sosiaalipolitiikasta ja muusta. Mutta kun edustaja Reijonen mainitsi, miksi tarvitaan Afrikka-strategia, se liitti tämän nyt hyvin tähän ulkopoliittiseen keskusteluun. Uskon, että edustaja Reijonen ja muut ovat nähneet, että hyvin monet asiat Euroopassa saavat vaikutusta siitä, mitä Afrikassa tapahtuu. On tämä pakolaiskriisikysymys, mutta on myöskin laaja ilmastonmuutoksen torjuminen, johon me monella tavalla tarvitsemme myöskin Afrikan mannerta mukaan. Siellä pitää estää Saharan aavikoituminen ja siellä pitää saada hyvin monet afrikkalaiset maat tekemään myöskin oman osansa näissä ilmastonmuutoksen torjumiskysymyksissä.

Lisäksi kun katsotaan, missä Euroopalla on kasvumahdollisuutta osaamisellamme, tietotaidollamme, digitaalisella osaamisellamme tai meidän ympäristöteknologiallamme, niin hyvin moneen maanosaan sitä jo viedään, mutta Afrikassa on valtavasti kasvavat markkinat tällä hetkellä kaikelle tälle osaamiselle. Kun hallitusneuvotteluissa puhuttiin siitä, missä on niitä uusia aluevaltauksia ja ehkä uutta tietotaitoa, jota Suomessakin tarvitaan, niin kyllä Afrikan manner on yksi näistä, eikä se ole vain Suomelle tärkeä. Se on tietysti koko Euroopan unionille hyvin tärkeä kumppani, ja kaikki ne tapahtumat, joita Välimeren alueella on nähty, vain alleviivaavat sitä, miten tärkeää tämä yhteistyö on. Hyvin useinhan

puhutaan pakolaiskriisin ja maahanmuuton yhteydessä siitä, että pitäisi puuttua niihin alkusyihin, jotka panevat ihmisiä liikkeelle, oltiin sitten Lähi-idässä tai Pohjois-Afrikassa tai Afganistanin kaltaisessa maassa, ja itse ainakin ajattelen niin, että konfliktien ennalta torjuminen ja ilmastonmuutoksen ehkäisy — siihen vaikuttaminen, että ympäristö ei pilaannu ja ihmiset joudu sen takia lähtemään — on kaikki sitä konfliktien ennalta ehkäisemistä, mitä tarvitaan maailmassa tänä päivänä yhä enemmän.

Sen vuoksi on tärkeää, että hallitus miettii näitä toimia keskitetysti ja ei vain kehitysyhteistyön kannalta, vaan poliittisen yhteistyön kannalta ja sen kannalta, mitä voidaan tehdä Afrikan unionin ja Euroopan unionin välillä. Se tulee myöskin jo tässä meidän EU-puheenjohtajuuskaudessamme vahvasti esille. Kun ulkoministerit ensi viikolla tapaavat, niin kyllä siellä yksi keskustelunaihe muiden maailman kriisien ohella on esimerkiksi Sudanin tämänhetkinen tilanne, jossa on sellainen epävarmuustilanne joka sitten, jos konflikti siellä syvenee ja kärjistyy, voi luoda uusia ongelmia ensin Sudanin naapurimaille ja sitten ehkä lopulta meillekin täällä Välimeren pohjoisella puolella. Nämä ovat ehkä niitä syitä, miksi Afrikka siellä on mainittu. Toivottavasti edustaja Reijoselle tässä tuli vastaus.

17.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Tässä oli hyviä kysymyksenpoikasia, joita tuossa äsken puhujakorokkeella sivuttiin. Ensinnäkin Vehviläinen arvuutteli tätä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tulevaa vaiheistusta ja siihen liittyen myöskin alueellista yhteistyötä. On hyvä sanoa, että hallitusohjelman kirjaukset siitä ovat hyvin selkeitä: malli on olemassa, ja tämän ensimmäisen vaiheen uudistus koskee sote-rakennetta, joka tehdään hallituksen joukoin hyvin nopeassa aikataulussa kuitenkin huolellisesti valmistellen. Siihen liittyen on mahdollisuus edetä näissä alueellisesti omien alueellisten erityispiirteiden osalta, ja tältä osin tätä rahoitusta on meillä myöskin käytettävissä. Mutta on hyvä todeta, niin kuin tässä esiin jo kävikin, että siltä osin tuo sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellinen uudistus on linjattu ja siinä ei ole mahdollisuutta millään alueella aloittaa uusiksi. Mutta alueelliset erityispiirteet toki otetaan huomioon, ja siltä osin tätä rahoitustakin on.

Edustaja Ronkainen kysyi vakuutuslääkärijärjestelmästä, ja haluankin teille iloisia uutisia antaa. En tiedä, huomasitteko vai ettekö ottaneet sitä vain muutoin esille, mutta sivulla 150 on teille ja tälle eduskunnan tekemälle työlle annettu tunnustus. Nimittäin hallitusohjelmaneuvotteluissa käytiin tästäkin asiasta keskustelu, ja tuon työryhmän vetäneenä on hyvä todeta, että halusimme laittaa nyt kirjoihin ja kansiin sen, että vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtia korjataan valiokunnan yksimielisen mietinnön mukaisesti. Tämän enempää, edustaja Ronkainen, ei varmasti yleensä saa, varsinkaan kun ette ollut hallitusohjelmaneuvotteluissa edes mukana. Tältä osin ajattelen, että siinä on lupausta kyllikseen.

Mitä tulee sitten sisäilmasta sairastuneiden osaan, tämäkin asia oli hyvin vahvasti keskusteluissa mukana, ja siltä osin ongelma on se sisäilmasta sairastuneiden joukko, joka ei putoa näihin perinteisiin diagnooseihin tavalla, joka antaisi myöskin turvaa sekä sairauden hoitoon että toimeentuloon liittyen. Tältä osin olemme linjanneet, että selvitetään sisäilmasta sairastuneiden tilanne niin, että sisäilman vuoksi työkyvyttömät ja työpaikkakyvyttömät eivät jää ilman toimeentuloa, ja tämä edellyttää myöskin sairauksien hoidon puolella aivan erilaista otetta kuin ennen, ja tältä osin näiden ihmisten asemaa ei vain tunnusteta, vaan halutaan myöskin ryhtyä toimenpiteisiin heidän toimeentulonsa turvaamiseksi.

17.28 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ronkainen otti todella nämä sisäilmaongelmat esille, ja niin kuin me kaikki tiedämme, niin se on valtava ongelma. Se on ollut jo pitkään tässä maassa iso ongelma, ja sitä ovat myös eduskunta ja edelliset hallituksetkin yrittäneet parhaansa mukaan ratkoa. Työhän alkoi aikoinaan siitä, kun tarkastusvaliokunta silloisen puheenjohtajansa Tuija Braxin johdolla teki tämän laajan selvityksen, ja sen jälkeen sekä silloinen että myös edellinen hallitus ja tämä hallitus ja sitä edeltävä hallitus ovat halunneet kaikki jatkaa tätä työtä, sillä on aivan kestämätöntä, että meillä on valtava määrä rakennuksia, ennen kaikkea julkisia rakennuksia, joissa on sisäilmaongelmia, ja siellä koululaisista, päiväkotilapsista alkaen joudutaan pitkiä aikoja viettämään, niin lapset kuin henkilökunta, samoin esimerkiksi terveyskeskuksissa. Varuskunnat ovat myös semmoisia paikkoja, missä on paljon näitä sisäilmaongelmia.

Tämä hallitus siis jatkaa tätä taistelua sisäilmaongelmia vastaan. Ministeri Kiuru kertoi äsken tässä, mitä voimme sairastuneiden kohdalla tehdä ja parantaa heidän asemaansa, mutta sitten minun ministeriöni toimialalla on tämä asumisen puoli. Siellä aiotaan nyt sekä panostaa tutkimukseen, niin että voimme paremmin ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä, että myös korjausrakentamisen kohdalla huomioida, miten se pitää tehdä, jotta todella saadaan muutosta aikaan. Yhtä lailla aiotaan panostaa rakentamisen laatuun ja myös niihin vastuukysymyksiin, koska se on se iso ongelma, että kun hankkeita ketjutetaan, niin se vastuu tuntuu katoavan siinä matkan varrella, ja tähän halutaan saada nyt selvät vastuutahot.

Sitten myös terveystarkastajien ja työsuojeluviranomaisten toimivaltuuksia lisätään niin, että he voivat velvoittaa paremmin korjaustoimiin, ja myös kuntotarkastustoimintaan tulee selkeät pätevyysvaatimukset, jotta näitä kuntotarkastuksia tehdessä sitten voidaan luottaa siihen, että ne todellakin on asianmukaisesti tehty. Ja koska valitettavasti silti edelleen tapahtuu paljon sitä, että ostetaan talo tai asunto, josta myöhemmin löytyy näitä ongelmia, niin tähän halutaan puuttua niin, että selvitetään, miten oikeusturva voidaan näitten talojen tai asuntojen ostajille turvata, jos he sitten tulevat kärsimään sisäilmaongelmista. Samoin selvitetään niitä tukimahdollisuuksia, mitä sisäilmaongelmista sairastuneet voivat korjaukseen mahdollisesti saada.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Mennään puhujalistaan, koska meillä on niin iso määrä etukäteen varattuja puheenvuoroja. Katsotaan, jos debatin tarvetta on, niin voidaan tietysti sitä käydä vielä myöhemmin.

17.31 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kirja tässä, lueskelin läpi sen, [Puhuja näyttää käsissään olevaa hallitusohjelmakirjaa] ja oikeastaan ensimmäisenä minulle tuli mieleen, että onko tämä taikuri- vai satukirja. No, se tietysti jo tuossa aikaisemminkin vasemmistoliiton edustajan puheessa selvisi, että satukirjahan tämä ilmeisesti on. Satukirja siitä syystä, että tästä puuttuu oikeasti se konkretia. Tämä on kieltämättä hieno satu, mutta oikeassa elämässä se ei aina pääty onnellisesti, koska tämän satukirjan toteuttamiseen eivät yksinkertaisesti riitä rahat.

Joka tapauksessa ongelma, minkä takia ne rahat eivät riitä, perustuu siihen utopistiseen talouskasvuun, mistä on moneen kertaan tänään kuultu — sen takia en kauheasti puhu siitä sen enempää — samaten utopistiseen työllisyyskasvuun. Jo edellinen hallitus ei oikeasti tehnyt sitä työllisyysnousua, vaikka siitä yritettiinkin ottaa niin sanotusti itselle se kunnia. Oman yrityksenikin henkilöstömäärä on tuplattu. Yksikään työpaikka ei tullut edellisen

hallituksen aikaansaamisista vaan maailmantilanteen parantumisesta. Nyt, tänään, eilen ja huomenna tilanne on toinen, joudumme jopa miettimään, joudummeko lomauttamaan porukkaa, ja sekään ei johdu ei edellisestä hallituksesta eikä tästä hallituksesta, vaan se johtuu yksinkertaisesti maailman taloudellisesta tilanteesta.

Hyvää tässä on paljon, ja kieltämättä allekirjoitan todella paljon sellaisia asioita kuin se, että vanhustenhoito on pakko saada kuntoon, nuorten ongelmiin pitää saada ratkaisuja ja moneen, moneen muuhun. Mutta tässä nuorten ongelmassa esimerkiksi nyt tehdään tämä toisen asteen koulutuksen pakko niin kuin ruotsipakkokin, mikä on täysin järjetön ideologia korjata tätä nuorten ongelmaa. Minä ymmärrän sen hyvin: tässä salissa on hyvin harva joutunut elämään näitten nuorten elämää, kun se elämä potkii päähän ja muutenkin syrjäytyminen on todella suurta. Mutta tällainen edustaja niin kuin minä olen, joka on sen henkilökohtaisesti kokenut, tietää täysin sen, mitä ne ongelmat ovat. Ne eivät ole sitä, että minut olisi pakotettu silloin oppimaan ruotsia tai minut olisi pakotettu ammattikouluun. Menin sinne ammattikouluun, rämmin sen melkein kokonaisuudessaan läpi, syrjäydyinkin jossain vaiheessa todella paljon. Mutta tällä nykyisellä hallitusohjelmalla niihin ongelmiin ei tulla kauheasti tekemään mitään kovin ratkaisevia toimenpiteitä. Korkeintaan se pitää paikkansa — mikä löytyy sitten muilta sivuilta — että siihen syrjäytymiseen muilta osin puututaan, ja se on yksi niistä tämän hallituksen ja tämän satukirjan hyvistä puolista.

Tietysti nyt tässä vielä on sellainen ongelma, että tämä hallitus todennäköisesti itsekin tulee tietämään sen, että tämä rahahomma ei riitä, ja tästä tietysti todennäköisesti tietyt puolueet jo tarkoituksella tekivät tällaisen ilmastohömpän ennen vaaleja, että sen varjolla voidaan sitten ruveta jossain vaiheessa verottamaan lisää. Kun ollaan puhuttu siitä polttoaineen viiden sentin korotuksesta, niin emme me neljää vuotta mene, etteikö sitä koroteta lisää. Sehän on nyt vain se ensimmäinen viisi senttiä, mikä nyt tässä kohtaa on.

Hyvin huolestuneena näen tämän asian, että kun raha ei riitä, niin minkälainen tappelu alkaa tässä ministeriaitiossa. Jonkun on luovuttava omista tavoitteistaan. Kuka sitten joutuu luopumaan — en tiedä, tuskin kovin helposti kukaan, ja en yhtään ihmettelisi, jos vastaava kuin sixpack-hallituksen aikana käynyt pako tuolta ministeriaitiosta tulee, koska veikkaan, että todennäköisesti keskustankin taktiikka on se, että se tulee mukamas pelastamaan sitten tämän kurjuuden vuosi ennen seuraavia vaaleja ja niin sanotusti pelastamaan tämän asian. En tule uskomaan, että tämä hallitus pysyy koossa, juuri sen takia, että raha ei tämän satukirjan toteuttamiseen riitä.

17.36 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Ihan ensimmäisenä haluan kannattaa perussuomalaisten Ville Tavion esittämää epäluottamuslausetta.

Perussuomalaisten kansanedustaja Minna Reijonen, kyllä, omaishoidon tuen tulisi olla veroton. Sen aika olisi nyt. Työnantajalla tulisi myös olla velvollisuus antaa työntekijälle omaishoidon ajaksi, esimerkiksi saattohoidon ajaksi, vapautus työstä. Tällä hetkellähän se on mahdollisuus.

Edustaja Ronkainen, kyllä, teidän lakialoitteenne johdosta vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohdat nousivat eduskunnassa esiin, ja se toimi suunnannäyttäjänä. Kiitos siitä, ja kiitos, hallitus, että viette asiaa eteenpäin. Kiitos myös sosiaali- ja terveysvaliokunta, että laaditte pontevan lausuman edistämään asiaa.

Talouskasvun tai tuottavuuden eväitä ei tällä hallitusohjelmalla kuitenkaan tulla saavuttamaan. Suomen Pankin eilinen ennustus talouskasvun hidastumisesta pysäytti. Kasvuennustettaan alentanut keskuspankki ennakoi, että bkt kasvaa tänä vuonna 1,6 prosenttia ja

ensi vuonna 1,5. Vuonna 2021 kasvu on hidastumassa lähelle potentiaalista vauhtiaan eli 1,3 prosenttiin. Suomen hidastuva taloudellinen kehitys voi romuttaa ison osan tästä hallitusohjelmasta. Ohjelman epämääräisyys ja ehdollisuus ja viiden puolueen osallistuminen takaavat sen, että varmasti monesta kohdasta tullaan vielä vääntämään kättä, ja se voi johtaa siihen, että syntyy riiteleminen ja heikko aikaansaaminen.

Työllisyystavoite, 75 prosenttia, on korkea, ja siihen tulisi kyllä pyrkiä, mutta 60 000 työpaikkaa tuntuvat karkaavan kauas. Siihen pääsemiseksi ei ole esitetty mitään keinoja. Pallo työllisyyden parantamisesta on heitetty kolmikannalle — te ulkoistatte työpaikkojen teon työmarkkinajärjestöille.

Luvassa on kuitenkin kansalaisille selkeitä kurjistavia leikkauksia:

Polttoainevero näkyy pahimmin kukkarossa autoilevilla ja korkean kulutuksen ajoneuvoa käyttävillä. Tämä ei erityisesti nosta yksityisautoilijan taakkaa, mutta ammattiautoilijoille ja kuljetusalalle tämä on kallista. Se heikentää kuljetusalan yritysten katteita ja se siirtyy hintoihin, jotka loppuasiakkaat maksavat. Se kallistaa syrjäseutujen elinkustannuksia selvästi.

Kotitalousvähennyksen leikkaaminen osuu tavallisen ihmisen kukkaroon. Syntyy kysynnän ja tarjonnan laki: pienyrittäjät, esimerkiksi kotitalous- ja siivouspalveluja tuottavat, joutuvat tinkimän hinnoistaan. Tätäkö feministinen hallitus haluaa? Nämä pienyrittäjät ovat juurikin usein naisia. Kotitalousvähennyksen leikkaaminen lisää harmaata taloutta, sillä kotitöitä ja remontteja siirrytään teettämään pimeänä toimintana. Sen sijaan kotitalousvähennykseen oikeuttavien töiden lista tulisi päivittää. Katsoin sen juuri äsken, ja on kyllä sellaisia toimia, jotka tulisi saattaa myös kotitalousvähennyksen piiriin.

Omistusasunnon korkovähennyksen poistaminen kurjistaa asuntovelallisia, juuri niitä perheellisiä ihmisiä, erityisesti pieni- ja keskituloisia, joiden kaikki tulo menee nyt jo elämiseen.

Hallituksen tulisi satsata turvallisuuteen. On hyvä, että poliisien määrää lisätään, mutta myös hoitajia tarvitaan lisää. Näissä hankinnoissa palkkapolitiikalla on suuri merkitys. On kohtuutonta, että alat, joilla turvataan ihmisten henkeä ja koskemattomuutta, ovat niin matalapalkattuja.

Hallitus on sanonut olevansa feministisin hallitus ikinä — huolehtikaa siitä, että naisvaltaisten alojen ja pienellä eläkkeellä sitkuttavan yksinäisen naisen taloudellinen turvallisuus taataan.

Hallituksen ei tule tukea haittamaahanmuuttoa. Kannustimia ei tule lisätä.

Seksuaalirikostuomioiden alarajoja tulee kiristää, erityisesti kun kyseessä ovat lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset, ja hyvä jos tämä asia etenee.

Sitten lopuksi vielä sote, saattohoito, potilasturvallisuus ja hoitajamitoitus: Lääkärille pääsy turvattava — lääkärikoulutusta lisää. Saattohoito kuntoon — laki velvoittamaan. Potilasturvallisuus — jokainen hoitovirhe on liikaa. Hoitajamitoitus — vain yksi virke, vain yksi kuukausi: olkaa sanojenne mittainen hallitus ja tuokaa hoitajamitoitus vanhuslakiin heti. Ja mitoitukseen tulee laskea vain hoitoalan koulutetut työntekijät.

17.41 **Piritta Rantanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä olemme saaneet todeta, hallitusohjelma on todella laaja kokonaisuus monenlaisia asioita. Se ei tee maailmaa, ei edes Suomea, valmiiksi, mutta se muuttaa kyllä sitä suuntaa, johon olemme viime vuosina olleet menossa. Tämä hallitusohjelma on oikeudenmukainen ja tulevaisuuteen suun-

tautunut, ja sen itsetarkoitus ei ole muuttaa kaikkia niitä asioita, joita edelliset hallitukset ovat tehneet, mutta joitakin merkittäviä korjauksia ja suunnanmuutoksia siinä on.

Aktiivimallin purkaminen on yksi niistä eriarvoisuutta poistavista korjauksista, jotka on pakko tehdä. Nykyinen aktiivimalli on monelle aidosti aktiivisuudesta huolimatta vain työttömyysturvan leikkuri, ja se on korjattava. Onneksi toimenpiteet sen purkamiseksi on jo aloitettu ja muutos viedään läpi nopeasti.

Hallitusohjelman tavoite työllisyyden parantamiseksi tarvitsee muunkinlaisia toimia. Hallitusohjelmassa on otettu vahvasti kantaa siihen, että työllisyyttä nostavia keinoja valmistellaan kolmikannassa. Siellä jos missä näitä asioita voidaan tuloksekkaasti, oikeudenmukaisesti ja yhteisesti viedä eteenpäin.

Tällä hallitusohjelmalla pääsemme vaikuttamaan merkittävästi myös lapsiperheiden arkeen. Erityisen iloinen olen siitä, että vihdoinkin myös uusperheet on otettu huomioon tässä ohjelmassa. Hallitus haluaa parantaa vuorovanhemmuusperheiden asemaa asumistuessa ja muussa sosiaaliturvassa. Lisäksi hallitus haluaa parantaa yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden toimeentuloa. Meidän kaikkien yhteinen huolenaihe on takuulla merkittävä syntyvyyden lasku Suomessa, ja senkin suunnan muuttamista on kaikkien yhteisesti tuettava monin eri keinoin.

Arvoisa rouva puhemies ja hyvät kollegat! Myös vanhustenhoito on otettu tässä ohjelmassa keskiöön. Vanhusten huonoon kohteluun on viimeksi tänään ottanut kantaa muun muassa Keski-Suomen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta, joka toi tänään terveisiä ja kantoi huolta vanhustemme kohtelusta. Heidänkin huoleensa on vastattu. Henkilöstömitoituksen saaminen lakiin on tärkeää, mutta samalla meidän on muistettava, että hoitohenkilökunnan työoloja ja työn kuormaa on pystyttävä korjaamaan. Hoitajien saatavuudesta on pystyttävä huolehtimaan houkuttelevalla ja motivoivalla työnkuvalla ja riittävällä palkalla.

Tämän hallituksen yhteinen tahtotila on korjata pienimpien eläkkeiden tasoa, ja tällä hallituskaudella eläkeläisköyhyyttä tullaan vähentämään. Eläkkeensaajatkin ilmaisivat näkemyksenään, että nyt on vihdoin toivoa paremmasta suunnasta, ja se on myös tämän hallitusohjelman selkeä tahtotila. Tarvitsemme toivoa paremmasta.

Tuota toivoa paremmasta tuo myös ne hallitusohjelman kirjaukset, joilla koko Suomen saavutettavuutta parannetaan. Investoinnit raideliikenteeseen, väyliin ja liikenneturvallisuuteen ovat erittäin tärkeitä matkustajaliikenteelle, mutta ennen kaikkea ne ovat tärkeitä meidän vientiteollisuudellemme.

Täällä on tänään käyty keskustelua ja kuultu erittäin hyviä puheenvuoroja muun muassa edustaja Kanervalta ja edustaja Vehviläiseltä siitä, kuinka tätä hallitusohjelman käsittelyä tulisi ehkä tarkastella jatkossa jotenkin järkevämmäksi. Täytyy kyllä yhtyä siihen, että tällaisena uutena edustajana on ollut erittäin mielenkiintoista seurata tämän kokouksen ja näiden päivien ja puheenvuorojen edistymistä, ja toivon todella, että tähän asiaan voidaan jatkossa jonkinlaista parannusta saada aikaiseksi. Samoin edustaja Satonen piti jo aiemmin päivällä puheenvuoron siitä, kuinka tätä politiikkaa pitäisi pystyä uudistamaan niin, että tämä hallitus- ja oppositioasetelma saataisiin sellaiseksi, että tämä keskustelu tässä salissa pysyisi edes jotenkin järkevänä, ja tähänkin on kyllä erittäin helppo yhtyä.

Kokonaisuudessaan tähän hallitusohjelmaan voin olla erittäin tyytyväinen ja oikein mielelläni tukea sen äänestystä huomenna.

17.46 **Iiris Suomela vihr:** Arvoisa puheenjohtaja! Viimeisen kahden päivän aikana on keskusteltu paljon siitä, mitä tämä hallitus tekee yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien

mutta toisaalta myös työllisyyden ja talouskasvun edistämiseksi. Voin opposition iloksi vakuuttaa, että ensinnäkään nämä kaksi aihekokonaisuutta eivät ole toisistaan irrallisia, vaan kun puhutaan yhdenvertaisuudesta, puhutaan samalla myös työllisyydestä, koska tässä maassa työtä tekevät myös naiset, myös ne naiset, joilla on lapsia kotona. Nämä kaikki asiat ovat olleet tärkeitä tavoitteita, kun hallitusohjelmaa on laadittu, ja sen tähden ne todella näkyvät tässä ohjelmassa.

Tässä salissa on keskusteltu paljon syntyvyydestä. Syntyvyydestä ei voi kuitenkaan puhua ilman, että puhuu nuorten ja erityisesti nuorten naisten asemasta tässä yhteiskunnassa. Meitä ei voi sivuuttaa tässä keskustelussa, sillä tässä keskustelussa on kyse ennen kaikkea meidän kehoistamme, meidän elämästämme ja meidän tulevaisuudensuunnitelmistamme. Meidän ajatuksiamme ei tarvitse myöskään arvailla tai spekuloida, tai toisaalta myöskään ei tarvitse ajatella niin, että me nuoret naiset tässä salissa yksinään joutuisimme puhumaan tuhansien ihmisten puolesta, sillä tästä aiheesta on tehty lukemattomia kyselytutkimuksia.

Mitkä sitten ovat ne isoimmat esteet perheellistymiselle? Miksi osa nuorista ei uskalla täyttää tai pysty täyttämään toiveitaan lapsista? Paljon on puhtaasti henkilökohtaisia tekijöitä, joihin me poliitikot emme pysty puuttumaan ja joihin meidän ei pidäkään yrittää puuttua, mutta paljon on myös sellaista, mitä me voimme tehdä.

Tutkitusti isoimpia syitä siihen, että nuoret eivät lapsia hanki, ovat oman tulevaisuuden epävarmuus, heikko toimeentulo ja huoli siitä, kuka hoitaa lasta, kun on itse töissä. Entä kuka hoitaa lasta, jos lapsi sairastuu? Kuinka nopeasti lapsi pääsee lääkäriin? Johtaako äitiys syrjintään työmarkkinoilla? Miten työnantaja suhtautuu isän perhevapaisiin? — Tästähän me tutkitusti tiedämme, että melkoisen nihkeästi. — Mitä tapahtuu, jos jää kokonaan työttömäksi, miten sitten selviää? Osalla huolet ovat paljon perustavanlaatuisempia: Miten vanhemmuus onnistuu, jos äitejä onkin yhden sijasta kaksi: jääkö lapsi byrokratian rattaisiin? Kiusataanko lasta koulussa? Joutuuko lapsi kuuntelemaan, kun häntä ja hänen vanhempiaan loukataan yhteiskunnan huipulla asti?

Nämä ovat niitä suurimpia kysymyksiä, joita nuoret pohtivat, ja näihin kysymyksiin tämä hallitus on tarttumassa toden teolla. Raskaussyrjintään ja sukupuolittuneisiin palkkakuoppiin puututaan kunnolla. Perhevapaat uudistetaan tasa-arvoa ja perheiden valinnanvapautta edistäen. Varhaiskasvatukseen panostetaan, jotta vanhemmat pääsevät töihin mutta jotta myös jokainen lapsi saa tuen siihen kasvuun ja oppimiseen, jotta myös se koulunkäynnin aloittaminen sujuu sitten aikanaan hyvin. Kuten edustaja Rantanen tässä hyvin nosti esiin, olemme helpottamassa myös vuorovanhemmuutta ja sateenkaariperheiden asemaa.

Jokaiselle lapselle taataan maksuton koulutus aina tohtoriksi asti, myös sitä toista astetta myöten. Sosiaali- ja terveydenhoidon puolella taataan kiireetön hoito vähintään seitsemässä päivässä. Samalla varmistetaan yksilölliset ja oikea-aikaiset palvelut sukupuolivähemmistöihin kuuluville lapsille ja heidän perheilleen. Translakia uudistetaan kokonaisvaltaisesti. [Juha Mäenpää: Sairasta!] — Siinä ei ole mitään sairasta, että täällä tunnustetaan jokaisen oikeus olla oma itsensä. — Syrjintään puututaan yhä tiukemmin, oli perusteena mikä tahansa. Samalla lisätään tietoisuutta vähemmistöjen kohtaamisesta ja erityistarpeista niin sote-alalla kuin koulutuksessa, ja jatkossa, toivottavasti, myös täällä eduskunnassa.

Helpottava on tämän hallituksen viesti myös niille, jotka kärsivät lähisuhdeväkivallasta tai sukupuolittuneesta väkivallasta, myös miehille, niille 50 000 ihmiselle, jotka joutuvat vuosittain raiskauksen kohteeksi ja joista vain murto-osa saa teon jälkeen tukea, apua tai oikeutta. Tällä hallituksella on vahva yhteinen tahto edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua väkivaltaan, etenkin lähisuhde- ja seksuaaliväkivaltaan. Koko seksuaalirikoslaki uudiste-

taan niin, että jokaiselle ihmiselle taataan koskemattomuus ja oikeus päättää oman kehonsa rajoista itse. Tämä ilahduttaa minua aivan erityisesti, sillä olen tänään ollut mukana tuomassa eduskuntaan Suostumus2018-aloitetta, joka tarttuu juuri näihin hallitusohjelman hyviin tavoitteisiin 14 oikeustieteen professorin ja muun asiantuntijan voimalla ja yli 55 000 suomalaisen tuella.

Ennen kaikkea tärkeää on, että samalla panostetaan turvakoti- ja tukipalveluihin sekä pakkoavioliittojen ja silpomisen estämiseen. Näin Suomi asettuu niiden satojentuhansien suomalaisten naisten puolelle, jotka ovat kokeneet häirintää tai muuta seksuaalista väkivaltaa. Näin me sanomme, että nyt riittää, joku raja. Me tahdomme, että jokainen tässä maassa kasvava lapsi saa päättää kehonsa rajoista itse ja että yksikään ihminen ei joudu enää koskaan miettimään, oliko väkivallanteko hänen oma vikansa, sillä väkivalta ei ole ikinä uhrin vika. Me asetumme tässä nyt naisten, lasten, nuorten ja heikommassa asemassa olevien puolelle, ja se on hieno asia. — Kiitos.

17.51 **Ano Turtiainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin kaikissa ohjelmissa, myös hallitusohjelmassa on voittajat ja häviäjät. Suomen eduskunnan kuuluisi ajaa ensisijaisesti suomalaisten etua kaikessa, ihan kaikessa, ja luonnollisesti sen pitäisi näkyä erittäin vahvasti myös hallitusohjelmassa. Nyt hallitusohjelman häviäjiä ovat tavalliset, pienituloiset suomalaiset. Erityisesti ohjelmasta kärsivät ne suomalaiset, jotka käyvät vielä töissä ja maksavat itse asumisensa, ja varsinkin ne, jotka käyttävät autoa työmatkoihinsa ja lämmittävät Caruna-huijauksen jälkeen velkaista taloaan puuklapeilla. Hallitusohjelmasta saa sellaisen kuvan, että ilmastotekona edellä mainitut ilmeisesti joutaisivat kuolemaan pois.

Hallitusohjelman suurimpia voittajia ovat työssä käymättömät ulkomaalaiset suurperheelliset, joiden vastikkeettomat tulonsiirrot nousevat. Heidän elämäänsä helpotetaan moni tavoin, ja raha siihen kaivetaan suomalaisen duunarin taskusta. Ohjelmasta paljastuu siis maailman kieroutunein työväen aate. Samoin satoja miljoonia pumpataan lisää kehitysavun nimellä kulkevaan korruptioon. Mitä enemmän Afrikkaan lapioidaan suomalaisten rahaa, sen surkeammin siellä menee. Avustusjärjestöt ja niiden johtajat vain rikastuvat.

Arvoisa rouva puhemies! Taloushallinnon ja kirjanpidon asiantuntija Pauli Vahtera on laskenut, että suomalainen keskituloinen perhe maksaa jopa 74 prosenttia tuloistaan veroja. Professori Matti Virenin mielestä veroaste on 67 prosentin tienoilla. Neuvostoliitossa todellinen varallisuusveroprosentti oli periaatteessa 100. Sekö on tämän hallituksen tavoitetaso?

Kaiken huipuksi hallitus kehuskelee olevansa vähäosaisen asialla. Silti se aikoo kyykyttää öljyllä lämpiävien vanhojen talojen asukkaita. Suurin osa heistä on syrjäseutujen köyhiä vanhuksia, joiden taloilla ei ole enää juuri enää arvoa. Heitä ollaan jo nöyryytetty muun muassa paskalailla ja heidän kiinteistöveroaan ollaan korotettu jo monta kertaa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen suurin intohimo tuntuu olevan haitallisen maahanmuuton kasvattaminen keinolla millä hyvänsä ja julkisen sektorin ei-suorittavan portaan edesvastuuton paisuttaminen. — Kiitos.

17.55 **Belaynesh Forsgrén vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Suurin osa suomalaisista lapsista ja perheistä voi hyvin. Perheiden omat resurssit riittävät, ja he saavat oikeita palveluita oikeaan aikaan. Avun hakeminen on helpottunut, vaikka kynnys siihen on edelleen paikoitellen korkealla. Tilannetta on helpottanut avoimuuden lisääntyminen. Samalla on lisääntynyt tietoisuus siitä, että erilaisia haasteita voi tulla kenelle tahansa.

Olemme myös ottaneet takapakkia. Vaikka lapsiperheiden asema on Suomessa kansainvälisesti hyvä, on lapsiköyhyys ollut pitkään kasvussa. Myös lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat yhä yleisempiä. Suomessa elää köyhissä lapsiperheissä yli 130 000 lasta. Se on vauraalle Suomelle häpeä. Hyväosaisten ja huono-osaisten kokemusmaailmat ovat pelottavasti eriytyneet. Toisissa perheissä voidaan tehdä monien satojen, jopa tuhansien eurojen ostoksia silmiä räpäyttämällä, kun toisissa perheissä kituutetaan samalla summalla jopa kuukausia. Juuri tällaisissa arjen kokemuksissa kiteytyy yhteiskunnan polarisaatio. Köyhyys näkyy myös katukuvassa. Leipäjonot ovat jopa satojen metrien mittaisia. Niissä käy yhä enemmän ihmisiä eri taustoista. Myös moni lapsiperhe on joutunut turvautumaan hyväntekeväisyyteen. Tuntuu toisinaan siltä, että leipäjonoihin ja eriarvoisuuteen olemme tottuneet.

Arvoisa rouva puhemies! Olen erityisen ylpeä siitä, että tämä hallitus panostaa lasten ja lapsiperheiden asemaan sekä köyhyyden torjuntaan. Me vähennämme lapsiperheiden köyhyyttä kehittämällä samanaikaisesti etuuksia sekä palveluita. Riittävä perusturva on kaiken ytimessä. Siksi panostamme perusturvan nostamiseen sekä yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden toimeentuloon. Me haluamme myös edistää lapsiperheiden ennalta ehkäiseviä ja hyvinvointia tukevia palveluita.

Arvoisa rouva puhemies! Etenkin mielenterveyspalveluiden saatavuudessa on ollut ongelmia. Tästä syystä madallammekin lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kynnystä, parannamme oikea-aikaisuutta ja saavutettavuutta osana peruspalveluja. Jatkamme myös jo hyviksi todettuja malleja, kuten lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa. Levitämme perhekeskustoimintamallia ja kehitämme neuvoloita edelleen. Tarvitsemme myös toimenpiteitä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Säädämme asteittain kiristyvän vähimmäishenkilömitoituksen lastensuojeluun niin, että mitoitus on 30 asiakasta ammattilaista kohden. Tavoitteena on, että jo vuonna 2022 mitoitus on 35. Lastensuojelu yksin ei pysty vastaamaan paljon tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ja perheiden tarpeisiin. Onkin erittäin tärkeää, että samalla kehitämme myös lastensuojelun jälkihuoltoa. Meidän täytyy antaa nuorille riittävä tuki matkalla aikuisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus panostaa myös koulutukseen. En voikaan korostaa tarpeeksi, kuinka tärkeää koulutuksen kunnian palautus on lapsiperheille. Suomalainen laadukas peruskoulu on tärkeä perhetuki ja vähentää lasten eriarvoisuutta. Tulevalla hallituskaudella pystytään puuttumaan lasten ja lapsiperheiden asemaan yhä useammalta kannalta. Lasten elämään vaikuttavien instituutioiden on kyettävä tekemään yhä tehokkaammin yhteistyötä, jotta nyt tehtävät panostukset todella vaikuttavat. Siihen tarvitsemme myös koko eduskunnan tukea. Suomen tulevaisuus lepää lapsissa. Tämän takia hallitus sitoutuu arvioimaan päätösten lapsivaikutuksia, edistämään lapsibudjetointia sekä lisäämään lasten ja nuorten osallisuutta.

Arvoisa puhemies! Lapsiköyhyys on saatava vähenemään, sillä se on kenties yksi eniten yhteiskuntaamme rikkovia ilmiöitä. Se tuottaa ulkopuolisuutta ja osattomuutta, se jättää lasten elämään pitkät varjot. Jokaisella lapsella on oltava oikeus riittävään toimeentuloon ja huolenpitoon, sanoo jo perustuslakimme. Lapsiperheiden hyvinvointi ja köyhyyden häviäminen riippuu yhteiskunnallisista päätöksistä, niistä, joita me olemme täällä tekemässä. Meillä on aito mahdollisuus tämän hallitusohjelman puitteissa tehdä lapsiystävällisempää Suomea. — Kiitos.

18.00 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on jo useamman kerran kokoomuksen puolelta todettu, Antti Rinteen vasemmistohallituksen hallitusohjelmassa on paljon hyvää. Suomessa pitkään jatkuneen vyönkiristyksen jälkeen hallitusohjelman taloudellisista realiteeteista vapaat lupaukset tuntuvat varmasti monille hyviltä.

Otan kuitenkin esimerkin urheilumaailmasta. Jos valmentaja lupaa kaikille joukkueen pelaajille paikan aloituskentälliseen, niin kyllähän se hetken riemastuttaa. Mutta kun todellisuus lupauksen mahdottomuudesta iskee kasvoille, niin moni joutuu pettymään.

Rinteen toiveikkaan hallitusohjelman talous pohjautuu pitkälti työllisyysasteen nostamiseen 75 prosenttiin, huomattavasti ennusteita korkeampaan talouskasvuun sekä massiiviseen, yli 3 miljardin euron valtion omaisuuden myymiseen. Kansallisomaisuutta voi myydä vain kerran. Miettikää tarkoin, miten sen käytätte. Työllisyysasteen nostaminen entisestään, 75 prosenttiin, tulee myös vaatimaan merkittäviä ja kipeitä päätöksiä. Hyvä hallitus, onko teistä siihen? Joko näitä konkreettisia keinoja on vielä pidetty visusti salassa tai niitä ei ole. Hallituspuolueiden esiin nostama keino lupausten rahoittamiseen eli vahva usko ja luotto parempaan huomiseen ei tunnu riittävältä, kun on kysymys ihmisten elämistä. Meillä kokoomuksessa on vahva usko siihen, että rahat kuuluu tienata ennen niiden käyttöä. Siinä on aika merkittävä ero.

Hallitusohjelman löyhät kirjaukset konkretisoituvat koko Kaakkois-Suomen ja Itä-Suomen lähes miljoonaa ihmistä koskevan itäradan kohdalla. Vahvasta yhteistyöstä huolimatta yhdeksän maakunnan hanke on taas jäähyllä. Vaikka puhutaankin suhteellisen kaukana tulevaisuudessa olevasta investoinnista, niin aloituspiste siirtyy taas kauemmas. Miten selitätte tämän jatkuvasti syrjään jääville kaakkois- ja itäsuomalaisille? Jos kaikille hyvää lupaamisen sijaan tehtäisiin priorisointeja, niin toimivat ratayhteydet olisivat erinomainen tulevaisuusinvestointi niin ihmisten, luonnon, työllisyyden kuin koko Suomen hyväksi.

Kasvatus- ja koulutuspuolella on paljon hyvää. Olen äärimmäisen tyytyväinen, että hallitus jatkaa kokoomuksen aloittamaa varhaiskasvatuksen kehittämistä. Siellä pystytään vaikuttamaan parhaiten nuorten tulevaisuuteen. Myös liikuntaan panostaminen on ainoa oikea tie. Tämän jälkeen Rinteen hallitusohjelma kääntyykin pakottamisen puolelle. Jos mietitään tulevaisuuden maailmaa, niin haluammeko, että meidän nuorista kehittyy valveutuneita omiin valintoihin kykeneviä aikuisia, vai tyydymmekö siihen, että valtio ohjaa meitä ja meidän valintojamme hautaan saakka? Nuoren identiteetti ei rakennu pelkkiä pakollisia askelia noudattaen vaan omien valintojen tekemisen ja niiden kanssa elämisen kautta. Vapaus on onnellisuutta.

Epäselvät vastaukset täällä salissa ja hallitusohjelmassa ihmetyttävät sekä huolestuttavat minua. Mutta kritiikistä huolimatta toivon uudelle hallitukselle onnea. Ennen kaikkea toivon, että minulle tärkeät panostukset liikuntaan ja liikkumiseen sekä lasten ja nuorten elämään eivät jää jumiin vaihtopenkillä. — Kiitos.

18.04 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman, arvoisa puhemies! För många är skärgården någonting av ett semesterparadis. Det är dit man far då man har ledigt, och det är dit man far då man vill koppla av. För oss som bor där betyder skärgården något helt annat.

Meille saaristolaisille saaristo ei ole pelkkä lomaparatiisi, se on meidän kotimme, ja palveluita tarvitaan myös lomien jälkeen. Tarvitaan toimivia yhteyksiä sekä heinäkuussa, marraskuussa että maaliskuussa, ja tarvitaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia tavalliseen elämään.

Under de senaste månaderna har hot om indragen postutdelning och chockhöjning av fastighetsskatter drabbat skärgården mycket hårt. Det är inte skäligt att tvingas betala 14 000 euro i fastighetsskatt för ett område som till största delen är naturskyddsområde. Ett område där man varken kan bruka marken eller får bygga något.

Isot muutokset ja suuret uudistukset ottavat yleensä huonosti huomioon saariston ja maaseudun erityispiirteet ja erityistarpeet.

Om städerna ses som utgångspunkt lider landsbygden och skärgården, och tar man landsbygden som utgångspunkt passar det dåligt ihop med de utmaningar som städerna har i dag. Det är därför viktigt att man ger möjligheter att utveckla olika lösningar för att nå samma resultat. One size fits all är en dålig modell att följa inom den offentliga sektorn. Fokus kan och ska inte ligga på hur strukturerna ser ut, utan i stället på vad man ska uppnå. Det är det man ska fokusera på, vilken service som ska ges.

Ett bra företagarklimat är någonting som ligger varmt om SFP:s hjärta. Vi behöver fler företagare och många nya företag för att uppnå en sysselsättning på 75 procent.

Tietämättömyys on elinvoimaisen maaseudun ja saaristolaisten toimivan arjen suurin uhka. Siksi olen iloinen, että hallitusohjelmassa nostetaan esille se, miten eri alueet voivat kehittyä omien vahvuuksiensa kautta. Ohjelmaan on kirjattu, että postinjakelun on toimittava saaristossa ja kiinteistöverotusta tarkistetaan siten, että maksukyky huomioidaan ja luonnonsuojelualueet vapautetaan kiinteistöverosta.

Okunskap är det största hotet mot en levande landsbygd och en levande skärgård. Jag är därför glad över att man i regeringsprogrammet lyfter fram element som gör att regionerna kan utvecklas utgående från sina egna styrkor. Att där står att postutdelningen i skärgården ska fungera, att fastighetsskatten ses över, att man tar betalningsförmågan i beaktande och befriar naturskyddsområden från fastighetsskatt.

Det att skärgårdstrafikens tonnage ska förnyas skapar trygghet för invånarna och tar miljön i beaktande. Jag är glad över att den här regeringen har förståelse för skärgården och landsbygden och att det ibland faktiskt behövs särlösningar. De här särlösningarna finns till för att garantera allas rätt till service. Det här är en av de mest grundläggande rättigheterna vi har.

Suomi on monipuolinen maa, siksi tarvitaan myös monipuoliset ratkaisut.

18.08 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvyyden vuoksi vain toteaisin siitä asiasta, joka edellisessä puheenvuorossa tuli esille — siitä, että yksityisistä luonnonsuojelualueista on kiinteistönomistaja joutunut monissa tapauksissa maksamaan kiinteistöveroa — että hallitusohjelma korjaa tämän asian. Ohjelmassa todetaan, että sellaiset alueet myös yksityisessä omistuksessa, jotka on suojeltu luonnonsuojelulain nojalla, vapautetaan kiinteistöverosta.

18.09 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan on kirjattu monia hyviä oppimiseen ja koulutukseen liittyviä asioita, joita voi pitää kannatettavina. Hallitusohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota lasten ja nuorten jaksamiseen eri oppias-

teilla. Sitä varten on tulossa merkittäviä panostuksia mielenterveyden tukitoimiin, mikä käytännössä näkyy koulupsykologien ja koulukuraattoreiden määrien kasvattamisena. Kuntapäättäjänä tiedän, että koulupsykologeja on ollut vaikea saada kouluihin koko maassa. Ongelmaan on saatu helpotusta esimerkiksi koulupsyykkareiden avulla, jotka ovat mahdollistaneet matalan kynnyksen avun koululaisille tulla juttelemaan pulmistaan, ennen kuin ne kehrääntyvät isommiksi solmuiksi. Itsetarkoituksena ei varmasti ole mahdollisimman korkeasti koulutettujen ammattilaisten kiintiökirjaaminen lakiin vaan se, että alan koulutuksen saaneet aikuiset pääsevät tekemään mielenterveyden ennalta ehkäisevää työtä.

Itse kannan huolta myös opettajien jaksamisesta. Maailma muuttuu, ja niin muuttuu koulumaailmakin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana opettajan työhön on tullut paljon lisätyötä, jossa opettajat on velvoitettu laatimaan yhä yksilöllisempiä oppimissuunnitelmia ja poikkeusohjelmia oppijoille. Tämä on tullut pysyväksi lisäksi tuntien suunnittelun, oppituntien pitämisen ja kokeiden korjaamisen perustyöhön. Lisäksi opettajat pitävät vanhempainvartteja, järjestävät vanhempainiltoja, viestivät Wilmassa ja kehittävät koulua ilman erillistä korvausta. Koulujen työrauha on heikentynyt monestakin syystä, ja se on väistämättä vaikuttanut sekä opettajien että oppilaiden kouluviihtyvyyteen. Lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen on lisääntynyt, ja samaan aikaan opettajilta on viety keinoja puuttua työrauhaan. Uutena ilmiönä koulumaailmaan on tullut teknologian väärinkäyttö, josta on tullut sekä oppilaisiin että opettajiin kohdistuvan koulukiusaamisen seurauksiltaan arvaamaton muoto.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan koulumaailman kuormittavuus on alkanut näkymään siinä, ettei opetusala enää ole yhtä houkuttava kuin ennen. Nuoret opiskelijat hakeutuvat muille aloille, koska kokevat koulumaailman rankaksi nykyopettajalle. Myös yhä useampi opettaja luopuu opettajan työstään ja hakeutuu muihin tehtäviin, kun kokee opettajan työn tulleen henkisesti liian haastavaksi.

Olen tyytyväinen, että hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite tarkastella inkluusiota opettajien jaksamisen näkökulmasta. Inkluusion tavoite tuoda erilaiset oppilaat saman opetuksen pariin oli ajatukseltaan kaunis mutta ei ole toiminut siihen osoitettujen olemattomien resursointien vuoksi toivotulla tavalla. Kuten itsekin opettajana olen kokenut, jopa yli 30 oppilaan opetusryhmä on hallittavissa, kun oppijat muodostavat taidoiltaan homogeenisen ryhmän. Senkin tiedän, että yksi ongelmainen pistää pienenkin ryhmän sekaisin vieden työrauhan muilta oppijoilta ja opettajalta.

Toivoisin, että uusi opetusministeri ottaisi sydämenasiakseen opettajien jaksamisen työssään. Tarvitaan kartoitus kentältä, työssä olevilta opettajilta siitä, ovatko nykyiset koulu- ja työrauhaa turvaavat toimet riittäviä. Tarvitaan myös toimia, että opettajien työnkuvaan ei lisätä loputtomasti uusia velvoitteita, jotka kuormittavat opettajaa ja ovat pois perustyöstä. On tulevaisuuden Suomen asia, että lapsiamme ja nuoriamme olisivat jatkossakin opettamassa parhaat opettajat. Nykykehityksellä tämä tavoite ei tule toteutumaan.

18.13 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä aika nyt kommentoida muutamaa puheenvuoroa. Tämä kirjahan ei ole mikään satukirja. Se on hallitusohjelma, ja tässä muun muassa edustaja Laakso esitti, että tässä ohjelmassa ei ole mitään konkretiaa. Minun mielestäni tässä ohjelmassa on erittäin paljon konkretiaa, ja onneksi moni edustaja on tässä myös löytänyt sen konkretian.

Muun muassa edustaja Suomela nosti hienosti esille sen, mitä nyt tullaan tekemään koskien seksuaalirikoslainsäädäntöä. Me tulemme uudistamaan tätä lainsäädäntöä niin, että rikoslain raiskausmääritelmä muutetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi. Me tulemme laajentamaan seksuaalirikoksen uhrien tukikeskusten palvelutarjontaa ja myös laajentamaan sitä ympäri Suomenmaata. Me tulemme ylipäänsä panostamaan enemmän rikoksen uhrin auttamiseen. Minun mielestäni nämä ovat kaikki erittäin hyviä esimerkkejä siitä, mitä konkretiaa tämä hallitusohjelma sisältää.

Tässä meidän hyvässä maassamme on kuitenkin edelleen ongelmia. Yksi sellainen iso ongelma — voidaan kutsua sitä myös häpeäpilkuksi Suomelle — on se, että naisiin kohdistuva väkivalta on aivan liian yleistä. Sen takia tämä hallitus haluaa myös puuttua tähän ongelmaan laatimalla muun muassa naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman ja panostamalla rikosuhrin aseman vahvistamiseen. Tuomioistuimissa tullaan tekemään uudistuksia, jotka tarkoittavat, että käytännössä rikoksen uhri tai todistaja tai ylipäänsä myös syytetty voisi esittää asiansa kertaalleen ja että sitä samaa todistelua, mitä on alioikeudessa esitetty, voitaisiin käyttää sitten seuraavissa oikeusasteissa, esimerkiksi hovioikeudessa. Näin ollen myös helpotetaan rikosuhrin asemaa. Uhri ei joutuisi monta kertaa kertomaan siitä vaikeasta, vaikeasta kokemuksesta, jonka hän on kohdannut.

Näin ollen tässä hyvässä hallitusohjelmassa on erittäin paljon konkretiaa, ja kehotan kaikkia edustajia lukemaan sitä sillä tarkkuudella. Tästä löytyy kyllä paljon hyvää, ja on hyvä, että myös siellä takarivissä nähdään, että tässä on paljon hyvää.

Sanon viimeiseksi, että on äärimmäisen tärkeätä, että hallitus on nähnyt sen, että tarvitaan lisäpanostuksia koko oikeudenhoidon ketjuun. Poliisien määrää tullaan lisäämään, mutta myös syyttäjät, tuomioistuinlaitos ja ulosotto saavat lisää resursseja. Ja sitä tarvitaan Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa, jossa pidetään vahvasti huolta oikeusvaltioperiaatteista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja takaisin puhujalistaan.

18.16 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Rinteen hallitusohjelma osoittaa, että suomalaisten vaatima politiikan suunnanmuutos on viimein totta. Julkista keskustelua on leimannut epäuskoisuus ja tietoinen pelkojen lietsonta. Eilen ja tänään tässä salissa on käytetty lukuisia puheenvuoroja, jotka osoittavat, ettei hallitusohjelman kirjauksiin ole välttämättä perehdytty. Kyse voi olla tahallisesta väärinymmärtämisestä, mutta mikäli näin ei ole, herää vakava huoli korkeinta poliittista päätöksentekovaltaa käyttävien sisälukutaidosta. Eilen aamujunassa olikin virkistävää kuulla, kuinka eräs biotalouteen keskittyvä elinkeinoelämän edustaja kertoi silmät loistaen, yllättyneenä, että tässä ohjelmassahan on vaikka kuinka paljon hyvää, kunhan sen vain oikeasti lukee.

Työ on kuitenkin vasta alkamassa. Hallituksen toteuttamaa politiikkaa tulee arvioida kriittisesti. En usko, että kansalaisten luottamusta tulevaisuuteen saati poliittiseen päätöksentekoon vahvistetaan kaivamalla syviä poteroita jo kauden alkumetreillä. Kansa vaatii kykyä rakentavaan yhteistyöhön. Koetaan vastata tähän vaatimukseen kunnialla.

Laaja-alainen yhteinen näkemys yli puoluerajojen on se, että meidän on suhtauduttava vakavasti julkisen talouden kestävyyttä uhkaaviin riskeihin. Maailmantalouteen liittyvät epävarmuustekijät ja siitä pitkälle riippuvainen työllisyyskehitys ovat varmasti näitä asioita. Jokaiseen hallitusohjelmaan sisältyy riskejä. Siksi on todettava, että asiantuntijoita kuunnellaan ja toimintaympäristön muutoksia seurataan. Toteutettava politiikka on mitoi-

tettu vastaamaan valtiovarainministeriön suhdanne-ennusteita. Nyt sosialistiseksi haukuttu finanssipolitiikka vastaa linjauksia, joita kansainvälisestikin entistä vahvemmin edellytetään. Kasvun hidastuessa pelkät leikkaukset syövät vähätkin edellytykset menestyä. Siksi meidän on pakko katsoa pidemmälle tulevaisuuteen.

Jokainen edustaja tietää, kuinka pitkissä kantimissa yhteiskunnalliset muutokset ovat. Viime vuosien tempoileva koulutus- ja työllisyyspolitiikka on tullut kalliiksi. Pitkäjänteinen ja vastuullinen politiikka ja tutkitun tiedon hyödyntäminen ovat tasa-arvoisuutta, oikeudenmukaisuutta ja inhimillisyyttä korostavassa hallitusohjelmassa läpileikkaava punainen lanka.

Hallitusohjelma pitää sisällään runsaasti toimenpiteitä, joilla vahvistetaan taloutta, työllisyyttä sekä tuetaan yrittäjyyttä. Elinvoimaa lisäävät myös mittavat liikenneinfraan kohdistuvat hankkeet sekä MAL-sopimusten laajentaminen nykyisestä. Lämpimät kiitokset näistä kirjauksista myös Keski-Suomen ja Jyväskylän puolesta.

Hallitus panostaa vahvasti osaamiseen, koulutukseen ja tutkimukseen sekä tavallisten ihmisten peruspalveluihin, hoivaan ja huolenpitoon. Tapasimme tänään Keski-Suomen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunnan. He esittivät kiitoksen kirjauksista, joilla parannetaan eläkeläisten ja ikäihmisten hyvinvointia. He velvoittivat myös pitämään huolta, että uudistukset toteutetaan. Tähän meidän kaikkien on varmasti helppo yhtyä.

Ohjelma puuttuu ilmastonmuutokseen ja luo samalla edellytyksiä tuotekehittelylle ja uusille nouseville vientialoille. Heikoimmassa asemassa olevista pidetään parempaa huolta, jakamatonta ihmisarvoa kunnioitetaan. On erikoista, miten valtavaa vastustusta nämä tavoitteet nyt saavat osakseen. Yksikään hallitus tai hallitusohjelma ei ole täydellinen. Rinteen hallitus korjaa kuitenkin hyvinvointiyhteiskunnan rikottuja rakenteita, vahvistaa luottamusta politiikkaan ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen. Se turvaa kasvun edellytykset.

Arvoisa puhemies! Ymmärrys siitä, ettei yhteiskuntaa johdeta, kehitetä eikä hyvinvointia lisätä vain markkinoiden ehdoilla, on yhteinen. Tämä ei tarkoita, etteikö elinkeinoelämän lainalaisuuksia ymmärrettäisi, viennin edellytyksiä tai esimerkiksi yrittäjyyden merkitystä arvostettaisi — päinvastoin. Nyt on hallituksella näytön paikka, ja sama koskee myös oppositiota. Suurin näytön paikka on kuitenkin tällä salilla kokonaisuudessaan. Hallitus—oppositio-asetelma kuuluu demokraattiseen kansanvaltaan, ja tiukalle debatille on tarvetta. Suomalaiset kuitenkin odottavat, että panettelu ja tahallinen toisen lokaaminen ja väärinymmärtäminen ja ennen kaikkea poliittinen teatteri loppuvat. Tiedän, että tässä salissa istuu paljon edustajia, jotka jakavat tämän näkemyksen. Yli puoluerajojen vaalikaamme sitä.

Ja lopuksi itsestäänselvyytenä osoitan lämpimästi luottamukseni pääministeri Rinteen hallitusohjelmalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Täällä muutamat edustajat aina silloin tällöin nousevat pystyyn ja kokeilevat vastauspuheenvuoroa. Nyt on semmoinen linja, että otetaan näitä ennalta tilattuja puheenvuoroja ainakin jonkun aikaa, ennen kuin lähdetään debattiin. — Edustaja Peltokangas.

18.22 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus on nopealla aikataululla saanut valmiiksi pitkälti unelmiin perustuvan eepoksen, jota ainakin minä realistina en voi purek-

simatta hyväksyä. Toki siellä on hyviäkin kirjauksia, mutta suuri osa on verotuksen kiristämiseen ja tavallisen duunarin elinolojen heikentämiseen johtavia toimenpiteitä.

Hallituksen 700 miljoonan määrärahahaave kehitysapuun on vastuutonta politiikkaa. Asiantuntijoiden mukaan rahat ohjautuvat usein, osin, suurten kehitysyhteistyötä tehneiden organisaatioiden kuluihin. Herääkin kysymys, onko jaetuilla miljardeilla aikojen saatossa rakennettu niitä väitettyjä kaivoja ja kouluja vai maksettu korruptoituneiden virkamiesten hyvinvointia ja heimopäälliköiden uudet jeepit.

Tämä hallitus nöyränä pyytää ja anoo Euroopan unionilta hallitusohjelmansa mukaan arvonlisäveron rajan korottamista 15 000 euroon, kun se tällä hetkellä esimerkiksi Euroopan unioniin kuuluvalla Virolla on jo pitkään ollut 40 000. No, te kehtaatte tuoda luettavaksi tällaisen hallitusohjelman, jossa kuljetaan nettomaksumiehenä hattu kourassa ympäri Eurooppaa, sitä Eurooppaa, joka haluaa nielaista meidän itsemääräämisoikeutemme kokonaan. Itsenäisen Suomen säilyvyyttä ei hallitusohjelmassa liioin korosteta. Kun katson hallituksen kokoonpanoa, en ihmettele.

Arvoisa puhemies! Yritän ymmärtää niitä suomalaisia ihmisiä, jotka haluavat pelastaa koko maailman Suomen teollisuuden kustannuksella. Ymmärrän hyvin, että kaikille ei ole tasan jaettu ymmärrystä siitä, että Suomi ei tule toimeen ilman teollisuutta, mutta minun ei poliitikkona tarvitse hyväksyä ilmastohysterian mukana tulevaa järjettömyyttä ja pelottelun ilmapiiriä, jota lietsomalla pyritään pääsemään ilmastogurun maineeseen maailmalla, vaikka Suomen päästöt tässä maailmankaikkeudessa ovat kuin hiekanmuru Saharassa.

Kaupunkiseutujen ruuhkamaksut, bensan hinnankorotukset, fossiilisten polttoaineiden käytöstä sakottaminen lisäävät esimerkiksi kuljetusyrityksen kuluja ja ajaa pienimmät eittämättä konkurssiin. Kutsutteko te tätä kestäväksi kehitykseksi? Ilmastopolitiikallanne ajatte teollisuudellemme lisää ylitsepääsemättömiä haasteita ja vaatimuksia ja ajatte esimerkiksi turveyrittäjät työntekijöineen kortistoon. Mitä tekee keskusta tälle? Mitä tekee keskusta, kun vihreät tulevat vaatimaan maaseudulta turkistarhauksen lopetettavaksi? Keskustaa ei paljon ole salissa.

Puhutte kotitalouksien ostovoiman myönteisestä kehittämisestä ja samalla laskette kotitalousvähennystä verotuksessa. Onko myönteinen kehittäminen sitä, että perheen tupakoitsija maksaa askistaan tupakkaa tällä hallituskaudella 1,8 euroa enemmän ja lapset viikonloppulimuistaan toiset mokomat päälle?

Olette poistamassa kannattamattoman tuulivoiman rakentamisen hallinnollisia kaavoitukseen liittyviä ja muita esteitä, kun samalla byrokratia hakkaa lähes jokaista yrittäjää alasta riippumatta. Pekkarinenko sinne on päästetty kirjaamaan? Anteeksi: edustaja Pekkarinen.

Ihmettelette sähkön siirtohintoja samalla, kun annatte ministerinsalkun miehelle, joka toimi vastuuministerinä, kun sähköverkkomme myytiin. Ministerin omien sanojen mukaan sähköverkko myytiin väärien tai puutteellisten tietojen valossa. Kova on luottamus tänä päivänä. No, toisaalta silloinen pääministerikin lupasi ja vannoi, etteivät sähkön siirtomaksut nouse pilviin, kun valtio niiden kehitystä valvoo. Nukkuiko valtio, vai puhuiko silloinen ministeri pelkästään vastoin parempaa tietoaan, kuten kaikki, joiden kädenjälki sähköverkkojen myynnissä lepää?

Luettuani läpi hallitusohjelman huomasin, että hallitus aikoo selvittää reilut 130 asiaa ja haaveilee, että noin 60 000 ihmistä ajautuu töihin kepin ja kyykytyksen avulla. Lisäksi autoilusta halutaan tehdä synti. Millainen hallitus kertoo tavoitteekseen 60 000 ihmisen työl-

listämisen ja samaan aikaan mainitsee, että jos näin ei tapahdu, niin sitten teemme jotain muuta? Mitä muuta, kysyn, ja millä se ”jotain muuta” rahoitetaan?

Arvoisa puhemies! Tartun vielä nopeasti hallitusohjelmassa mainittuun kirjaukseen vihapuheesta. Koska se on nyt virallisessa hallitusohjelmassa mainittu, tulen esittämään kirjallista kysymystä. Nyt on löydyttävä kattava ohjeistus, mitä se on, missä järjestyksessä ja mitkä sanat ovat vihapuhetta. Tulkinta ei voi olla menettelytapana länsimaisessa yhteiskunnassa. — Kiitos.

18.27 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Vielä vähän aikaa sitten, ennen vaaleja, melkein jokainen puolue lupasi pikimmiten nostaa hoitajamitoituksen ympärivuorokautisessa hoivassa 0,7:ään. Silloin sen laskettiin maksavan 200—250 miljoonaa euroa. Se lupaus löytyy nyt hallitusohjelmasta, mutta hallitusohjelman liitteestä käy ilmi, että tälle on varattu rahaa vain 70 miljoonaa euroa. Jokainen ymmärtää, että tällä rahalla saadaan vain murto-osa siitä, mitä te olette äänestäjillenne luvanneet. Syvä pettymyksen aalto tulee käymään hoitajien, vanhusten ja heidän omaistensa parissa. Pettymys on suuri, ja luottamus poliitikkoihin saa taas kolauksen. Kuka viitsii kohta enää äänestää? Kuka uskoo enää sanaakaan siitä, mitä te ja me ennen vaaleja lupasimme?

Arvoisa puhemies! Syyksi vatuloinnille on kerrottu, että mitoituksen nosto vaatisi 4 000 uutta hoitajaa, joita meillä ei ole, mutta me kaikki tiedämme, että Suomessa on kymmeniätuhansia hoitajia, jotka tekevät jotain ihan muuta kuin hoitotyötä.

Olin toissa päivänä Rovaniemellä Lapin Yrittäjien tapaamisessa, jossa eräs K-kauppiasyrittäjä kertoi, että hänellä on kolme sairaanhoitajaa töissä. Siis K-marketissa. Ongelma ei ole siinä, etteikö meillä olisi hoitajia, vaan siinä, että he pakenevat hoitotyöstä ja että heille on sälytetty työtehtäviä, jotka eivät kuulu hoitotyöhön. Näitä muita töitä eräs hoitaja listasi näin: ”Tiskaan, katan pöytiä, pesen pyykkiä, pyyhin pöytiä, siivoan wc-tiloja, pesen pyörätuoleja, suihkutiloja, lakaisen lattioita, valmistan iltapalaa, laitan ruokaa, lämmitän ruokia, tilaan vaippoja, huollan ja tilaan apuvälineitä, pidän palavereja omaisten ja edunvalvojien kanssa, hankin asukkaalle tarvittavat hankinnat kaupasta, siirrän postit edelleen omaisille. Koko ajan tulee enemmän ja enemmän ei-hoitotyöhön liittyvää työtä.” Hallitusohjelmassa on maininta siitä, että henkilöstön työnjakoa tukipalveluiden osalta selkeytetään, ja sitä todellakin tarvitaan. On resurssien tuhlausta teettää ruoanlaittoa, siivousta ynnä muuta koulutetuilla hoitajilla. Osa tuosta 4 000 hoitajan puutteesta korjautuisi jo sillä, että palkattaisiin näihin avustaviin tehtäviin lisää keittiötyöntekijöitä ja siivoojia.

Arvoisa puhemies! Hoitajapako joko muihin töihin tai hoitotyöhön ulkomaille on suuri ongelma. Norja ja Ruotsi houkuttelevat paremmilla palkoilla ja paremmilla työehdoilla. Myös hoitajien rokotuspakko Suomessa ajaa hoitajia muualle töihin. Muissa Pohjoismaissa tätä pakkoa ei ole. Totuus on, että suomalaiset hoitajat ovat alipalkattuja, pakkorokotettuja, ylityöllistettyjä ja aliarvostettuja.

Joku viime hallituskauden ministereistä — en muista kuka — esitti ratkaisuksi tuontihoitajia Filippiineiltä. Toivottavasti tämä hallitus ei koskaan vajoa näin alas. Suomalaisten hoitajien koulutus, työmoraali ja ammattitaito ovat kysyttyä valuuttaa ulkomailla. Meidän pitää ymmärtää tehdä kaikkemme, että he jäisivät Suomeen ja tekisivät hoitotyötä Suomessa. Olen vakuuttunut siitä, että kun työolosuhteet vanhustyössä hoitajien lisäämisen myötä korjaantuvat ja hoitajilta otetaan pois keittiötyöt ja siivous, niin hoitajia alkaa löytymään. Rokotuspakon poisto ainakin vuosittaisen influenssarokotuksen osalta vähentäisi osaltaan hoitajapakoa, samoin joustavammat vuorojärjestelyt. Myös palkkaukseen on pakko jatkos-

sa tulla lisää rahaa, sillä muuten me jäämme Ruotsin ja Norjan jalkoihin. Ei voi olla niin, että Suomessa koulutetaan hoitajia muiden Pohjoismaiden tarpeisiin. Norjassa sairaanhoitaja ansaitsee ilman ylitöitä ja yövuoroja tuplasti sen mitä Suomessa. Myös Ruotsissa on hoitajien palkkakehitys ollut viime vuosina huikeaa.

Ensimmäinen askel hoitajien työviihtyvyyden ja työtaakan korjaamiseksi vanhusten ympärivuorokautisessa hoivassa on nostaa hoitajamitoitus siihen luvattuun 0,7:ään mahdollisimman nopeasti. Tämä vaatii sekä rohkeutta että hieman lisää rahaa. Rahaa teiltä tuntuu löytyvän, mutta löytyykö teiltä rohkeutta?

18.33 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa puhemies! Tässä puheessa otan kantaa muutamaan hallitusohjelman ristiriitaisuuteen.

Ensin kuitenkin vastaan edustaja Kärnän eilen esittämään kysymykseen. Hän kysyi, miksi me perussuomalaiset emme halua lähettää lisää satoja miljoonia euroja suomalaisten veronmaksajien rahoja Afrikkaan. Se johtuu siitä, edustaja Kärnä, että me perussuomalaiset haluamme käyttää ne rahat suomalaisten vanhusten ja sairaiden hyvinvoinnin parantamiseen tässä ja nyt. Kehitysapuun ei pitäisi lisätä satoja miljoonia euroa, koska sellaista jakovaraa ei yksinkertaisesti ole, ja sellaisille valtioille, jotka eivät ota vastaan Suomesta karkotettavia kansalaisiaan, ei pitäisi kehitysapua antaa ollenkaan. Suomi on ollut jo pitkään velkaantuva valtio, ja kuten edustaja Lepomäkikin eilen sanoi, tämä hallitusohjelma näyttää vahvasti siltä, että velkaantuminen vain jatkuu ja jopa kiihtyy. Mielestäni ne sadat miljoonat eurot, jotka Rinteen hallitus aikoo nyt tuhlata Afrikkaan, pitäisi suunnata esimerkiksi suomalaisten pieneläkeläisten elintason ja elämänlaadun parantamiseen. Tällä hetkellähän puhutaan vappuviisikymppisestä, eli siitä luvatusta vappusatasestakin suli jonnekin jo puolet. Mutta niin se menee politiikassa liian usein: paljon lupauksia, vähemmän tekoja. — Sivuhuomautuksena voin mainita, että vaalien alla luvattiin 650 poliisia lisää, mutta nyt poliiseja tuleekin vain 300 lisää, mikä on aivan liian pieni määrä, jotta kansalaisten turvallisuus ja omaisuudensuoja olisivat riittävällä tasolla.

Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo nostaa autojen polttoaineen, tupakan, alkoholin ja lämmityspolttoöljyn veroja. Lisäksi leikataan kotitalousvähennystä. Faktatietona tässä välissä kerron, että Suomessa on noin 200 000 öljylämmitteistä pientaloa, joista noin 100 000:ssa asuu eläkkeellä olevia ikääntyneitä ihmisiä. Kysymys siis kuuluu, sulaako se vappuviisikymppinen näihin hallituksen veronkorotuksiin ja kotitalousvähennyksen leikkauksiin vai jääkö pieneläkeläinen jopa tappiolle.

Kotikuntani Tampere on kuluneen vuoden aikana korottanut tai on korottamassa terveyskeskus- ja hammashoitomaksua, bussilippujen ja pysäköinnin hintaa sekä kiinteistöveroa. Meille tuli myös hulevesimaksu uutena verona. Nämä edellä mainitut verojen ja maksujen korotukset Tampereella ja muissa kunnissa osuvat myöskin pieneläkeläisiin.

Mielestäni on kriittisen tärkeätä tarkastella, miten erilaiset verojen ja maksujen korotukset sekä leikkaukset kohtelevat pienituloisia ihmisiä. Suomessa elää köyhyysrajan alapuolella ainakin 600 000 ihmistä. Heistä ei saa tehdä entistä köyhempiä millään syyllä tai edes ilmastohysterian verukkeella, vaan heidän taloudellista asemaansa pitää parantaa. Kun käytetään sanaa ”eriarvoistuminen”, niin sen pitää tarkoittaa jokaista suomalaista. Talousteorioiden ja Excel-taulukoiden lisäksi pitää ottaa myös aistihavainnot mukaan päätöksentekoon ja kuunnella herkällä korvalla niitä pieniä ihmisiä, jotka eivät pysty itseään puolustamaan poliitikkojen suuria linjauksia vastaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Haluan muistuttaa hallitusta siitä, että kun kansalaisten verokuormaa lisätään, ei se tarkoita automaattisesti enempää verokertymää valtion kassaan. Tämän sai muun muassa Viro kokea edellisen hallituksen aikana: kun he korottivat alkoholijuomien verotusta, kertymä romahti. Nyt Viron uusi hallitus alentaa alkoholijuomien verotusta 25 prosenttia, koska heillä on pyrkimyksenä nostaa verokertymää muun muassa lisääntyneen ostosmatkailun ja siihen liittyvän muun liiketoiminnan kautta. Näin Suomenkin pitäisi jo vihdoin oppia ajattelemaan verotuksen syy—seuraus-suhteita. Kunnioittavasti sanon, että teidänkin, pääministeri Rinne, pitäisi tulla pois historian väärältä puolelta muutamassa asiassa. Verotus on yksi niistä asioista. Kun kahden maan välillä on raja ja sen rajan toisella puolella verotus on merkittävästi maltillisempaa kuin toisella puolella, niin ilman korkeakoulututkintoakin pystyy päättelemään, kumpaan maahan yritystoimintaa, kaupankäyntiä ja tuottavia työpaikkoja syntyy helpommin.

Keskustalle sanon, että te ette voi kehuskella sillä, että yritysverotusta ei korotettu. Jos olisitte pystyneet alentamaan yritysten ja yrittäjien verotusta, niin siitä olisitte saaneet sulan hattuun. Nyt sitä sulkaa ei tule.

18.38 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen muodostamisen ensisijaisena lähtökohtana tulisi olla suurimpien puolueiden yhteistyö. Tällä kertaa ennätyksellisen tiukkaa vaalitulosta ei kuitenkaan maltettu kunnioittaa. Täysin poikkeuksellisesti sekä eduskunnan toiseksi että kolmanneksi suurin puolue sysättiin syrjään jo hallitustunnustelujen päättyessä. Kansanvallan näkökulmasta olisi ollut tärkeää yrittää muodostaa hallitus kahden tai kolmen suurimman puolueen perustalle. Suuren vaalitappion kärsineet puolueet ovat perinteisesti siirtyneet vapaaehtoisesti oppositioon, mutta nyt nämä aikojen saatossa hyväksi havaitut periaatteet kuitenkin jostain syystä hylättiin.

Arvoisa puhemies! Antamiensa runsaiden vaalilupausten ja kansalaisille syntyneiden suurten odotusten lunastaminen tulee olemaan hallituspuolueille hyvin vaikeaa. Sen vähemmistöpuolueet keskusta ja RKP ovat ainakin aiemmin olleet tuoreita vihervasemmistolaisia hallituskumppaneitaan selvästi tiukemman talouslinjan kannalla — saa nähdä, ovatko enää jatkossa. Viiden puolueen muodostama hallitus ei muutoinkaan näytä kaikilta osin järin yhtenäiseltä, eikä tilanne varmaankaan helpotu, kun vaalikausi pääsee kunnolla vauhtiin.

Arvoisa puhemies! Jo ennen hallituksen nimittämistä keskustan ja vihreiden vaikeasti yhteensoviteltavat ympäristö- ja elinkeinopoliittiset näkemyserot nousivat pintaan uusista sellutehdashankkeista käydyn julkisen keskustelun myötä. Perussuomalaiset vaativat hallitusta takaamaan suomalaisen työnteon, yrittäjyyden ja teollisuuden toimintaedellytykset. Muussa tapauksessa hallitusohjelmalta ja siinä vaaditulta 2 prosentin talouskasvulta putoaa taloudellinen pohja kokonaan.

Arvoisa puhemies! Rinteen hallituksen tavoite tasapainottaa julkinen talous vaalikauden loppuun mennessä on sinällään oikea, mutta lukuisiin tuleviin selvityksiin tukeutuva hallitusohjelma ja erityisesti sen talouslinjaukset kaipaavat runsaasti lisää realismia ja konkretiaa. Hallitus aikoo kertainvestointien lisäksi kasvattaa julkisia menoja pysyvästi yli 1,2 miljardilla eurolla ja kattaa syntyvää vajetta muun muassa valtion omaisuudesta saatavilla tuloilla. Tuottavasta omaisuudesta ei kuitenkaan kannata luopua, ei ainakaan hinnalla millä hyvänsä. Se olisi hyvin lyhytnäköistä, joskaan ei missään nimessä ennennäkemätöntä politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Velkaantumisen pysäyttäminen edellyttää myös työllisyysasteen nostoa vähintään 75 prosenttiin. Työllisyystoimien etsiminen on kuitenkin ulkoistettu työmarkkinajärjestöille, jotka ovat pitäneet niille asetettua aikataulua varsin kunnianhimoisena. Talouden mahdollinen laskusuhdanne vaikeuttaisi entisestään hallituksen tavoitteiden toteutumista.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on moneen otteeseen jo todettu, tässä Rinteen hallitusohjelmassa on tietenkin myös useita myönteisiä tavoitteita. Niihin lukeutuvat esimerkiksi aktiivimallin leikkurin poistaminen ja tuloverotuksen pienimuotoinen keventäminen. Samalla hallitus aikoo kuitenkin muun muassa pienentää kotitalousvähennystä ja kiristää lämmityspolttoaineiden verotusta, korottaa polttoaineveroja 250 miljoonalla eurolla sekä mahdollistaa tiemaksujen käyttöönoton kaupunkiseuduilla. Monen pieni- ja keskituloisen asumis- ja liikkumiskustannukset uhkaavat nousta merkittävästi, samoin työssäkäynti ja yrittäminen vaikeutuvat.

Koulutuksen saralla sinänsä aivan oikein kunnostautumaan pyrkivä hallitus kaavailee varsin hämmästyttävästi lukio-opintojen valinnanvapauden kaventamista palauttamalla ruotsin kielen ylioppilastutkinnon pakolliseksi aineeksi äidinkielen rinnalle.

Ennätyspitkään hallitusohjelmaan sisältyvät myös esimerkiksi jo ennestään velanotolla kustannettujen kehitysyhteistyömäärärahojen tuntuva korotus ja maahanmuuttopolitiikan höllennykset. Hallitus suunnittelee pakolaiskiintiön nostoa ja nykyistä joustavampaa työlupien myöntämistä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille henkilöille. Samalla kasvaa halpatyömarkkinoiden syntymisen riski.

Arvoisa puhemies! Nyt ovat siis tiedossa ne linjaukset, joilla maata aiotaan seuraavat neljä vuotta hallita. Hallituksen ensimmäiset merkittävät lakiesitykset ehtivät kuitenkin eduskunnan käsittelyyn vasta syksyllä, ja Rinteen hallituksen antaessa ensimmäisen talousarvioesityksensä selvinnevät myös keinot, joilla hallitusohjelman runsaat lupaukset aiotaan rahoittaa. Silloin nähdään, mitä hallitusohjelman kirjausten konkretisoituminen tarkoittaa tavalliselle suomalaiselle veronmaksajalle.

18.44 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! On äärimmäisen hyvä ja kunnioitettava tavoite rakentaa Suomesta turvallinen maa asua ja elää, jossa jokaisesta pidetään huolta, joka on tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen. Kukapa ei sellaista haluaisi? Miten kukaan voisi sellaista vastustaa? Kannustan kaikkia tekemään niin, sillä sellainen antaa toivoa, se antaa uskoa — jälleen asioita, joita on hyvin vaikea vastustaa eikä sellaiseen ole aihettakaan. Mutta kuinka realistinen tilannekuva hallituksella on niistä haasteista ja ongelmista, joihin se ohjelmallaan lupaa apua? Raotan hieman realismia turvallisuudesta.

Huumausainerikollisuus on räjähtänyt valtakunnallisesti täysin käsiin. Ei tarvitse mennä kuin muutamien satojen metrien päähän tuohon Rautatieasemalle, ja voitte seurata itsekin, kuinka huumausainerikollisuus rehottaa kukkeana keskellä päivää ohikulkijoiden silmien alla, eikä aineiden käyttöäkään salata enää millään tavalla. Sen pitemmälle ei tarvitse mennä tilannetta toteamaan. Muutos tässä asiassa on häkellyttävän suuri. Nuorimmat pilvenpolttorinkeihin osallistuvat ovat hädin tuskin kymmentä vuotta täyttäneitä. Hätkäyttävintä näissä naperopilviringeissä on se, että niissä ei pidetä huumausaineiden käyttöä minään, vaikka paikalle sattuu aikuinen kyselemään lasten touhuilusta.

Anonyymiverkoissa tapahtuva huumausainekauppa on äärimmäisen helppoa, ja kiinnijäämisriski on hyvin matala. Entistä enemmän tapahtuu niin, että nuoret ihmiset ennättävät kehittää itselleen erittäin syvän riippuvuuden kovilla aineilla eivätkä he välttämättä kos-

kaan päädy viranomaisten käsiin tai se tapahtuu aivan liian myöhään. Tämä on myös uusi ilmiö. On sanomattakin selvää, että anonyymiverkoissa tapahtuva rikostutkinta on erittäin työlästä ja aikaavievää. Se vaatii resurssia.

Tässä salissa on nostettu seksuaalirikokset useasti esille. Onko mitään käsitystä siitä, millaista sellaisten rikosten tutkinta on, varsinkin kun ne kohdistuvat lapsiin? Ei pidä unohtaa, että näitä rikoksia tekevät myös kantasuomalaiset, ja useasti ne ovat julmuudeltaan täysin käsittämättömiä. Tällaisissa rikoksissa lasten kuulustelu on äärimmäisen vaativaa ja aikaavievää ja samalla henkisesti erittäin kuluttavaa. Näitä rikoksia tutkivat poliisit jäävät täysin yksin, sillä tapaukset ovat niin sairaita ja kieroutuneita, ettei kukaan halua vaurioittaa itseään niistä kuulemalla. Käytännössä nämä tapaukset invalidisoivat henkisesti niitä tutkivia poliiseja. Tunne on hyvin vahva, että on pudottu syvään, kylmään kaivoon, josta ei ole enää koskaan pois pääsyä. Sijaistraumatisoituminen on hyvin väkevää, eikä raju, vuosia kasaantunut kumulatiivinen stressi tilannetta helpota. Tilanne heijastelee koko elämään. Mutta mietitäänpä uhreja — kuinka syvästi he ovat vaurioituneita, kuinka yksin he ovat?

Nämä ovat vain muutamia pilkahduksia siitä realistisesta tilannekuvasta, joka on olemassa tämän kuplan ulkopuolella, jonka sisällä me täällä olemme ja päätämme ihmisten asioista. Esimerkeissä riittäisi kyllä.

Kuuntelin eilen huolestuneena tuoreen sisäministerin lausuntoa, jonka mukaan hallitusohjelmalla taataan kansalaisten perusturvallisuus. Jokainen Säätytaloon marssinut puolue oli sitoutunut lisäämään poliiseja 650:lla. Se olisi ollut ehdoton minimimäärä, joka olisi tuonut helpotusta pahimpaan hätään, mutta töitä olisi siitä huolimatta riittänyt. Säätytalolta tultiin ulos 300 poliisin lisäyksellä. Onhan se eteenpäin vaikka nokalleen kaatuu, mutta käytännössä tuo lisäys ei näy missään.

Painotukset hallitusohjelmassa ovat myös kummallisia tässä asiassa. Helpotusta ei ohjata sinne, missä sitä eniten tarvitaan. Huutava pula lisäkäsistä on varsinkin rikostutkinnassa, jossa tutkijat ovat hukkuneet valtaviin juttupinoihinsa jo vuosia. Hälytystehtävistäkin jää hoitamatta vuodessa 100 000, koska ei ole ketään sinne lähettää.

Edustajat Lohi ja Kärnä totesivat, että poliisin näkymistä harva-alueilla lisätään ja poliisille linjataan enimmäisvasteaika. Kannattaa jälleen olla tarkkana näiden asioiden kanssa. Varsinkin edustaja Kärnä tietää, että mitä pohjoisemmaksi mennään, sitä pidemmät ovat etäisyydet. Ilman riittävää resurssin lisäystä on turha laatia tiukkoja vasteaikoja. Enimmäisvasteaika tulee kattamaan koko maan, mikä tarkoittaa sitä, että ilman riittävää resursointia poliiseja on siirrettävä keskuksista harva-asutusalueille. Vastahan ne sieltä hallintorakennemuutoksen kautta pois otettiin.

Edustaja Lindtman toi ansiokkaasti esille, kuinka ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen ollaan nyt nostamassa poliisien määrää. [Antti Lindtman: Yli!] — Juuri näin. — Mutta tuo määrä on päästetty kymmenen vuoden aikana tippumaan niin alhaiselle tasolle, että muutaman sadan korotus ei korjaa tilannetta.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitusohjelmassa lisätään poliisien määrää, mutta on virheellistä kuvitella, että tällä lisäyksellä kansalaisten perusturvallisuus on turvattu, kuten ministeri Ohisalo totesi. On hyvä, että tällä hallitusohjelmalla luvataan kansalaisille uskoa ja toivoa varsinkin niille, joilla sitä ei ole. Suurin huoleni on se, että entäs sitten, jos lupauksia ei täytetäkään. Entäs sitten, jos realismi onkin jotain muuta kuin mitä hallitus kuvitteli, minkä varaan tämä ohjelma on kirjoitettu? Meillä on liikaa ihmisiä, joilla ei ole mitään

muuta kuin kaksi asiaa: uskoa ja toivoa. Toivon sydämestäni, että he eivät tule pettymään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: En sen kummemmin avaa nyt debattia, mutta kun täällä edustaja Lindtmanin nimi mainittiin, niin sen verran.

18.50 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan edustaja Kilven asiantuntemusta oikeudenhoidon ja viranomaistoiminnan saralla. Haluan kuitenkin sanoa kaksi asiaa:

Se on totta, että poliisien määrä on laskenut kutakuinkin 12 vuotta kuin lehmänhäntä, ja juuri nuo 12 vuotta kokoomus on ollut hallituksessa ja useimmiten juuri vaatimassa eniten säästöjä. Ja nyt ensimmäistä kertaa suunta käännetään. Ja pidän hieman omituisena sitä logiikkaa, että kun samaan aikaan moititaan hallitusta siitä, että se käyttää liikaa rahaa pysyviin menoihin, niin samaan aikaan täällä moititaan, että nyt tulee liian vähän poliiseja, etenkin kun ollaan oltu leikkaamassa. Mutta tähän ei Kilpi tietysti ole syyllinen.

Ja vielä, mitä tulee näihin seksuaalirikoksiin: Viime vaalikaudella kaikki eduskuntaryhmät sopivat, että seksuaalirikosten rangaistuksia tiukennetaan. Valitettavasti silloinen hallitus, kokoomus etunenässä, priorisoi sote-uudistuksen perustuslakivaliokunnassa ja se jäi toteuttamatta. Nyt se toteutetaan.

Ja vielä kolmanneksi: rikoksen uhrin asemaa parannetaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myös ministeri Ohisalo tuossa mainittiin, annetaan hänelle myös puheenvuoro.

18.51 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kilvelle erittäin hyvästä puheenvuorosta. Jos edustaja Kilpi on ollut täällä nämä kaksi päivää kuuntelemassa, niin olen useaan kertaan nostanut esille sen, että poliisien määrä ei suinkaan ole se ainoa keino, jolla tämä hallitus puuttuu eriarvoisuuteen, syrjäytymiseen, kansalaisten turvallisuudentunteeseen. Olen useaan otteeseen maininnut, että kokonaisturvallisuus syntyy lukuisista eri asioista liittyen muun muassa siihen, kuinka ihmiset tulevat toimeen tässä yhteiskunnassa, onko kattoa pään päällä ja ruokaa lautasella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt takaisin puhujalistaan.

18.51 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tänään olin käveleskelemässä tuossa eduskunnan pääaulassa ja katselin siitä ikkunoista pylväitten ohi tuonne aukiolle, ja siellä Oodi-kirjaston luona ja muualla oli aika paljon ihmisiä, Mannerheimintiellä oli paljon liikennettä, ja aikaisemmin siinä muutama ihminen leikkasi nurmikkoa. Mietin siinä kohtaa vain sitä, että niin, näillä ihmisillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa turvallisuuteensa täällä Suomessa. Sen sijaan he panevat toivonsa meidän varaan, että me teemme sen. Nuo pylväät erottavat meidät näistä kansalaisista siinä, että meillä on valta, heillä ei ole.

Tuntuu siltä, että kun tähän saliin pääsee ihmisiä, niin jossain kohtaa se arki tuntuu unohtuvan. Pylväitten toisella puolella olevat ihmiset eivät pysty esimerkiksi, kun menevät kotiin pimeän aikaan, ottamaan taksia alleen, kun he käyvät kuntosalilla, lenkillä, eivät pääse ministeri-Audeillaan menemään suoraan eduskunnan ovelta kotiin. Heillä se arki kulkee koko ajan mukana.

On aivan käsittämätöntä, että täällä tämä turvallisuus ei ole ykköspriorityeetti meillä kansanedustajilla ja varsinkaan nytten hallituksella, kun lukee teidän ohjelmaanne lävitse. Sen sijaan näille ihmisille sanotaan, että te voitte vaikuttaa, te voitte äänestää, ja nämä ihmiset äänestivät edellisissä vaaleissa. Vielä pari kuukautta sitten perussuomalaisilla oli 17 kansanedustajaa, ja siitä 17:stä meillä nousi se määrä 22:lla. Sen sijaan keskustalla se laski 18:lla. Tässä on eroa 40 kansanedustajaa, kun katsotaan sitä muutosta, ja kuka istuu hallituksessa tällaisen vaalituloksen jälkeen? No, se on keskusta. Keskusta tukee tätä vihervasemmistolaista hallitusta, ja on tosi kiva tämän jälkeen mennä sanomaan kansalaisille, että kyllä, te voitte vaikuttaa, teidän äänillänne on merkitystä, koska nämä äänet on pistetty viemäristä alas.

Miten keskustan saa pois vallasta, kun sataan vuoteen surkeimman vaalituloksen jälkeen te koette, että teidän paikkanne on hallituksessa? Kun katsoo, minkälaista hallitusohjelmaa te lähdette toteuttamaan, niin siellä on yli parikymmentä sivua hiilinieluista ja muista. Sitten kun me katsomme turvapaikka- ja pakolaispolitiikkaa: yksi ja puoli sivua. Mikä on se sisältö? No, siellä esimerkiksi helpotetaan perheenyhdistämisiä, mikä tarkoittaa humanitaarisen maahanmuuton moninkertaistumista. Siellä parannetaan turvapaikanhakijoitten oikeusturvaa, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että turvapaikanhakijoilla todennäköisyys sille, että he pääsevät jäämään tähän maahan, paranee.

Mitä tulee näihin jalkapantoihin, mistä niin paljon puhuttiin, niin vihreitten eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja meille selvensi, mitä tämä todellisuudessa tarkoittaa. Arvoisa herra puhemies, tämä tarkoittaa sitä, että kun meillä on säilöönottoyksikköön menossa ihmisiä, jotka on laittomasti maassa, jotka on analysoitu turvallisuusriskiksi, heille laitetaan jalkapanta ja heidät päästetään vapaaksi suomalaisten keskuuteen. Tiedättekö, kun jossain Hesperian puistossa tai vaikkapa Oulussa tuolla Itä-Tuiran kaupunginosassa sitä nuorta tyttöä vastaan tulee tämmöinen laittomasti maassa oleskeleva turvapaikanhakija, niin sillä ei ole mitään väliä, onko sillä turvapaikanhakijalla pantaa vai eikö sillä ole, sen tytön näkökulmasta, jota aletaan ahdistelemaan. Sillä ei ole yhtään mitään väliä, eikä se paranna ollenkaan turvallisuutta.

En voi kuin hämmästellä sitä, että hallitus ei ota tosissaan tätä turvallisuusriskiä, minkä tämä humanitaarinen maahanmuutto ja nämä laittomasti maassa oleskelevat aiheuttavat Suomelle, ja sen sijaan samaan aikaan tosiaan me priorisoimme Afrikkaa maantieteellisesti kehitysyhteistyössä. Jo esimerkiksi Kongon demokraattisen tasavallan pääkaupungissa olisi kaksinkertainen määrä ihmisiä asumassa, jo siihen kaupunkiin panostamalla meillä olisi aivan riittävästi hommaa, jo siihen maahan panostamalla meillä olisi riittävästi hommaa, mutta ei, kokonainen maanosa. Minä toivon, että tämä hallitus tulee tekemään aivan erillisen, kunnollisen maahanmuutto-ohjelman, jossa otetaan tosissaan tämän maan tyttöjen, naisten, vanhempienkin naisten turvallisuus, koska tuo hallitusohjelma on aivan roskaa, kun me katsomme sitä maahanmuutto-osuutta.

Minä tulen vahtimaan henkilökohtaisesti, Antti Rinne, pääministeri, että te oikeasti teette toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi. Tuntuu, että Sipilän linja jatkuu mutta vaan heikompana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Marin on pyytänyt puheenvuoron.

18.57 **Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että tässä salissa keskustellaan suomalaisten ihmisten turvallisuudesta. Varmasti

voimme kaikki olla samaa mieltä siitä, että tämä on todella tärkeä kysymys, ja meidän kaikkien pitää siihen yhdessä, niin oppositiopuolueiden kuin hallituksen, kiinnittää huomiota.

Hallitusohjelmassa on turvallisuuskysymys otettu erittäin vakavasti, erittäin laajasti, kattavasti, huomioon. Ministerit Ohisalo ja Henriksson ovat omalta osaltaan tänään vastanneet niin poliisien määrän lisäämisestä kuin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta torjuntaohjelmasta, siitä, että nyt laitetaan panostuksia ja resursseja siihen, että jokaiselle tässä maassa niin laajan turvallisuuden näkökulmasta kuin sitten esimerkiksi juuri naisten ja tyttöjen aseman parantamisen osalta saadaan lisävahvistuksia ja lisäresursseja.

Liikenteen osalta: Myös liikenteen turvallisuuteen kiinnitetään hallitusohjelmassa erityistä huomiota. Täällä todetaan muun muassa seuraavaa: ”Liikenneturvallisuuden parantaminen otetaan uudelleen mukaan liikenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseen. Tavoitteena on vastata EU:n nollaskenaarioon: nolla liikennekuolemaa vuoteen 2050 mennessä.” Turvallisuuskysymys on siis erittäin laaja. Se on huomioitu täällä hallitusohjelmassa yhtä laajasti sisäisen turvallisuuden osalta, laajan turvallisuuden osalta kuin sitten esimerkiksi liikenneturvallisuuden parantamisen osalta, ja tässä kokonaisuudessa on tietenkin se, että meillä ovat niin tiet, raiteet kuin kaikki muutkin väylät asianmukaisessa kunnossa. Kun hallitus nyt panostaa erittäin vahvan panostuksen perusväylänpitoon, niin tämä kaikki parantaa suomalaisten ihmisten turvallisuutta ja voimme varmistaa sen, että jokainen tässä maassa voi elää turvassa turvallista elämää.

18.59 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa puhemies! Sain kehitysvammaiselta ystävältäni viestin, jossa hän kysyy: Milloin te saatte sen soten valmiiksi? Hän ei ole ainoa kysyjä. Luen hallitusohjelmasta: ”Hallitus käynnistää sote-uudistuksen valmistelun. Valmistelussa otetaan huomioon edellisten vaalikausien valmistelu ja perustuslailliset reunaehdot. Uudistus tehdään hallitusti ja vaiheistaen. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan painopistettä siirretään perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään toimintaan.”

Keskustelin maanantai-iltana pienen maalaiskunnan huolestuneiden luottamushenkilöiden kanssa. Nämä vastuunkantajat vetosivat: ”Viekää hyvät ihmiset se uudistus viimein loppuun. Iisakin kirkkokin saatiin aikanaan valmiiksi. Huoltosuhteen vinoutuessa ja väen ikääntyessä sote-palvelut tulee saada mitä pikimmin isommille hartioille. Me emme selviä ilman sitä, olemme jo nyt pulassa.” Näin pienen kunnan vastuunkantajat evästivät meitä. Soten loppuun saattaminen on koko eduskunnan yhteinen tehtävä. Uudistuksella on kiire. Siirretään jalka jarrulta kaasulle. Viedään sote tällä aika lailla keskustalaisella mallilla maaliin, jotta päästään kehittämään myös sosiaaliturvaa.

Mielessäni ovat erityisesti nuoret, joiden parissa olen tehnyt pitkään työtä. Miten hallitusohjelma satsaa nuorisoon? Ohjelma lisää nuorten harrastusmahdollisuuksia. Liikuntaan ja liikkumiseen panostetaan, opiskelijahuoltoa ja opinto-ohjausta vahvistetaan, kansanopistot ja työpajat pääsevät toteuttamaan yksilöllisiä opintopolkuja osana oppivelvollisuuden pidentämistä. Lisärahaa suunnataan etsivälle nuorisotyölle, joka tekee monella paikkakunnalla hyvää yhteistyötä Ohjaamojen kanssa.

Haluan puhua hetken näistä Ohjaamoista. ”Parasta ikinä”, ovat sanoneet nuoret, jotka ovat löytäneet Ohjaamon. Ohjaamot ovat matalan kynnyksen paikkoja, joihin nuori voi tulla ja joissa eri alojen asiantuntijat kohtaavat nuoret kasvokkain ja auttavat heitä samalta luukulta. Nuorten palvelut ovat samassa paikassa samaan aikaan. Ketään ei pompotella. Nuori saa tukea nopeammin, kootummin, yhtenäisemmin ja helpommin, ja jonotusajat ly-

henevät. Kynnys hakea apua madaltuu. Eri puolilla Suomea toimii 70 vähän eri konsepteilla toimivaa Ohjaamoa, jotka tekevät yhteistyötä niin etsivän nuorisotyön, koulujen, järjestöjen kuin Puolustusvoimien kanssa. Toiminta on pääosin kuntien rahoittamaa. Viime vuonna Ohjaamoissa toteutui esimerkiksi 142 000 nuoren tapaamista, 72 000 yksilökäyntiä, 3 000 jalkautuvaa tapaamista ja 66 000 ryhmätapaamista. Nuoret hakivat Ohjaamoista tietoa ja kyselivät työstä, yrittäjyydestä, koulutuksesta, opiskelusta, taloudesta, terveydestä, kodista ja vapaa-ajasta. Ohjaamo-toiminta on nostanut esille selkeän puutteen: meillä ei ole riittävästi nuorten mielenterveyspalveluja. Näitä satsauksia hallitusohjelma lupaa.

Jatkossa tarvitaan tämän tärkeän Ohjaamo-toiminnan koordinaatiota, jota voisi tehdä esimerkiksi hallitusohjelmassa mainittu lasten ja nuorten ministeriryhmä. Huolehditaan yhdessä siitä, että jokaisella nuorella on toiveikas näkymä tulevaisuuteen, mielekäs polku ja välineet edetä kohti koulutusta ja työtä. Ohjaamot ovat löytäneet useita ihmisiä, jotka ovat olleet täysin yhteiskunnan ulkopuolella. Huolehditaan siitä, että tämä työ voi jatkua.

19.04 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet parin päivän aikana lukuisia puheenvuoroja aiheista maan ja taivaan väliltä, mihin hallitusohjelman kokonaisuus toki antaakin mahdollisuuden. Tässä yhteydessä keskityn hallitusohjelman yhteen merkittävään kokonaisuuteen, joka koskee hallitusohjelman kirjauksia valtakunnallisen liikenneverkon kehittämisestä.

Liikenneverkossamme on 2,5 miljardin euron suuruinen korjausvelka, ja verkon kunto heikentyy vuosi vuodelta. Ihmisten ja tavaroiden turvallinen ja saumaton liikkuminen on uhattuna yhä useammalla alueella. Tämän tunnistavat varmaan kaikki eri vaalipiirien edustajat. Esimerkiksi päärataverkon kehittäminen, matka-aikojen nopeuttaminen ja liikenteen välityskyvyn parantaminen ovat saavuttamassa toiminnallisen kipupisteen, johon tämä hallitus on voimakkain askelin askeltamassa. Suomen infraverkkoon liittyvät hallitusohjelman kirjaukset rakentuvat ja tukevat tasapainoisesti koko maan huoltovarmaa, kilpailu- ja uudistuskykyistä, resurssiviisasta ja kokonaisvaltaista kehitystä.

Erityisesti rataverkkoa ja raideliikennettä koskeville hankkeille on syytä tehdä laajaalainen vaikutusten arviointi sekä suunnitella ja rakentaa ne nykyisen verkon kanssa toimivaksi kokonaisuudeksi. Suoran budjettirahoituksen rinnalle nostetaan varsin järkevällä tavalla erillisrahoituksen mahdollisuus hankekohtaisesti. Raideliikenteeseen tehtävät toimenpiteet tuovat lisää matkustajia raiteille ja tukevat järkivihreää ajattelua. Pääradan osalta hallitusohjelma huomioi myös, että päärata on juurikin kokonaisuus, ja uskon, että esimerkiksi Tampere—Seinäjoki-välin kaksoisraiteisuuden suunnittelutarpeet ovat hallituksella hyvin tiedossa. Hallitusohjelmassa mainittu 12-vuotinen liikennejärjestelmäsuunnittelutyö käynnistetään, ja siinä tunnistetaan koko Suomen väyläverkostoon liittyvät tarpeet. Hallitus tekee tässäkin asiassa voimakasta aluepoliittista ohjelmaa, mistä maakuntien Suomi kiittää.

Perusväylänpitoon tehdään parlamentaarisen työryhmän esityksen mukaan vuodesta 2020 eteenpäin 300 miljoonan euron vuosittainen tasokorotus. Nostolla varmistetaan, ettei korjausvelka kasva ja että olemassa olevaa korjausvelkaa pystytään purkamaan. Myös alemman tieverkoston kuntoon panostetaan. Tieliikenneinfran kriittiset erityistarpeet teollisuuden ja elinkeinoelämän kannalta otetaan myös huomioon.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma liikenneverkon kehittämisestä on kunniallinen ja konkreettinen osoitus siitä, että hallitusohjelma edistää tosissaan Suomen kansalaisille ja kaikkialla Suomessa asuville mahdollisuutta sujuvaan, turvalliseen ja toimintavarmaan

liikkumiseen. Liikenteeseen kohdistuvat toimenpiteet ovat myös osa työllisyyttä, osa kansallista infraylpeyttä, joka tuo jokaiselle suomalaiselle ja maakuntien Suomelle parempaa arkea.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaa voi ja pitääkin haastaa monella tapaa. Yhdessä asiassa se on kuitenkin vaikeaa. Liikenneinfraan liittyvät kirjaukset antavat voimakkaan viestin siitä, että hallitus on tosissaan tekemässä liikenteellisiä toimenpiteitä. Näille toimille tarvitaan koko eduskunnan tuki vailla hallitus—oppositio-asetelmaa, koska puhumme jokaiselle meille mandaattimme antaneiden asioista.

19.09 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käydyssä keskustelussa hallitusohjelmasta on kiitelty niitä monia hyviä toimia, joita hallitus esittää ja aikoo tehdä esimerkiksi perusturvaan, sairaiden, vammaisten, vanhusten hyvinvointiin. Lapsiperheiden kannalta hallitusohjelma on aivan erinomainen, jopa mullistava. Siinä on todella hyviä linjauksia siitä, miten me saamme maastamme lapsille, nuorille ja perheille entistäkin paremman.

On selvää, että nyt esitetyt pysyvät menolisäykset vaativat korkeampaa työllisyyttä, ja hallitus on sitoutunut 60 000 uuden työpaikan lisäämiseen. Mielestäni merkittävin hallitusohjelman linjaus työllisyyden kannalta on se, että läpi hallitusohjelman kulkee vahva ajatus siitä, että haluamme luoda maastamme sellaista yhteiskuntaa, jossa entistäkin enemmän arvostetaan työn tekemistä. Me tarvitsemme työn arvostamista ja sellaista ajattelua, että jokainen työ on arvokasta ja että millä paikalla sitä työtä tekeekin, niin on mukana rakentamassa tätä yhteiskuntaa. Oma edesmennyt isoäitini antoi minulle tärkeän opetuksen, kun nuorena miehenä etsin ensimmäistä työpaikkaa. Hän sanoi, että mene aluksi vaikka aidanseipääksi. Kunhan jotakin työtä teet, saat jalan työelämän ovenrakoon ja siitä se sitten lähtee. Ja niin se lähtikin.

Hallitus päätti ohjelmassaan myös, että käynnistämme laajan sosiaaliturvan uudistamisen, joka valmistellaan parlamentaarisesti. Siihen on mahdollista kaikkien eduskuntapuolueitten lähteä mukaan, ja se on lähtökohtakin. Tuossa sosiaaliturvan uudistamisessa keskeisenä tavoitteena on se, että haluamme helpottaa työn ja sosiaaliturvan yhteen sovittamista, kannustaa ottamaan työtä vastaan, tehdä työnteosta ylipäätäänkin kannattavampaa.

Työllisyyden lisäämiseksi tässä hallitusohjelmassa on konkretiaa, toisin kuin ehkä jotkut ovat nähneet. Hallitus muun muassa pyrkii auttamaan osatyökykyisiä nykyistä paremmin työmarkkinoille ja helpottamaan työperäistä maahanmuuttoa. Hallitus päättää harjoittaa aktiivista työvoimapolitiikkaa. Ja se on huomattava, että myöskään edellinen, Sipilän hallitus, jonka työllisyys- ja talouspolitiikan ansioita ei voine kukaan faktojen pohjalta kiistää, ei ohjelmassaan määritellyt kaikkia työllisyyskeinojaan yksityiskohtaisesti, vaan näitä keinoja etsittiin matkan varrella. Elämme muuttuvassa maailmassa. Samalla tavalla täytyy toimia nytkin. Tuossa meidän hyvässä ohjelmassamme linjataan tällä tavalla, että ellei tätä tavoitetta saavuteta, hallitus ryhtyy määrätietoisiin toimiin tavoitteen saavuttamiseksi, ja mitään työllisyyttä parantavaa keinoa ei suljeta tarkastelun ulkopuolelle. Ellei puolta tuosta 60 000 työpaikan tavoitteesta, siihen tähtäävistä toimista, ole valmiita elokuun 2020 budjettiriiheen mennessä, hallitus arvioi aiemmin päätettyjä menojen lisäyksiä.

Joku totesi, että tässä ohjelmassa ei yrittäjyyden osalta ole kehumista pelkästään sen perusteella, että verotus ei kiristy, mutta kuitenkin tämä ohjelma on saanut varsin runsaasti kiitosta yrittäjiltä. Minkä vuoksi? Siksi, että jo edellisellä hallituskaudella toteutettiin mo-

nia todella hyviä yrittäjiä koskevia päätöksiä ja ne saavat nyt jatkua. Yrittäjien verotuksessa on aivan erityisen tärkeää ennustettavuus ja vakaus. Kannattaa yrittää. Kannattaa yrittää.

Myös maatalouteen kohdistuvat täsmätoimet ovat merkittäviä koko maan elinvoiman kannalta, ja niitä on tässä hallitusohjelmassa paljon. Vielä yhden asian haluan nostaa tuosta ohjelmasta: Siinä puututaan hyvin jämäkästi koko maata vaivaavaan sisäilmaongelmaan ja tarjotaan siihen monia konkreettisia ratkaisuja. Se on erinomainen asia.

19.15 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! SDP:n ryhmäpuheenjohtajan mukaan, siis eilen sanottuna, äänestäjät antoivat eduskuntavaaleissa muutosviestin. Tämähän pitää paikkansa. [Antti Lindtman: Kyllä!] Muutosviesti tuli, mutta ongelma on, että tätä viestiä ei kuunneltu eikä noudatettu ainakaan hallituskokoonpanon osalta. [Jukka Gustafsson: Kyllä vasemmisto ja vihreät saivat hyvin ääniä!] Mutta tämähän ei ole laitonta, ei siitä ole kysymys. Tämä on politiikkaa ja tästä Rinteen hallitus kantaa jossain vaiheessa vastuunsa suomalaisille. [Jukka Gustafsson: Kaikki kantaa!]

Arvoisa puhemies! Työllisyystavoitteen saavuttaminen vaatii monia toimenpiteitä. Yksi niistä on suomalaisen viennin ja sen avainalan, metsäteollisuuden, tulevaisuuden turvaaminen. Rinteen hallituksen ministereiden erilaiset linjaukset metsien käyttöön liittyvissä kysymyksissä herättävät huolta ja kysymyksiä siitä, voiko Suomeen tehdä tulevaisuudessa mittavia investointeja. Tämän näkymän pitäisi olla parinkymmenen vuoden mittainen, mutta viestit hallituksen suunnasta ovat olleet ristiriitaisia. Siis riittääkö puuta tuleviin teollisuuden investointihankkeisiin vai ei? Mikä on hallituksen linja? Tämä on vakava asia: sähkö ei tule töpselistä eikä raha pankkiautomaatista. Elinkeinoelämä tarvitsee selkeää näkymää ja Suomi kipeästi investointeja.

Metsät kasvavat tällä hetkellä noin 110 miljoonaa kuutiota vuodessa, eikö niin? Viime vuonna hakattiin puuta noin 75 miljoonaa kuutiota. Tämän vuoden ennakkotiedot näyttävät siltä, että hakkuumäärät olisivat vähäisemmät kuin viime vuonna. [Raimo Piirainen: Ei pidä paikkaansa, suuremmat ovat!]

Mutta nyt kun meillä on ministeri Mikkonen paikalla, niin häneltä olisi hyvä kysyä tässä debatin yhteydessä, mikä on hallituksen linja metsähakkuiden osalta. Onko nyt niin, että hallituksen erilaiset ongelmat lakaistaan maton alle ja syksyllä sitten ryöpsähtää?

Arvoisa puhemies! Oma lukunsa ovat metsien käyttöön liittyvät perustuslailliset kysymykset. Siis itse asiassa kuka ylipäätänsä voi määrätä rajoituksia yksityiselle omaisuudelle? Kuka määrää, että Antin metsästä voi hakata, mutta Mikan metsästä ei? [Antti Lindtman: Ei kukaan!] — Juuri näin. — Ja koska tämä asia vaikuttaa hyvin teoreettiselta, niin pelko on kyllä siitä, jos mietitään metsien käyttöä ja rajoituksia hallituksen toimesta, että ne kohdistuisivat valtion metsiin, joita sijaitsee Itä-Suomessa, Pohjois-Suomessa, juuri niillä alueilla, joissa kaikkein kipeimmin isoja metsäteollisuuden investointeja tarvitaan. Ja tästä tarvittaisiin kyllä nyt varmuus, että myös valtion metsiä käytetään sen mukaan kuin ne kasvavat ja niitä voidaan oikeasti hyödyntää.

Siis oma viestini tässä keskustelussa on se, että huolehditaan yritysten vakaasta toimintaympäristöstä. Suomalaisten yritysten ympäristövastuu on omaa luokkaansa. Me olemme edelläkävijöitä. Ei meidän tarvitse potea huonoa omaatuntoa, vaan voimme olla ylpeitä siitä, mitä suomalainen teollisuus on tehnyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Rinne, muutama minuutti.

19.19 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Kiitos puheenvuorosta. Joudun lähtemään tästä muihin työtehtäviin, ja ajattelin käyttää omalta osaltani tähän keskusteluun päätöspuheenvuoron ja kiittää siitä asiallisesta ja hyvästä keskustelusta, jonka eduskunta on hallitusohjelman ympärillä käynyt, ja monista arvokkaista viesteistä myös opposition puolelta, jotka on hallituksessa noteerattu ja tullaan tämän vaalikauden aikana toiminnaksi muuttamaan. Kiitos siis keskustelusta.

Edustaja Sankelo, olen varmaan neljä kertaa tämän keskustelun aikana palannut tähän samaan aiheeseen, mutta nyt yritän sen tehdä niin, että varmasti tulee selväksi tämä metsän käytön politiikka:

On erittäin tärkeä asia eläville sukupolville, tuleville sukupolville ja ylipäätään maapallon koko sivilisaation tulevaisuudelle se, miten me kykenemme ilmastonmuutosta, ilmaston lämpenemistä, hallitsemaan. Se edellyttää sitä, että puututaan sekä päästöihin että nieluihin, jokainen valtio omalta osaltaan, kun valtioitten rajat eivät aseta esteitä hiilidioksidipäästöjen tai ylipäätään päästöjen kulkeutumiseen eri puolille. Se vaatii jokaiselta valtiolta, jokaiselta kansakunnalta omia vastuullisia tehtäviä.

Meillä on hallitusohjelmassa tavoite omalta osaltamme päästä 2035 tilanteeseen, jossa Suomi on hiilineutraali ja sen jälkeen pian hiilinegatiivinen, ja ne toimenpiteet pitää aloittaa tänään — ei huomenna eikä ylihuomenna vaan tänään. Sen takia on tärkeätä, että sekä päästöjen puolella että myöskin sitten nielun puolella tehdään kaikki ne asiat, jotka järkevästi johtavat tähän hiilineutraalisuuteen ja sitten hiilinegatiivisuuteen tulevaisuudessa. Meidän täytyy ilmakehästä saada pois näitä sinne jo päästettyjä hiilidioksideja niitten nielujen avulla, koska maapallo lämpenee 50 vuotta sen jälkeenkin. Vaikka tänään saman tien lopetettaisiin kaikki päästöt, niin 50 vuotta vielä lämmetään, ja se vaikuttaa lasten, lastenlapsien ja tulevien sukupolvien elämään. Tästä syystä on tärkeätä huolehtia, että me teemme oikeita ratkaisuja.

Aivan yhtä tärkeätä on se, että Suomi kehittyy elinvoimaisena kestävän talouden näkökulmasta, ekologisesti kestävänä, sosiaalisesti oikeudenmukaisena valtiona ja yhteiskuntana, ja tähän liittyy hyvin tärkeänä osana se, että meillä on työpaikkoja riittävästi.

Puuntuotannon näkökulmasta tällä hetkellä hakkuitten määrä voisi liikkua varmaan tuolla 110 miljoonan kuution paikkeilla. Sitten täytyy ottaa luonnon monimuotoisuus huomioon, mikä vähentää hakkuitten määrää, ja sitten myöskin ilmaston lämpeneminen, joka vähentää myöskin hakkuitten määrää. Tällä hetkellä meillä ei ole tutkittua tietoa riittävästi, jotta me pystyisimme määrittämään, miten paljon siitä puun tuotannollisesta tasosta pitäisi tulla alaspäin, mutta arviot tällä hetkellä, ne parhaimmat asiantuntija-arviot, liikkuvat sillä tavalla, että osa näistä tällä hetkellä liiketaloudellisesti arvioitavana olevista hankkeista tullaan toteuttamaan ja Suomessa meidän puuraaka-aine siihen riittää.

Olen keskustellut Metsä Groupin ihmisten kanssa liittyen Kemin hankkeeseen, olen keskustellut Kemijärven hankkeesta Heikki Nivalan kanssa ja monista muista hankkeista Suomessa, ja kyllä näitten hankkeitten toteuttamista miettivien yhtiöitten näkökulmasta on tietenkin tärkeätä, että on suurin piirtein arviot siitä, miten paljon metsää kestävästi voi käyttää, ja kyllä he arvioivat ihan itsekin ilmaston lämpenemisen näkökulmasta ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta, miten paljon puita voi hakata. Oleellista tässä on se, että täytyy löytää sellainen tasapaino, jolla kaikki erilaiset intressit oikealla tavalla voidaan toteuttaa. Päällimmäisenä on tietenkin huoli siitä, miten tämä maapallo säilyy jälkipolville, ja siitä meidän, niin kuin totesin, täytyy kantaa oma vastuumme.

Mutta olen ymmärtänyt, että näitten yritysten näkökulmasta keskeinen asia on se, miten nämä investoinnit ovat liiketaloudellisesti perusteltuja — liiketaloudellisesti perusteltuja — ja siihen kuuluu se arvio siitä, miten Suomesta pääsääntöisesti yksityisten metsistä mutta myös valtion metsistä voi puuraaka-ainetta saada. Näissä asioissa käydään tietenkin luottamuksellisia keskusteluja valtion osalta ja käydään keskusteluja, jotka sitten varmistavat sen, että se yksityisten metsien raaka-aineen saanti on oikeissa mittasuhteissa ainakin näitten kaikkien kolmen eri intressitahon näkökulmasta semmoisella tavalla kuin äsken kuvasin.

On myös muistettava, että jos tämä ilmaston lämpeneminen kulkee eteenpäin oletetulla tavalla, niin se 8 asteen lämpeneminen, joka tämän 4 asteen globaalin lämpenemisen seurauksena Suomessa on kohtaamassa talviaikana, tulee tarkoittamaan sitä, että meidän metsien tuotto tulee pienenemään. Sinne tulee tuholaisia, ja se vaikuttaa metsän kasvuun merkittävästi. Sen takia meidän täytyy ihan omista lähtökohdistakin, oman metsäteollisen tuotantomme näkökulmasta rakentaa kunnolla siltoja sinne hiilivapaaseen Suomeen.

Tämän halusin nyt selkeästi vielä tuoda esille tässä, että tämä hallitus ei ole esteenä liiketaloudellisesti järkeville hankkeille, mutta me pidämme huolen siitä, että ilmaston lämpeneminen tämän hallituksen vallassa ollessa lähtee pienenemään ja tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat sinne pitkälle tulevaisuuteen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten puhujalistaan takaisin.

19.25 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä täytyy palata erääseen vastaamattomaan kysymykseen. Onneksi ministeri Ohisalokin on nyt vielä paikalla. Eli kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden jalkapantarangaistuksesta on useaan kertaan kysytty, onko se säilöönottoa korvaava vai täydentävä järjestely. Eli jos henkilö olisi muuten menossa säilöön, voiko hän vapautua säilöönmenosta sillä, että ottaa jalkapannan, vai mistä tässä on kysymys? Tähän haluan ehdottomasti kuulla vastauksen.

Mutta noin muuten tässä vaiheessa keskustelua haluan keskittyä sellaisiin asioihin, joista ei kenties ole niin paljon tähän mennessä puhuttu. On paljon jopa vitsailtu siitä, miten monta sataa asiaa hallitus aikoo selvittää, mutta ehkä kannattaisikin kiinnittää huomio siihen, mitä hallitus ei aio selvittää, mitä hallitusohjelmassa ei ole mainittu syystä tai toisesta. Otan kolme esimerkkiä esille.

Ensimmäisenä suomalainen omistajuus, pääomapaon estäminen, se, miten Suomi välttäisi päätymästä tytäryhtiötaloudeksi: Miten välttäisimme sen, että nyt kun meillä on menestyvä yritys, kasvuyritys, joka laajentaa toimintaansa, niin ollaan heti siinä tilanteessa, että tulee joku ulkomainen sijoittaja ja ostaa sen yrityksen pois? Sen jälkeen sen yrityksen kohtalo on hyvä tai huono, mutta ei enää kuitenkaan suomalaisten käsissä. Miten päästäisiin sellaiseen tilanteeseen, että suomalaisilla olisi varaa sijoittaa kasvavien yritysten, kansainvälistyvien yritysten toimintaan?

Toinen kysymys: Miten piensijoittaminen turvataan? Miten päästäisiin terveeseen kansankapitalismiin eli siihen, että Suomessakaan ei elettäisi kädestä suuhun vaan suomalaisilla olisi varallisuutta ehkä huononkin päivän varalle? Suomalaisten varallisuushan on todella paljon huonommalla tasolla kuin monessa muussa läntisen Euroopan maassa. Mitä parannuksia tähän on tulossa? Entä perintöverotuksen epäkohdat? Tästäkään ei ole mitään mainintaa hallitusohjelmassa. Millä tavoin aiotaan parantaa perintöverotuksen sudenkuoppiin joutuvien asemaa? Miten niitä epäkohtia aiotaan korjata tällä kaudella? Miten mahdol-

listetaan paremmin yritysten sukupolvenvaihdokset? Ne ovat aivan keskeisiä kysymyksiä hallituksen työllisyystavoitteen kannalta. Silti hallitusohjelma ei millään tavalla huomioi näitä kysymyksiä.

Kolmantena viime kaudella hyvin käyntiin lähtenyt alkoholipolitiikan vapautus: Miten sitä aiotaan tällä kaudella edistää? Puhutaan vain alkoholiveron nostamisesta, joka tulee johtamaan väistämättä siihen, että ulkomainen tuonti vain kasvaa. Suomen verotuotto alkoholista ei ainakaan lisäänny. Rahat kiertävät ulkomaille, haitat jäävät Suomeen. Tässähän ei ole mitään järkeä. Tämä tavoite sahaa omaa oksaansa. Eikö hallitus todellakaan aio tällä kaudella millään tavalla vapauttaa alkoholipolitiikkaa ja siirtää sitä kohti eurooppalaisia juomatapoja?

Yhtenä suurena asiana, josta hallitusohjelmassa on kyllä maininta, EU: Siellä puhutaan paljon EU:sta, mutta siinä paljossa puheessa tuntuu olevan kovin vähän asiaa. Itse ainakaan suuressa valiokunnassa jonkin aikaa istuneena en juurikaan saa kiinni siitä, mitä konkreettista hallitusohjelmassa itse asiassa EU:n suhteen luvataan. EU:n nettojäsenmaksu, satojen miljoonien lisäys vuosittain. Ainoana mainintana se, että pyrimme kohtuullistamaan näitä maksuja. Mitä se kohtuullistaminen tarkoittaa? Toisena mainintana se, että pyrimme saamaan Suomelle EU:lta rahoja takaisin. Mitä se tarkoittaa? Mitä EU:n suhteen aiotaan tehdä? Miten tämä myötämielisyys, jota me EU:n suuntaan esitämme, konkretisoituu suomalaisten kannalta? Mitä Suomen etuja ja intressejä hallitus aikoo nyt Euroopassa konkreettisesti edistää? Ainut, mistä vähän sain kiinni siinä ohjelmassa, on se, että hallitus aikoo syventää EU:n sosiaalista ulottuvuutta, mutta tämähän on Suomen näkökulmasta huono tavoite. Suomessahan on parempi sosiaaliturva kuin monessa muussa EU:n maassa. Jos EU:n sosiaalista ulottuvuutta syvennetään, sehän tarkoittaa käytännössä silloin sitä, että suomalaiset maksavat muiden EU-maiden sosiaaliturvaa. Ei kai tämä voi olla hallituksen tavoitteena, että suomalaiset maksavat muiden EU-maiden sosiaaliturvaa? [Jukka Gustafsson: Yliopistot saavat 300 miljoonaa euroa Horisontti-ohjelmasta!]

Lopuksi vielä mainitsen ratahankkeista. Niissä korostaisin kyllä järjen käyttöä ja harkintaa. Ei meillä oikeasti ole varaa yhteenkään näistä uusista tunnin juna -ratahankkeista tai mistään muustakaan. Jokainen tässä salissa sen tietää tai ainakin pitäisi tietää, jos näihin tehtäviin on lähtenyt. Nyt pitäisi hoitaa kuntoon korjausvelka olemassa olevalla rataverkolla, että saataisiin Tampereelle nyt ainakin se puolentoista tunnin juna ja Karjalan radan puutteet korjattaisiin, niin että junien myöhästeleminen loppuisi, ja niin edespäin ja niin edespäin. Se on miljardiluokan korjausvelka. Senkään korjaamiseen ei käytännössä olisi rahaa, mutta se pitäisi korjata. Ottakaa nyt järki käteen ja korjatkaa ne olemassa olevat radat ja tiet ensin ja puhukaa vasta sen jälkeen uusista hankkeista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Siellä ministerit Haavisto ja Ohisalo pyytävät puheenvuoroa.

19.30 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä kysyy, mitä konkreettista EU-yhteistyöstä — ja tietysti paljonkin konkreettista, mutta sanon muutaman sanan. Ensinnäkään EU-kysymys ei ole vain jäsenmaksukysymys, vaan meillehän on tavattoman tärkeää, mitä tässä brexit-prosessissa tapahtuu. Pyrimme tietysti synnyttämään sellaisen ratkaisun, jossa Suomen taloudelliset edut ja meidän kauppamme Britannian kanssa jatkuu ja vahvistuu edelleen siten, että brexit ei maksa meille sitä kautta, että nämä

kauppasuhteet heikkenevät. Meillä hyvin monet yritykset ovat riippuvaisia myöskin ulkomaankaupasta Britannian suuntaan.

Toinen asia: hallitus pyrkii vahvistamaan EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa niin, että EU käyttää yhtä ääntä ja toimii yhdellä äänellä tämän päivän maailmassa, jossa, niin kuin tiedetään, EU on monella tavalla puristuksessa sekä kauppapoliittisesti että poliittisesti. Pyritään tätä kautta myöskin EU:ta vahvistamaan.

Kun edustaja Mäkelä otti sitten kolmantena asiana tämän EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen, niin katsomme sitä myös siitä näkökulmasta, että kaikkien maiden tulisi kantaa näitä omia sosiaalisia kustannuksiaan ja huolehtia minimitoimeentulosta ja kansalaisten edusta. Se myöskin tasoittaa kilpailuetuja maiden välillä, kun näin on. Olette juuri oikeassa siinä, että Suomessa nämä asiat on hyvin järjestetty, mutta toivomme tietysti, että sama minimiturva on muissakin EU-maissa.

19.32 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Tähän aiempaan esille nostettuun kysymykseen teknisestä valvonnasta: Hallitusohjelmassahan ei virallisesti määritellä vielä siinä kohtaa, mitä se on. Luen suoran kirjauksen ohjelmasta: ”Käynnistetään lakimuutos ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että säilöönotolle ja asumisvelvollisuudelle vaihtoehtoisena vähemmän rajoittavana ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisempana turvaamistoimena säädetään kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneen henkilön tekninen valvonta.” Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi puhelimen paikkatietojen seurantaa tai muuta. Jalkapannasta on puhuttu täällä, mutta siitä ei puhuta hallitusohjelmassa lainkaan. Mutta näitä keinoja aletaan selvittämään vasta tässä, eli mitään konkreettista tässä kohtaa ei vielä ole antaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei mennä nyt debattiin. Täällä muutamat edustajat pyytävät, mutta pysytään mieluummin tässä puhujalistassa nyt.

19.33 **Pirkka-Pekka Petelius vihr:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Kuten täällä on jo useammasta suusta aiemmin kuultu, on montakin syytä kiittää erinomaista hallitusohjelmaa, mutta tahdon vielä muutamalla sanalla painottaa sen historiallista merkitystä luonnon tämänhetkisen hätätilan ymmärtämisessä. Tuorein Suomen lajien uhanalaisuuskartoitus kertoo karkeasti, että joka kymmenes lajimme on uhanalainen ja tämä huono kehitys jatkuu lähes kaikissa elinympäristöissämme — rannoilla, metsissä, soilla, dyyneillä, kedoilla ja pelloilla — ja Suomen noin 400 erilaisesta luontotyypistä puolet, 200, on uhanalaisia.

Nyt tämä hallitus ymmärtää ilmastokriisin ja sen torjumiseen tarvittavien toimien kiireellisyyden ja laaja-alaisuuden. Hallitusohjelma antaa erinomaiset puitteet konkretisoida ja kiirehtää tavoitteisiin pääsemistä muun muassa luonnon monimuotoisuuden kadon torjumiseksi. Yksikään valtio maailmassa ei ole vielä onnistunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Mikään hallitusohjelma ei koskaan aiemmin ole pyrkinyt suojelemaan luontoa ja pysäyttämään sen monimuotoisuuden heikkenemistä näin moninaisin ja sosiaalisesti oikeudenmukaisin ja kestävin toimenpidekirjauksin. Ja ennennäkemättömän hienoa minusta on se, että luonnonsuojelun rahoitus on vuositasolla nostettu 100 miljoonaa euroon, summaan, josta vuosikausiin ei ole rohjettu juuri unelmoidakaan.

Hallitusohjelma lupaa vihdoin saavuttaa YK:n biodiversiteettitavoitteet. Se korottaa Metso-ohjelman rahoitusta ja laajentaa sitä uusille elinympäristöille sekä toteuttaa soiden-

suojelun täydennysohjelman. Toimenpidekirjossa on kattavuutta ja täälläkin penättyä konkretiaa. Siinä muun muassa, kuten edustaja Hassi jo aiemmin mainitsi, vapautetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet kiinteistöverosta, pilotoidaan ekologisen kompensaation käyttöä isoissa infrastruktuurihankkeissa, edistetään talousmetsien luonnonhoitoa, lahopuiden ja kantojen jättöä, kulotusta, tekopökkelöitä, riistatiheikköjä, suojavyöhykkeitä. Metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä. Edelleen: vieraslajien torjuntaa tehostetaan ja rahoitusta lisätään sekä virtavesien suojeluun ja turhien patojen purkamiseen ryhdytään. Ja vielä vesilain muuttamisella turvataan vaelluskalojen parempi nousu kutupaikoille ynnä muuta.

Hallitusohjelma tehostaa luonnonsuojelun kansainvälistä yhteistyötä ilahduttavasti muun muassa osana EU:n Itämeri-strategiaa. Tämä hallitusohjelma ymmärtää luonnon itseisarvoisen merkityksen sekä sen ihmiselle tuottamat terveysvaikutukset ja elintärkeät hyödyt, niin sanotut ekosysteemipalvelut, muun muassa makean veden, puuraaka-ainetuotannon, kasvien pölytyksen, tulvien säätelyn sekä puhtaan ilman.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Som vi alla kanske redan vet satsar regeringen i sitt nya regeringsprogram framför allt på utbildning, på att minska ojämlikhet och på kampen mot klimatförändringen. Finland ska vara kolneutralt 2035, förlusten av biologisk mångfald stoppas i Finland, regeringen förnyar energibeskattningen så att den stöder utvecklingen mot ett klimatneutralt Finland. Användningen av torv som energikälla minskas kraftigt och så vidare.

Kansainvälisillä elinympäristöjen heikkenemisen torjuntatoimilla edistetään vakautta sekä ehkäistään konflikteja, mitkä puolestaan voivat johtaa satojen miljoonien ihmisten pakolaisuuteen.

Edustaja Kurvinen käytti täällä eilisessä puheenvuorossaan osuvasti ilmaisua ”pitävin liima” kuvatessaan hallitusyhteistyötä, ja tämä ilmaisu sopii mainiosti kuvaamaan myös luontoa. Se on meille kaikille yhteistä kansallista pääomaa, ideologioista riippumatta. Se yhdistää meitä, ja on kaikkien etu, että se voi hyvin. Silloinhan mekin voimme hyvin.

Rehellisyyden nimissä on myös todettava, ettei tämäkään hallitusohjelma sentään kaikkea luonnonsuojelun suhteen pysty korjaamaan, mutta se tekee sen tärkeimmän: muuttaa suunnan parempaan. Se kääntää kurssin meille ihmisille välttämättömään suuntaan, sillä ilman monimuotoisuutta, monimuotoista luontoa me emme tule toimeen. Luonnonsuojelun kansainvälisen yhteistyön merkitys tulee edelleen korostumaan, ja voimme syystä ylpeinä todeta, että tämä hallitusohjelma luonnonsuojelullisine ulottuvuuksineen on taatusti maailman kunnianhimoisin. — Kiitos.

19.39 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Viime hallituskauden aikana tasa-arvo istui oppositiossa. Oikeistohallitus romutti päivähoidon tasa-arvoisuutta, leikkasi koulutuksesta, heikensi työelämää kurjistamalla pienipalkkaista, naisvaltaista julkista sektoria sekä vaati työttömiltä aktiivisuutta mutta vastasi porkkanan sijasta kepillä leikaten aktiivimallilla työttömyysturvaa. Kansalaiset halusivat vaaleissa muutosta edellisen hallituksen leikkauspolitiikkaan, ja sitä he nyt saavat.

Arvoisa puhemies! Eduskuntavaaleissa voittajat, siis eniten kannatustaan edellisistä, vuoden 2015 eduskuntavaaleista lisänneet puolueet olivat SDP, vihreät ja vasemmistoliitto. On luonnollista, että nämä vaalien voittajat ovat nyt hallituksessa ja yhteistyössä nimen-

omaan niiden puolueiden kanssa, jotka halusivat tehdä yhteistyötä, niiden puolueiden kanssa, jotka tunnustivat tämän ajan suurimmat kysymykset: ilmastonmuutoksen haasteet ja eriarvoisuuden vähentämisen tärkeyden. Hallituksella on myös selkeä enemmistö eduskunnassa, 117 kansanedustajaa, joten äänestäjien tahto toteutuu vahvasti.

Arvoisa puhemies! Nyt politiikan suunta muuttuu: Suomea kehitetään kaikkien hyväksi, ei vain harvojen. Siksi olen ylpeä siitä, että uusi hallitus on nyt palauttamassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden ja pienentämässä varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Varhaiskasvatus on monien tutkimusten mukaan fiksuimpia tapoja vahvistaa osaamista ja vähentää lasten syrjäytymistä. Perusopetuksen puolella hallitus käynnistää laatu- ja tasa-arvo-ohjelman oppimistulosten parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Onkin todella tärkeää, että myös oppimisen tuen resursseja tarkistetaan oppilaiden yhdenvertaisuuden ja opettajien jaksamisen näkökulmasta.

Kotikaupungissani Keravalla kaikille lapsille on haluttu tarjota mahdollisuus harrastaa. Koulupäivien yhteyteen on järjestetty maksuttomia harrastuskerhoja. On hienoa, että hallitus haluaa jatkaa työtä ja monistaa tätä Islannin mallin mukaista mallia valtakunnalliseksi toimintatavaksi.

Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella ammatillisessa koulutuksessa toteutettiin yksi sen historian suurimmista reformeista. Samaan aikaan oikeistohallitus leikkasi ammatillisen koulutuksen rahoitusta, ja jälki oli hurjaa. Keskeyttämisten määrät ammattikouluissa kasvoivat, ja yhteydet työelämään heikkenivät. Uusi kansanrintamahallitus aikoo rauhoittaa tilannetta lisäämällä merkittävästi rahoitusta ja vahvistamalla myös ammatillisen opetuksen lähiopetusta. Kaikilla nuorilla pitää olla mahdollisuus menestyä ja kukoistaa myös tulevaisuudessa. Siksi oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen ja toisen asteen maksuttomuus ovat hallitusohjelman keskeisiä ja tasa-arvoa lisääviä uudistuksia.

Työelämässä hallitus aikoo edistää tasa-arvoa toteuttamalla perhevapaauudistuksen, jatkaa samapalkkaohjelmaa sekä purkaa epäoikeudenmukaisen aktiivimallin.

Arvoisa puhemies! Itse pidän erityisen tärkeänä, että hallitus lähtee laskemaan asumisen hintaa. Myös pienipalkkaisilla työntekijöillä on oltava oikeus asua pääkaupunkiseudulla lähellä työpaikkaa ja muissakin suurissa kasvukeskuksissa, ja siksi on tärkeää, että kohtuuhintaista ARA-asuntotuotantoa lisätään merkittävästi. Tavoitteena on rakentaa vuosittain vähintään 10 000 uutta kohtuuhintaista vuosittain, joista yli puolet Helsingin seudulle. Lisäksi hallitus etsii keinoja ehkäistä kohtuuttomia vuokrankorotuksia. Samoin vahvistetaan vuokralaisten asemaa uudistamalla 31 vuotta vanha yhteishallintolaki, joka säätelee asukkaiden päätösvaltaa valtion tuella rakennetuissa vuokra- ja asumisoikeusyhteisöissä. Uusi hallitus aikoo myös puolittaa asunnottomuuden tämän vaalikauden aikana, ja pitkän aikavälin tavoite on, että asunnottomuus poistetaan kahdessa vaalikaudessa.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan arvoa ei mitata miljonäärien määrällä vaan sillä, kuinka se huolehtii heikoimmistaan. Uusi hallitus tarkoittaa kovan oikeistolaisen leikkauspolitiikan loppua ja suunnanmuutosta suomalaisessa politiikassa. Tuore hallitus on askel kohti tasa-arvoisempaa ja oikeudenmukaisempaa Suomea.

19.45 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Käymme keskustelua valtioneuvoston tiedonannosta Rinteen hallituksen ohjelmasta. Ilmapiiri niin politiikassa kuin yhteiskunnassammekin on sen kaltainen, että tarvitaan enemmän sillanrakentajia kuin muurin suunnittelijoita. Sillan rakentaminen on näyttö osapuolten yhteisestä tahdosta, sitoutumisesta. Jos toiselta puolelta suunnitellaan mutta toiselta puolelta hajotetaan tai jopa polte-

taan, on vaikea nähdä, että silta toimisi saati siitä joku pystyisi kulkemaan tai jotain kuljettamaan. Tarvitaan siis yhteistä tahtotilaa. Viimeistään syksyllä mitataan, missä asioissa hallituksella on tahtoa sillan rakentamiseen. Nähtäväksi jää, miten Rinteen hallitus haluaa eduskunnan mukaan esimerkiksi sosiaaliturvan uudistamiseen tai vastaaviin. Hallitusohjelmasta sitä ei suoranaisesti löytynyt.

Rinteen hallitusohjelma muistuttaa monessa kohdin enemmän joulupukille kirjoitettua kirjettä kuin hallitusohjelmaa. Joskus lapsi kirjoittaa joulupukille sellaisen kirjeen, jossa on monet mahdolliset toiveet vailla realistista pohjaa. Hallituksella on toivelistaan täysi oikeus, ja hienoa, että se on sen tehnyt. Toteutumisen me näemme sitten puoliväliriihessä. Silloin näemme, mitä joulupukki tuo ja mitkä lahjat on päätetty jättää toteuttamatta. Tässä vaiheessa on lapsen lailla toivottava, että joulupukki tonttuineen on ahkerana.

Keskityn puheessa muutamaan asiaan: näkemykseen, jonka mukaan nuorten syrjäytyminen korjataan nostamalla oppivelvollisuusikä 18 vuoteen, kotitalousvähennyksen kaventamiseen sekä työllisyyttä lisääviin toimiin — tai oikeastaan siihen, mitä ne voisivat olla.

Olin jo debatissa valmiina antamaan pääministeri Rinteelle kiitosta. Totean sen nyt tässä vielä. Rinne totesi, että hallitus on alkutaipaleellaan avoinna kaikille keinoille, joilla työllisyys jatkaa nousuaan. Hallitusohjelmassakin tämä hallituksen hyvä tahto on kirjattu seuraavasti: ”Hallitus ei sulje mitään työllisyyttä parantavaa keinoa tarkastelun ulkopuolelle.” Hyvä niin.

Tässä olisikin viiden kohdan lista, joka toteutuessaan lisäisi työllisyyttä. Mitä sanoo pääministeri Rinne, onko työllisyyden nosto, johon kaikki hallituksen hyvät toiveet nojaavat, aito tavoite? Ehdotan, että jaetaan perhevapaiden kustannukset tasaisemmin, mahdollistetaan paikallinen sopiminen kaikissa työpaikoissa, toteutetaan perhevapaauudistus ilman lisäkiintiöitä, luovutaan byrokraattisesta saatavuusharkinnasta ja toteutetaan yksinkertainen, osallistava sosiaaliturva, joka kannustaa opiskeluun tai työntekoon eikä joutenoloon.

Miten olisi siis perhevapaiden kaikkien kustannusten jako koko yhteiskunnalle? Nythän osan maksuista maksavat vain äitien työnantajat.

Mahdollistatteko, että jokaisessa yrityksessä ja työpaikassa voisi sopia asioista paikallisesti? Suurin osa työpaikoista syntyy ja on syntynyt 2000-luvulla pk-yritykseen. Hallitusohjelmassa lukee kuitenkin, että paikallista sopimista edistetään vain työ- ja virkaehtosopimuksin. Järjestäytymättömät työntekijät ja työnantajat eivät voi soveltaa työehtosopimusten paikallisia joustoja. Miten tämä olisi hyvä ratkaista 2020-luvun Suomessa? Tiedämme, miten se on ratkaistu viime vuosituhannella.

Teettekö perhevapaauudistuksen, joka huomioi erilaisten perheiden monenlaiset elämäntilanteet — myös meidän äitien tahdon tehdä töitä ja rakentaa yhteiskuntaamme? Pelkkä isäkuukausien nosto voi kuulostaa hyvältä, mutta se laskee työllisyyttä ja olisi kallis toimenpide yksinään.

Puratteko asteittain ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinnan? Voin kertoa monta, monta tarinaa viime kaudelta, joissa rehellistä yrittäjää on hallinnon edessä vain pomputettu eikä hän ole saanut palkata jouhevasti uusia työntekijöitä vain sen takia, että yhdellä työntekijällä ei ole EU-passia.

Toteutetaanko oikeasti yksinkertainen ja osallistava sosiaaliturva? Sellainen, joka purkaa kannustinloukkuja ja kannustaa aina työntekoon. Tukiviidakkojen purkuun tarjoamme pohjavaihtoehdoksi yleistukimallia.

Viimeisen 15 vuoden aikana aivan liian moni nuori on syrjäytynyt. Yleisesti ajatellaan, että ongelma ja syy on siinä, että lapsi tai nuori jää koulutuksen ulkopuolelle. Syy on kuitenkin toisaalla. NEET-nuorilta kyselytutkimuksessa 2017 tuli kolme suurinta syytä: ystävien puute, mielenterveysongelmat ja syrjintä. Kaukana, ei edes top kympissä, oli koulutuksen puute. Olisi siis syytä panostaa varhaisiin vuosiin ja peruskoulutukseen, jotta jokainen, taustasta riippumatta, saisi valmiudet suoriutua jatkotoimenpiteistä.

Loppuun: Koska hallitusohjelmassa, tässä listassa joulupukin, on niin paljon selvityksiä ja pilvilinnoja, toivon todella, että voima olkoon hallituksen kanssa. Olkoon Suomi-voimaa ministereiden, yli 80 avustajakunnan ja selvityshenkilöiden työssä siten, että aidosti, sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävät ratkaisut, järki ja suomalaiset ihmiset voittaisivat.

19.51 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät hallituspuolueiden edustajat, tässä teidän ohjelmassanne on jotain hyvää, ja mielelläni lähden tukemaan niitä asioita.

Sivulla 175 puhutaan urheilusta ja sanotaan, että ”edistetään vammaisurheilua ja ikääntyneiden liikkumista”. Suosittelisin, että lisätään myös urheilu tuohon lauseeseen. Täällä on hyviä asioita: nostetaan seuratukea, ja erityisesti tästä olen tyytyväinen, että ”lisätään huippu-urheilun rahoitusta ja lajeille jaettavaa tehostamistukea ja tehdään selvitys huippu-urheilulain tarpeellisuudesta liikuntapoliittisen selonteon mukaisesti”. On paljon puhuttu tasa-arvosta, ja Suomi on yksilöurheilun kehitysmaa, jos verrataan moneen muuhun maahan. Olisikin erittäin tasa-arvoista, jos suomalaisille urheilijoille annettaisiin tasa-arvoiset mahdollisuudet harjoitella omaa lajiaan ja valmentautua oikeasti kunnolla. Olen tässä ollut hyvin pitkään maksajan roolissa, ja en puhu ainoastaan itsestäni, vaan kaikkien muidenkin nuorten, jotka aikovat menestyä yksilölajeissa, vanhemmille tuleva rahallinen taakka on aivan sietämätön.

Toisen asteen — kuten olen itse muotoillut sen — opinto- tai opiskeluvelvollisuudesta: Me olemme puhuneet paljon opintojen pakollisuudesta, ja nyt kun toinen aste tulee opinto- tai opiskeluvelvollisuuden piiriin, niin siinä on hyviäkin puolia, ja uskon, että se saattaa nyt tuntua pakolta, mutta jos se onnistuneesti tehdään, niin se ehkä 5—10 vuoden päästä tuntuu vain velvollisuudelta. Näin saamme ilman tutkintoa jäävistä mukaan erityistä tukea tarvitsevia oppilaita, ja olen varauksella valmis tukemaan tätä toisen asteen pakollisuutta. Kun on puhuttu, että se oppivelvollisuuden ikäraja nostetaan 18 vuoteen, niin itse mietin, onko se joku juridinen ratkaisu, että siinä mainitaan se ikä, kun ehkä viisaampaa voisi olla, että se olisi toisen asteen suorittaminen loppuun.

Tässä on kuitenkin semmoisia haasteita, mitä tähän tulee:

Toisen asteen ammatillisiin oppilaitoksiin pitää valitettavasti perustaa erityisryhmiä, niin etteivät näistä heikommista häiriköt pääse terrorisoimaan normaaliopiskelijoita — en tietenkään tarkoita, että heikommat terrorisoivat, vaan tarkoitan häiriköitä.

Sitten haasteeksi tulee myös se, että jos jotkut eivät pääse sille haluamalleen linjalle ammattioppilaitokseen, heille tulee taata mahdollisuus suorittaa kymppiluokka sillä tavalla, että he voivat korottaa numeroita.

Sellainen asia, mikä tässä mietityttää ja mikä on tuonut paljon kuluja tähän asti vanhemmille, on se, että kun lukioiden kirjat on uusittu lähes kahden vuoden välein, niin onko nyt tarkoituksenmukaista sitten ostaa kaikille oppilaille uudet kirjat vai onko tarkoitus, että tämä menee kuntakohtaisesti, niin että valitaan kirja ja näitä kirjoja kierrätetään sitten siel-

lä. En tiedä, mikä on oikea raja, mutta varmaan kustantamot saattavat nostaa vielä pienen äläkän tästä uudistuksesta. Tämä ehkä tästä.

Ehkä semmoinen pieni luonnonsuojeluun liittyvä kysymys nousi Peteliuksen puheenvuorosta vielä esille: mikä on sellainen luonnonsuojelualueeksi kelpaava kiinteistö, jossa on tällä hetkellä kiinteistövero, kun Petelius sanoi, että ne vapautetaan kiinteistöverosta, jotka siihen liittyvät. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muistutan edustajia tästä noin 5 minuutin aikarajasta. Nyt ei ole ennalta pyydettyjä puheenvuoroja, ja olen vähän joustavampi. Sitten muistutan edustajia myös siitä, että kun puhutaan edustajatovereista, sanotaan aina esimerkiksi ”edustaja Petelius”.

19.57 **Ruut Sjöblom kok:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on paljon hyviä asioita ja näkemyksiä siitä, millainen on unelmayhteiskunta: metsät ja puistot vihertävät, lapset syntyvät tasa-arvoiseen maailmaan, jossa kaikkia kunnioitetaan, kaikki saavat ikään katsomatta hyvän elämän. Kuka tahansa meistä voi maalata tällaisen kuvan unelmayhteiskunnasta, mutta hallitusohjelmasta täytyy löytyä myös keinot sen toteuttamiseksi. Tämä hallitusohjelma nojaa pitkälti työllisyyden kasvuun, mutta todelliset ja tehokkaat keinot työllisyyden kasvattamiseksi puuttuvat. Tukityöllistäminen on arvokasta ja tärkeää sinänsä, mutta se ei ole ratkaisu 75 prosentin työllisyystavoitteen saavuttamiseen.

Työllisyyden kasvun avainsana on yrittäjyys. Yrittäjyys on se, joka luo työpaikkoja ja vahvistaa taloutta. Sen vuoksi yrittäjyydestä on huolehdittava ja sen toimintaedellytykset on varmistettava. Hallitusohjelmassa on hyviä asioita pienyrittäjän näkökulmasta. Ongelma tulee siinä, kun täytyy siirtyä konkretian puolelle, esimerkiksi — tässä suoria siteerauksia — ”yritysten kasvua ja uudistumista mahdollistetaan erilaisten yritysten tarpeet tunnistaen” tai ”madalletaan kynnystä yritystoiminnan aloittamiseen ja kasvattamiseen yrittäjämyönteistä ilmapiiriä ja työelämätaitoja vahvistamalla muun muassa lisäämällä yrittämiseen ja työelämään liittyvää ymmärrystä”, ja niin edelleen. Eli hienoja ja tärkeitä sanoja, mutta pelkkä yrittäjämyönteinen asenne ei riitä, vaan oikeasti tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Asenne on tietysti ensimmäinen askel.

Jotta työllisyyttä saataisiin oikeasti nostettua, tarvitaan merkittäviä uudistuksia ja parannuksia. Esimerkiksi kannustinloukut täytyy poistaa ja byrokratiaa purkaa. Hallitusohjelma ei tarjoa selkeitä ratkaisuja näihin. Välillisesti yrittäjyyteen vaikuttavia asioita ei ole valitettavasti osattu ottaa huomioon hallitusohjelmassa. Esimerkkinä mainittakoon ruuhkamaksut sekä muut autoiluun liittyvät verot. Moni yrittäjä tarvitsee renkaat alleen, ja logistiikkakustannukset kasvavat. Nämä korotukset näkyvät sekä yrittäjillä että lopullisella kuluttajalla mahdollisesti esimerkiksi hintojen nousuna, koska kustannukset kasvavat.

Yksi iso syy, miksi Suomessa ei haluta lähteä yrittäjäksi, on se, että jos epäonnistuu, niin seuraukset ovat liian ankarat. Pahimmillaan yrittäjä menettää koko omaisuutensa, jää vastaamaan henkilökohtaisesti veloista ja jää pitkäaikaiseen velkaloukkuun. Hallitusohjelmassa viitataan yrittäjän ”uuteen alkuun” erikoisesti lainausmerkeissä. Mitä tarkoittavat nämä lainausmerkit?

Joka tapauksessa on hyvä, että hallitusohjelmassa mainitaan EU:n maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpano ja arvioidaan kokonaistoimivuus, mutta se ei yksin riitä siihen, että yrittämisestä saataisiin kiinnostava vaihtoehto ja konkurssin ankarat seuraukset saataisiin kohtuullisiksi ja vähemmän lannistaviksi. Mitä hallitus aikoo tehdä tämän eteen? Kos-

ka pienet ja keskisuuret yritykset luovat eniten työpaikkoja ja hallitusohjelman kaikki hyvä nojaa työllisyyden kasvuun, pitäisi huolehtia, että yrittäjyys on oikeasti kiinnostava vaihtoehto ja epäonnistumisen seuraukset eivät ole kohtuuttomat.

Arvoisa puhemies! Hallitusta voi kiittää kunnianhimoisesta ilmastopolitiikasta ja ohjelmasta. Täytyy kuitenkin muistaa, että kaikki sitä koskevat lainsäädäntötoimet koskevat kansalaisia, yrityksiä ja yhteisöjä. Heidän täytyy tehdä muutoksia hallituksen linjausten mukaisesti, tehdä investointeja, joihin ei kaikilla välttämättä ole varaa. Olen siitä varma, että jokainen haluaa kantaa kortensa kekoon mahdollisuuksiensa mukaan ilmastonmuutoksen torjumiseksi, ja sen vuoksi toivon viisautta hallitukselle näiden linjausten toteuttamisessa.

Toinen asia, josta haluan hallitusta kiittää, on lastensuojeluun panostaminen. Lasten oikeudet ja hyvinvointi täytyy turvata, ja heidän täytyy saada tarvitsemansa tuki ja apu. Turvakotien saatavuus ja lastensuojelun jälkihuoltoon panostaminen ovat tärkeitä asioita. Sydämestäni toivon, että nämä uudistukset saadaan tehtyä, mutta esitän syvän huoleni siitä, että hallitusohjelma ei näytä tarjoavan uskottavia keinoja näiden uudistusten rahoittamiseksi.

20.02 **Mikko Lundén ps:** Arvoisa herra puhemies! Miksi pitäisi äänestää? Ihmiset äänestävät sen vuoksi, että he saisivat omia ajatuksiaan päätöksentekoon. Onko nyt käynyt niin? Eduskuntavaalien toiseksi ja kolmanneksi suurimmat puolueet eivät ole nyt siellä, missä heidän kuuluisi olla. Vaalien rökäletappion saanut puolue istuu nyt hallituksessa, siis puolue, jolle kansa ei ole luottamusta antanut. Kun tätä hallitusta on muodostettu, on demokratialle käännetty selkä, mitä pidän äärimmäisen valitettavana. Saman puolueen tippuneet edustajat tulevat nyt hyvä veli -järjestelmän kautta muun muassa valtiosihteereiksi, rahaa palaa. Kyllä tämä touhu on niin härskiä kuin vain voi olla.

Rinteen hallitusohjelma on kaikesta huolimatta pääkohtaisesti kohtalainen tavoitteiden osalta. Ainoa ongelma siinä on se, miten nämä kaikki tavoitteet toteutetaan. Sivusta sivuun puhutaan kauniita asioita, mutta realismi puuttuu. Eräs edustaja sanoi, että Rinteen hallituksen ohjelma on kaikkien aikojen paras. Mutta kenelle? Ei ainakaan suomalaisille, vaan afrikkalaisille. Ymmärrän, että rahaa ei ole kaikille, mutta sitä en ymmärrä, miksi suomalaisten etu ei mene kaiken edelle.

Eilisissä ryhmäpuheenvuoroissa hallituspuolueiden edustajat eivät puhuneet taloudesta paljon mitään. Mistä tämä kertoo? Tämä kertoo siitä, että tämä hallitusohjelman toiveiden tynnyri nojaa epärealistiseen talouskasvuun ja työllisyyden nousuun. Mikään, mikään taho ei valitettavasti allekirjoita hallituksen ennusteita, vaikka tavoitteet olisivat kuinka hyviä.

Rinteen hallituksen toivoma kahden prosentin talouskasvu ei perustu yhtään mihinkään. Eilen julkaistu pitkän aikavälin ennuste on, että talous kasvaa noin 1,2 prosentin vuosivauhtia. Mikä on niin sanottu plan B, arvoisa pääministeri Rinne, jos ja kun talouskasvua ei tule ja työllisyysaste ei nouse siihen kuuluisaan 75 prosenttiin? Sekin olisi kiva tietää. Hallitusohjelma verottaa jo nyt suomalaisia aivan tarpeeksi, ja pelolla odotan, mitä tapahtuu tulevaisuudessa, jos tavoitteisiin ei päästä.

Arvoisa puhemies! Valtion omaisuutta ei pidä eikä saa myydä. Jos kuitenkin jostain syystä valtion omaisuutta täytyy myydä, ei myydystä omaisuudesta tulleita tuottoja ainakaan Afrikkaan pidä lähettää. Hallitus on kaikesta huolimatta myymässä valtion omaisuutta 3 miljardilla eurolla. Mihin hallitus sitten rahat käyttää? Liikenneyhteyksiin? Osaamiseen tai korjauksiin? Ei, hallitus käyttää nämä kulutukseen. Kallis hinta vaalilupausten kat-

tamiseen. Mitä sitten tehdään, kun rahat on käytetty? Myydäänkö lisää, vai alkaako holtiton velanotto?

Arvoisa puhemies! Turvapaikkapolitiikka on hallituksen esityksessä aivan kestämätöntä luettavaa. Miten ihmeessä voi olla mahdollista, että laittomasti — huom. laittomasti — maassa olevat pitäisi hallituksen toimesta laittaa töihin? Esimerkiksi Irakista tai Somaliasta voi surutta tulla Suomeen ilman minkäänlaista pelkoa, että ko. henkilöitä palautettaisiin. Jos jostain syystä joku pyrittäisiin palauttamaan, nykyisen hallituspuolueen edustaja varmaan pyrkii estämään tämän. Tämä on ennenkin nähty. Lisäksi Suomen löysää maahanmuuttopolitiikkaa ollaan hallituksen esityksessä keventämässä entisestään. Kuten aiemmin mainitsin, suomalaisten edun pitäisi tulla aina ensimmäisenä. Miksi näin ei ole? Haittamaahanmuuttoon menevillä miljardeilla saataisiin paljon aikaan kantaväestön asioiden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Merkintä hallitusohjelmassa: ”Hillitään päivittäistavarakauppojen ylivoimaista neuvotteluasemaa lainsäädännöllisin toimin, muun muassa private label -tuotteet.” Mitä ihmettä tämä tarkoittaa? Tarkoittaako tämä sitä, että hallitus määrää, mitä kaupat saavat myydä? Julkisuudessa on ollut puhetta tämän kirjauksen tarkoittavan jopa kauppojen edullisten omien merkkien poistoa. Kun hallitus rummuttaa sitä, että se vähentää eriarvoisuutta, niin voin kertoa usean vuoden kaupan alan kokemuksella, että äärimmäisen monet ostavat juuri näitä edullisempia tuotteita. Onko hallituksen tarkoitus, että ihmisellä ei ole enää varaa ruokaan? Toivon todellakin, että olen täysin väärässä. — Kiitos.

20.06 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi en halua kiittää Suomen uutta hallitusta hallitusohjelmasta vaan uudesta toimintakulttuurista. Minulla on kohtalaisen pitkä parlamentaarikkoura, ja olen nähnyt näitä hallitusohjelmakeskusteluja eduskunnassa aikaisemmin. Olen täysin häkeltynyt, että hallitus on ottanut näin vakavasti tämän eduskunnan keskustelun. Te olette täällä läsnä, ette ainoastaan yksittäisenä ministerinä vaan ryhmänä. Tämä kertoo uudentyyppisestä vuoropuhelusta eduskunnan ja hallituksen välillä, ja sille tietenkin kiitos. [Jukka Gustafsson: Helppo yhtyä sanoihin!]

Arvoisa puhemies! Minä keskitän puheenvuoroni tässä tapauksessa sekä kansanedustajana että Suomen Senioriliikkeen puheenjohtajana yhteen ainoaan teemaan: miten tässä hallitusohjelmassa puhutaan ikääntyneistä ihmisistä, käsitellään eläkkeensaajia. Mehän kaikki tiedämme, että eläkeläisten etuuksia on viimeisen parinkymmenen vuoden aikana heikennetty enemmän kuin minkään toisen väestöryhmän itse asiassa koko Suomen historian aikana, ja tämä koskee todellakin yli hallituskausien viimeistä pariakymmentä vuotta. Eläkkeensaajat ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee — kiitos taitetun indeksin. Nämä ovat ne peruslähtökohdat, joista joudun arvioimaan tätä hallitusohjelmaa.

Täällä on paljon puhuttu vaalien alla ja myöskin nyt tässä salissa siitä, että nyt on muutoksen aika. Katsotaan, onko tässä muutoksen aika. Minä, arvoisa puhemies, keskitän puheenvuoroni tähän hallitusohjelmaan ja vertaan tätä hallitusohjelmaa edellisen hallituksen hallitusohjelmaan samoissa kysymyksissä. Näemme, onko Suomessa tapahtumassa muutos vai ei, ainakin hallitusohjelmien tasolla.

Edellinen hallitusohjelma, jos te katsotte sen tarkasti, kirjaa ensimmäisellä sivullaan tietenkin Suomen suurimmat saavutukset ja kakkossivulla Suomen suurimmat heikkoudet. Ja mikä on maamme heikkous numero yksi edellisen hallitusohjelman mukaan? Sitaatti:

”Suomen taloutta ja kilpailukykyä hankaloittaa väestön ikääntyminen.” Suomen heikkous numero yksi, edellinen hallitus.

Entä Rinteen hallitusohjelma? Niin, katsokaa, mitä Rinteen hallitusohjelma kirjaa, miten se kirjataan. Ikääntyneet nähdään voimavarana, ei heikkoutena. Tämä hallitusohjelma haluaa taata — ja tämä on kirjaimellisesti hallitusohjelman sanoja — ”kaikille arvokkaan vanhuuden”, ketään ei jätetä yksin. Nämä ovat siis hallitusohjelman sanoja. ”Yhdenkään ikäihmisen ei pidä pelätä vanhenemista”, lukee tässä hallitusohjelmassa. Jos näitä kahta hallitusohjelmaa arvioidaan arvojen lähtökohdasta, kirkkaasti voimme sanoa: meillä on muutos, asenneilmapiiri on toinen.

No, luonnollisesti me politiikassa totumme retoriikkaan, sanoihin. Entä teot, minkälaisia konkreettisia toimia? Niin, katsotaan edellisen, Sipilän hallitusohjelman konkreettisia toimia. Minä luen aivan konkreettisesti hallitusohjelman toimia neljä vuotta sitten, samoja asioita tässä salissa puhuttiin neljä vuotta sitten.

1) Palvelumaksujen korotus: hintalappu 150 miljoonaa. 2) Lääkekorvausten pienentäminen: 150 miljoonaa. 3) Potilaiden, kuntoutujien matkakorvausten lasku, kun lasketaan niitä: 20 miljoonaa. 4) Vanhuspalveluhenkilöstön vähennys: 70 miljoonaa. 5) Vanhuspalvelusuunnitelmien heikentäminen, siis heikentäminen: 10 miljoonaa. 6) Kansaneläkeindeksin jäädytys: 355 miljoonaa. 7) Eläketulovähennyksen pienentäminen: 419 miljoonaa. 8) Sosiaalietuuksien hintaindeksin heikennys: sille ei annettu edes hintalappua. 9) Eläkeläisten asumistuen heikennys: 123 miljoonaa. 10) Eläkkeisiin ei verotuksen ansiotulovähennystä: sillekään ei hintalappua. Ja kaikkein kummallisin 11) Jollei yhteiskuntasopimusta saada aikaan, ellei kiky-sopimusta saada aikaan, siitä ei rankaista työmarkkinaosapuolia vaan hallitusohjelman mukaan työeläkkeiden indeksikorotus puolitetaan.

Tämä oli edellisen hallitusohjelman leikkauslista ikäihmisille Suomessa. Jos 20 vuoden aikana eläkkeensaajien etuuksia on heikennetty, tämä oli historiallinen listaus. Onneksi tätä koko listausta ei viety lävitse, kiitos oppositiolle, joka täällä silloin toimi ja pystyi torjumaan joitakin osia tästä hallitusohjelmasta.

Arvoisa puhemies! Entä tämä muutoksen hallitusohjelma? Nyt meillä on sitten muutoksen hallitusohjelma. [Puhemies koputtaa] Katsotaanpa kirjauksia. [Puhemies: Aika!] — Jaaha, siinä tapauksessa minun täytyy lopettaa puheenvuoro tähän. Minäpä pyydän toisen puheenvuoron, jatkopuheenvuoron, että voimme katsoa sen muutoksen hallitusohjelman samasta kulmasta. [Puhemies: Olkaa hyvä!]

20.12 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä sali on tietysti täynnä taitavia retorikkoja. Täällä on puhuttu älyllisestä keskustelusta ja sellaisesta epärehellisestä keskustelusta. Vaikka nyt hallituspuolueeseen kuulunkin, niin on tietysti todettava, että ajat vaihtelevat ja eri ajassa tarvitaan erilaista politiikkaa. Tämä hallitus nyt onneksi pystyy tekemään uudenlaista politiikkaa, kiitos sen hyvän politiikan, mitä edellinen hallitus teki. Eli vaikka retoriikkaa itsekin tutkin aikanaan opiskellessani, niin täytyy hieman muistaa, että ajat ovat olleet erilaiset.

Arvoisa puhemies! Suomi on osa kansainvälistä maailmanjärjestystä, jossa monenkeskisyys ja sääntöperustaisuus ovat paras tae isänmaamme menestykselle. Mitä paremmin olemme verkottuneet, sen parempi Suomelle ja suomalaisille. Tunnetumpi, vaikuttavampi, luotetumpi — nämä ovat hyviä ohjenuoria maamme pitkäjänteiselle ulkopolitiikalle.

Suomen EU-pj-kaudella on mahdollisuus vaikuttaa paitsi EU-politiikkaan myös kansalaisten näkemyksiin unionista ja sen mahdollisuuksista. On kuitenkin realistinen pelko,

että EU-puheenjohtajuus jää kansalaisille etäiseksi. Kaikki epäviralliset ministerikokoukset on päätetty keskittää Helsinkiin. Pääministeri on puhunut lämpimästi sen puolesta, että Suomen EU-pj-kauden epävirallisia ministerikokouksia tulisi pitää myös muualla kuin pääkaupungissa. Voisimme samalla esitellä kaunista maatamme muutoinkin kuin kauniin pääkaupunkimme osalta. Raha ei ole este, logistiikka ei ole este, eikä tahtokaan saisi olla este. Tiedän myös omasta kokemuksestani, että tällaisen kokouksen järjestäminen vaikkapa Keski-Suomessa on täysin mahdollista. Esimerkiksi maa- ja metsätalousministerien epävirallinen kokous olisi luontevaa järjestää maa- ja metsätaloudesta elävän Keski-Suomen pääkaupungissa Jyväskylässä.

Arvoisa puhemies! ”Suomi kokoaan suurempi maailmalla” — näin kuuluu ulkopolitiikkaa linjaava osio hallitusohjelmassa. ”Kokoaan suurempi maailmalla” ei ole nollasummapeliä, jossa panostukset maailmalla olisivat pois kotimaasta, päinvastoin. Elämme viennistä, ja tätä kautta meidän on edistettävä myös laajan ja monipuolisen edustustoverkon kautta. On myös hyvä muistaa, että globaaleihin pakolais-, ilmasto- ja resurssikysymyksiin vaikutamme parhaiten toimimalla uskottavasti myös kansainvälisellä areenalla. On selvää, että Suomen tulee tulevaisuudessa tavoitella YK:n turvaneuvoston vaihtuvan jäsenen paikkaa jälleen menestyksekkäästi edistäen yhteispohjoismaisia arvoja ja ihanteita.

Arvoisa puhemies! Suomella tulee olla vahvempi läsnäolo Länsi-Afrikassa. Tällä hetkellä Abujan suurlähetystö Nigeriassa on Suomen ainoa edustusto alueella. Ranskankielisessä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa Suomella ei ole ainuttakaan edustustoa. Suomen tulisi avata edustusto Abidjaniin ranskankieliselle Norsunluurannikolle. Abidjan on yksi Länsi-Afrikan talouskeskuksista, ja siellä sijaitsee Afrikan kehityspankin päämaja. Lukuisat mahdollisuudet odottavat siellä suomalaisyrityksiä. Nämä tuovat kipeästi kaivattuja euroja myös kotimaan haasteisiin vastaamiseksi. Norsunluurannikon naapurimaassa Ghanassa talous kasvaa niin ikään suotuisasti, ja Accra on merkittävä alueellinen talouskeskus. Suomen läsnäolon tulisi olla vahvempi myös Ghanassa.

Arvoisa rouva puhemies! Sahelin alueen epävakaudella on ja tulee olemaan tuntuvat heijastusvaikutukset Eurooppaan. Suomen tulisi olla edustautunut alueella, jotta voimme olla voimakkaammin mukana sen vakauttamispyrkimyksissä. Mali on keskeinen palanen kokonaisuudessa. Suomella tulisi olla edustusto pääkaupunki Bamakossa Ruotsin, Tanskan ja Norjan tavoin.

Ehkä muutama sana myös Euroopasta. Uzbekistanin avautumisen myötä edustustoa Taškentissa tulisi valmistella. Suomen pitää olla positiivisten moottoreiden joukossa tukemassa hyvää kehitystä, siis edistämässä demokratiaa ja oikeusvaltiokehitystä ja kitkemässä radikalisoitumisen juuria. Samalla saisimme omat silmät ja korvat Keski-Aasiaan, jonka luonnonvarat, kasvava geopoliittinen merkitys ja Afganistanin läheisyys riittävät yksin perusteluiksi lähetystön avaamiselle.

Arvoisa puhemies! Tiedän, että tämä listaus ei toteudu hetkessä. Tiedän myös, että tämä on aika laaja. Haluaisin silti tiedustella ulkoministeri Haavistolta: millaisia mahdollisuuksia ja prioriteetteja te näette Suomelle maailmalla, ja missä teidän mielestänne Suomen tulisi lisätä vaikuttavuutta ja näkyvyyttä? — Kiitos.

20.17 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edelleen ruodimme tätä hallitusohjelmaa, ja tässä on valitettavasti käynyt aika monta kertaa niin, että täällä asetetaan asioita vastakkain. Tässä omassa esimerkissäni otan nyt esiin ympäristön ja teollisuuden vastakkainasettelun.

Meillä on Suomessa jo nyt hyvin puhdasta teollisuutta, ja siitä olemme kyllä kaikki olleet yksimielisiä tässä salissa. Suomalainen teollisuus on huipputekniikkaa, tai vanhalla tekniikalla saadaan ainakin huipputulos aikaan ja sitä puhdasta höyryä tai savua sieltä piipusta. Tähän me olemme osaltamme päässeet siksi, että lainsäädännöllä on luotu raamit, joissa päästöjen on pysyttävä. Toiseksi tähän on vaikuttanut myös kuluttajien käyttäytyminen. Kuluttajat haluavat, että tuotteet on tuotettu työehtoja noudattaen, turvallisuutta arvostaen ja ympäristöä kunnioittaen. Siksi myös teollisuus on joutunut erilaisten lakien, mutta myös asiakkaiden vaatimusten, auditointien takia muuttamaan suuntaa.

Meillä on siis olemassa cleantech-osaamista, jota vasta muualla maailmassa suunnitellaan. Meillä on terästeollisuus, joka panostaa koko ajan enemmän päästöttömään tuotantoon. Erikoisterästuotteita voidaan tehdä romuraudasta. Lopputuotteena on älykästä terästä, jolla on ihan omanlaisia ominaisuuksia: työstettävyys, kylmänkesto, kovuus, joustavuus, kuumuuden- ja vedonkestävyys.

Paperitehtaan sivuvirroista voidaan tehdä lämmitysenergiaa tai vaikka biopolttoainetta. Sellusta voidaan tehdä kippoja, kuppeja, vaatteita, pakkausmateriaalia, paperia tai nestepakkauksia. Puusta voidaan rakentaa vaikka mitä. Esimerkiksi Imatralle nousee juuri tällä hetkellä Suomen suurin puukoulu. Lappeenrannan yliopisto voi poimia ilmasta ruokaproteiinia tai polttoainetta. Suomessa valmistetaan vedenpuhdistimia ympäri maailmaa, pumppuja kaivoksiin, maarakentamiseen ja muihin kohteisiin.

Meillä osataan työstää teräksestä vaikka minkälaisia komponentteja edellisiin tarkoituksiin — teräksestä, joka on valmistettu siitä romusta, jota voidaan käyttää aina uudelleen ja uudelleen — ja näistä kaikki edellä mainitut ovat ympäristötekoja. Tämän takia meidän ei kannata asettaa vastakkain ympäristöä ja teollisuutta vaan viedä niitä rohkeasti rinnakkain kohti puhtaampaa huomista samalla lisäämällä työpaikkoja. Muuttuva työelämä on myös mahdollisuus. Ollaan siis mukana muutoksessa puhtaamman Suomen puolesta.

20.20 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Jatkan päivällä aloittamaani puhetta.

Valtiovarainministeriön julkaisussa ”Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua?” 2013/11 todetaan: ”Kansainvälisen tutkimuksen valossa lasten ja nuorten ongelmien ehkäiseminen on miltei aina tuloksellista ja taloudellisesti kannattavaa.” Siltikään juuri ennaltaehkäisyyn ei panosteta riittävästi. Suomen laissa on säädetty suojasta koulukiusaamista vastaan, mutta lain käytännön toteutumisessa on puutteita. Suomi ei tarvitse enää yhtään koulukiusaamisella työkyvyttömäksi saatettua ihmistä. Näistä koituvia kuluja maksamme tulevaisuudessa me kaikki.

Arvoisa puhemies! Seniorikansalaisten joukossa on yhä vajaat kymmenentuhatta sotaveteraania. Olen tavannut heitä viimeisien vuosien aikana säännöllisesti, ja aina on noussut esille se, että monilla heistä olisi halua kuntoutukseen ja muuhun mielekkääseen tekemiseen mutta niihin ei ole tarjolla riittävästi varoja. Olisi tärkeää, että hallitus ymmärtäisi kuunnella ja kohdella sotaveteraaneja yksilöinä ja olla mukana tukemassa heitä juuri siinä, mikä olisi heille mielekästä. Vaikka tämä sali olisi täynnä edustajia, kukaan meistä ei istuisi täällä ilman sotaveteraanien panosta, mutta se tuntuu unohtuvan kovin helposti. He ovat ansainneet viimeisinä elinvuosinaan kaiken mahdollisen tarvittavan tuen, jota heille voidaan antaa.

Arvoisa puhemies! Tapaan työssäni säännöllisesti omaishoitajia, ja heidän viestinsä hallitukselle on ollut poikkeuksetta varsin selvä: Omaishoitajat säästävät yhteiskunnallisesti hurjan määrän valtion varoja. Omaishoidon ohjeistuksia pitäisi yhdenmukaistaa ja palkki-

oiden pitäisi olla sellaiset, että niistä jäisi oikeasti rahaa pakollisiin tarpeisiin ja ne tukisivat sitä raskasta työtä, mitä tehdään monesti vuorokauden ympäri.

Arvoisa puhemies! ME/CFS on huonosti tunnettu mutta melko yleinen invalidisoiva sairaus, jota potee Suomessa ainakin kymmenentuhatta ihmistä ja jonka aiheuttamat vuotuiset kustannukset valtiolle ovat noin 200—300 miljoonaa euroa. Sairaus liitettiin ensimmäistä kertaa jo puoli vuosisataa sitten ICD-tautiluokitukseen neurologisten sairauksien alle, jossa se on edelleen koodilla G93.3. Tällä hetkellä on muodostumassa kansainvälinen konsensus siitä, että kyseessä on itsenäinen sairaus, jota tulee tutkia ja hoitaa. Duodecimille on myönnetty viime joulukuussa 200 000 euron rahoitus ME/CFS:n hoitosuositusten laatimiseen, ja työt ovat sen parissa alkamassa tänä syksynä. Eduskuntaan perustetaan lähipäivinä virallinen ME/CFS-työryhmä. Huolimatta näistä edistysaskelista potilaiden oikeuksia poljetaan Suomessa räikeästi. Potilaiden tunnetutkin sairaudet voidaan jättää hoitamatta stigman tai asenteiden takia. Oireita helpottavaa hoitoa ja elämää ylläpitävää hoitoa ei välttämättä anneta. Hoitosuhteet julkisella sektorilla voidaan katkaista kokonaan. Potilaat jäävät usein vaille sairausperusteista sosiaaliturvaa, eikä yhdenvertaisuus toteudu. Toivon, että hallitus sitoutuu puolustamaan ME/CFS-potilaiden oikeuksia ja pitämään huolen siitä, että hallitusohjelmaan kirjattu maininta etuuksien saannin edellytyksistä ja etuuksien sitomisesta toimintakykyyn huomioidaan myös ME/CFS-potilaiden kohdalla.

Arvoisa puhemies! Valtion kassaa voitaisiin kasvattaa nykytilanteessa poistamalla suuryrityksille myönnettävien kymmenien ja kymmenien miljoonien eurojen arvoisia yritystukia, jotka kuitenkin jaetaan osinkoina omistajille, tai vaihtoehtoisesti voitaisiin tukea enemmän pieniä yrityksiä, mistä voisi löytyä valtavaa potentiaalia. Esimerkiksi aivan viime päivinä on uutisoitu yrityksestä, joka on kehittänyt tavan tehdä betonia jätteistä, sekä teknologiasta, missä sellutehtaiden savukaasuista voisi valmistaa polttoainetta koko Suomen autoille. Tällaiset läpimurrot voisivat olla merkittävässä roolissa uusien työpaikkojen luojina Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman onnistumista pystytään punnitsemaan vasta sitten, kun selviää, kuinka siinä esitetyt tavoitteet, lupaukset ja kirjaukset siirtyvät käytäntöön. Tällä välin kuka vain pystyy puhumaan mitä vain. Lopulta kuitenkin vain teot ratkaisevat. Nyt jos koskaan hallituksella olisi mahdollisuus näyttää, että yksin tekemisen sijaan se kuuntelee myös oppositiosta tulevia neuvoja. Uskon, että yhdessä pystymme tekemään parhaat päätökset Suomessa asuvien ihmisten hyväksi. [Pia Lohikoski: Rakentava puhe!]

20.25 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Sähkönjakelumaksujen paikoin voimakas nousu on puhuttanut syystäkin suomalaisia jo muutaman vuoden ajan. Hintojen nousu on nostanut elämisen kustannuksia. Tätä kehitystä on perusteltu toimitusvarmuuden parantamisella, jota laki vaatii. Jakelumaksujen nousu on koettu epäoikeudenmukaisena varmasti myös siksi, että sähköverkot ovat monopoli. Ne ovat monopoli paitsi lain nojalla myös luonnostaan. Toisin sanoen, vaikka sähköverkot vapautettaisiin kilpailulle, kilpailua ei syntyisi.

Luonnollinen monopoli on luonnostaan perso rahalle ja altis kustannustehottomuudelle. Se tarvitsee omistajasta riippumatta järkevää ja tiukkaa julkista sääntelyä ja valvontaa. Nykyinen pääministeri Rinne sekä keskustan puheenjohtaja Sipilä vaativat eduskuntavaalien alla, että kaikki sähköverkot tulisi siirtää julkiseen omistukseen vastauksena hintojen nousuun. Nyt kun lukee hallitusohjelmaa, niin voi todeta, että tässä tapauksessa taisi olla kyse bluffista, kuten niin monessa muussakin hallituspuolueiden antamassa vaalilupauksessa.

Kävikö niin, että talouden realismi astui kehiin eikä sähköverkkojen takaisin ostamiseksi tarvittavia miljardeja löytynytkään, ainakaan sen jälkeen, kun valtion omaisuutta myymällä saatavat tulot päätettiin laittaa juoksevien menojen katteeksi?

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman kirjaus, joka koskee sähkönjakelumaksujen hillitsemistä, on sinänsä kannatettava ja järkevä. Jakelumaksujen korotusten hillitsemiseksi aiotaan toteuttaa sähköverkonhaltijan alituottojen tasausjakson pidennys eli uudistus, jota kokoomus esitti ennen vaaleja. Tämä olisi järkimuutos, koska se tasaisi paineita korottaa jakelumaksuja nykyistä neljän vuoden valvontajaksoa pidemmälle aikavälille. Tarvittava lainmuutos voidaan tehdä nopeastikin. Jäänkin odottamaan ministeri Kulmunilta ripeitä toimenpiteitä, jotta tämä muutos lakiin saadaan.

Tämän lisäksi hallitusohjelmassa on todettu, että hallitus aikoo kehittää vaihtoehtoisia tapoja varmistaa sähkön toimitusvarmuus erityisesti haja-asutusalueilla. Erittäin tärkeä asia. Nythän on niin, että nykyinenkään laki ei velvoita maakaapeloimaan toimitusvarmuuden parantamiseksi. Ongelma on siinä, että verkonhaltijoilla saattaa olla kannustimia maakaapeloida silloinkin, kun asiakkaiden kannalta olisi kustannustehokkaampia tapoja järjestää lain vaatima laatutaso. Kehotankin, että kiinnittäisitte, arvoisa ministeri Kulmuni, tähän asiaan tarkasti huomiota.

Hiilineutraalisuus on hallitusohjelman keskeinen tavoite. Toivottavasti hallitus tekee järkevää politiikkaa, ettei ihmisten ja yritysten taakkaa päästöjen vähentämisessä nosteta kohtuuttomaksi. Tuotannon ajaminen alempien päästönormien tai kestämättömän metsänhoidon piiriin lisäisi globaaleja päästöjä ja vähentäisi suomalaisia työpaikkoja. Hallitus näyttää ymmärtävän EU:n päästökaupan merkityksen ja aikoo vaikuttaa siihen, että päästökauppa toimisi entistä paremmin. Järkevä ilmastopolitiikka on aina vähintään EU:n laajuista, mieluiten kansainvälistä. Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus päästöoikeuden lattiahinnasta. Kummeksun hieman sitä, että hallitus olisi valmis Pohjoismaissa sovellettavaan lattiahintaan. Tällainen alueellinen erillisratkaisu ei ole järkipolitiikkaa. Jos päästöoikeuden lattiahintaan lähdetään, niin sen pitäisi olla EU:n laajuinen. Ylipäätään varoitan hallitusta turvautumasta kansallisiin erillisratkaisuihin ja sooloiluun ilmastoasioissa. Päällekkäiset ohjauskeinot sotkevat ja kasaavat kohtuutonta taakkaa.

Lopuksi haluan antaa erityistä tunnustusta hallitukselle kirjauksesta, joka koskee niin kutsutun hiilitullin käyttöönottoa. Hiilitullin ideahan on, että se pistäisi EU:n ulkopuolella tuotetut tuotteet yhtä lailla maksamaan päästöistään kuin EU:ssa tuotetut tuotteet. Suomen EU-puheenjohtajuuskausi on ovella. Nyt hallituksella on näytön paikka ilmastopolitiikassa. Me suomalaiset emme voi hyväksyä kiinalaisten tuotteiden vapaamatkustusta sisämarkkinoilla. Viekää hiilitulli EU:n pöytiin ja turvatkaa suomalaisten tuotteiden kilpailuedellytykset. Ilmasto kiittää tästä.

20.30 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty tänään tärkeää keskustelua kaupunkipolitiikasta. Hallitusohjelma tunnistaa erityisesti metropolialueen ja suuret kaupungit koko maan kannalta strategisesti merkittävinä kasvun ja kestävän kehityksen alueina.

Vuonna 2013 Suomen väestöstä 70 prosenttia asui kaupungeissa ja niiden kehysalueilla. Oma kotikaupunkini Espoo kasvoi viime vuonna yli 4 500 asukkaalla. Kaupungistumisen jatkuessa kasvukaupungeilla on keskeinen rooli kestävän kasvun ja työllisyyden edistämisessä, ilmastonmuutoksen torjunnassa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Näiden kestävyys-

haasteiden ratkomisessa tarvitsemme tiivistä yhteistyötä ja kumppanuutta kaupunkien ja valtion välillä.

Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että kaupungit ovat niin Suomessa kuin maailmalla ottaneet kestävän kehityksen ja ilmastokriisin torjumisen haasteen vastaan. Kaupungit ovat kilvan, mutta vakavalla mielellä, asettaneet kunnianhimoisia ilmastotavoitteita ja pyrkivät määrätietoisesti niitä kohti osallistaen laajasti yrityksiä, muita kumppaneita ja asukkaita. Tarvitaan uusia innovaatioita ja niiden käyttöönottoa, ja kaupungit toimivat tälle hyvinä kehitysalustoina. Hallitusohjelma tukee kaupunkeja rakentumaan kestävästi. MAL-sopimuksilla rakennetaan hiilineutraaleja kaupunkiseutuja ja kasvatetaan kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta. MAL-sopimuksilla torjutaan segregaatiota ja asunnottomuutta sekä edistetään alueiden monimuotoista asuntotuotantoa. Valtio huolehtii riittävistä panostuksista joukkoliikenneinvestointeihin. Tämä tehdään kaupunkien kanssa hyvässä yhteistyössä.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa linjataan, että sote-uudistuksessa selvitetään Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisu yhteistyössä alueen kuntien ja kaupunkien kanssa tämän vuoden loppuun mennessä. Tämä työ on tärkeä käynnistää viipymättä ja etsiä hyvässä yhteistyössä ratkaisua, joka on myös perustuslain mukainen. Edustaja Ikonen pohdiskeli päivällä puheenvuorossaan, miten sote-uudistuksessa tunnistetaan muiden suurten kaupunkien tilanne ja rahoitus. Myös tämä on tärkeä ottaa huomioon uudistuksen valmistelussa.

Kasvukaupunkien elinvoimasta ja investointikyvystä on huolehdittava, jotta ne pystyvät kasvamaan kestävästi ja tarjoamaan kasvavalle asukasmäärälle sen tarvitsemat palvelut, myös sote-uudistuksen jälkeen: koulut, päiväkodit sekä liikunta- ja kulttuuripalvelut.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty tärkeitä puheenvuoroja myös julkisten rakennusten, erityisesti koulujen ja päiväkotien, sisäilmaongelmista. Sisäilmaongelmien ratkominen ja niistä kärsivien ihmisten tilanteen parantaminen on otettu hallitusohjelmassa vakavasti. Sisäilmaongelmaisten koulujen ja päiväkotien korjaaminen on kallista erityisesti kasvukaupungeissa, joissa vanhojen korjaamisen lisäksi tarvitaan uusia kouluja ja päiväkoteja kasvavan lapsimäärän tarpeisiin — ja ennen kaikkea, seinien lisäksi, myös riittävä määrä opettajia ja muuta henkilökuntaa turvaamaan jokaisen lapsen ja nuoren oppiminen.

Arvoisa rouva puhemies! Kaupunkien kestävä kasvu ja elinvoiman vahvistaminen on koko maamme menestymisen kannalta aivan olennaista. Se ei ole muilta alueilta pois. Osallistava ja osaava hiilineutraali Suomi, jossa kukaan ei syrjäydy, rakennetaan yhdessä kaupunkien kanssa.

20.34 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Uusi hallitus aikoo lähteä tuomaan takaisin jotakin sellaista, joka olisi pitänyt haudata syvälle historiaan, jonne se kuuluu, ja se on nimenomaan pakkoruotsi ylioppilaskirjoituksissa niin, että jokaisen lukiolaisen pitää se kirjoittaa. Minä olen saanut älyttömän paljon viestejä nuorilta, varsinkin jätkiltä, jotka ovat tästä tosi huolissaan. He tietävät, monet heistä, että he eivät tarvitse ruotsia, ja he ovat tehneet valintoja sen mukaan, ja nyt yhtäkkiä hallitus on lätkäisemässä tällaisen esteen näitten nuorten jätkien eteen ja miksei tyttöjenkin.

Minä sanon, että tämä uusi hallitus tekee siinä oikein, että se haluaa ehkäistä nuorten syrjäytymistä, panostaa koulutukseen, mutta tämä päätös, että pakkoruotsi tuodaan ylioppilaskirjoituksiin, on aivan syvältä. Tämä tulee olemaan loukku, ja en voi ymmärtää sitä, miten tämmöiset tulevaisuuteen katsovat puolueet — ainakin te näin mainostatte itseänne,

esimerkiksi vihreät ja vasemmistoliitto — voitte sallia tällaisen ansan, minkä RKP on ajanut läpi sinne hallitusohjelmaan, samoiten keskusta, jonka pitäisi puolustaa koko Suomea ja pitäisi ymmärtää, että kaikkialla Suomessa ei tosiaankaan tarvitse sitä ruotsin kieltä.

Minä luen vain muutaman viestin tästä, mitä olen saanut nuorilta jätkiltä.

Esimerkiksi yksi kirjoittaa tällä tavalla: ”Kirjoitusten aikaan suurin osa tietää jo, mitä haluaa tehdä. Itsekin elokuussa lukioon menevänä tuntuu suomenkielisten kiusaamiselta. Näin siinä taas käy. RKP, olikohan 7 prosentin luokkaa kannatus, ja pistää kaikki suomea puhuvat lukiolaiset kirjoittamaan ruotsin. Miksei ruotsalainen kansanpuolue voi päästää meitä tästä piinasta ja antaa meille sen valinnanvapauden maailman valtakielistä?”

No, sitten puolestaan toinen viesti. Nämä jätkät muuten kuuntelevat tätä suoraa lähetystä. Pyysin heiltä luvan, että saako näitä lukea. ”Morjes, aloitan syksyllä lukion, ja näyttäisi siltä, että ruotsi tungetaan pakolliseksi yo-kirjoituksiin. Onko siinä siirtymäaika, vai tuleeko se suoraan käytäntöön? Ei ole kovin häävi juttu, kun peruskoulun aikana kasi- ja ysiluokan ruotsin opettajat eivät olleet kovin päteviä. Muun muassa ruotsin opettajan pätevyys puuttui molemmilta. Ruotsin valtakunnallisesta kokeesta sain huikean arvosanan, neljä ja puoli. Inarin kuntaan ei saatu päteviä opettajia, ja täällä käytetään ruotsia yhtä paljon kuin saamea Perussa. Keskiarvo oli 8,3, lukioon pääsen sisään, mutta en välttämättä pois muuta kuin keskeyttämällä, jos tämmöinen paska langetetaan kansan ylle.”

Sitten sen lisäksi vielä yksi viesti: ”Nyt kun tuli tämä uusi hallitus ja hallitusohjelma julkaistiin, niin eniten minulla 17-vuotiaana lukion opiskelijana iski silmään tuo ruotsin pakollistaminen yo-tutkintoon. En ruotsiin ole panostanut yhtään, sillä olen suunnitellut jatko-opintoni ja kieltä ei siinä tarvita. Nyt tulee paikka, jossa minun pitäisi sitten kirjoittaa aine, johon en ole panostanut yhtään ihan sitä varten, että vaan hakupisteeni romahtavat huomattavasti. Suoraan sanoen vituttaa korvia myöten. Aivan järkyttävää. Haluan olla tukenasi tämän päätöksen kumoamisessa.” [Jukka Gustafsson: Ei käy!]

Ja näitä viestejä on tullut aivan valtavan paljon, arvoisa rouva puhemies. Meidän pitäisi ymmärtää se, että jos me haluamme Suomena olla kansainvälinen, jos me haluamme lisätä niitä linkkejä muuhun maailmaan yritysten välillä, niin me tarvitsemme useampia kieliä. Ja jos kaikki pakotetaan vielä isommin kirjoittamaan ruotsin kieltä, niin se lisää sitä tarvetta sille opettajien puolesta, ja näin ollen meillä ei ole taas riittävästi resursseja opettaa muita kieliä, mitkä olisivat tarpeellisia. Eli minä pyydän todella, että hallituspuolueet voisivat ymmärtää... RKP ei varmaan koskaan tule ymmärtämään, koska heille tämä on ylpeysasia, ihan sama, vaikka nuorten elämä tuhoutuisi, kun he tippuvat lukiosta. Mutta muut puolueet, minä toivon, että tämä jää historiaan ja tämä ei tule koskaan voimaan. Mennään eteenpäin tässä yhdessä asiassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Tynkkynen, huomautan puheenvuorossanne käytetystä kielestä. Se ei ollut sopivaa.

Arvoisa puhemies! Se oli tämän nuoren viesti. Se ei ollut minun sanaani.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vaikka siteerattaisiin mitä, niin täällä puhujapöntössä ei kiroilla.

20.39 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa puhemies! Jatkan vielä hieman näistä hallituksen tulevaisuusinvestoinneista, mutta sitä ennen en malta olla kommentoimatta edustaja Kiljuselle näistä vertauksista, joita hän täällä teki käydessään läpi edellisen hallituksen talousohjelmaa ja siihen liittyneitä toimenpiteitä. Haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että vuonna 2014 valtion tilinpäätös oli 6 miljardia alijäämäinen — 6 miljardia. Se tilanne, mistä edellinen hallitus lähti tätä maata pelastamaan, on aika erilainen kuin se, missä tällä hetkellä ollaan, ja minusta on kuitenkin rehellistä se todeta. Pitäydytään faktoissa ja verrataan asioita, jotka toisiinsa liittyvät.

Arvoisa rouva puhemies! Näihin tulevaisuusinvestointeihin ja niihin liittyviin ongelmiin:

Totesin aikaisemmin puheenvuorossani, että mielestäni omaisuuden myynti on perusteltua siinä tilanteessa, mikäli varat suunnataan tulevaisuuden kasvun ja työllisyyden tukemiseen, mutta sen sijaan taas budjetin tilkkeeksi valtion omaisuutta ei ole perusteltua myydä. Nyt hallitus aikoo tehdä juuri näin, eli otaksun, että hallitus on neuvotteluissa todennut, että pysyviä menoja voidaan lisätä sillä 1,2 miljardilla eurolla, jonka lisäksi sitten puolueilla on ollut melkoinen tukku muita pyyntöjä, mitä on pitänyt toteuttaa mutta jotka eivät ole taas mahtuneet siihen menokehykseen, minkä myötä on päädytty sitten siihen, että valtion omaisuutta laitetaan lihoiksi tällä 3 miljardilla, jotta näitä menolupauksia voidaan määräaikaisesti rahoittaa, ja tätä minä en pidä missään tapauksessa perusteltuna enkä viisaana.

On myös todettava se, että myös edellinen hallitus käytti myyntituloja näiden niin sanottujen kärkihankkeiden rahoittamiseen, mutta se perustavanlaatuinen ero tällä hallituksen valitsemalla tiellä ja pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa on se, että niiden kärkihankkeiden tarkoituksena oli tuoda pysyvää muutosta, jonka tukemiseen haluttiin käyttää määräaikaista rahoitusta, ja sen ymmärrän vielä aika paljon paremmin kuin sen tien, minkä nykyinen hallitus on mennyt valitsemaan.

Kuten totesin, nyt tehdyn ehdotuksen mukaisesti nämä rahat ripotellaan yli sataan kohteeseen ilman, että on tehty minkäänlaista harkintaa siitä, miten nämä varat halutaan käyttää. Heitänkin pallon nyt hallitukselle, kun meillä on ministereitä paikalla, että ottakaa tämä tulevaisuusinvestointilista uudelleen harkintaan ja esimerkiksi pääomittakaa yliopistoja niillä varoilla, mitä te olette nyt laittamassa aivan tavallisten valtion budjetin menojen tilkkeeksi. Pääomittakaa yliopistoja ja ammattikorkeakouluja, minkä kautta meidän korkeakoulujen taloudellinen riippumattomuus kasvaa, niiden vahvuus kasvaa, me pääsemme kohti läntisen Euroopan tilannetta ja myös, mikä tärkeintä, meidän korkeakoulut tulevat riippumattomammiksi talouden suhdanteista, kun me tiedämme, että tulevaisuudessa kuitenkin menopaineet meidän ikääntymisen myötä kasvavat ja meidän täytyy pitää kuitenkin huolta meidän ikäihmisistä ja huolehtia siitä, että he saavat hyvän hoivan. Eli kuitenkin haasteet ovat jatkossa melkoisia.

Ottakaa tästä, arvoisat ministerit, koppia ja valmistelkaa uudelleen tämä investointilista ja tehkää tulevaisuuteen aidosti vaikuttavia investointeja, jotka kyllä maksavat sitten itsensä takaisin. [Jukka Gustafsson: Unifi on erittäin tyytyväinen hallitusohjelmaan!]

20.44 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Jatkan vielä puhettani liittyen tuohon oppivelvollisuusiän nostoon. Mutta ennen sitä: Yleisesti ottaen koulutuksen osalta voidaan myös kiittää siitä, että siinä rakennetaan osin tavoitteita viime kaudella tehdyn työn jatkoksi, esimerkiksi satsaukset t&k-panostuksiin, joita viime vuonna lisättiin 112 miljoo-

naa euroa, ja korkeakoulu 2030 -visio. Mutta syvästi kummastelen kuitenkin aikeita pakkoruotsiin paluuseen ja oppivelvollisuusiän nostoon.

Viimeisen 15 vuoden aikana tosiaan aivan liian moni on syrjäytynyt. Aivan liian moni nuori on syrjäytynyt tai on jätetty, syrjäytetty, yhteiskuntamme ulkopuolelle. Vuonna 2017 tehty tutkimus kertoi, että peruskoulunsa päättäneistä nuorista 10 prosentilla ei ole riittävää lukutaitoa tai valmiuksia selvitä jatko-opinnoista. Yleisesti tosiaan ajatellaan, että syy syrjäytymiseen on koulutuksen ulkopuolelle jäämisessä. Nuorisotutkimus teki syksyllä 2017 ensimmäisen kyselyn niin sanotuille NEET-nuorille — nuorille, jotka ovat koulutuksen ja esimerkiksi työpajatoiminnan, kaiken muun, ulkopuolella — ja haastatteli nimenomaan heitä ja kysyi heiltä, mitkä ovat syitä syrjäytymiseen. Ja he kertoivat kolme suurinta syytä: ystävien puute, mielenterveysongelmat ja syrjintä. Kaukana, ei edes siinä top kympissä, oli koulutuksen puute ja työpaikan puute. Eli olisi siis syytä panostaa nimenomaan varhaisiin vuosiin ja vielä vahvemmin peruskoulutukseen. En näe mitään syytä, miksi joku oppilas — oma tytärkin on juuri menossa kolmannelle luokalle — pääsisi kolmannelle luokalle niin, että hänellä ei ole luku- ja kirjoitustaitoa tai laskutaitoa. Ei niitä opi enää viidennellä ja kuudennella luokalla, koska silloin on oltava ne perusvalmiudet, jotta pysyy mukana.

Viime kaudella tunnistettiin tahto helpottaa toisen asteen opiskelijan arkea ja tehtiin lukiolaisen ja ammattikoulutuksessa olevan opintotukeen satsauksia — esimerkiksi opetusministeri Grahn-Laasosen johdolla — jotka astuvat voimaan nyt ensimmäinen elokuuta. Nostimme lukiolaisen opintotukikuukausien määrää yhdeksästä kuukaudesta kymmeneen kuukauteen, koska lukiossahan opiskellaan yleensä kymmenen kuukautta. Poistimme vanhempien tulojen vaikutukset: jos nuori opiskelee toisella paikkakunnalla ja asuu omillaan, niin vanhempien tulot eivät enää vaikuta ja vähennä tai jopa poista opintotukea. Viimeisimpänä säädimme, kiitos ministeri Terhon aloitteen, oppimateriaalituen, vajaat 50 euroa kuukaudessa, noin 450 euroa vuodessa, mikä tekee kolmen vuoden ajalta esimerkiksi lukiolaiselle tai toisen asteen opiskelijalle lähes 1 500 euroa perheessä, jossa vanhempien tulot ovat alle 41 400 euroa, eli juuri sellaisessa perheessä, joka on pienituloinen ja jonka lapset, nuoret, käyvät toista astetta tai lukiota ja tarvitsevat sitä rahoitusta.

Käykö nyt niin, että kallis oppivelvollisuusiän nosto, josta on arvioita yli 100 miljoonasta eurosta lähemmäs 150 miljoonaan euroon, syö panostukset peruskoululta ja muulta koulutukselta, kuten esimerkiksi alueellisesti Oulun yliopistolta ja ammattikorkeakoululta? Yli puoluerajojen olemme pohjustaneet erillisrahoitusta Oulun yliopistolle, jonka perusrahoitus on jäänyt jälkeen viimeisen kymmenen vuoden ajan yli 20 prosenttia muista yliopistoista. Viime vuonnahan nostettiin tosiaan tätä t&k-rahoitusta 112 miljoonalla eurolla, josta Ouluun tuli pieni siivu. Mutta perusrahoituksen nosto tarvitsee erillisrahoituksen.

Yleisesti panostuksien rahoitus tosiaan perustuu toiveeseen siitä työllisyyden noususta. Niistä äskeisessä puheenvuorossa jo esitin viisi ehdotusta, joita hallitus voisi arvioida. Rahoitus perustuu työllisyyden nousun lisäksi työssä käyvien verojen korotuksiin ja valtion omaisuuden myyntiin. Se on kestämätön tie ja ratkaisu. Ketkä sen maksavat? Maksajina ovat tavalliset työssä käyvät suomalaiset ihmiset: pienyrittäjät ja aivan erityisesti tulevaisuuden tekijät, niin sanotut pienet ikäluokat. — Kiitos.

20.49 **Kimmo Kiljunen sd:** Rouva puhemies! Ehkä kunnioitin tarpeettomasti äsken puhemiesneuvoston suositusta alle 5 minuutin mittaisista puheenvuoroista, koska se oli puheenvuoro, joka ei ollut varattu etukäteen, eli olisin voinut sen loogisesti viedä päätökseen.

Mutta ehkä tämän keskustelun kannalta saattoi olla hyväkin, että siihen tuli tämä keskeytys, sen vuoksi, että edustaja Köntällä oli välittömästi tarve todeta, että siinä oli retorista voimaa paljon ja että faktat puhuvat.

Omassa puheenvuorossani luettelin edellisen hallitusohjelman lähtökohtia siinä, miten ikäihmisiä kohdellaan Suomessa. Ne olivat faktoja siitä itse ohjelmasta. Edustaja Marttinen totesi ja myöskin edustaja Könttä totesi samalla, että taloudelliset olosuhteet ovat hyvin erilaiset ja silloin täytyy suhteuttaa sen hallitusohjelman panostukset ja tavoitteet siihen kyseiseen tilanteeseen. Minä myönnän, että neljä vuotta sitten taloudellinen tilanne oli Suomessa erilainen kuin tänä päivänä. Minun kysymykseni on tietenkin: miten eri hallitusohjelmat kohtelevat eri väestöryhmiä? Voin sanoa, että edellisen hallituksen hallitusohjelman panostukset tuossa mielessä, että leikkauslistoja käydään lävitse — mitä minä kävin lävitse — ylivoimaisesti eniten rasittivat ikääntyneitä ihmisiä. Se oli se lähtökohta. Sitä minä vertailin. Ymmärrän nämä erot.

Nyt sitten meillä on muutoksen hallitus. Nyt me olemme hakemassa muutosta. Katsotaan, miten Rinteen hallitusohjelma eroaa tästä edellisestä, jonka 11 kohdan leikkausohjelman ikäihmisille siis äsken luettelin.

Nämä ovat Rinteen hallitusohjelman kirjauksia nyt vuorostaan: 1) Laaditaan poikkihallinnollinen ikäohjelma. 2) Ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä säädetään hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksesta tämä kuuluisa 0,7. 3) Ympärivuorokautisen hoivan rinnalla vahvistetaan kotihoidon resursseja ja laatua. 4) Toteutetaan kohdennettuja hyvinvointitarkastuksia huomioiden erityisesti eläkkeelle jäävät. — Siinä muuten on seniorineuvolajärjestelmän itu rakennettu tuonne hallitusohjelman sisään. — 5) Kiireettömässä tapauksessa hoitoonpääsy taataan viikossa. 6) Perustetaan vanhusasiavaltuutetun toimi.

Nämä ovat kaikki merkittäviä palvelurakenteen kohennuksia, joista nimenomaan ikääntyneet ihmiset Suomessa tulevat hyötymään, ja se vahvistaa hallituksen arvopohjan sen suhteen, että arvokkaalle vanhenemiselle annetaan tila ja kunnioitetaan ikääntyneitä ihmisiä. Heillä on oikeus saada samat peruselämänedellytykset Suomessa kuin kaikilla muillakin Suomen kansalaisilla. Ikäystävällinen hallitusohjelma palvelurakenteiden osalta ja palvelujen osalta asennoitumisessa.

Entä sitten kysymys toimeentulosta? Se on se iso kysymys, johon viittasin, kun totesin eläkkeensaajien olevan ainoa tulonsaajaryhmä Suomessa, joka lakisääteisesti köyhtyy, kiitos taitetun indeksin. Hallitusohjelmassa on selkeä kirjaus: ”Erityisesti eläkeläisten ja lapsiperheiden köyhyyttä ja köyhtymistä vähennetään kehittämällä samanaikaisesti etuuksia ja palveluja. Tavoitteena on huolehtia kaikkien suomalaisten” — siis huolehtia kaikkien suomalaisten — ”elintason kehityksestä ja tasaisemmasta tulonjaosta.” Erittäin, erittäin selkeä kirjaus siitä, että hallitus pyrkii sekä vähentämään eläkeläisköyhyyttä että myös takaamaan eläkeläisten elintason säilymisen ja vähentämään eriarvoisuutta.

Nyt sitten on kysymys: kuinka tämä toteutetaan? Tämä on siis kirjaus, ohjelman tavoite, mutta miten se toteutetaan? Siinä on kaksi selkeätä tavoitetta, jotka ovat erittäin merkittäviä:

1) Ensiaskeleena alle 1 000 euron kuukausieläkkeisiin tehdään 50 euron tasokorotus nettomääräisenä. Siis kysymys on kansaneläkkeen nostosta siten, että toimeentulo- ja asumistuen etuudet eivät heikkene. Tämähän parantaa välittömästi noin 300 000 kaikkein pienituloisimman eläkkeensaajan eläketurvaa. Me tiedämme, että se hintalappu valtion budjetissa on noin 183 miljoonaa euroa. Sen se maksaa, ja siihen hallitus on varautunut.

2) Toisena ohjelmallisena tavoitteena toimeentulon osalta ehkä on kaikkein merkittävin kirjaus, eli kiinnitetään huomio myöskin varsinaiseen vanhuuseläkkeeseen. Täytyy siis muistaa, että kansaneläke ja takuueläke eivät ole enää tänä päivänä Suomen vanhuuseläkkeitä vaan perustoimeentulon turvaa, ja itse asiassa täyttä kansaneläkettä saavista 75 prosenttia on työkyvyttömiä ihmisiä. He ovat työkyvyttömyyseläkkeellä olevia ihmisiä eli työikäisiä ihmisiä. Vain 25 prosenttia täyttä kansaneläkettä saavista, siis täyttä takuueläkettä saavista, on yli 65-vuotiaita ihmisiä. Täytyy nyt tunnistaa tämä tilanne, että vuoden 95 kansaneläkkeen pohjaosan poiston kautta kansaneläke ei enää ole meidän vanhuuseläkkeemme vaan sitä on työeläke.

No niin, mitä hallitusohjelma kirjaa työeläkkeistä? Varsinaista vanhuuseläkettä eli työeläkettäkin hallitus on valmis kohentamaan ohi normaalin indeksitarkistuksen. Tämä on hyvin tärkeä huomio. Hallitusohjelma kirjaa seuraavaa: ”Käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa.” Tämä on siis suora sitaatti hallitusohjelmasta. Tässä siis haetaan keinoja, joiden avulla voitaisiin nostaa alle 1 400 euron työeläkkeitä nettomääräisesti 100 eurolla. Tavoite on muuten erittäin kunnianhimoinen. Se avaa ensi kerran tien arvioida työeläkeindeksin, siis taitetun indeksin, muutostarpeita. [Puhemies: Aika!] — Se oli siis suositus! — Jos kaikkien 1 400 euroa kuukaudessa ansaitsevien työeläkettä kohennetaan tällä vappusatasella, se maksaa noin 700 miljoonaa euroa. No tässä on tietenkin oma ongelmansa siinä suhteessa, että nämä rahathan tässä järjestelmässä tullaan silloin saamaan työeläkejärjestelmästä. Tämä vappusatanen tarkoittaisi myös rakenteellista uudistusta tähän taitettuun indeksiin siksi, että eläkekorotus on euromääräinen, ei siis prosentuaalinen. Siten se on solidaarinen ja tasoittaa tuloeroja, ja siihen hallitus pyrkiikin.

Puheenjohtaja! Lopuksi totean sen, että tässähän on ongelma, tekninen ongelma ja saattaa olla perustuslaillinenkin. Kuinka se korotus sitten saadaan alle 1 400 euron eläkkeisiin? Yksi vaihtoehto olisi tietysti antaa 100 euron korotus kaikkiin eläkkeisiin. Sen hintalappu on 1,5 miljardia euroa. Sehän tarkoittaisi, että indeksitarkistusta ei tarvitsisi tehdä, ja viime vuodenvaihteessa sen hintalappu oli 400 miljoonaa. Nyt on siis kysymys siitä, miten se miljardi euroa rahoitetaan. Työeläkerahastot ovat kasvaneet viimeisten 20 vuoden aikana keskimäärin 8 miljardia euroa. Se olisi 1 miljardin euron hintainen, että annettaisiin 100 euroa kaikille työeläkettä saaville vanhuuseläkeläisille.

Viimeinen huomio on se, että tämähän on järkevää, että tämä uudistus neuvotellaan kolmikantaisesti siten, että siinä ovat myöskin työmarkkinajärjestöt mukana, ja tärkeätä olisi se, että tähän neuvonpitoon pääsisivät myöskin eläkeläisjärjestöt mukaan, niin kuin vuonna 2013, kun vastaava selvitys tehtiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Kiljunen, pyydän saada huomauttaa, että nämä puherajoitukset ovat yhdessä sovittuja. Ne ovat suosituksia, mutta kun kaikki edustajat noudattavat niitä, niin me pelaamme samoilla pelisäännöillä. [Kimmo Kiljunen: Ymmärsin, että se oli suositus!]

20.57 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Onko suositus nyt 5 minuuttia?

Asia, joka on pistänyt korvaan ja silmiin käydyssä keskustelussa, on perussuomalaisten joka toisen edustajan valitusvirsi siitä, että hallitukseen on päässyt väärä puolue tai väärät puolueet. Tämä tavallaan kohdentuu erityisesti keskustapuolueeseen, koska täällä on aiem-

min todettu, että niin sosiaalidemokraatit, vasemmistoliitto kuin vihreät pärjäsivät vaaleissa hyvin.

Itse olen tuossa pohdiskellut sitä, kun olin hallitusohjelmaneuvotteluissa osaaminen—sivistys—innovaatio-työryhmässä neuvotelijana, että mitenköhän olisi neuvotteluissa käynyt, jos perussuomalaiset olisivat olleet mukana. Keskustapuolueen kanssa, joka edustaa myöskin tällaista kansanliikettä ja on koko Suomen puolue, ollaan tehty vuosikymmenten aikana paljon hyvää yhteistyötä ja nyt myöhemmin myöskin vihreiden kanssa. Minulla on sellainen käsitys, että näitä keskeisiä koulutuspoliittisia tavoitteita ja asioita, jotka ovat koko suomalaisen yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta ydinkysymyksiä — jotka liittyvät varhaiskasvatuksen kehittämiseen, esiopetuksen aientamiseen, peruskoulun kehittämiseen, oppivelvollisuusiän pidentämiseen ja laajentamiseen — perussuomalaiset olisivat vastustaneet tiukasti. En tiedä, ovatko arvostamani edustajat perussuomalaisten parhaimmiston poikia. Edustaja Savio ja edustaja Koponen eivät ehkä edusta tällaista näkemystä, joka tuntuu olevan vallalla perussuomalaisissa, että ei haluta nähdä politiikassa oikeastaan kuin kaksi asiaa, joista puhutaan perussuomalaisten suulla: maahanmuutto ja jalkapanta. Sen jälkeen on pitkä väli siinä, mikä kiinnostaa. Sanon tämän sillä tavalla aika koppavasti, että kyllä perussuomalaiset ovat nyt itse ajaneet itsensä tietyllä tavalla paitsioon ja oppositioon tällä tavallaan hyvin kapea-alaisella politiikalla.

Esimerkiksi minulle oppivelvollisuusiän nosto ja maksuton toinen aste on peruskouluuudistukseen rinnastettava historiallinen tavoite. Kun taustalla on se, mikä täällä on kyllä jo todettu, että meillä oli parikymmentä vuotta sitten Suomessa miljoona työpaikkaa, joissa pärjäsi suunnilleen peruskoulun tiedon pohjalta, niin nyt ne ovat supistuneet noin 200 000:een, ja koko ajan niukkenee ja niukkenee. Meidän pitää nähdä se voimavara, mikä nuorilla on, ja saada heidät mukaan koulutukseen ja toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Se ei ole mikään yksittäinen toimi, joka riittää, vaan se vaatii rinnalleen vahvan, vahvan peruskoulun kehittämisen mukaan lukien myöskin varhaiskasvatuksen ja sitten sen päälle vielä koko valmistavan koulutuksen, räätälöidyt opintopolut mahdollisimman monelle. Sen takia tämä on tärkeä kysymys.

Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Kimmo Kiljunen kävi erittäin hyvin minusta läpi tätä yhtä merkittävää epäoikeudenmukaisuuskysymystä, jota hallitus nyt on myöskin ratkaisemassa, ja se liittyy eläkeläisköyhyyteen, eläkeläisten toimeentuloon. Täällä eduskunnassa on aiemmin muutama kuukausi sitten erityisesti kokoomuksen taholta lähes ivattu — sana ivattu on kenties liian voimakas — tai ei ole nähty sitä, että meillä on tosiaan 300 000—400 000 eläkeläistä, jotka saavat noin tuhannen euron eläkettä, osa jopa sen alle. On minusta moraalinen ja eettinen kysymys, että tähän nyt hallitus puuttuu, ja tämä asia ei ole mikään Rinteen vappusatanen. Olen itse ollut tekemässä demarien puoluekokouksessa päätöstä tästä asiasta. Se lähtee siis sieltä, ja sen takia se on meille niin tärkeä kysymys, myöskin sitten tämä pientä työeläkettä saavien aseman korjaaminen tässä yhteydessä sitä tietä pitkin, mitä edustaja Kiljunen tuossa omassa puheenvuorossaan viitoitti.

No niin, 5 ja puoli minuuttia, kiitos puhemies. [Sami Savio pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nimi mainittiin. Edustaja Savio, olkaa hyvä, minuutti, vastauspuheenvuoro.

21.03 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tosiaan todeta tässä, että sanoin omassa puheenvuorossani, jonka aiemmin pidin, että hämmästelen sitä, että jo hallitustunnusteluvaiheen jälkeen toiseksi ja kolmanneksi suurin puolue jätettiin sitten hallitusneuvottelujen ulkopuolelle. Olen yrittänyt etsiä historiasta, onko näin tapahtunut suomalaisessa poliittisessa toiminnassa koskaan aiemmin. En ainakaan itse löytänyt esimerkkiä siitä, että varsinkaan jo hallitustunnusteluvaiheessa jätetään toiseksi ja kolmanneksi suurin puolue ulkopuolelle hallitusneuvotteluista, se on täysin poikkeuksellista.

Mitä tulee tähän edustaja Gustafssonin kysymykseen siitä, mitä perussuomalaiset olisivat ajaneet koulutuksen saralla, me olemme vaatineet pitkään, muun muassa viime syksyn vaihtoehtobudjetissamme, hyvin vahvasti muun muassa ammattikoulutuksen lähiopetuksen lisäämistä ja edustaja Mäenpää on sitä tuonut aiemmin vahvasti esille myös täällä salikeskustelussa. Myös lukioverkon laaja kattavuus on ollut vahvasti meidän sydämissämme, muutenkin tietysti ammatillisten oppilaitosten ja koko oppilaitosverkon laaja saavutettavuus koko maassa. Mielestämme nämä ovat hyvin tärkeitä asioita. Niitä ei missään tapauksessa pidä sivuuttaa myöskään tämän hallituksen aikana. [Jukka Gustafsson: Samaa mieltä!]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoron on pyytänyt ministeri Ohisalo. — Vastauspuheenvuoro, 1 minuutti.

21.05 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aiemmin edustaja Ronkainen nosti seksuaalisen väkivallan keskusteluun, ja se on hyvä asia, koska hallitus haluaa torjua sitä myös. Hallitusohjelmassa on lukuisia tärkeitä kirjauksia, kuten: ”Hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapseen kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan, vähentämiseen.” Myös raiskauslainsäädäntöä uudistetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi, ja monta muuta.

Kiitän itse ihan jokaista täällä salissa nyt ja aiemmin ollutta edustajaa rakentavasta keskustelusta, hyvistä ideoista ja toivon, että jatkamme tästä eteenpäin. Varmasti tulee väittelyäkin monesta asioista, mutta huomaan, että on paljon asioita, joista olemme myös yhtä mieltä. Kiitos kaikille.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja ministeri Mikkonen, vastauspuheenvuoro, 1 minuutti.

21.06 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että voisin puhua pikkasen pidempään, kun täällä on tullut useampia kysymyksiä, ja näin, että edustaja Mäenpää...

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sovitaan, että 3 minuuttia.

Kiitos. — Edustaja Mäenpää palasi saliin, ja haluan vastata hänelle myös liittyen tähän luonnonsuojelualueiden kiinteistöveroon.

Kaiken kaikkiaan kiitos niistä puheenvuoroista, joissa nostettiin esille se, miten tärkeää ja hienoa on, että hallitusohjelmassa panostetaan nyt luonnonsuojeluun. Se on äärimmäisen tärkeää. Meidän luontomme monimuotoisuus on hupenemassa kovaa vauhtia, ja on hy-

vä, että nyt voimme tehdä siihen merkittävän satsauksen, niin että voimme sekä hankkia uusia luonnonsuojelualueita että tehdä perinnebiotooppien hoitotöitä tai erilaisia luonnon ennallistamishankkeita.

Luonnonsuojelualueista. Meillähän on kaksi tapaa: valtio voi ostaa itselleen alueen suojeltavaksi, tai sitten yksityinen maanomistaja voi suojella oman alueensa, ja siitä tulee tämmöinen yksityinen luonnonsuojelualue. Jos yksityinen henkilö näin tekee, niin se muuttuu tällaiseksi maatalouden joutomaaksi, mutta jos tämä henkilö ei ole maa- ja metsätalouden harjoittaja, niin hän joutuu maksamaan tästä maasta kiinteistöveroa. Siellä ei ole siis asuinrakennuksia, mutta siitä maa-alasta voi tehdä tällaisen muutospyynnön, jolloin sen arvoa voidaan alentaa 80 prosentilla, koska sille alueelle ei voi rakentaa.

Tämä on tullut nyt esille, koska viime hallituskauden aikana jo lähdettiin valmistelemaan tätä kiinteistöverouudistusta ja näitä erilaisia tulkintoja on nyt tullut, ja yllättäen maanomistajat ovat joutuneet sen eteen, että heille on tullut lasku tämmöisistä suojelualueista, koska yksiselitteisesti laissa ei ole ollut kirjausta, että kaikki luonnonsuojelualueet on vapautettu verosta. Silloin jos on maatalouden tai metsätalouden harjoittaja — meillähän ei ole kiinteistöveroa maatalousmaasta eikä metsätalousmaasta — niin silloin ei myöskään joudu maksamaan veroa tästä niin sanotusta maatalouden joutomaasta, joka on suojelualue, mutta jos ei ole maa- ja metsätalouden harjoittaja, niin silloin on voinut käydä niin, että näitä verolappuja on tullut, ja sen takia tähän halutaan nyt selkeä kirjaus, että luonnonsuojelualueet on aina vapautettu kiinteistöverosta.

Sitten muun muassa edustaja Malm nosti tässä esille hyvin sen, miten teollisuus ja ympäristö eivät ole vastakkaisia. Kun me haluamme kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, me haluamme samanaikaisesti mahdollistaa meidän yrityksillemme erinomaisia mahdollisuuksia vientimarkkinoilla. Me tiedämme, että koko maailma huutaa niitä energiatehokkaita, ympäristöystävällisiä cleantech-ratkaisuja. Me tiedämme, että kun asetetaan tiukkoja päästörajoituksia, normeja, niin se pakottaa teknologian kehittymään siihen suuntaan. Esimerkiksi edustaja Koponen täällä hyvin nosti esille näitä innovaatioita, joista me olemme saaneet lukea viime aikoina lehdistä, kun polttoainetta tehdään ilmasta ja jätteestä sementtiä. Sen takia hallitus myös tätä tki-panostusta haluaa nostaa, jotta me voimme rahoittaa näitä uusia innovaatioita ja sitten saada niistä toimivia tuotteita, joita myydä myös maailmalle ja samalla torjua ilmastonmuutosta.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten mennään puhujalistaan.

21.09 **Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Aloitan tuolla samalla teemalla, josta ilmasto- ja ympäristöministeri puhui. Siihen liittyen tuolla tulevaisuusinvestoinneissahan on 200 miljoonaa käytettäväksi kehitysyhteistyöhön, ja sitten täällä tekstiosissa viitataan erityyppisiin investointeihin. Sivuilla 60—61 mainitaan: ”Pyrkimyksenä on ohjata puolet ilmastorahoituksesta sopeutumiseen muun muassa kansainvälisten rahastojen ja kansalaisjärjestöjen kautta. Investointien lainamuotoista rahoitusta jatketaan erityisesti ilmastorahoituksen vahvistamiseksi. ” Ja sitten edelleen: ”Varmistetaan Finnfundin toimintaedellytykset ja jatketaan finanssisijoitusten käyttöä kehitysrahoituksessa.” Edelleen siellä todetaan: ”Nostetaan tehokkaiksi ja tuloksellisiksi todettujen YK-järjestöjen ja muun monenkeskisen kehitysyhteistyön rahoitusta Suomen painopistealueisiin keskittyen”. Täällähän on aika moneen suuntaan näitä toiveita, ja sinänsä on ensimmäisen kerran tämmöinen isompi potti jo ennalta sovittu; niitähän on jo jonkun verran erillisratkaisuina pystytty te-

kemään esimerkiksi tämmöiseen kansainväliseen ilmastorahastoon tai sitten kehityspankkien rahastoihin, joiden kautta sitten toivotaan saatavan näitä tavoiteltuja tuloksia.

Kannustukseni hallitukselle on lähinnä se, että kannattaa hyvin avoimin mielin katsoa, missä se panos—tuotos-suhde on kaikkein edullisin. Ei välttämättä tartuta heti siihen ensimmäisen takinliepeessä roikkujaan, joita on ehkä aikaisemmin rahoitettu, vaan nyt on syntynyt maailmalla monenlaisia tapoja vivuttaa tätä julkista sijoitus- tai sitten lahjarahaa niin, että saadaan monikymmenkertainen yksityinen rahoitus päälle ja nämä niin ilmastokuin kehitysvaikutuksetkin saadaan siten mahdollisimman tehokkaiksi.

Kehottaisin katsomaan erityisesti näitä kehityspankkien yhteydessä virinneitä ilmasto- ja kehitysrahastoja, alueellisia kehitysrahastoja, joissa sitten toteutuu myös tämä ministerin juuri äsken viittaama toinen Suomelle tärkeä puoli eli se, että myöskin tätä suomalaista teknologiaa pystytään kehittämään ja viemään hyviä malleja maailmalle. Tällaisilla sijoituspanoksilla pystytään suhteellisen pienelläkin miljoonamäärällä saamaan jalka ovenrakoon ja pystytään vaikuttamaan sitten niihin isompiin kanavointeihin, joita tapahtuu esimerkiksi EU:n, maailman suurimman kehitysrahoittajan, rahojen käytössä ja sitten myöskin vaikkapa eurooppalaisten isojen pankkien ja rahoituslaitosten Afrikka- tai kehitysmaasijoituksissa, ja kun ollaan näissä samoissa orgaaneissa mukana tekemässä yhteistyötä, niin avautuu aina yhteistyömahdollisuuksia myös tämän suomalaisen työn ja viennin kannalta.

Toinen asia on sitten — jatkona edustajien Kimmo Kiljunen ja Gustafsson puheisiin — että tämä eläkeratkaisu 1 000—1 400 euron työeläkkeiden osalta on uraauurtava. Tällaista mainintaa tai pyrkimystä ei ole ennen uskallettu tehdä, ja se vertautuu senkaltaisiin solidaarisuusratkaisuihin, joita on Suomessa tehty erityisesti silloin, kun työeläkejärjestelmä 60-luvun alussa tuli voimaan. Näille silloin pitkään töitä tehneille, joiden työstä ei ollut maksettu penniäkään eläkerahastoihin, kuitenkin järjestettiin tämmöinen kohtuullinen ikään kuin avauseläke, jos sitä työtä uuden eläkejärjestelmän aikana kuitenkin jonkun verran oli. Siinä subventoitiin hyvin reippaasti silloisten palkansaajien, työeläkkeen maksajien, rahoja ja siirrettiin niitä niitten varttuneempien sukupolvien eduksi, jotka eivät olleet koko työuraltaan ansioeläkettä kartuttaneet. Ja vähän samantapainen ratkaisuhan oli Saksan eläkejärjestelmässä: kun Saksan liittotasavaltaan yhdistyivät Itä-Saksan alueet, niin silloinhan paitsi tehtiin näitä massiivisia verotukia niin myöskin eläkejärjestelmien puolella tuettiin niitä nimellisesti hyvin pieniä eläkkeitä saavia, jotka olivat kuitenkin pitkään töitä pakertaneet. On ikään kuin solidaarisesti jaettu siitä karttuneesta eläkevarannosta näille pitkään raskasta työtä tehneille mutta pienen eläkkeen saajille.

Minusta tässä nyt pitää vedota vahvasti työmarkkinaosapuoliin, että ei lähdetä mihinkään neliraajajarrutukseen, vaan avoimin mielin lähdetään hakemaan oikeudenmukaista ratkaisua siihen, että Suomessa eläkeköyhyys vähenee ja jopa saadaan poistetuksi, ja myöskin siihen, että tämmöinen oikeudenmukaisempi tulonjako eläkeläisväestön keskuudessa toteutuu.

21.15 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni kysymys siitä, miksi keskusta lähti roiman vaalitappion jälkeen hallitukseen, on täysin ymmärrettävä ja oikeutettukin. En ihmettele, että sitä kysytään ja ihmetelläänkin.

Emme puolueena pyrkineet hallitukseen, ja totesimme sen ääneen ja julkisuuteenkin, että suuntamme on oppositioon. Olemme nyt hallituksessa sen vuoksi, niin kuin tässä on jo hyvin todettukin, että SDP ei päässyt perussuomalaisten tai kokoomuksen kanssa yhteis-

ymmärrykseen tulevien vuosien politiikan suunnasta. On myös huomattava se, että keskusta on maamme neljänneksi suurin puolue ja keskustaan luotti yli 420 000 suomalaista — yli 420 000 suomalaista. Puolueen kuin puolueen tärkein tehtävä on vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen ja ihmisten arkeen. On myös syytä kysyä, kumpikohan on parempi paikka vaikuttaa, oppositio vai hallitus, missä me puolueena ja kansanedustajina voimme vaikuttaa äänestäjillemme ja suomalaisille tärkeisiin asioihin. Jos olisimme etsineet vain omaa etuamme puolueena ja kansanedustajina, olisimme ehkä jääneet mieluummin oppositioon. Nyt me kannamme vastuuta koko Suomesta, koska isänmaan asia menee politiikassa kaiken muun edelle. Meillä oli kynnyskysymyksemme, jotka huomioidaan täysimääräisesti hallitusohjelmassa. Me olemme tyytyväisiä ohjelmaan ja uskomme, että tällä kokoonpanolla, tällä hallituksella, yhteistyössä me voimme saada Suomen hyvinvointia rakennettua. Toivon, että myös opposition kanssa syntyy hyvä yhteistyö. Olemme yhteistyöhön valmiita ja odotamme sitä.

Haluan todeta sen, että edustaja Koponen nosti esille hyvin tärkeitä asioita. Niistä nostan esille erityisesti veteraanien ja omaishoidon tilanteen. Hallitusohjelmassa todetaan, että sotiemme veteraanien ja sotainvalidien määrä vähenee, ja sanotaan myös, että ikääntymisen myötä heidän ja heidän läheistensä tuen tarve lisääntyy. Siellä luvataan, että sotiemme veteraanien tuki ja palvelut turvataan ja varmistetaan se, että palvelut toteutuvat laadukkaina kaikkialla maassamme. Vanhusten tilanteeseen ja sen parantamiseen hallitusohjelmassa on todella paljon konkreettisia keinoja. Nämä vanhusten tilanteen kohentamiset tietysti auttavat myös sotiemme veteraaneja ja sotainvalideja, jotka ovat vanhuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Monet asiat tulevat ymmärrettävämmiksi ja läheisemmiksi, jos niistä on omaa henkilökohtaista kokemusta. Oma isoisäni toimi omaishoitajana mummuni viimeisten vuosien aikana, ja hän on sotaveteraani, joka tällä hetkellä elää tyytyväisenä vanhusten ympärivuorokautisessa palveluasunnossa.

Tässä meidän hallitusohjelmassamme on todella monia hyviä päätöksiä omaishoitoon ja vanhuspalveluihin liittyen. Siellä muun muassa luvataan perustaa vanhusasiavaltuutetun tehtävä ja toimisto, ja siihen on varattu puolen miljoonan määräraha. Siellä todetaan, että toteutetaan kohdennettuja hyvinvointitarkastuksia vanhuksille ja kehitetään heidän palveluneuvontaansa. Myöskin säädetään hoivahenkilöstön sitovasta vähimmäismitoituksesta, 0,7, ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä ja niihin varataan 70 miljoonaa euroa. Sitten siellä luvataan kehittää omaishoitoa ja kotihoidon resursseja 45 miljoonaa eurolla. Tärkeitä, tärkeitä vanhuspalveluiden parannuksia.

Myös edustaja Vestman nosti tärkeän asian esille. Hän puhui sähkönsiirtohinnoista. On aivan totta, että niihin täytyy saada järki ja tolkku. Aikoinaan sähköverkot vapautettiin yhteiskunnan valvontavastuusta ja valtion, pääosakkaan, Fortumin sähköverkot myytiin pääosin ulkomaista omistusta omaavalle Carunalle. Sähkön verotusta nyt hallitusohjelmassa ei aiota nostaa, ja on aivan totta, että meidän täytyy löytää yhdessä keinoja, joilla turvaamme kohtuuhintaisen sähkön kaikkialle Suomeen.

21.20 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kilpi täällä muutama puheenvuoro sitten todisti ansiokkaasti sitä, kuinka rikollisuus on kasvanut Suomessa ja poliisit nääntyvät työtaakkansa alle. Hän muun muassa kertoi, että jokainen meistä voi hyvin pienellä vaivalla tai vahingossa joutua tekemiseen raa'an ammattirikollisuuden kanssa. Ei tarvitse muuta kuin mennä tuonne rautatieasemalle ja katsoa, millaista huumekauppaa siellä on.

Poliisijärjestöt ovat ilmoittaneet, että poliisien lukumäärä tulee kasvattaa 7 850 poliisiin lähivuosina, jotta poliisi ylipäätään selviäisi niistä tehtävistä, jotka sillä nyt on. Tähän olivat sitoutuneet monet puolueet ennen vaaleja, erityisesti kokoomus on vaatinut tämän lukumäärän, 7 850 poliisia, täyttämistä. Käsittääkseni myös hallituksessa istuu puolueita, jotka olivat sitoutuneita tähän lukumäärään ennen vaaleja, mutta nyt kun me tarkastelemme hallitusohjelmaa, niin kuinkas onkaan käynyt? Määrä on puolittunut, ei mene poliisin virkojen määrän lisäämisessä lähellekään sitä, mitä tarve olisi.

Jos sisäministeri Ohisalo olisi nyt paikalla — hän ehti jo poistua — olisin halunnut häneltä kysyä, onko todellakin niin, että viestinne poliisille seuraavan neljän vuoden ajan on, että koettakaa pärjätä, enempää ei tule, nämä 300, mitkä hallitus nyt lupaa, on se, mihin teidän pitää tyytyä. Miksi ette nyt samalla vaivalla, arvon hallitus, laita tätä asiaa kuntoon ja nosta sitä poliisien määrää sille tasolle, mikä minimissään vaaditaan? Sillä sektorilla on paljon tehtävää.

21.22 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensimmäiseksi edustaja Saviolle viitaten edustaja Gustafssonin aikaisemmin käyttämään puheenvuoroon. Joudun vain kysymään sitä näin päin, kun te toteatte, että tämä hallitusratkaisu, joka on tehty, sotii edustuksellisen demokratian pelisääntöjä vastaan: minun on hyvin vaikea ymmärtää, kuinka on mahdollista, että te olette sitä mieltä, että tämä hallitus ei seuraisi kansan vaaleissa ilmaisemaa poliittista tahtoa tilanteessa, jossa meillä on 117 edustajaa 200:sta tämän hallituksen takana. Kohtahan se nähdään, kun tämä hallitusohjelmaäänestys täällä käydään. [Jukka Gustafsson: Voi olla, että 118 on oikea luku!] — Jos edustaja Gustafsson tietää kristallipallosta tämän oikeankin luvun, niin se on joka tapauksessa selkeä enemmistö, ja silloin se tarkoittaa, että tämä hallitus nauttii eduskunnan enemmistön kannatusta ja siinä mielessä kansalaisten vaaleissa ilmaisemaa tahtoa. Vaikea nähdä tässä ristiriitaa.

Toinen asia, johon edustaja Gustafsson kiinnitti huomiota, on se tavallaan rajautunut keskusteluteema tähän maahanmuuttoon maassa, jossa ulkomaalaisväestön määrä koko Euroopassa on Albanian jälkeen suhteellisesti kaikkein pienin. Minun on vaikea ymmärtää, mistä tällainen keskustelu tänne syntyy. Ilmapiiri on outo, kun keskustelussa selkeästi perusihmisoikeuskysymys muuntuukin ulkoiseksi ja sisäiseksi turvallisuuskysymykseksi tilanteessa, jossa me olemme aikaisemmin ymmärtäneet pakolaisen hädänalaiseksi ihmiseksi, joka tarvitsee suojaa — ja siinä ovat vielä kansainväliset sopimukset takana sillä, joka tätä suojaa on tarjoamassa — ja yhtäkkiä nämä hädänalaiset ihmiset tässä retorisessa keskustelussa kääntyvät rikollisiksi, jotka ovat ihan rinnastettavissa terroristeihin tai huumesalakauppiaisiin ja muihin. Meillä on käsittämätön ilmapiirin vaihdos aidossa ilmiössä, joka on aito ilmiö, mutta tämä retoriikka luo ihan toisenlaisen todellisuuskuvan siitä, mistä on kysymys, ja siinä mielessä edustaja Gustafssonin huomiot olivat tässä hyvin paikallaan.

Arvoisa puhemies! Halusin kiittää edustaja Gustafssonia ja Koskista myöskin siitä, että he näkivät aidosti minun puheenvuoroni keskeisen sisällön, joka on tässä työeläkejärjestelmään kiinnitetyssä hallitusohjelman klausuuleissa. Kyllä, 100 euron korotus alle 1 000 euron eläkkeisiin toteutetaan hallitusohjelman mukaan kansaneläkejärjestelmän kautta. Mutta siellä on selkeä ymmärrys myöskin siitä, että 1 000:sta 1 400 euroon tehtävästä 100 euron korotuksesta neuvotellaan kolmikannassa — aivan oikein, neuvotellaan kolmikannassa, koska työeläkejärjestelmä on syntynyt työmarkkinajärjestöjen yhteisvaikutuksen tuloksena — ja haetaan sieltä ratkaisua, jolla tämä voidaan toteuttaa. Niin kuin sanottu, silloin mennään eläkejärjestelmän sisälle, työeläkejärjestelmän rakenteisiin. Se on merkittävä

muutos, ja siinä on myöskin sisällöllinen muutos, koska nämä korotukset, indeksikorotukset, aikaisemmin ovat olleet luonnollisesti prosenttikorotuksia, niin kuin palkankorotukset ovat, kun on kyse myöhennetystä palkasta. Nyt puhutaan tasokorotuksesta, vaikkakin rajatusta ryhmästä eli 1 400 euron alle. Se murtaa tämän taitetun indeksin luonteen määräämässä sitä, millä eläkkeet on määrätty, ensimmäisen kerran sitten vuoden 1995. Eli siinä suhteessa tässä on aito, uusi tilanne, ja minä alleviivaan sitä, että on erittäin tärkeää ja hienoa, että hallitusohjelma oivaltaa sen.

Tämä on hyvä neuvotella kolmikannassa, ja esitin vain sen jatkotoivomuksen, että tähän yhteyteen, kun puhumme eläkejärjestelmän perusteista, kannattaisi miettiä, että myöskin eläkeläisjärjestöjä kuultaisiin ja ne olisivat mukana neljäntenä osapuolena tässä neuvottelukuviossa silloin, kun tästä asiasta, eläkeläisten toimeentuloon liittyvistä asioista, tehdään päätöksiä, koska viime kädessä 65 prosenttia eläkerahastoista tulleista rahoista on nykyisten eläkkeensaajien tai juuri eläkkeelle siirtyvien eläkesäästöjä Telan laskelmien mukaan. On järkevää, että heidän edustajansa ovat tässä mukana. Näin tehtiin ensi kerran vuonna 2013, kun oli tämä komitea, joka käsitteli näitä kysymyksiä.

21.26 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Olin jo liukenemassa täältä eduskunnasta mutta sitten satuin kuulemaan edustaja Gustafssonin puheen tuolta televisiosta huoneessani [Kimmo Kiljunen: Erinomainen puhe oli!] ja päätin tulla tänne korjaamaan ne virheet, joita hän siinä luetteli. Hän kertoi, että perussuomalaiset ovat puhuneet täällä kahdesta asiasta. Hän kertoi, että olemme puhuneet maahanmuutosta ja jalkapannasta. Teillä, edustaja Gustafsson, on vikaa joko kuulossa tai jossain muualla, mutta haluan itsekin kertoa sen, että olemme puhuneet täällä taloudesta, polttoaineen hinnasta, tuulivoimasta, urheilusta, oppivelvollisuudesta, valtion omaisuuden myynnistä, työmotivaatiosta ja tasa-arvosta ja aikaisemmin olemme puhuneet täällä tuolileikistäkin.

Se, mikä minut nyt tänne toi, on se, mistä olen muutamille edustajille jo puhunut tuolla kahden kesken. Hallitusohjelmaanne on kirjattu merkittävä tuulivoiman kaavoituksen ja lisärakentamisen edistäminen, ja ihmettelen suuresti sitä, että te lähdette tällaiseen kirjaukseen tietämättä, mitkä ovat tuulivoiman vaikutukset ihmisten terveyteen. Tulin tänne sen takia, että tämä tulee nyt kirjatuksi eduskunnan pöytäkirjoihin.

Tuulivoima on semmoinen asia, joka vaikuttaa mukavalta. Sanotaan, että se on puhdasta energiaa, mutta oletteko te varmoja siitä, että se ei autioita maaseutuamme tai että se ei aiheuta meille huoltovarmuusongelmaa sillä tavalla, että maatalousihmiset kärsivät siitä? Minun mielestäni teidän pitäisi ehdottomasti ottaa siinä aikalisä, teettää siitä oikea terveysselvitys sellaisella taholla, joka pystyy sen tekemään puolueettomasti. Toki en tiedä, löytyykö Suomesta sellaista tahoa, joka puolueettomasti pystyy tämmöisen selvityksen tekemään. Te tiedätte, että sillä on ollut ja on edelleen huomattavia vaikutuksia joidenkin ihmisten terveyteen. Saattaa olla, että se on yksilökohtaista, aivan kuten kaikki ihmiset eivät ole pähkinöille allergisia mutta toiset ovat. Sillä on todettu ulkomailla olevan vaikutusta eläinten lisääntymiskykyyn. Sillä on todettu olevan vaikutusta jo Suomessakin joidenkin ihmisten terveyteen. Te olette nyt laajamittaisesti edistämässä sellaista teollisuudenalaa, joka vaatisi oikeasti laajamittaisen terveysselvityksen, että se voidaan turvallisesti ottaa käyttöön ja miettiä sille riittävät turvaetäisyydet. Ongelma on siinä, että tuulivoima-alueita halutaan rakentaa aina sähköverkon läheisyyteen ja yleensä sähköverkkoja on vain siellä, missä on asutusta.

Minä sydämestäni toivon, että te teette tämän sillä tavoin, että siihen saadaan oikea totuus. Minua hämmästyttää se, että meille rynnii tänne ulkomailta semmoisia yhtiöitä, jotka mielellään tekevät tänne tuulivoimaa. Uskon, että nämä osaavat tehdä myös semmoiset omistusjärjestelyt, että he eivät tule maksamaan Suomeen juurikaan verotuloja tästä tuotetusta energiasta. Jäljelle jää vain raiskattu luonto, ja todennäköisesti sitten, kun tuulivoiman hinta tai laitteet ovat loppuun kaluttuja, käytettyjä, valtion kontolle tulee jäämään myös näiden tuulivoimaloiden purkaminen ja näiden maiden ja metsien ennallistaminen.

Tämä on oma pyyntöni, että tämän asian selvitätte huolella ennen rakentamista.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Gustafsson, minuutti.

21.32 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Aivan lyhyesti:

Edustaja Mäenpää, olin eilen paikalla täällä, kun puhuitte tästä tuulivoima-asiasta, ja kuuntelin silloinkin sitä hyvin mielenkiinnolla ja huomasin, että teillä on asiantuntemusta ja näkemyksellisyyttä. Pahoittelen sitä, että puheenvuorossani varmaan jonkun verran kärjistin näitä perussuomalaisten kärkikysymyksiä. Täällä seuraavana käyttää puheenvuoron edustaja Juvonen, myöskin perussuomalaisista, ja tiedän, että hänkin puhuu hyvin asiantuntevasti muun muassa vanhusten tilasta ja aseman parantamisesta, niin että toki tavallaan tätä rikkauttakin löytyy.

Mutta nämä pääviestit minä kävin sitten läpi, esimerkiksi tämän koulutus- ja osaamisalueen, ja meillä oli sen kaltaisia kynnyskysymyksiä, jotka eivät sopineet perussuomalaisten tavoitteisiin. Erityisesti korostan erinomaisen tärkeää varhaiskasvatusta, oppivelvollisuusiän nostoa. [Puhemies koputtaa] Ei siitä olisi mitään tullut. [Arja Juvonen: Pakkoruotsia?] — En minä siitä nyt puhunut.

21.33 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa rouva puhemies! Itselläkin vähän särähti korvaan, kun edustaja Gustafsson totesi, että me emme puhu muusta kuin maahanmuutosta ja jalkapannoista. Kyllähän tässä on puhuttu tämänkin päivän aikana lähes kaikesta, mitä tuossa hallitusohjelmassa on. [Johannes Koskinen: Jalkapallosta! Gustafsson on hyvä siinä!] — Niin. — Mutta minä jatkan. Sitten vielä edustaja Kiljuselle sanoisin: sanoitte, että kun Suomessa tilanne ei ole vielä niin paha tässä massamaahanmuuttoasiassa kuin jossain muissa maissa, niin pitäisikö se sellaiseksi järjestää kuin esimerkiksi Ruotsissa, jossa on 60 lähiötä jo, joita sanotaan ongelmalähiöiksi. En usko, että se olisi järkevä suunta. Eli me olemme proaktiivisia tässä, emme reaktiivisia, pyrimme ennakoimaan, niin kuin kaikkien poliitikkojen pitäisi.

Mutta jatkan tästä puheenvuoroani koskien hallitusohjelmaa.

Tässä Rinteen hallituksen ohjelmassa yritetään tehdä suomalaisista autoilijoista syyllisiä ilmastonmuutokseen, vaikka suomalaisten autoilulla ei ole ollut eikä tule koskaan olemaankaan siihen osaa eikä arpaa. Päästömme ovat niin pieniä maailman mittakaavassa varsinkin, kun vielä huomioidaan jo nyt suuret hiilinielumme. Ministeri Haavisto ehkä muistaa ulkoa, onko Suomella maailman suurimmat suhteelliset nielut tai ainakin suurimmasta päästä — muistan lukeneeni tällaisen jostain, että Suomella on niin paljon metsää ja muuta luontoa nielemässä. Voitte sitten tarkentaa sieltä, onko näin.

Autoilun verojen korotukset ovat todella kummallisia, suorastaan epäloogisia isossa kuvassa, koska autoilijoilta ja muilta suomalaisilta kerätyillä veroilla aiotaan lisätä kehitysapua Afrikkaan. Oletteko koskaan ajatelleet, mitä Afrikassa tapahtuu, jos onnistutte suo-

malaisilta kerätyillä rahoilla kohottamaan Afrikan maiden elintasoa? Eli mitä tekee perusafrikkalainen nuori mies, jos hän saa kasaan muutaman tonnin rahaa? Hän ostaa auton, eikä se perusafrikkalainen nuori mies osta Teslaa tai muuta kallista sähköautoa, vaan hän ostaa kolmen tonnin Corollan. Eräs tuttuni myy näitä Euroopasta Afrikkaan rahdattavia muutaman tonnin autoja Ghanassa. Autoilu lisääntyy siellä todella nopeasti. Tästä on muistaakseni joskus puhunut myös ainoa oikea vihreä, ympäristöfilosofi Pentti Linkola. Linkola on sanonut, että mitä laajemmalla alueella ihmisten elintaso nousee, sitä enemmän myös luonnonvaroja kulutetaan ja sitä enemmän saastutetaan luontoa. Tämän voi jokainen todeta, jos on hiukan matkustellut. Köyhissäkin maissa autojen määrä lisääntyy sitä mukaa, kun elintaso nousee. Siksi pidän tätä hallituksen ohjelmaa erittäin epäloogisena ja suorastaan harhaanjohtavana autoilun verotuksen osalta. Pelkistäen voisi sanoa, että suomalaiselle autoilijalle annetaan keppiä ja porkkanoilla edistetään autoilua Afrikassa.

21.37 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kyllä todellakin meillä on täällä ollut tänään paljon erilaisia aiheita, joista olemme keskustelleet. Pääviestejä on tullut joka osa-alueelta, ja perussuomalaiset ovat sillä asialla, että me haluamme parantaa suomalaisten asioita ja tuoda hyvinvointia kaikille. Me olemme nuorten, ikäihmisten, aikuisten, vanhusten, me olemme kaikkien asialla, mutta toki me suhtaudumme maahanmuuttoon kriittisesti varsinkin silloin, kun kysymyksessä on haittamaahanmuutto, ja silloin me myös puhumme jalkapannoista ja maahanmuutosta.

Arvoisa rouva puhemies! Terveisiä Orimattilasta. Kävin siellä tupaillassa, ja pitihän ne terveiset tulla tuomaan vielä tänne iltaeduskuntaan. Siellä nousi esille, kuten täälläkin tänään monta kertaa, tämä pakkoruotsi.

Edustaja Gustafsson kun totesi tuossa, että minkäänlaista yksimielisyyttä ei muun muassa liittyen koulutusteemoihin ollut perussuomalaisten kanssa, niin katsoin tuossa meidän antamamme vastaukset liittyen näihin aiheisiin. Oli kysymys, ja siellä oli neljä asiakohtaa, joihin me olemme vastanneet. Siellä kysyttiin muun muassa investoinneista koulutukseen, miten toisen asteen koulutukseen suhtaudutaan ja mitä ajatuksia se herättää. Esimerkiksi meille erittäin tärkeänä teemana on ollut se, että koulutetaan niihin ammatteihin, joille löytyy töitä. Eli kyllä meidän vastauksemme olivat erittäin kehityskelpoisia, rakentavia, miten me nuorten koulutukseen ja näihin investointeihin suhtaudumme.

Mutta tasan varmasti tämä pakkoruotsi on asia, johon me emme suhtaudu myötämielisesti, ja ne terveiset tuon teille tänne, myös toki monilta nuorilta. Pakkoruotsin palauttaminen ylioppilaskirjoituksiin on rangaistus. On kohtuutonta, että kannatustaan jopa heikentänyt RKP on pystynyt sanelemaan tämän asian hallitusohjelmaan. Te ette kysyneet opettajilta, ette rehtoreilta ettekä nuorilta. Pakkoruotsi tulee lisäämään ruotsin kielen vastustusta entisestään. Se on selkeä, psykologinen signaali opiskelijoille. Se, joka tarvitsee ruotsin kieltä työssään, opiskelee sen kyllä. En usko, että hallituksen toive on se, että ruotsin kieltä ryhdytään inhoamaan ja sitä ruvetaan vihaamaan. Ei, sitä tarvitaan tietyillä aloilla, kuten esimerkiksi hoitoalalla, jolla itse olen työskennellyt, ja silloin kun sille alalle menee, niin se on myös pakote siihen, että kieltä on opittava.

Minä katselin tuossa äänimääriä. Täällä kerrottiin, että 1,7 miljoonaa oli hallituspuolueiden äänimäärä yhteensä. No, sehän on enemmistö, mutta 7 666 oli se äänimäärä, mikä erotti SDP:n ja perussuomalaiset, joka itse asiassa tällä hetkellä on Suomen suosituin puolue. Eli onhan se luojan lykky, että vaalit olivat silloin. Jos ne olisivat olleet vähän myöhemmin, niin tilanne olisi todellakin toinen.

RKP:n äänimäärä oli 139 640 Tilastokeskuksen mukaan, elikkä tällä äänimäärällä palautetaan ruotsin kieli ylioppilaskirjoituksiin. Minusta se on aika, aika hurjaa. Se on todella, todella kohtuutonta, ja se viesti, mikä tulee nuorilta, mikä tulee opiskelijoilta, niin kyllä he ovat käärmeissään. Kyllähän te ymmärrätte ja tiedätte sen, että kun pakolla ruvetaan asioita sanelemaan, niin eihän siitä hyvä tule. Mutta nämä ovat ne terveiset.

No, sitten tämä oppivelvollisuuden pidentäminen. Tämä hallitusohjelmahan pakottaa nyt koulun penkille sellaisiakin, joita välttämättä se koulu ei kiinnosta. Me tiedämme, että oppimisissa on eroja ja pitäisi kovasti panostaa sinne kymppiluokkiin ja siihen varhaiseen tukemiseen ja jo yläasteelle siirryttäessä ottaa koppia nuoresta ja olla siellä tukena. Tarvitaan koulukuraattoreita, tarvitaan koulupsykologeja ja terveydenhuollon sektori siellä kuntoon, että jokainen saa sen ajan.

Nuoret kehittyvät myös eri tahdissa. Kun nuorella aikuisella vielä kolmekymppisenä aivot kehittyvät, ei ole välttämättä tietoisuutta siitä, mikä on se tulevaisuuden ala, niin tällä pakolla ei välttämättä nuorta saada sinne koulun penkkiin, vaan se varhaisen tukemisen malli on se kaikkein tärkein.

Todellakin vanhustenhoidosta täällä on puhuttu paljon, ja edelleen tässä korostan sitä, että toivon, että se ikäihmisten hoito laitetaan täällä kuntoon, että hoitajamitoitus saadaan, se saadaan mahdollisimman nopeasti, se saadaan mahdollisimman ripeästi.

Vielä tähän illan päätteeksi — kello käy näin paljon — haluan lähettää terveisiä: oma äitini täyttää tänään vuosia, elikkä jos katsot tätä, niin sydämelliset onnittelut sinne Siilinjärvelle.

21.42 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan edellisissä puheenvuoroissa tuli jo ilmi se, että me perussuomalaiset olemme nostaneet näissä kahtena päivänä käydyissä keskusteluissa esille hyvin monia yhteiskunnan kannalta, tulevan kehityksen kannalta tärkeitä teemoja. Toki maahanmuutto on yksi sellainen, mutta on myös monia muita, joista olemme paljon puhuneet. Turvallisuus, maanpuolustus, niihin liittyen veteraanien asiat — ne pitää ehdottomasti korjata tulevaisuudessa. Olemme pitäneet monta puheenvuoroa myös suomalaisen työn ja yrittäjyyden sekä teollisuuden toimintaedellytysten tärkeydestä ja tulemme pitämään näitä asioita esillä hyvin vahvasti jatkossakin.

Edustaja Juvonen on ottanut moneen otteeseen puheenvuoron, jossa hän on hyvin, hyvin laajasti ja vahvalla kokemuksella puhunut vanhustenhoidon tärkeydestä. Muun muassa tätä hoitajamitoitusta me kannatimme jo viime kaudella. Valitettavasti se ei silloin ilmeisesti aikataulusyistä mennyt eteenpäin. Toivottavasti se lopulta tällä kaudella menee.

Olemme tehneet paljon työtä myös aloitteiden muodossa jo viime kaudella ja aiemminkin sisäilmasairastuneiden aseman parantamiseksi. Samoin tämä vakuutuslääkäriasia on edustaja Ronkaisen sydämellä ollut, ja nythän se on myös tässä hallitusohjelmassa. Toivottavasti se myös etenee ripeästi.

Perussuomalaisilla olivat myös vaaliohjelmassa vahvasti esillä asumisen ja liikkumisen kustannuksiin liittyvät tärkeät kysymykset. Nyt valitettavasti tämän hallitusohjelman perusteella näyttää, että nämä kustannukset tulevat nousemaan merkittävästi seuraavan vaalikauden aikana. Me olemme myös pitäneet tärkeänä asiana esillä julkisen talouden tasapainoa, ja itse asiassa se taisi olla se tosiasiallinen kynnyskysymys, jonka takia sosiaalidemokraatit eivät perussuomalaisia kutsuneet hallitusneuvotteluihin.

Täällä on myös ihmetelty, eivätkö perussuomalaiset hyväksy sitä parlamentarismin tärkeää periaatetta, jonka mukaan hallituksen tulee nauttia eduskunnan luottamusta. Toki se

enemmistö voi koostua mistä tahansa ryhmistä tai jopa yksittäisistä edustajista, ja nyt näyttää siltä, että tämä tulevakin hallitus toki täyttää tämän vaatimuksen. Silti eräitä hallituskokoonpanoja voidaan kuitenkin pitää muita vaihtoehtoja keinotekoisempina ja siten vaikeammin perusteltavissa olevina. Ainakin minulta ovat lukuisat kansalaiset heti vaalien jälkeen kysyneet, onko äänestäjällä todellisuudessa tosiasiallinen vaikutusmahdollisuus vaikuttaa asioihin, siis voiko äänestämällä vaikuttaa vai kannattaako jäädä vaalipäivänä kotiin lepäämään. Kyllä minä olen kannustanut heitä äänestämään sitä puoluetta, jonka he katsovat parhaiten voivan hoitaa Suomen asioita.

Totean vielä tähän lopuksi, että kun tällä hallituksella on nyt tämä 117 paikan edustajamäärä, niin sama edustajamäärä olisi ollut myös kolmella suurimmalla puolueella, sosiaalidemokraateilla, perussuomalaisilla ja kokoomuksella, mutta jostain syystä tätä vaihtoehtoa ei haluttu edes selvittää. Tämän [Puhemies koputtaa] viidestä puolueesta koostuvan hallituksen toimintakyky jää nyt sitten tulevina kuukausina nähtäväksi.

21.46 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! 8.5. Ylen alueuutisissa tuolta Lapin tai Pohjois-Pohjanmaan suunnasta — en muista, kummastako ne olivat — oli haastateltu jotain sosiaalidemokraattien ehdokasta, ja hän kyllä oli kertonut toimittajalle, että hänelle tämä hallituspohja ei tullut yllätyksenä, koska siitä oli sovittu jo edellisen hallituksen hajoamisen yhteydessä. Näin tuli Ylen alueuutisissa 8.5.

Täällä on puhuttu veteraaneista ja vanhuksista. Olen itse ollut auttamassa muutamia vanhuksia, ja kun puhutaan tasa-arvosta, niin minä toivoisin, että tämä hallitus saisi aikaan sen, että myös heitä kohdeltaisiin tasa-arvoisesti. Käykää tutustumassa vanhustenkoteihin, niihin annoksiin, mitä he syövät, ja käykää tutustumassa näihin vastaanottokeskuksiin ja katsokaa, mitä he syövät. Ne heidän ateriansa eivät ole tasavertaisia eivätkä tasa-arvoisia.

Mutta halusin tulla tänne puhumaan sen takia, kun edustaja Kiljunen äsken puhui humanitäärisyydestä ja turvapaikanhakijoista, miten meidän pitää heitä kohdella. Haluan nyt kertoa sen, että vuonna 2014 olin maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan varapuheenjohtaja ja pääsin käymään Libanonissa Syyrian pakolaisten leireillä, ja kävimme siellä useissa eri kohteissa, ja siellä oli hyvin vaatimatonta se olo. Nämä heidän olonsa siellä olivat kuitenkin inhimilliset niihin olosuhteisiin nähden. Siellä oli miehiä, naisia, lapsia, oli kehitysvammaisia, oli mummoja, pappoja. Siellä ei ollut kenelläkään nuorella miehellä geeliä päässään, heillä ei ollut älypuhelimia, heillä ei ollut juppivaatteita. Tämä siis 2014, muistaakseni syyskuussa. Loka—marraskuussa 2015 olin Haaparannassa. Kuvasin siellä, kun sinne tuli turvapaikanhakijoita, joita meille markkinoitiin semmoisilla lähes kuihtuneiden lasten kuvilla. Puhuttiin Syyrian Homsin pommitetusta kaupungista, että sieltä tulee nyt tämmöisiä nälkiintyneitä lapsia. Sinne Haaparantaan tuli 5—6 bussilastia samana päivänä. Seisoin bussin vieressä, kun nämä turvapaikanhakijat sieltä tulivat. Kaikilla oli geeliä päässä, kaikilla oli juppivaatteet, kaikilla oli älykännykät.

Kehotan teitä, edustaja Kiljunen, avaamaan silmänne sille, onko meillä täällä turvapaikanhakijoita vai onko meillä täällä jotain aivan muuta. Teillä on varmasti mahdollisuus tämän edustajantyönne johdosta käydä tutustumassa oikeisiin turvapaikanhakijoihin ja oikeisiin hädänalaisiin ja sellaisiin ihmisiin, jotka kaipaisivat jotain humanitääristä apua. [Jukka Gustafsson: Edustaja Kiljunen on käynyt kaikissa maailman maissa, ei kannata häntä opettaa täällä!] — No, sitten jos hän on nähnyt sen, niin hän ei ole ymmärtänyt näkemäänsä. [Jukka Gustafsson: Sekin vielä, voi jestas sentään!] — No, mitäs jestas sentään tässä on? Se on varmaan hyvä, että te huudatte näitä välihuutoja, mutta tämä on kuitenkin

totuus siitä. [Jukka Gustafsson: Ei siinä ole mitään uutta meille, hei!] — No, miksi te sitten puhuitte äsken, puhuitte hädänalaisista ihmisistä ja humanitäärisyydestä ja turvapaikan hakemisesta? — No niin, kiitoksia.

21.50 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu paitsi ulkopolitiikasta myös energiapolitiikasta, ja palaan niihin molempiin. Käytin aiemman puheenvuoroni nimenomaan ulkopolitiikasta, ikään kuin niistä mahdollisuuksista paitsi ilmastonmuutoksen osalta, myös turvapaikkapolitiikan osalta, viennin osalta ja myös niistä juurisyistä, joihin meidän pitää puuttua tuolla maailmalla, kun me kannamme vastuuta. Meidän ulkopoliittinen linjamme on, että Suomi on kokoaan suurempi maailmalla, ja luettelin tuossa puheenvuorossa muutamia mahdollisuuksia. Aina kun me vaikutamme ja avaamme muun muassa Team Finland -työn kautta vientiä, niin ne ovat euroja myös tänne kotimaahan, meidän kotimaan haasteisiin vastaamiseen. Luettelin muun muassa niitä tosiasioita, kuinka Suomella ei ole ranskankielisessä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ollenkaan lähetystöä tai edustustoa, kuinka meillä on mahdollisuuksia muun muassa Norsunluurannikolla Abidjanissa, Accrassa Ghanassa, Bamakossa Malissa ja myös Taškentissa Uzbekistanissa. Toivoisinkin, että ministeri Haavisto voisi ottaa kantaa siihen, mitkä ne prioriteetit ovat ja mitkä ne mahdollisuudet ovat tuolla maailmalla, jotta me kasvatamme sitä painoarvoa, jotta me vastaamme myös oikeistokonservatiivisen opposition kysymyksiin ilmasto- ja pakolaiskysymyksistä ja toisaalta jotta me avaamme Suomea yhä enemmän, koska maailma on yhä globaalimpi.

Mitä tulee energiapolitiikkaan, ymmärrän hyvin ne huolet, mitä liittyy oikeastaan kaikkiin tapoihin tuottaa energiaa. Sellaisia optimaalisia tapoja ei ole. Ehkä pääsääntö on se, että tuotamme energiaa hyvin monipuolisesti, ja mielestäni meidän pitää pyrkiä energiaomavaraisuuteen, jossa me emme vielä ole. Erityisesti talvipakkasilla tuomme paljon tuontienergiaa. Se on sikäli Ruotsin ja Norjan osalta ihan täysin hyvä asia, mutta meillä on myös energiariippuvaisuutta itään, ja mielestäni meidän pitää tulla yhä enemmän pyrkimään omavaraisuuteen. Yksi keino on toki laajentaa Euroopan unionissa yhteisiä energiamarkkinoita, mutta kyllä meidän pitää miettiä myös täällä kotimaassa, millä tavalla me tuotamme paitsi sähköä myös lämpöenergiaa.

Tuulivoima on osa sitä ratkaisua. Meillä rakennetaan yhä enemmän markkinaehtoisia tuulivoimaloita, ja esimerkiksi rannikkoseudulla tuulivoimaa tuotetaan aika paljonkin, ja sinne on paljon uusia hankkeita. Mutta ei se ole ainoa oikea vaihtoehto, ja täytyy sanoa, että edustajalla on myös kyllä ihan perusteltuja huolia siitä, minne me rakennamme, mutta maakuntakaavat määrittävät tätä, ja kyllä se viisaus asuu myös tuolla maakunnissa.

21.53 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäenpää lähti peräänkuuluttamaan täällä henkilökohtaista kokemushistoriaa. Ei yleensä ole niin kauhean hyvä käydä tätä eduskuntakeskustelua, mutta voin sen teille kertoa, että olen ollut pidempäänkin työharjoittelussa vanhustenkodissa. Tiedän ja näen konkreettisesti vanhushoivan puutteet ja ongelmat aivan omin silmin nähtynä. Kuten edustaja Gustafsson sanoi, olen kiertänyt sen verran maailmaa, että olen käynyt mitä järkyttävimmissä paikoissa koskien pakolaisuutta, koskien vankiloita eri puolilla maailmaa, ja siinä mielessä yhdyn teidän näkemykseenne siitä, että vanhuksia Suomessa ja turvapaikanhakijoita missä tahansa maailmalla pitää kohdella ihmisinä — ihmisinä. Perusihmisoikeudet, ihmisarvo ovat täysin rajoista piit-

taamattomia. Yhteisvastuu ei tunne rajoja näissä kysymyksissä, ja tämän pitää olla peruslähtökohta meille kaikille näitä asioita arvioidessamme.

Me teemme pahan virheen siinä, jos me geeleistä tai kännyköistä teemme päätelmiä ihmisestä, onko hän esimerkiksi poliittisen vainon kohde jossakin maassa. Se on virheellinen kulma katsoa välittömästi ulkoista olemusta ihmisistä. Kyllä siinä täytyy silloin, kun turvapaikkaselvitystä tehdään, käydä läpi henkilöhistoria, tajuta, mistä olosuhteista tullaan, mitkä ovat ne olosuhteet, minkälaisen vainon toimenpiteen kohteena ihmiset ovat, ja sen takia tämä puhdas henkilökohtainen havainnointi, pintahavainnointi, ei ole riittävä, vaikka se antaa meille tietysti kokemuspohjaa.

Edustaja Vallin toi tässä esille sen, että kun maahanmuutosta puhutaan paljon, niin nimenomaan se massamaahanmuutto olisi se ongelma. Me voimme sanoa, että kaikki hallitsemattomat ilmiöt yhteiskunnassa ovat ongelmia ja ne pitää pyrkiä hallitsemaan, myöskin ihmisten liikkuminen, mutta kyllä kai kautta maailman sivu ihmiset ovat liikkuneet kansainvaelluksesta alkaen ympäri maailman, eli tämähän on ihan aitoa liikkumista. Pienentyvä maailma, joka meillä juuri nyt on silmiemme edessä, tarkoittaa sitä, että pääomat, tavarat, palvelut, teknologia, informaatio ja ihmiset liikkuvat rajojen ylitse. Tämä on tätä maailman todellisuutta, missä me juuri nyt elämme, ja tämä pienentyminen on aito ilmiö.

Niin suomalaisetkin ovat olleet massakansainvaelluksien osasia, jos ottaa nyt tämän termin käyttöön. Edellisen vuosisadan vaihteessa lähes 300 000 suomalaista siirtyi siirtolaisiksi lähinnä Pohjois-Amerikkaan — oli sitten myös Australia, mutta Pohjois-Amerikkaan erityisesti. 1960-luvulla 400 000 suomalaista siirtyi naapurimaahan Ruotsiin, nettosiirtolaisuus lähes 300 000. Nämähän ovat faktoja. Toisen maailmansodan aikana 70 000 suomalaista lasta vietiin Ruotsiin. Nämä ovat massaliikkeitä, ihmisten massaliikkeitä. Silloin suomalaiset tarvitsivat työtä, menivät ulkomaille hakemaan töitä, siirtyivät sinne tekemään töitä elintasopakolaisina, voidaan sanoa, jos näitä termejä käytetään, joita retoriikassa käytetään, tai tarvitsivat suojaa, niin kuin suomalaiset sotalapset. Nämähän ovat ilmiöitä, jotka ovat olleet osa yhteiskuntia. Mekin kohtaamme sen nyt toisella tavalla. Kunnioitetaan ihmisyyttä tässä tilanteessa. Sehän sen peruslähtökohdan tässä täytyy olla.

Ja kun katsotaan nyt Suomessa tapahtunutta maahanmuuttoa, ylivoimainen valtaosa täällä olevista ulkomaalaisista on Euroopan unionin alueelta, erityisesti naapurimaistamme Ruotsista, Virosta, osittain myöskin Venäjältä ja niin edelleen — Venäjä ei ole Euroopan unionia. Vain pieni segmentti on sitten niin sanotusti — kun täällä käytetään termejä — jostain muualta, kolmannesta maailmasta, etelämmästä tulleita, kaukaa tulleita ihmisiä. Eli täytyy nyt tässäkin keskustelussa käyttää suhteellisuudentajua, että ymmärrämme. Tärkein syy maahanmuutolle on rakastuminen, perheiden yhdistyminen, sehän se tärkein syy siellä on. Sitten ovat työpaikat, opiskelu, ja pienenä osana ovat nämä potentiaaliset, kaikkein haavoittuvimmat ihmiset, kun me puhumme pakolaisista. Tämä on se kokonaistilanne, jos tätä keskustelua halutaan nyt käydä, mutta niin kuin edustaja Gustafsson täällä on sanonut, eihän tämä edes ole suomalaisen yhteiskunnan tärkein ongelma. Täällä on paljon, iso joukko asioita, mitkä hallitusohjelmassa on kirjattu ylös, joista onneksi on tätä pääsääntöistä keskustelua käyty, ja minäkin lopetan tämän keskustelun tähän. — Kiitos.

21.58 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Pari sanaa vielä koulutuspolitiikasta. Täällä on tänään käytetty illankin aikana hyviä puheenvuoroja aiheen ympärillä, ja vaikka nyt puolueeni ei olekaan mukana hallituksessa, oletettavasti kuitenkin hallitus huomenna luottamuksen saa. Hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia, joita voimme hyvin kan-

nattaa, erityisesti ne satsaukset, mitä tehdään varhaisiin vuosiin ja varhaiskasvatukseen. Osaltaan siihen olen ehkä hieman pettynyt, että hallitusohjelmassa vain selvitetään tätä kaksivuotista esiopetusta — se olisi syytä laittaa sellaisenaan voimaan. Eli nämä kirjaukset ovat kyllä hyviä ja kannatettavia.

Edustaja Gustafsson täällä puhui kyllä paljon viisaita, mutta en voi olla hänen kanssaan yhtä mieltä tästä taas oppivelvollisuusiän pidentämisestä. En usko siihen, että näitä haasteita esimerkiksi toisen asteen läpäisyn osalta voidaan parantaa merkittävästi sillä, että vain mekaanisesti nostetaan oppivelvollisuusikää, vaan siinä kohtaa, kun nuorella näitä haasteita on, on aivan liian myöhäistä puuttua niihin vasta siinä peruskoulun loppupuolella, toisen asteen aikana, ja nimenomaan silloin hallituksen pitäisi kääntää vielä voimakkaammin huomio sinne varhaisiin vuosiin ja pyrkiä huolehtimaan siitä, että jo siellä varhaisissa vuosissa päästään puuttumaan näihin alkaviin ongelmiin. Se on vaikuttavaa toimintaa, ei niinkään se, että mekaanisesti lähdetään oppivelvollisuusikää pidentämään.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun vielä ministereitä on aitiossa, niin vaikka nämä eivät ministereiden salkkuihin suoraan kuulukaan, haluan kuitenkin heittää palloa tältä osin. Kun aikaisemmalta taustaltani olen työskennellyt sekä valtiovarainministeriössä että opetusministeriössä, heitän nyt teille palloa tähän aiheeseen liittyen.

Kaksi huomiota:

Ensimmäinen koskee kotoutumiskoulutusta. Tämä nykyinen tilanne, missä Suomessa ollaan, ei ole tyydyttävä. Meillä kotoutumiskoulutus on hyvin kaukana opintopolusta ja koulutuksesta. Teidän olisi hyvä selvittää, millä tapaa siinä kohtaa, kun henkilö menee koto-koulutukseen, niitä polkuja voidaan sitoa tiiviimmin toisen asteen koulutukseen siten, että samaan aikaan voidaan yhdistää kielikoulutusta ja esimerkiksi niitä ammatillisen koulutuksen tiettyjä jaksoja. Tämä tiivistää niitä opintojaksoja ja tukee myös sitä henkilön nopeampaa kotoutumista ja eteenpäin siirtymistä.

Toinen huomioni liittyy sitten syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin ja esimerkiksi työpajatoimintaan ja taas sen yhteyteen esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen. Tässä pitäisi edelleen selvittää niitä tiiviimpiä polkuja, jotka sitten edelleen tukisivat näiden henkilöiden eteenpäin siirtymistä. Nämä tarjoan teille nyt pohdittavaksi sitten eteenpäin.

22.01 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten mielestä laittomasti maassa oleskelevat tulee palauttaa Suomesta omiin maihinsa. Viime kaudellahan meillä käsiteltiin sosiaalihuoltolain muutos, joka loi sen palauttamisen sijaan vetovoimatekijän, eli valtion budjettiin on kohdennettu rahoja siihen, että laittomasti maassa oleskeleva saa asumisen, ruuan ja lääkkeet. Silloin perussuomalaiset esittivät monta lausumaa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa itse toimin, ja lausumat saivat kannatusta muun muassa vihreiltä ja kristillisdemokraateilta. Esitimme muun muassa, että näitä henkilöitä rekisteröitäisiin, jotta me tietäisimme, missä päin Suomea he ovat ja keitä he ovat. Miten mahtaisi olla, olisiko tämä asia eteenpäinvietävissä? On hyvin tärkeää, että me tiedämme, keitä maassamme oleskelee. Kannan huolta siitä, että olemme Suomessa laajentamassa nyt teidän hallitusohjelmanne mukaisesti tätä välttämätöntä hoitoa — sekin on yksi vetovoimatekijä — kuin myös siitä, että olette nostaneet esille sen, että heitä työllistettäisiin. Se herättää kyllä kysymyksiä, mitä työtä paperiton, laittomasti maassa oleskeleva voisi tehdä.

Mutta, arvon ulkoministeri, kun olette siellä aitiossa — kiitos siitä, että te ministerit siellä olette — niin minä olisin kysynyt teiltä nyt näistä niin sanotuista Isis-vaimoista, joista on paljon viime aikoina kerrottu: miten näette heidän tilanteensa ja miten suhtaudutte siihen,

tulisiko heidän saada palata Suomeen ja millä ehdoilla? Ihmiset miettivät ja pohtivat sitä, mikä mahtaa olla siihen se ajatus. Ja muutenkin ehkä haluaisin tässä kysyä, minkälaisena näette ulkopolitiikan tulevalla kaudella ja mitä uhkia kenties siellä on liittyen Suomen turvallisuuteen: ihan sellainen jonkunlainen pieni katsaus siitä, minkälaisia ajatuksia näette ja mihinkä Suomi sitten sijoittuu tässä turvallisuusasiassa.

Kaiken kaikkiaan, kuten olen usein jo tässä sanonut, hallitusohjelmassa on hyviä asioita. Siellä on muun muassa panostukset saattohoitoon. Se voi kuulostaa pieneltä, mutta se on iso askel kaikille suomalaisille siihen, että jokainen ihminen on oikeutettu hyvään, turvalliseen hoitoon niissä hetkissä, kun ollaan siellä elämän ehtoopuolella.

22.04 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Ensin edustaja Marttiselle: voin lohduttaa siinä mielessä, että sitä kaksivuotista esikoulua on tosiaan tarkoitus myös pilotoida, ei siis vain selvittää. Oppivelvollisuusiän nostosta olen ihan samaa mieltä, että se yksin ei riitä, ja juuri siksi hallitus vahvistaa myöskin varhaiskasvatusta ja peruu edellisen hallituskauden heikennyksiä, vahvistaa peruskoulua ja vahvistaa opiskeluhuoltoa peruskoulussa ja toisella asteella sekä kehittää nivelvaiheiden ohjausta. Tässä isossa muutoksessa varmasti myös edustaja Marttisen ja muiden ideat ja evästykset ovat tervetulleita.

Sitten tässä salissa muun muassa edustaja Juvonen on nostanut esiin tätä ylioppilaskirjoituksiin liittyvää asiaa. Oma tulkintani on se, että perimmäinen tavoite tämän hallitusohjelmakirjauksen taustalla on lisätä nuorten innostusta toisen kotimaisen kielen opiskelua kohtaan ja vahvistaa kielen oppimista. Tämä linjaus, kuten kaikki päätöksenteko, vaatii tietysti huolellista ja pitkäjänteistä valmistelua ja arviointia. On etsittävä ne vaikuttavimmat keinot ja arvioitava niiden vaikutukset laaja-alaisesti. Tällä hetkellä moni lukiolainen ja lukioon menemistä harkitseva miettii, miten tämä hallitusohjelma vaikuttaa heidän elämäänsä. Nuorten on tietysti voitava luottaa päätöksenteon ennakoitavuuteen. Lisäksi on pidettävä huolta siitä, että emme lisää opiskelijoiden kuormitusta tilanteessa, jossa aivan liian moni uupuu jo nyt. Mutta onneksi meidän kaksikielisyytemme ja kielivähemmistöjemme oikeudet tai edes palveluiden saatavuus eivät ole kiinni yksin ylioppilaskirjoituksista.

Kaiken kaikkiaan tämä hallitusohjelma antaa vahvan viestin kaksikielisyyden ja kielivähemmistöjen oikeuksien puolesta, ja hyvä niin. On täysin kestämätöntä, että ruotsia äidinkielenään puhuvat joutuvat nykyään syrjinnän kohteeksi aivan arkisissakin tilanteissa. Tähän tarvitaan muutos, ja toivottavasti se tämän hallitusohjelman myötä saadaan myös tässä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä aikaan.

22.06 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Hyrkkö jo hyviä näkökulmia nostikin tuosta oppivelvollisuusiän nostosta. On aivan totta ja selvää, ettei se yksistään auta nuorten syrjäytymiseen ja tippumiseen kouluelämästä ja työelämästä, vaan tarvitsemme paljon muutakin, ja siitä meillä on hallitusohjelmassa todella paljon hyviä kirjauksia. Mutta se on selvä, että toisen asteen opintojen maksuttomuus helpottaa erityisesti pienituloisten perheiden nuoria. Se on aivan selvää.

Se on huomioitava, että hallitus panostaakin ohjelmassaan esimerkiksi perus- ja toisen asteen oppilas- ja opiskeluhuoltoon 29 miljoonan euron pysyvällä lisäyksellä. Todella merkittävä satsaus. Ja myöskin panostetaan varhaiseen perustaitojen oppimiseen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. On myöskin varattu 235 miljoonaa euroa investointirahoituksena ammatillisen koulutuksen toimintatapojen uudistamiseksi.

Keskeisimpänä lastemme ja nuortemme elämässä pidän kuitenkin sitä, että hallitusohjelmassa linjataan todella merkittäviä satsauksia lapsiperheiden hyvinvointiin, koska lapsen ja nuoren elämä lähtee sieltä kodista ja perheestä. On todella merkittävää, että nyt perheet voivat huokaista helpotuksesta siinä, että ei tarvitse miettiä, saanko ja pystynkö hoitamaan lapseni kotona, kun hallitusohjelmassa linjataan, että kotihoidon tuki pysyy ennallaan ja perheiden valinnanvapautta lisätään siinä, että he voivat itse valita, laittavatko lapsensa päivähoitoon vai hoitavatko heidät kotona. En itse kannata sitä, että oppivelvollisuusikää pidennettäisiin sieltä nuoremmista ikävuosista, vaan lapsen täytyy saada olla lapsi, ja nykyinen esikouluikä on aivan hyvä. Se on tärkeintä, että vanhemmat voivat itse valita, mikä on lapsen hoitomuoto.

Todella merkittäviä ovat nämä hallitusohjelman lisäpanostukset lasten ja nuorten koulutukseen, varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, ammattikoulutukseen, lukiokoulutukseen ja korkeakoulutukseen ja sitten nämä perheiden ja kotien hyvinvointia lisäävät asiat. Suomen perheillä, lapsilla ja nuorilla on entistä valoisammat tulevaisuudennäkymät tämän hallitusohjelman myötä, ja se jos mikä lisää hyvinvointia ja myöskin näkyy siellä koululelämässä, kun lasten ja nuorten kotiolot mahdollisesti ovat paremmin. Siihen meidän täytyy yhdessä pyrkiä.

22.09 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Sen verran vielä haluan edustaja Kiljuselle palata asiaan, että toivottavasti olette katsonut sen dokumentin, jonka Yleisradio jätti näyttämättä ennen vaaleja, elikkä Seinäjoen arabikevät -dokumentin. Siinä kyllä ihan selkeästi selviää se suhdeluku, paljonko näistä oli semmoisia aitoja turvapaikanhakijoita, ja jos ei selviä, niin voitte tulla kysymään minulta siitä asiasta joskus kahden kesken.

Suomessa on kolme teollisuuden haaraa tällä hetkellä, joilla on valtava kasvupotentiaali. Ne ovat perintäteollisuus, pikavippiteollisuus ja tuulivoimateollisuus. Tuulivoimateollisuutta jo äsken käsittelin, joten jätän sen nyt toisaalle.

Sanotaanko nyt näin, että täällä hallitusohjelman sivulla 80 on kyllä ansiokkaasti kirjattu tästä, lainaan täältä tämän tekstin: ”Perintätoimien kohteena olevilta laskutettavien perintäkulujen määrälle säädetään euromääräiset ylärajat myös velallisen ollessa muu kuin kuluttaja-asemassa oleva yksityishenkilö. Hallitus ryhtyy toimiin vahvistaakseen viranomaisten edellytyksiä puuttua lain tai hyvän perintätavan vastaiseen perintätoimintaan.”

Minä pidän tätä kirjausta positiivisena. Tämä on loistava. Olen pitkään miettinyt sitä, kuinka osa Suomen kansasta näyttää olevan niin taitamattomia rahan käsittelyssä, että he sortuvat tällaisiin pikavippeihin ja sitä myöten heidän tulevaisuutensa saattaa sitten pyöriä hyvin pitkälle näiden perintätoimistojen ympärillä. Minun mielestäni tähän teidän sivulle 80 pitäisi lisätä pikavippiteollisuus. Mielestäni tällaista lainsäädäntöä, jota tässä perääntkuulutatte, että säädetään jotkut maksimimäärät, paljonko se perintäkulu voi olla, tarvitaan myöskin näihin pikavippifirmoihin. Mielestäni tähän on puututtava lainsäädännöllä, että saadaan jonkinlainen suoja kansamme keskuuteen niille, joita tämä koskee.

Kello välkkyy jo vissiin vähän punaista, mutta haluaisin sen verran vielä ehkä pienellä luvalla jatkaa tätä, että opintotuessa on yksi epäkohta, joka pitäisi huomioida nyt, kun opintovelvollisuusikäraja muuttuu. Silloin kun opintotukea myönnetään ja jos siihen vaikuttavat vanhempien tulot, niin hakijan vanhempien huollettavien lasten määrä tulisi huomioida siinä opintotuen suuruudessa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustajille kerrottakoon, että jos meinaa tuo 3 minuutin aikaraja paukkua, niin puheenvuoroa voi jatkaa täältä puhujapöntöstä.

22.13 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tartun vielä tuohon edustaja Hyrkön puheenvuoroon. Olette Espoosta, kuten myös minä itse. Espoossa ruotsinkielisiä asukkaita vuoden 2018 alussa oli 20 000, vähän päälle, ja ennusteen mukaan vuonna 2027 määrä olisi 19 570, ja siitä eteenpäin laskua olisi luvassa. Eli tämmöinen on meidän kotikaupunkimme ennuste. En tiedä, paljonko siellä Savossa, mistä olen lähtöisin, Siilinjärvellä, on ruotsinkielistä väestöä, mutta tiedän, että vaivaa nuoria ja myös opettajia tämä asia, mitenkä tämä tulee menemään.

Te sanoitte, että tarkoitus olisi innostaa opiskelemaan toista kieltä. Kyllä tämä nyt, hallitus, vaikuttaa vähän semmoiselta pakkopullalta. Pakollahan te olette täällä näitä asioita tehneet, pakolla olette siirtäneet meidät tänne oikealle. Täällä on kyllä hyvä olla, ei tässä ole mitään vikaa, ja sitten siellä ovat muut vasemmalla. Mutta kyllähän näiden vapaaehtoisuuteen pitäisi perustua, kyllähän te ymmärrätte, ja jokaisen pitäisi sen verran, jos ei ole kasvatustieteitä lukenut, omata järjen ääntä ja käytännön järkeä, että emme me voi pakolla tämmöistä ruotsin kieltä ihmisen päähän iskostaa emmekä opettaa. Se on eri asia sitten, kun olen itseäni käyttänyt esimerkkinä ja olen hoitaja ja olen geronomi, että olen omissa jatko-opinnoissani opiskellut sitten lisää ja pärjään kyllä siellä hoitotyön maailmassa, ja niinhän sen tulee ollakin. Siellä puhutaan sydämen kieltä ja potilaan pitää saada hoitoa sillä omalla äidinkielellään, mutta onhan tämä nyt liioittelua. Kyllä tämä on liioittelua. Palataan taantumaan sinne vanhoihin aikoihin, että ruotsin kielestä tulee pakollinen kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa. Ajatelkaapas, kun laitetaan rinnalle vaikka matematiikka. Eikö se ole hieno asia, että lukiolaiset kirjoittavat matematiikan. Siitä tulee pakkopullaa, siitä tulee vaikeuksia. Ihan oikeasti se aiheuttaa vaikeutta, ja pakon edessä — kyllä tämä on väärin.

Ajatelkaa omia lapsianne, ajatelkaa omia nuorianne, lähellä olevia nuoria, millä tavalla he tähän reagoivat. Kyllä tämä on sellainen asia, että tätä tullaan vastustamaan, ja olenpa ihan satavarma, että tästä tulee myös kansalaisaloite, eli voitte odottaa, että me saamme myös kansalaisaloitteen tästä asiasta käsiteltäväksi. Tekisin sen itse, mutta näen, että kansanedustajana en nyt lähde kansalaisaloitetta tekemään, kun voin täällä tehdä myös lakialoitteita asioista, mutta uskon, että nuoret tulevat sieltä kyllä rytinällä. Eivät meidän suomalaiset nuoret tyhmiä ole, kyllä he valitsevat sen kielen, minkä he kokevat olevan heille tulevaisuudessa myös pääomaa. He lähtevät Eurooppaan, he hakeutuvat sinne opiskelemaan, he hakeutuvat työelämään. Saksa, ranska ja englanti, mikä on hieno asia: englantia puhuvat pienet lapset jo, kiitos tietokonepelien, kiitos YouTube-videoiden. Jopa pienokaiset puhuvat ja opettelevat englantia. Kyllähän se hienoa pääomaa on, eli etteköhän te, hallitus, nyt vielä kerran istuisi miettimään ja peruisi tämän pakkoruotsin, koska siitä on vain haittaa.

22.16 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Kiljunen sanoi, että suomalaisilla on jonkinlainen velvollisuus pitää rajoja auki keille vaan, jotka sieltä sisään marssivat, koska suomalaisetkin ovat joskus muuttaneet ulkomaille. Olen kyllä tästä vahvasti eri mieltä. Poliitikkona koen, että ensisijainen vastuu minulla on suojella suomalaisia naisia ja lapsia ja vasta toissijainen tehtävä sitten miettiä, onko joku oikea pakolainen vai eikö ole. Se on tietenkin arvovalintakysymys, koska nämä asiat ovat vastakkain. Jos rajat ovat auki, sieltä tulee ja on tullut, niin kuin olemme nyt viime aikoina lukeneet taas lehdistä, ih-

misiä, jotka ovat tehneet pahoja tekoja. En millään pysty taipumaan siihen ajatukseen, että meidän pitäisi vain niellä tämmöisinä muka pieninä lieveilmiöinä tämä väkivalta, mikä seuraa tästä avoimien rajojen politiikasta. Tämähän on loppukädessä tietenkin äänestäjien päätettävissä taas, kun vaalit tulevat, kumpaa painotetaan, mutta ainakin minä ja perussuomalaiset olemme sitä mieltä, että kantaväestön turvallisuus on ensisijaista ja sitten toissijaista... Totta kai pitää auttaa ihmisiä, jos he ovat hädässä, mutta jos tuolla on 65 miljoonaa pakolaista, niin kyllä siitä nyt pystyy päättelemään aika helposti, että ei tänne Eurooppaan voida ottaa kymmeniä miljoonia.

Sitten sellainen fakta, kun puhuitte, edustaja Kiljunen, että silloin 60-luvullakin oli väestöliikkeitä, että 60-luvulla, kun minäkin synnyin, tällä planeetalla oli kaksi ja puoli miljardia ihmistä. Nyt on seitsemän ja puoli miljardia, ja väestö kasvaa sen yli 80 miljoonaa vuodessa, ja kun väestöt kasvavat juuri siellä, missä niiden ei enää pitäisi kasvaa, niin tämä ongelmahan ei ole mitenkään poistumassa vaan tämä on pahenemassa. Nyt pitää ajatella ennakoivasti eli proaktiivisesti, onko ratkaisu se, mitä nyt harjoitetaan, tämä avoimien rajojen politiikka, vai pitäisikö toimia päättäväisemmin jo nyt. Näen itse tämän näin, ja tässä varmaan ollaan sitten eri mieltä sosiaalidemokraattien kanssa, että rajat täytyy pitää auki seurauksista välittämättä. Niinkö se on?

22.18 **Kimmo Kiljunen sd:** Herra puhemies! Ei tätä hirveän pitkään kannata jatkaa kuitenkaan, koska yö on jo tulossa vastaan. Vastaisin edustaja Juvoselle ihan ensimmäiseksi tästä pakosta: Kyllä olemme varmaan kaikki samaa mieltä, pakko on erittäin huono motivaattori, ja kyllähän kaikessa opiskelussa motiivi on numero yksi. Me varmaan jaamme tämän. Sitten seuraa eräitä muita keskustelunaiheita, ja me voimme pohtia, mikä on pakkoa missäkin tilanteessa — jos teidät sijoitetaan ideologisesti oikealle paikalle tässä salissa, onko se sitten pakkoa tai ei-pakkoa, tai miten kieliä opiskellaan ja niin edelleen.

Sen sijaan edustaja Mäenpään ja myöskin Vallinin puheenvuorosta ihan lyhyesti vielä: Viittasitte johonkin dokumenttiin, joka kertoi Tornion ja Haaparannan tilanteesta. Aina voi sanoa, että esimerkki ei ole todiste. Aina voi myöskin todeta sen jokaisessa tilanteessa, ja te viittasitte varmaan siihen, että tässä tapauksessa saattoi olla tilanne, että joku käyttää väärin turvapaikkajärjestelmää — en ota kantaa, kun en tiedä enkä ole nähnyt dokumenttia. Kaikkialla maailmassa, myöskin Suomessa, on maailman sivu erilaisia etuuksia, sosiaalietuuksia ja muita, joissa on myöskin väärinkäytöksiä. Ei tämä ole sen kummallisempi asia, ja se, että joku käyttää joskus väärin näitä asioita, ei muuta tätä miksikään.

Mutta se on olennaista, että Suomi on sitoutunut kansainväliseen yhteistyöhön. Olemme sitoutuneet Geneven pakolaissopimukseen, joka määrittää sen, että vainon kohteeksi joutunut ihminen ja suojelun tarpeessa oleva ihminen saa sivistysvaltiosta suojan. Me olemme siinä kiinni, ja meillä on vielä myöskin unionin tasolla olevat sopimukset, jotka liittyvät näihin turvapaikanhakijoihin. Se on globaali järjestelmä, ja yritämme kantaa tätä yhteisvastuuta, joka ei tunne rajoja kaikkialla. Tämä on se perusfakta.

Ei meistä kukaan ole sitä mieltä, että rajat sinänsä auki valvomattomina. Täällä ei kukaan sellaisesta ole puhunut missään vaiheessa. Te puhutte, että sieltä tulee näitä ongelmia ja niitä ongelmia ja mitä kukin ihminen on tehnyt, mutta kyllä kai me nyt hyvin voimme sanoa, että ylivoimainen valtaosa kaikista maahanmuuttajista, mitä Suomeen on tullut, on tehnyt valtavasti hyviä tekoja Suomelle, niin kuin suomalaiset ihmiset tekevät hyviä tekoja, vaikka meilläkin on ongelmallisia ihmisiä, jotka tekevät huonoja tekoja. Tämä on normaalia, ja nyt tässä katsotaan asiaa jollain tavalla oudosta kulmasta ikään kuin joku muu ih-

misryhmä käyttäytyisikin muulla tavoin kuin ihmiset yleensä. Annetaan arvo itsellemme, annetaan arvo toisillemme ja kunnioitetaan toisiamme, ja tämä on se peruslähtökohta, millä me joudumme näitä asioita katsomaan.

Te viittasitte siihen, että maailmassa väestönkasvu on hurjinta tuolla eteläisellä pallonpuoliskolla, missä elinolosuhteet ovat huonoimmat. Epäilemättä jos me emme saa siellä elinolosuhteita parantumaan, mitä meidän ulkoministeri ja kehitysyhteistyöministeri omilta rooteleiltaan yrittävät tehdä, meillä ovat ne ongelmat vastassa, että ihmiset siirtyvät niihin olosuhteisiin, niin kuin suomalaiset aikoinaan siirtyivät työn perässä Ruotsiin, Yhdysvaltoihin ja niin edelleen. Tämä on maailman liikkumista, ihmiset tekevät näin. Aivan normaali ilmiö, ei sen suurempi, eikä se varmasti ole suomalaisen yhteiskunnan suurin ongelma. Meillä on paljon haasteita, ja on hienoa, että hallitus on niihin tarttumassa tällä hienolla hallitusohjelmalla.

22.22 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Moneen otteeseen on jo sanottu, että hallitusohjelmassa on valtavan paljon hyvää, ja siellä on paljon asioita, joita on helppo kehua, joista on helppo olla samaa mieltä, monia sellaisia asioita, joita myös kokoomus on edistänyt viime kaudella, on ollut käynnistämässä viime hallituksessa, on esittänyt omassa vaaliohjelmassaan ja varmasti edistää myöskin nyt oppositiosta käsin.

Se, mikä aiheuttaa paljon kysymysmerkkejä, liittyy siihen, että näiden hyvien tavoitteiden aikaansaamiseksi on vielä niukemmanlaisesti keinoja. Ja nyt tietenkin haluamme haastaa ja esittää kysymyksiä siitä, miten nämä hyvät tavoitteet oikeasti pystytään saamaan aikaan ja millä tämä kaikki onnistutaan myös rahoittamaan.

Nyt kun huomaan, että kovasti arvostamani ministeri Mikkonen on siellä paikalla, niin keskityn nyt erityisesti näihin ympäristö- ja ilmastoteemoihin:

Sieltä voisi nostaa esille positiivisina asioina erityisesti Metso-ohjelman laajennuksen ja resursoinnin. Siitä on valtavan hyvät kokemukset, ja on hienoa, että hallitus tätä jatkaa ja laajentaa.

Toinen hyvä esimerkki on vesilain päivitys erityisesti näiden kalatalousvelvoitteiden osalta. Sitä on toivottu pitkään, ja se on erittäin kaivattu kirjaus. Siitä kiitokset hallitukselle.

Kolmantena haluan kehua ravinnekierrätyksen kokonaisuutta, joka on kuin omasta kynästäni. Siinä on erittäin onnistuneet muotoilut, mutta valitettavasti tavoitteisiin nähden resursointi on pienehkö. Eli sitä voisi olla jossakin vaiheessa, vaikka lisätalousarvion yhteydessä, syytä tarkistaa, jotta ne ravinnekierrätyksen hyvät tavoitteet myöskin sitten saavutetaan.

Mutta sellaisia asioita, joista haluaisin nyt kysyä tai nostaa esille huolenaiheita:

Ensimmäisenä näistä yritystuista: Vaalien alla puhuttiin kovasti niin sanotuista ympäristölle haitallisista yritystuista ja puhuttiin miljardieduista, jotka olisi helppo leikata pois, jos poliittista tahtoa vain olisi. Nyt hallitus leikkaa yritystukia kuitenkin noin 100 miljoonaa euroa eikä esimerkiksi juurikaan koske turpeen veroetuun, josta olisi jo sellaisenaan irrotettavissa 230 miljoonaa. Muutenkin turpeen energiakäytön osalta linja ei ole niin tiukka kuin olisi voinut odottaa. Aiotaanko tähän vielä palata ja tätä päivittää?

Toiseksi kysyisin soidensuojelusta: Siellä puhutaan soidensuojeluohjelmasta mutta ei ennallistamisesta. Miten tämä soidensuojelu aiotaan käytännössä toteuttaa?

22.25 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Joudun nyt kommentoimaan. Nielaisitte ne viimeiset sanat, mutta koska minulla on hirveän hyvä kuulo, niin kyllä minä ne kuulin: ”Onko se pakko, jos siirretään ideologisesti oikeille paikoille istumaan?” Mitähän mahdoitte tällä tarkoittaa?

Minä muistan, että oli paljon perusteluja, minkä takia tämä paikkasiirto tehtiin. Siellä oli valtavasti perusteluja, ja tämähän alkoi jo viime syksynä, ette silloin ollut vielä, edustaja Kiljunen, eduskunnassa, mutta pääsyyhän siihen oli, että RKP halusi päästä lähemmäs kameroita — elikkä hehän eivät täältä näkyneet. Ja tämä oli se ensimmäinen keskustelu, mikä alkoi. Elikkä he halusivat siirtyä enemmän tuonne keskelle.

Perussuomalaiset kuuluu laajaan keskustaan, ja ehkä me palaamme vielä omille paikoillemme, koska nyt täällä on avattu tämä mahdollisuus, että äänestämällä voidaan paikkoja siirtää. Ajatelkaa, jos tämä asia olisi hoidettu toisella tavalla, käytetty tätä jonkinlaista kasvatustyyliä ja tällaista niin kuin psykologiaa, että olisi lähdetty neuvottelemaan asiallisesti. Mutta ei sellaista neuvotteluyhteyttä ollut, vaan päinvastoin. Kyllähän siinä pakko tehtiin.

Minä haluan tässä kuitenkin sanoa näin, että mehän emme ole katkeria, koska meillä on erittäin hyvä olla tässä, ja täältä pesee nyt täältä oikealta. Tässä on hyvä olla. Mutta en ymmärtänyt ihan tuota lausetta, sillä kyllä ne syyt olivat täysin jossakin muualla kuin tässä ideologiassa, kun meidät tänne siirrettiin, mutta siitä saatiin sitten keppihevonen kuin myös EU-paikoista.

Kyllähän se oli harmillinen tapa aloittaa uusi eduskuntakausi, mitä täällä tapahtui. Ja sehän vain kertoo siitä tietynlaisesta tyylitajusta myös, miten asioita hoidettiin. Asioita voi monella eri tavalla tehdä. Mutta tämä vain tämmöisenä niin kuin keskusteluna nyt, elikkä kuulin kyllä, mitä sanoitte. En allekirjoita sitä, emmekä me sitä allekirjoita, ja sitä halusin tässä kommentoida.

22.27 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuo edustaja Kiljunen sai motivoitua minua niin paljon, että ajattelin käyttää vielä pienen puheenvuoron.

Eikö teistä ole huolestuttavaa, että maahamme tulleet poliittiset turvapaikanhakijat ottavat minuun yhteyttä? He ovat huolissaan tästä hallitsemattomasta invaasiosta, joka Suomeen tuli. Eikö se ole niin kuin jollakin lailla pysähdyttävää, että perussuomalaiseen ottaa Iranista lähtöisin oleva ihminen yhteyttä ja on huolissaan tästä tilanteesta? Ei minulla ole mitään sitä vastaan, jos tänne Venäjältä tulee joku henkilö — heidän on tänne helppo sopeutua, heidän uskontonsa on hyvin meidän uskontomme kaltainen — tai jos he tulevat Virosta tai jostakin muualta.

2015 syksyllä Suomeen tuli turvapaikanhakijoita sellaisista maista, joissa on erilainen uskonto kuin meillä ja joissa uskonnon sisällä on useita haaroja, jolloin eivät keskenäänkään pysty siellä asumaan. 2015 tänne tuli noin 32 000 ihmistä, pääosin samasta uskontokunnasta, mutta hyvin monet heistä erilaisista uskonnon haaroista. Se tulee aiheuttamaan ongelmia. Jos viitsisitte katsoa tuon Seinäjoen arabikevät -dokumentin, se löytyy Yleisradiosta vielä muutaman päivän ajan. Siinä hyvin selkeästi tulee ilmi, kun turvapaikanhakija kertoo, että osa heistä tuli tänne turistiksi, osa raiskaamaan. Tiedän jotain muutakin tuosta dokumentista, mutta kerron nyt vain sen, mitä tässä julkisesti sanon.

Täällä hallitusohjelmassa on yksi hyvä kirjaus. Täällä lukee: ”Tehostetaan vieraslajien torjuntaa sekä lainsäädännöllä että torjuntatoimenpiteiden rahoitusta lisäämällä.” Tämä valitettavasti lukee väärässä kohdassa. — Kiitoksia.

22.30 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Lähestulkoon en haluaisi kommentoida lainkaan edustaja Mäenpään puheenvuoroa tuon viimeisen sitaatin vuoksi. Sanon vain sen, että meillä on olemassa turvapaikan hakuprosessi, käsittelyprosessi, jossa poikkeuksellisen tarkasti seurataan sitä, kuinka turvapaikanhakijat täyttävät ne kriteerit, joilla Geneven pakolaissopimuksen pohjalta tämä suoja annetaan. Tämä on se ainoa peruslähtökohta. Esimerkkejä me löydämme maailman sivu hyvin, hyvin erilaisista raadollisista tilanteista, ja sen kautta ei kannata näitä asioita lähteä pohtimaan.

Sen sijaan, edustaja Juvonen — ja siihenkin lopetan nämä puheenvuorot — te kuulitte muuten aivan oikein: sitä minä tarkoitin, mitä minä sanoin. Te ette ole arvopohjaltanne mikään keskustalaissävytteinen puolue. Eurooppalaisessa kontekstissa, myöskin suomalaisessa kontekstissa, teidän arvopohjanne liikkuu siinä konservatiivisuuden ja äärioikeiston välissä. Te olette tässä salissa täsmälleen siinä paikassa, mihin te kuuluttekin sillä ideologisella vasemmisto—oikeisto-, konservatiivisuus—liberaalisuus-jaolla, mitä me voimme tehdä silloin, kun me salijärjestystä teemme. Tunnustakaa oma tilanne, tunnustakaa oma ideologianne. Olkaa ihan pystypäin sitä, mitä te olette, siinä, miten me tätä keskustelua parhaillammekin käymme. Siinä mielessä tämä järjestys on ideologisesti hieno saavutus, historiallinen saavutus. Te istutte tässä jaottelussa — jos tämä on se jako, millä oikeisto—vasemmistoa, konservatiivisuutta—liberaalisuutta jaetaan — oikealla paikalla, ja ihan kunniakkaasti kantakaa sitä taakkaa, hyötyä, upeutta, mikä tässä on. Minä edustan toista laitaa. Olen täällä vasemmalla laidalla tätä salia, myöskin omasta mielestäni istun oikeassa paikassa tätä salia tässä mielessä. Eikö niin? Tunnustetaan oma tilamme ja annetaan arvo toisillemmekin.

22.32 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy kyllä kysyä, arvoisa edustaja Kiljunen, missä maailmassa te elätte. Te sanotte sillä tavalla, että kukaan ei ole oikeasti vaatinut rajoja auki, ja te varsin hyvin tiedätte — tai en minä tiedä, tiedättekö te — että tuolla järjestetään myöskin mielenosoituksia, joissa vaaditaan rajoja auki. Myöskin poliitikot ovat vaatineet rajoja auki, nimenomaan punavihreät poliitikot, siitä viiteryhmästä, mihin itsekin kuulut. Tämä on aivan totta, että niitä rajoja vaaditaan auki, ja sen takia on tärkeää, että me puhumme siitä, että nyt otettaisiin sitä kontrollia takaisin. Se, että sitä passia näyttää jossakin paikassa, että pääsee ylittämään rajan, ei ole hirveän iso uhraus siihen nähden, että me pystymme estämään näiden elintasoshoppareiden tulemista, joita siis on esimerkiksi vaikka Ruotsista, Tukholmasta, saakka ihan ohjattu, että menkää tähän junaan, tämä juna menee aivan pohjoiseen saakka, sieltä jatkatte bussilla, kävelette rajan yli Torniosta ja niin edespäin pois. Se passin näyttäminen ei ole mikään hirveän iso juttu, sillä päästään edelleenkin liikkumaan edestakaisin.

Sen lisäksi te sanotte myöskin, että annetaan arvo itsellemme mutta myös toisille. Tällaisiin lauseisiin sisältyy se vastaväittämä, että me emme antaisi arvoa toisille. Ei ole kyse siitä, että me emme arvostaisi joitain toisia ihmisiä joissain toisissa yhteiskunnissa, vaan siitä, että me vaadimme, että tämä maailma toimii oikeudenmukaisesti. Tällä hetkellä ne kymmenet miljoonat ihmiset, jotka ovat pakolaisleireillä, ne jotka tarvitsisivat siellä oikeasti koulutusta, jotka ovat useita vuosia siellä — minunkin ikäiseni ja nuoremmat jätkät siellä — tarvitsisivat niitä moduulikouluja, missä opetettaisiin, tarvitsisivat terveydenhuoltoa ja lääkkeitä. Sen sijaan me otamme tosiaan tämmöisiä yksittäisiä maskotteja tänne, jotta voimme sanoa, että katsokaa, näin paljon me olemme ottaneet, ja sitten tulee hyvä oma-

tunto. Mutta samaan aikaan me käännämme jokaista tulijaa, humanitääristä tulijaa, kohden 30 ihmiselle selkämme.

Me perussuomalaiset olemme puhuneet siitä, että olisi tämmöinen humanitaarinen kriisiapu, joka kohdennetaan suoraan sinne leireille, ja tästä voidaan neuvotella esimerkiksi vaikka kiintiöpakolaisten osalta, että ne määrät muutetaan rahoiksi ja ohjataan sinne. Tällaisesta me olemme puhuneet, ja siinä nimenomaan ollaan siinä ytimessä, että annetaan arvo sille toiselle. Tällä hetkellä me emme toimi sillä tavalla.

Mutta tämä on törkeää, millä tavalla te maalaatte toisia ihmisiä, edustaja Kiljunen. Pysykää oikeasti niissä faktoissa, kuunnelkaa, mitä me sanomme, älkääkä luoko tuommoisia aivan turhia olkiukkoja. Tuo on aivan niin kuin toiselle haistattelemista, millä tavalla tätä keskustelua käytte.

22.35 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuo Kiljunen saa minut aina motivoitua yhä uudelleen tähän mikin varteen. Edustaja Kiljunen, sanoitte, että olemme äärioikeiston ja konservatiivien välissä. Miten luokittelette kokoomuspuolueen: mitä se edustaa ja onko sen paikka perussuomalaisista vasemmalla? [Kimmo Kiljunen: Kyllä se on!]

22.35 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Ensin tähän edustaja Kiljusen mainintaan tai kysymykseen oikeastaan, miten perussuomalaiset suhtautuvat näihin ihmisiin, jotka täältä turvapaikkaa hakevat, ja voimmeko me hyväksyä tämän prosessin. No, mehän olemme nimenomaan herättäneet laajaa keskustelua tästä, miten toimitaan näiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat pitkän valitusprosessinkin jälkeen saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen eivätkä suostu poistumaan maasta. Me olemme esittäneet lukuisia kertoja, että nämä henkilöt tulisi muun muassa ottaa säilöön ja sitten tietysti pyrkiä palauttamaan heidät lähtömaihinsa niin nopeasti ja pikaisesti kuin se on ylipäätään mahdollista. Sitä vastoin tämä hallitusohjelma sisältää kohdan, jossa puhutaan teknisen valvonnan käyttöönotosta, mitä se sitten tarkoittaakaan, mahdollisesti näitä julkisessa keskustelussa olleita jalkapantoja, voi tarkoittaa muutakin, mutta kyllä meidän vahva epäilyksemme on se, että nämä keinot vain entisestään voivat jopa lieventää tätä nykyistä lainsäädäntöä.

Sitten mitä tulee tähän toiseen keskustelunaiheeseen eli tähän perussuomalaisten ideologiseen sijaintiin sekä täällä eduskuntasalissa että tietysti muutenkin poliittisella kartalla. Edustaja Kiljunen totesi, että me olemme konservatiiveja. Se pitää varmasti aivan selkeästi paikkansa. Koti, uskonto, isänmaa ovat olleet pitkään suomalaisille tärkeitä arvoja. Ne ovat meille edelleen. En tiedä, ovatko ne vasemmistolle, mutta perussuomalaisille ne aivan varmasti ovat tärkeitä arvoja.

Sitten mitä tulee näihin äärioikeistokommentteihin, niin edustaja Kiljunen tuskin pystyy määrittelemään perussuomalaista ideologiaa. Mutta sen tietenkin voin ymmärtää, että vaikka perussuomalaiset sijoittuvatkin laajaan poliittiseen keskustaan, hänen näkökulmastaan, hänen omalta paikaltaan katsottuna me voimme olla hyvinkin kaukana oikealla.

22.37 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tämä puheenvuoro on suunnattu ministeri Pekka Haavistolle. Nyt kun te vastaatte ulkoasioista tällä kaudella, niin haluaisin kysyä itse asiassa teiltä siitä, miten kehitysyhteistyömäärärahoja lähdetään jakamaan. Muistan sen, kuinka ennen vaaleja erilaisissa tenteissä te puhuitte siitä, kuinka oikeusvaltioperiaatteen toteuttaminen on tärkeää. Te nostitte sen esiin aika moneen kertaan, esimerkiksi te puhuitte Unkarista, te puhuitte Puolasta. Monet muutkin poliitikot puhuivat

näistä samoista asioista ja vaativat, että rahoitusta esimerkiksi EU-tasolla lähdetään karsimaan, jos ei toteuta tiettyjä periaatteita. Mutta te olette nyt kehitysapuvarojen vartijana ja teillä on mahdollisuus säädellä sitä ja asettaa erilaisille maille ukaaseja siitä, että jos tiettyihin ihan perustason minimivaatimuksiin ei suostuta, niin silloin Suomi sulkee kehitysapuvaransa. Haluan kohdentaa tämän nyt nimenomaan niihin maihin, joihin Suomi antaa kehitysapua ja joissa minunkaltaisteni ihmisten, homoseksuaalien, oikeudet eivät toteudu ja käy jopa sillä tavalla, että näitä ihmisiä vainotaan loppuun saakka, tapetaan, heitetään katolta alas ja niin edespäin.

Turkissa tuli käytyä, kun oma kumppanini siellä asui, kuusi kertaa viime vuoden aikana. Turkki on liberaaleimmasta päästä muslimimaita, mutta siitä huolimatta yökerhossa, kun suutelimme, vartija tuli sanomaan meille, että jos ette lopeta, tulemme poistamaan — Turkki on liberaaleimmasta päästä muslimimaita. Maailmassa on kuitenkin valtavan paljon maita, jotka ovat vielä paljon pahempia muslimimaita kuin mitä Turkki on, ja semmoisia maita, joihin Suomi on antamassa kehitysapua, joten nyt kysyisin, oletteko valmiita asettamaan näitä ehtoja, että jos homoseksuaalien tappaminen ei lopu näissä muslimimaissa, mihin Suomi on antamassa kehitysapua, muun muassa Pohjois-Afrikassa, niin silloin kehitysapuvarat Suomen osalta loppuvat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kun nyt tuli niin selkeitä kysymyksiä ministeriaitioon ja puhujalistalla ei enempää puheenvuoroja ainakaan tässä vaiheessa ihme kyllä vielä ole, niin annetaan ministereille vastauspuheenvuorot. — Ensin kuitenkin ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

22.40 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tullut esille esimerkiksi se, että Suomessa on isot nielut, mutta samanaikaisesti me tiedämme, että myös Suomen päästöt ovat isot ja henkeä kohti päästöt ovat yli 10 000, joka on sieltä ihan yläpäästä. Sen takia tämä hallituksen tavoite, että me olisimme hiilineutraaleja, tarkoittaisi siis sitä, että meidän nielumme kompensoisivat meidän päästöt, mutta tällä hetkellä tilanne ei siis näin ole, ja sen takia tässä hallitusohjelmassa halutaan nyt tehdä vahvaa ilmastopolitiikkaa.

On noussut huoli esiin liikenteestä ja siitä, voiko jatkossa kulkea autolla. Liikennehän on iso päästölähde. Se on meidän taakanjakosektorin päästöistä 38 prosenttia, ja valitettavasti liikenteen päästöt ovat nousseet. Mutta se ei tarkoita sitä, että autoilua tarvitsisi lopettaa, vaan meillä on myös vaihtoehtoja liikkumiselle. Me voimme vähäpäästöisempää liikennettä kehittää. Ratahankkeet on hyvä esimerkki siitä, meillä on liikennebiokaasua. Tässä ohjelmassa on paljon porkkanoita siihen, että ihmiset siirtyisivät vähäpäästöisempään autoiluun, ja se on mahdollista tehdä hyvin nopealla aikataululla.

Edustaja Sirén nosti esille hyviä asioita, mitä tässä ohjelmassa on, mutta ehkä myös joitain kohtia, mihin olisi voinut vielä enemmän panostaa. Olen ihan samaa mieltä. Hallitus on sitoutunut tekemään energiaveron kokonaisuudistuksen vuoteen 2020 mennessä. Siinä kohdassa varmaan myös tarkastellaan ja arvioidaan turpeen verotukseen tarvittavat muutokset. Sitten edustaja Sirén kysyi tästä suojelusta, että soiden suojeluohjelma täällä on mutta onko soiden ennallistaminen. Se on täällä kyllä. Se on vain piilotettu tämmöiseen ehkä vähän hämärään lauseeseen, jossa sanotaan, että toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimenpideohjelma. Tämä sisältää soiden ennallistamista ja myös esimerkiksi lintukosteikkoja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haavisto, viisi minuuttia.

22.42 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä, koetan joihinkin niistä tässä vastata.

Ensin oli edustaja Juvosen hyvin laaja kysymys siitä, mikä on tämän uuden hallituksen ulkopoliittinen linja. Jos hyvin tiiviisti sanon, niin se on ehkä arvopohjaisuuden korostaminen, eli hallitusohjelmassa korostetaan ihmisoikeuksien, naisten aseman, oikeusvaltiokehityksen, ilmastonmuutoksen torjumisen merkitystä, ja tästä arvopohjaisuudesta käsin sitten tehdään ulkopolitiikkaa tietäen, että pienen valtion etu on se, että maailma toimii sopimusten ja sääntöjen pohjalta — esimerkiksi maailmankaupassahan nyt on nähty monenlaisia protektionistisia tendenssejä ja muuta, jotka rikkovat tätä sääntöpohjaisuutta — ja sääntöpohjaisuuden puolesta toimitaan. Ja tietysti EU-puheenjohtajuus antaa Suomelle yhden mahdollisuuden liputtaa näiden meidän arvojemme puolesta. Mielelläni käyn yksityiskohtaisen keskustelun eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kanssa mahdollisimman nopeasti näistä hallitusohjelman uusista linjauksista. Kysyitte myös Isis-vaimojen ja lasten tilanteesta. Ajattelin, että se varmaan liittyy tähän al-Holin leiriin. Se on asia, jota me olemme tietysti seuranneet nyt päivä päivältä ja myöskin käyttäneet pohjoismaisten kollegojemme apua siinä — Ruotsi, Norja, Tanska ovat seuranneet samalla tavalla tätä. Meidän viranomaistemme toimivaltahan ei ulotu sinne leirille, mutta tietysti erilaisten reittien kautta pyrimme varmistamaan sen, että lapset olisivat siellä turvassa, ja tässä on erilaisia ratkaisuehdotuksia, muun muassa tämä kansainvälinen tuomioistuin -ajatus ja tämäntyyppisiä, joista nyt selvitetään, missä aikataulussa nämä voisivat toteutua. Varmasti aika samaa tahtia muiden Pohjoismaiden kanssa tässä tullaan toimimaan, vaihdetaan tietoja niin paljon kuin voidaan, ja tietysti lasten etu on se meidän johtava prinsiippimme, kun yritämme ratkaisua sinne etsiä.

Sitten edustaja Vallin esitti oikein hyvää Afrikka-pohdiskelua vähän linkolalaisessakin hengessä siitä, mitä tapahtuu, kun ihmisten elintaso nousee ja muuta. Tämä on oikeastaan se syy, miksi täällä on aikaisemmin puhuttu Afrikka-strategiasta, eli meillä pitäisi olla keinoja päästää ihmiset pois köyhyydestä mutta sellaista kestävän kehityksen polkua pitkin, ettei ajauduttaisi uusiin ympäristö- tai ilmasto-ongelmiin. Ja siinä meidän osaamisemme, teknologisen tietotaitomme, kaiken, mitä me tiedämme ilmastonmuutoksen torjunnasta, suomalaisten yritysten osaamisen, kaiken sen pitäisi olla tässä pelissä, ja uskon että Euroopan unioni ja Suomi voivat paljon siihen vaikuttaa, minkä kehityssuunnan Afrikka ottaa.

Sitten oli edustaja Tynkkysellä hyvin täsmäkysymys. Itse asiassa kehitysyhteistyövaroista vastaa ministeri Skinnari, joka on nyt ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeri samassa ministeriössä eli ulkoministeriössä, niin etten liikaa hänen puolestaan uskalla luvata, mutta kyllä meillä on tällainen linja: ensin kehitysyhteistyövarojen väärinkäytössä ylipäätään nollatoleranssi, ja jos tulee epäkohtia, niihin puututaan, varojen käyttö keskeytetään. Näin on tehty tähänkin mennessä, siinä ollaan tarkkoja. Sitten kysymykseen ihmisoikeuksista — otitte esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen tilanteen: Näihin on puututtu aika kovallakin otteella. Yksi esimerkki on Uganda, jossa EU yhdessä käynnisti toimia, painostusta Ugandaa kohtaan, joka sitten muutti omaa käyttäytymistään tässä. Siellä, missä tämä vaikutusmahdollisuus on olemassa, sitä ilman muuta käytetään.

Edustaja Könttä piti hyvin ansiokkaan puheenvuoron ja myöskin kommenttipuheenvuoron ylipäätään siitä, miten Suomi edustautuu maailmalla ja lähetystöverkoston laajentamisesta. Todellakin, tällä hallituksella on ajatus laajentaa lähetystöverkostoa. Olemme otta-

neet esimerkiksi ranskankielisen Afrikan, jossa Suomella on hyvin huono edustautuminen tällä hetkellä. Mitä asioita? On tietysti nämä meidän kaupalliset intressimme, on ympäristökysymykset, ilmastonmuutoksen torjuminen, on rauhanprosessien tuki ja rauhanvälityskysymykset, jotka kaikki nousevat tässä ohjelmassa hyvin esiin, ja näillä kriteereillä tietysti sitten arvioidaan, missä meillä on lähetystöverkostossa aukkoja.

Ja oikeastaan — en tiedä, kuinka pitkään keskustelu vielä jatkuu — haluaisin käyttää koko valtioneuvoston puolesta tätä tilaisuutta kiittääkseni eduskuntaa. Tänään on tainnut olla yli 200 puheenvuoroa tässä listalla, ja pääministeri Rinteen ohje oli, että kuunnellaan tarkalla korvalla ja pannaan ylös ja vastataan niihin ajatuksiin, joita eduskunnassa tulee. Mielestäni se on oikeata parlamentarismia. Totta kai hallituksen luottamusta myös mitataan, mutta kansanedustajien tietotaito ja osaaminen pitää ottaa käyttöön kaikissa näissä asioissa, joita hallitus vie eteenpäin. Ja kiitos kaikista niistä ajatuksista, joita tähän mennessä on tässä keskustelussa jo ilmaistu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja kiitokset myös ministereille. — Ja puheenvuorolistaan.

22.47 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeri Haavistoa tästä vastauksesta, ja kun tiedän, että olette Afrikka-asiantuntija, tuli mieleen muutama muukin kysymys, ja nyt kun tässä on sopivan rauhallista kysyä, niin kysytään. [Välihuuto] — No, ehkä ne vastaukset ovat aika lyhyitä sitten.

Suomi antaa kehitysapua ja myös Kiina antaa kehitysapua Afrikkaan, mutta olen kuullut yhdestä pienestä afrikkalaisesta valtiosta, että kun Kiina antaa kehitysapua, rakentaa siellä jotain, niin he pyytävät sitten vastapalveluksena esimerkiksi verovapauksia kiinalaisille yrityksille. Tekeekö Suomi tätä samaa, että se ei ole täysin vastikkeetonta? Se vain, että suomalaisilla yrityksillä olisi sitten hyvä tilanne siellä kilpailla vaikka teknologialla.

Sitten: Miksi kehitysapua pirstaloidaan? Onko siihen joku järjellinen syy, että on satoja järjestöjä ja yli tuhat projektia? Miksi ei oteta esimerkiksi jotain Suomea pienempää Afrikan valtiota, vaikka Kap Verdeä tai jotain, ja laiteta yksi maa kerrallaan kuntoon, jolloin me voisimme kilpailla muiden kehitysapua antavien maiden kanssa siinä, kuka saa ensimmäiseksi jonkun maan kuntoon kerralla? Jotenkin tämmöinen loogisuus puuttuu tästä sirpaleisesta kehitysavusta — näin kun ei asiaa sen tarkemmin vielä tunne ja ainoastaan Afrikassa vierailleena miettii sitä.

Sitten tästä protektionismista: Vihjasitte ilmeisesti USA:n presidenttiin, ja aiotteko hänelle sitten kertoa myös, että on huono idea ollut laittaa USA:n talous tällaiseen iskukuntoon protektionismilla? Olisiko hänen pitänyt toimia toisin, omaa kansakuntaansa vastaan? Nyt oli vähän provosoiva kysymys, mutta tämä on ihan relevantti kysymys, koska heillä on siellä ennätysmatala työttömyys ja pörssikurssit katossa, eli siellä on tehty oikeita asioita selvästi, niin että protektionismi ei ole vain huono asia, ja Euroopankin ehkä pitäisi olla protektionistisempi.

Sitten tästä, ministeri Mikkonen, että suomalaisten päästöt ovat niin suuret per nuppi: On vähän epäreilua sanoa se niin, koska Suomi on kuitenkin pitänyt väestönkasvun hallinnassa, käyttäytynyt siinä vastuullisesti, jos ajatellaan ihan luontoa ja luonnonsuojelua ja muuta. Pitääkö siitä sitten jotenkin rankaista, että ei ole holtittomasti lisääntynyt — jos käytetään tällaista sanaa kuin holtittomuus? Mieluummin pitäisi katsoa valtioita ja niiden päästöjä ja niiden välistä kehitystä ja niin edelleen kuin rankaista suomalaisia tästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto haluaa suoraan vastata tähän.

22.50 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Erinomaisia kysymyksiä edustaja Vallinilla. Yritän niihin nopeasti vastata. Näistä Suomen ja Kiinan eroista, kun toimimme Afrikassa — tietysti volyymit ovat erilaiset. Täytyy kuitenkin muistaa, että Kiinallakin on myöskin humanitäärisiä projekteja. He rakentavat kouluja, he rakentavat sairaaloita. Ehkä se ongelma on tähän asti ollut, että he toimivat aika lailla erillään muusta avunantajayhteisöstä ja tämä koordinaatio ei ole aina toiminut niin hyvin muun avunantajayhteisön kanssa.

Tässä tullaan itse asiassa tähän toiseen kysymykseenne pirstaleisuudesta siinä mielessä, että voisi ajatella täältä, että pannaan yksi maa kuntoon. Namibia oli varmaan se maa, jossa meillä oli aika suuri vaikutusvalta, ja näin pois päin. Maat ovat kuitenkin itsenäisiä maita. Niissä on omia ajatuksia, omia pyrintöjä, omia päämääriä. Ei ole ihan helppoa koputtaa ovelle ja sanoa, että panemme nyt teidän maanne kuntoon. Omistajuus on tavattoman tärkeää. Mutta se, mitä on yritetty tehdä, on koordinoida avunantajien välillä, eli kaikki EU-maat ja itse asiassa läntiset avunantajamaat koordinoivat, että ei tehdä päällekkäin esimerkiksi koulutussektorin asioita, vaan jaetaan vastuu siitä, kuka tekee mitäkin, ja sovitaan siitä. Ja tämä toimii nyt paremmin kuin aikaisemmin, toimii itse asiassa erittäin hyvin monessa maassa.

Kolmas on tämä protektionismi. Minä puhun nyt Suomen edusta. Tekin puhutte aina välillä siitä, miten Suomi saa parhaan mahdollisen tuloksen maailmalla. Jos ajattelee meidän vientiyrityksiämme, niin kyllähän protektionismi ja rajojen sulkeminen ja kansainvälisen kaupan pelisääntöjen muuttuminen voi haitata helposti meidän ulkomaankauppaamme ja vientiämme. Me olemme pieni vientivetoinen maa, ja meidän etumme on ajaa tietysti sellaista kansainvälistä järjestelmää, jossa yrityksemme pystyvät toimimaan maailmalla ja saavat vientimarkkinoita ja viennille on mahdollisimman vähän esteitä.

22.52 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää teitä kahta ministeriä, jotka täällä olette paikalla.

Ympäristö- ja ilmastoministeri Mikkoselle: En tiedä, olitteko — oletan, että te olitte — tuossa, kun puhuin tästä terveysselvityksestä tuulivoiman vaikutuksista ihmisen terveyteen. Tämä on semmoinen vähän hankala asia, mutta haluan sen verran vielä selventää sitä, että se kokemus, vilpitön kokemus, mitä minulla asiasta on, on se, että meillä Suomessa rakennetaan nyt poikkeuksellisen suuria tuulivoimaloita. Tällä hetkellä haetaan lupia suurille tuulivoimaloille. Esimerkiksi Halsualla on puistoja, joihinka tulee noin 50—60 tuulivoimalaa, muistaakseni, ja 10 megawattia on se tuulivoimalan generaattorin teho. Se teho vastaa noin kahta sähköveturia. Nämä ovat poikkeuksellisen suuria. Tässä on jonkinlainen erikoinen bisnes, että näitä tiloja vuokrataan ja metsäalueita vuokrataan, ja he luulevat, että he saavat ostaa jo ensi viikolla Mersun, mutta sitten tässä on tämmöinen pitkä viive. Näitä vuokraoikeuksia myydään. Kuitenkin on käytäntö osoittanut, että ne aiheuttavat ihmisen terveydelle ongelmia. Ja nyt Suomeen rakennetaan poikkeuksellisen suuria tuulimyllyjä. Näitä ei ole minun käsittääkseni missään muualla näin laajamittaisesti rakennettu tänne asutuksen keskelle. Semmoinen mittari, jolla tuulivoiman infraääntä, infra-aaltoa, voidaan mitata nollaan hertsiin asti, on kehitetty vasta noin kaksi vuotta sitten Oulussa. Tähän asti niitä mittauksia ei ole pystytty tekemään. Tällä hetkellä — toivon, että kirjaatte ylös — on semmoinen kuin syte.fi, Suomen ympäristöterveys, tämmöinen yhdistys, jota nämä yksi-

tyiset ihmiset rahoittavat. Se on tehnyt tämmöisiä mittauksia tuulivoiman vaikutuksista, ja on osoittautunut, että ne kantavat kymmeniä kilometrejä. Nyt he miettivät, onko turvallinen raja 5 kilometriä vai 10 kilometriä. Minä kysyn teiltä, kun olette nyt ympäristö- ja ilmastoministeri ja tämä tuulivoima-asia liittyy kumpaankin: oletteko valmis oikeasti siihen, että selvitetään puolueettomasti tuulivoiman terveysvaikutukset ihmisille ja eläimille?

22.56 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos kovasti ministeri Mikkoselle vastauksista ja tarkennuksista erityisesti tämän soidensuojelun ja soiden ennallistamisen osalta. Nyt kun on vielä mahdollisuus, niin vielä tarkentaisin: onko siis tarkoitus toteuttaa tämä soidensuojelun täydennysohjelma vapaaehtoisuuden pohjalta vai jollakin toisella tavalla?

Lisäksi mietityttää tämä luonnonsuojeluun kohdennettu 100 miljoonaa, joka löytyy hallitusohjelman kirjauksista, mutta liitteistä ihan vastaavaa summaa ei löydy, vaan oliko se 46 miljoonaa, joka suoraan luonnonsuojeluun oli kohdistettu. Mikä se kokonaisuus on, mitä kaikkea se sisältää tai mistä se rakentuu? Onko tähän jo olemassa isompaa selvyyttä?

Sellainen asia, jonka myös pistin hyvillä mielin merkille hallitusohjelmaa lukiessani, oli, että siellä palataan tällaiseen komiteatyyppiseen valmisteluun ja nimenomaan ilmastokysymyksissä. Viime kauden lopullahan oli tosiaan iso, hieno asia se, että kahdeksan puoluetta sai aikaiseksi yhteiset, varsin kunnianhimoiset ilmastolinjaukset. Itsekin Katowicen ilmastokokouksen jälkeen ehdotin sitä, että tätä puolueiden yhteisen linjan ympärillä syntynyttä työtä jatkettaisiin tällä kaudella nimenomaan niin, että siihen pyöreän pöydän ympärille otettaisiin myös muita sidosryhmiä ja tahoja, järjestöjä, työmarkkinajärjestöjä, tutkijoita, ilmastoaktiivisia nuoria ja niin edespäin. Ja tällainen kirjaushan hallitusohjelmassa on, että tätä pyöreää pöytää ilmastoasioissa jatketaan. Onko jo olemassa jotakin ajatusta tai tietoa, miten tämä käytännössä tullaan toteuttamaan? Olisi nimittäin tosi arvokasta, jos työ jatkuisi nimenomaan tämän puolueiden pyöreän pöydän työn pohjalta ja nämä kahdeksan puoluetta, jotka yhteisiin ilmastotavoitteisiin sitoutuivat, saisivat olla siinä mukana ja se osaaminen ja työ sitten laajenisi muille asiantuntijoille ja saataisiin erilaisia näkökulmia mukaan. Tämä oli yksi niistä kirjauksista, joita oikein ilolla hallitusohjelmasta luin.

22.58 **Kimmo Kiljunen sd:** Puheenjohtaja! Minä jo tänään kiittelin hallitusta uudesta työmoraalista, työkulttuurista, että hallituksen edustajat istuvat kuuntelemassa tätä hallitusohjelmakeskustelua tässä eduskunnassa niinkin lavealla rintamalla ja näin perusteellisesti vielä, että kello on jo 11 illalla ja olette vielä läsnä. Kiitokset siitä. Teidän läsnäolonne aiheuttaa kyllä toisaalta sen, että meille tulee tarve esittää teille kysymyksiä toisensa perään, ja tämä menee jo vähän hyväksikäytön puolelle meidän kansanedustajien puolelta, koska meille tarjoutuu muita tilaisuuksia käydä teidän kanssanne keskustelua. Lupaan, että tämä on viimeinen kysymys, minkä minä tänä iltana täällä esitän mihinkään suuntaan.

Edustaja Könttä ainakin on tänään useampaan kertaan tuonut tämän edustustoverkoston esille, ja ministeri Haavisto tässä äsken sitä asiaa läpi kävi. Lyhyesti haluaisin siihen heittää tämän täydentävän huomion. Edustaja Könttä viittasi Länsi-Afrikkaan. Meillä on kokonainen alue, Keski-Amerikka, joka on vailla edustustoa. Meksikoa ei sillä tavalla lueta siihen Keski-Amerikan pienten maiden joukkoon, kun sillä se alue tavallaan määrittyy. Siinä on yksi piste, ja tätä keskustelua voidaan jatkaa jossain yhteydessä, varmaan ulkoasiainvaliokunnan puitteissa, tarkemmin, olisiko mahdollisuutta tätä Suomen edustustorakennet-

ta pikemminkin laventaa mutta keventää sitä rakennetta, käyttää paikalla palkattuja pikkuisen keveämmillä rakenteilla.

Muissa Pohjoismaissa on malleja tästä, Ruotsi on hyvä esimerkki, jossa hyvinkin pienellä ollaan läsnä. Se läsnäolo sinänsä on sitä Suomea siellä. Siellä on sitten monia ulottuvuuksia, mihin te viittasittekin, missä se Suomen etu myöskin realisoituu vuorovaikutusten kautta. Silloin ei ole maiden taloussuhteista, poliittisista suhteista kysymys, vaan silloin viittasitte jo rauhanvälitykseen.

Konsulit tietysti, palvelut ja kulttuuriyhteistyö, se laventaa, se Suomen näkyvyys tulee ihan toisella tavalla. Se voidaan tehdä ehkä keveämmillä rakenteilla kuin tähän saakka on tehty, jolloin rajatummillakin resursseilla tämä suomalaisten ja Suomen näkyvyys ulkomailla paranisi. Rohkaisisin tähän ja olen ymmärtänyt, että ministeri on tätä asiaa vakavasti pohtimassakin.

23.01 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vallin käytti erinomaisen puheenvuoron liittyen kehitysyhteistyön tekemiseen maailmalla ja erityisesti Afrikassa. Itsekin ajattelen sillä tavalla, että niiltä osin, miten sitä kehitysapubudjettia nykyisellään pystyy sorvaamaan, sitä kannattaisi muuttaa nimenomaan siihen suuntaan, että Suomi valitsisi juurikin jonkun tietyn kohdemaan ja lähtisi hyvin monentasoisesti siinä maassa tekemään työtä, ja kun me pystymme osoittamaan, että meillä on ollut vaikuttavuutta johonkin maahan ja me saamme sitä parempaan kuntoon, niin jossain kohtaa kun ajatellaan, että nyt on saavutettu se piste, että nyt nämä voivat jatkaa ihan omillaan, silloin voidaan mennä seuraavaan maahan. Toisaalta myöskin meidän maine tämmöisenä hyvänä kehitysyhteistyön tekijänä voi kiiriä vaikka ympäri Afrikkaa, jos tulevaisuudessa ajatellaan, että maa toisensa jälkeen.

Se, mitä te, ministeri Haavisto, sanoitte, että Suomi ei vain voi mennä johonkin maahan, totta kai pitää paikkansa. Mutta nyt ei olekaan kyse siitä, että Suomen tarvitsee esimerkiksi tehdä budjettimuotoisesti kehitysyhteistyötä, niin että me lähtisimme tavallaan sanomaan, että me haluamme tulla rahoittamaan vaikka teidän koulutusbudjettia ja silloin me saamme jotain sananvaltaa siihen, että katsotaan, että on hallinnon läpinäkyvyys ja niin edelleen, vaan on hirveän monenlaisia tapoja, millä tavalla me voimme tehdä kehitysyhteistyötä sekä määritellä sitten näille kumppanijärjestöille, että okei, teidän järjestö keskittyy vaikkapa tähän maahan, niin silloin te olette priorisoinnissa mukana sillä tavalla, että voitte saada sitä rahoitusta, mitä nyt haetaan. Eli niitä työkaluja ja keinoja on ihan valtavan paljon, mutta nykyisellään valitettavasti se Suomen apu on kovin tehotonta. Evaluointi on loppupeleissä hyvin vaikeata, ja meillä ei ole tehokkuutta siinä touhussa.

Toisaalta itselänikin on sydämellä erityisesti yksi maa Afrikassa, josta oma kumppani on kotoisin ja jossa haluaisi, että menisi hyvin, ja tiedän, että se tapa, millä Suomi tekee kehitysyhteistyötä, ei pitkällä aikavälillä vain ole kestävää.

Toivoisin, että te ministerinä harkitsette oikeasti sitä, että Suomi lähtisi tekemään kunnianhimoista kehitysyhteistyötä sillä tavalla, että otettaisiin semmoinen pitkän aikavälin suunnitelma ja lähdettäisiin karsimaan vielä entisestään sitä maaverkkoa, mihin kaikkialle Suomen käsi ulottuu tällä hetkellä, vedettäisiin se aivan minimiin, mutta tehtäisiin siellä minimissä aivan maksimia, ja näin ollen voidaan olla suunnannäyttäjä myöskin kehitysyhteistyössä muulle maailmalle.

Sen ymmärrän kyllä, että esimerkiksi vaikkapa EU:n kautta käytettäviin rahoihin, mitä Suomikin on maksamassa EU:lle ja sieltä alaspäin, tai UNDP:n tai Maailmanpankin kautta

käytettäviin rahoihin meillä ei ole pääsyä niin kauan kunnes järjestelmä muutetaan, mutta on näitä monia sektoreita siinä kehitysapubudjetissa, mitä kautta me voisimme kohdentaa tiettyyn maahan ja tehdä minimissä mutta tehdä maksimia ja olla oikeasti vaikuttavia. — Kiitos.

23.04 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tuli muutamia kysymyksiä vielä. Edustaja Mäenpää, nostit huolen tuulivoimapuistojen terveysvaikutuksista. Tämähän on asia, joka jossain määrin viime kaudellakin tuli esille, ja siitä joitain selvityksiä silloin tehtiin — täytyy palata niihin ja katsoa, ovatko ne riittäviä. Toki kaavoituksella ja maakuntakaavallahan pyritään ohjaamaan aina tuulivoimat sellaisille alueille, jossa niistä olisi mahdollisimman vähän haittaa muulle toiminnalle, esimerkiksi teollisuusalueille tai muihin semmoisiin, missä on vähän asutusta. Mutta siinä täytyy tietysti huolehtia, että ne ovat sellaisilla alueilla, missä ei aiheudu ongelmia.

Edustaja Sirén kyseli tästä soidensuojeluohjelmasta ja siitä, miten se aiotaan toteuttaa. No, aivan niin kuin kaikissa luonnonsuojeluohjelmissa, niin lähtökohtaisestihan tietysti lähdetään vapaaehtoisuuden perusteella. Sehän on se pääsääntöinen keino, kun luonnonsuojelualueita meillä perustetaan. Joko valtio lunastaa niitä itselleen, tai meillä on myös näitä yksityisten omistamia luonnonsuojelualueita, joissa sitten maapohja jää yksityiseen omistukseen, ja toisaalta sitten osassa valtio ne ostaa itselleen. Hyvin harvinaisia ovat ne tapaukset, että valtio joutuisi ikään kuin pakkolunastamaan tämmöisiä alueita. Lähtökohta on aina se, että päästään sopuun.

Sitten näiden luonnonsuojelun rahojen määrästä. Se 100 miljoonaa vuodessa, mitä nyt neljän vuoden aikana panostetaan, muodostuu siitä, että pysyvä tasokorotus luonnonsuojelun rahoitukseen on 46 miljoonaa ja sen lisäksi kertaluontoisia investointeja on yhteensä 216 miljoonaa elikkä 72 miljoonaa kolmen vuoden aikana. Jos se jaetaan laskennallisesti neljälle vuodelle, se on 54 miljoonaa vuodessa. Tämä ajatus siitä, että me pystyisimme nyt tätä monimuotoisuusvelkaa kuromaan umpeen tällä kertaluontoisella isolla panostuksella: se, minkä tyyppisiin luonnonsuojelualueisiin se käytetään, on vielä tarkemmin määrittelemättä siellä, minkä verran soihin, minkä verran metsiin, minkä verran joihinkin muun tyyppisiin alueisiin.

23.06 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä keskustelupuheenvuoroista.

Edustaja Kiljuselle: Juuri näin, että meillä on puutteita muuallakin kuin Afrikassa, on Keski-Amerikka, on joitakin suuria maita Aasiassa, joissa meillä ei ole edustautumista, ja totta kai koetetaan katsoa kevyempiä rakenteita, millä resurssit riittäisivät enempään, ja on omakin tarkoitukseni katsoa tähän suuntaan. On hyvä käydä tätä keskustelua myös ulkoasiainvaliokunnan kanssa siitä, mitä ajatuksia eduskunnalla on.

Edustaja Tynkkysellä erinomainen puheenvuoro tästä, miten kehitysyhteistyötä pitäisi suunnata. Jälleen muistutan, että tämä on kollegani, ministeri Skinnarin toimialaa nyt tässä uudessa hallituksessa, mutta ehkä muutamia yleisiä ajatuksia.

On varmaan hyvä juuri niin, että pyritään tiettyihin maihin keskittämään. Näin on tehtykin. Afrikassahan on myöskin vähennetty niiden maiden määrää, missä toimitaan, mutta sitten aina tulee yllättäviä, uusia tarpeita.

Ehkä tästä kansalaisjärjestöjen roolista: jos meillä on Sierra Leonen ystävät Suomessa, niin me emme voi sanoa heille, että muuttukaa Ghanan ystäviksi, vaan kyllä kansalaistoiminta on sellaista, että kansalaiset vapaasti perustavat järjestöjä ja toimivat haluamassaan maassa. Tietyssä mielessä näistä on ollut myöskin etua, että on näitä kansalaisjärjestökontakteja sellaisiinkin maihin, missä ei ole sitä virallista edustustoa. Joku suomalainen voi joutua vaikeuksiin, tai tulee jotain muita asioita, tulee sota, kriisitilanteita, ja silloin tästä laajasta kansalaisjärjestökentästä, joka toimii vähän eri puolilla spontaanistikin joskus, on ollut kyllä tavattoman suuri hyöty ihan ministeriöllekin.

Muistan esimerkiksi, kun Hondurasissa oli tämä Finnfundin hanke, joka sitten valitettavasti jouduttiin keskeyttämään. Siellä syntyi alkuperäiskansan kanssa, lenca-intiaanien kanssa, konflikti ja sitten oli Berta Cáceresin murha, se oli hyvin dramaattinen tilanne. Loppujen lopuksi ne toimijat, jotka pystyivät siinä auttamaan, olivat suomalaisia ja sikäläisiä kansalaisjärjestötoimijoita, ja heidän kauttaan saatiin kontaktit oikealla tavalla ja pystyttiin siihen vaikuttamaan.

Tämä on kaksipiippuinen juttu, eli ihan pelkästään keskittäminen ei kannata, mutta on pyritty kyllä kokoamaan projekteja sekä temaattisesti, niin että tehdään ilmastoa, ympäristöä ja naisten aseman parantamista, että sitten maakohtaisesti isompia paketteja.

23.09 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän varsin hyvin, että se sisäinen motivaatio on tärkeätä siinä kehitysyhteistyön tekemisessä, ja en sitä millään tavalla kiistä. Mutta samaan aikaan on kuitenkin todettava, että me puhumme valtavan suurista rahasummista. Eli jos katsotaan esimerkiksi vaikkapa tuota maa- ja aluekohtaista kehitysyhteistyötä, sen budjettia, ja se on kuitenkin 142 miljoonaa euroa, tai sitten kansalaisjärjestöjen budjetteja tai muuta, niin on kuitenkin todettava se, että meillä pitää olla se suunnitelmallisuus ja se tavoite, että se on oikeasti kestävää, koska mehän voisimme sanoa tavallaan tuon saman argumentin, minkä te äsken tuossa ilmaisitte, että se on vaan hyvä, että jos jollakin on motivaatiota, niin voi mennä jonnekin jotakin tekemään, hirveän monen muunlaisen tekemisen kohdalla, ja se johtaisi aina samankaltaiseen tilanteeseen, siihen, että jos meillä on joku yksi tavoite, niin sitten se pirstaloituu kaikennäköiseksi puuhasteluksi ja silloin se tehokas tavoitteen täyttäminen ei koskaan toteudu. Sen vuoksi minun mielestäni ensisijaiseksi pitää mennä se periaate, että me, Suomi, itse päätämme, että me haluamme tämmöisen tehokkaan asian hoitaa kuntoon, ja sen jälkeen kerromme avoimesti ihmisille, että hei, me halutaan oikeasti saada muutos aikaan, ja uskon, että jos ihmiset oikeasti haluavat auttaa, jos se auttaminen on se juttu, niin silloin kyse ei ole siitä, että minä en voi lähteä auttamaan, jos minun tarvitsee lähteä Keniaan auttamaan, minä lähden auttamaan vain, jos minä voin lähteä vaikkapa esimerkiksi Mosambikiin.

Eli minä uskon, että jos me ohjaamme ihmiset tähän ajatukseen, että yhdessä tietyllä alueella tekeminen olisi tehokkaampaa, niin kyllä siihen ihmisiä loppupeleissä sitten tulee lähtemään mukaan, mutta siinä on kyse tämmöisestä isommasta asenteen muutoksesta. Tällä hetkellä me jotenkin... — No, ei saisi sanoa tätä, mutta kun aina puhutaan, että sähköä tulee töpselistä ja raha kasvaa puussa, niin meillä on Suomessa, hyvinvointiyhteiskunnassa, vähän tämmöinen mentaliteetti, että jos minä nyt vaan haluan, niin minä voin tehdä ja kyllä minä saan rahat tähän. Mutta me voisimme olla vähän aikuisempia tässä kehitysyhteistyöpolitiikassa ja sanoa, että tuo on se meidän targetti — jos haluat sinne lähteä, niin ei muuta kuin sinne vaan. Ja samoiten tämä koskisi myöskin sitä, että jos me neuvottelemme jotain, esimerkiksi vaikkapa kiintiöpakolaisia tulevaisuudessa kohdennetummin ja

muuta, niin nämä kytkeytyisivät myöskin toisiinsa, ne olisivat sieltä maasta eivätkä sitten ympäriinsä muualta.

Puuhastelu on totta kai hyvä, mutta kun me puhumme nyt miljoonista, sadoista miljoonista, niin silloin me emme voi minun mielestäni sitä puuhasteluargumenttia ja sisäistä motivaatiota ottaa ensisijaiseksi tässä keskustelussa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.